

SBÍRKA
KRONIK A LETOPISŮ ČESKÝCH
V PŘEKLADECH.

VYDÁVANÁ
Z NADÁNÍ PALACKÉHO

PĚČÍ
„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE“.

SVAZEK I.

KOSMŮV LETOPIS ČESKÝ
S POKRAČOVÁNÍMI KANOVNÍKA VYŠEHRADSKÉHO
A MNICHA SÁZAVSKÉHO.

V PRAZE 1882.
NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.
V komisi kníkupiectví: Dr. Grégr a Ferd. Dattel.

KOSMŮW
LETOPIS ČESKÝ
S POKRAČOWÁNÍMI
KANOWNÍKA WYŠEHRADSKÉHO A MNICHA SÁZAWSKÉHO.
PŘELOŽIL
W. W. TOMEK.

W PRAZE 1882.
NAKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.
V komisi kníkupiectví: Dr. Grégr a Ferd. Dattel.

KOSMŮW LETOPIS ČESKÝ S POKRAČOWÁNÍMI KANOWNÍKA WYŠEHRADSKÉHO

A MNICHA SÁZAWSKÉHO.

Předmluwa.

Překlad tento letopisu Kosmowa učiněn jest ku přání zwěčnělého otce nowého dějepisu českého, pana Františka Palackého, a wydán ponejprv wedlé sepsání latinského we druhém díle Pramenů dějin českých (Fontes rerum Bohemicarum) z nadání Palackého roku 1874. Úmysl slawného dějepisce našeho co původce wydání Pramenů byl, aby se přidáním překladů k prwopisům latinským usnadnilo i širším kruhům seznámení se s našimi starými wzdělawateli domácího dějepisu. Zkušenost ukázala wšak, že úmyslu toho nebylo lze dosíci w mře dostatečné pauhým wytíštěním w oné sbírce Pramenů, poněwadž dílo to rozsáhlé a nákladné nemohlo se dostati do rukau širšího obecenstwa, než toliko malého počtu učenců a přátel wědy dějepisné. Protož uzavřel spolek historický, jemuž wydávání pramenů českých z nadání Palackého swěřeno jest, díla důležitější starých našich letopisců, jak obsahem tak zvláště také slohem wynikající wydávatí w překladech českých také obzvlášt w menším a pohodlnějším formátě i za mírnější cenu, aby se staly obecenstwu přístupnějšími.

Mezi spisovateli tohoto spůsobu zaujímá nejstarší náš dějepisec Kosmas zajisté místo první, a protož činí se zde wydáním zvláštním překladu jeho na jazyk český w tomto předsewzetí začátek.

Neméním zde opětovati, co o životopise Kosmy powěděno jest we předmluvě k latinskému wydání jeho we druhém díle Pramenů dějin českých, kdež čtenář žádostivý toho laškawě nahlédniž. K naznačení času, we kterém Kosmas psal a jak daleko mohla sáhati vlastní pamět jeho, postačí zde, když připomeneme, že zemřel co děkan kostela Pražského

roku 1125 v osmdesátém roce wěku. Jiné zpráwy nebo zmínky o něm najde čtenář we spise jeho samém. Co se wšak týče překladu tohoto, sluší připomenouti, že se hledělo při něm jak nejvíce možná wěrnosti nejen co do obsahu a smyslu, nýbrž také co do zvláštnosti slohu a spůsobu vyprawování Kosmowa; pročež nejen časté užívání weršů hexametrů nýbrž i zalíbení w jakémusi rhytmickém spůsobu mluwení také w prosaické mluvě musilo být následováno. Se zřením k tomu sluší tedy překlad tento posuzovati ne co slohem překladatele psaný, nýbrž dle toho, w jaké míře se mu podařilo w jazyku českém spůsob latinského psaní skladatelova předstawi.

Krom sepsání Kosmowa, které sáhá až do posledního roku žiwota jeho (1125), přidán jest zde také překlad dwou jeho pokračovatelů vlastně a dle prawdy tak zvaných, totič nejmenovaného kanowníka Wyšehradského a nejmenovaného mnicha kláštera Sázawského, kteří totič skutečně letopisem Kosmowým byli powzbuzeni psati dále o příbězích českých, každý dle swého zvláštního stanoviště, jichž obau díla nesáhají dále než do prvnějších dwou až čtyr desítiletí po smrti Kosmowě.

W Praze, dne 22. Května 1882.

W. W. Tomek.

Počiná se předmluwa ku proboštovi Šebířovi.

Panu Šebířovi, proboštu kostela Mělnického, jak literním uměním tak duchovní wědomostí nadanému, Kosmas kostela Pražského toliko dle jména děkan. Po běhu tohoto žiwota w nebeském králowství odplata. Jakau oddaností myslí mé a jakau láskau otcowství Wašemu podroben jsem, Bůh wí, nemohu wyslowiti. Neb ani není welké milowání, jež obáhne lidské rozumění. Prawémuf milowání nelze jest míti ničeho zvláštního, ničeho tajného neb skrytého, jehož by tomu nezjewilo, jež upřímnau láskau miluje. Kdyby jeho při mně nebylo, nikterak bych se byl neopowážil muži takové wáznosti wěnowati tyto mé starcowské hlauposti. Nebo hledaje hledal jsem, co bych příjemného, co bych zábavného Wám obětował; ale nenalezl jsem ničeho tak směšného jak mé dílecko. Jestližet se rádi zasmějeme, když uvidíme někoho naraziti nohau o kámen, kolikož mých uwidíte w tomto díle naražení, kolikož umění mluwického změtení! Kterýmžto budete-li se jednomu každému chtítí smáti, budete moci přes míru užiti vlastnosti člověka. Wšak ať se Wám tyto starcowské frašky líbí neb neliší, prosím aby jich třetí oko nespatrilo.

Opět k mistru Gervasiowi předmluwa následujícího díla.

Swobodných umění wšelikým učením docela napojenému a maudrostí weškerého druhu wědění pomazanému arcistarostovi Gervasiowi Kosmas, což slowe nehodný slauti, Bohu wšak a sw. Wáclawu slaužících sluha, powinné modlitby dar a wzájemné lásky znamení. Když obdržíš tento listek, wěz, že jsem ti zaslal letopis Čechů, který jsem já žádnau lepostí mluwického umění neuhlazený, leč sprostě a sotva po latin-

— sku složený, twé zwláštní opatrnosti ke zkaušení ustanowil, aby dle twého důwtipného úsudku buď dokonce byl zahozen, by ho nikdo nečetl, bud, jestližeby usauzeno bylo jej čísti, aby pilníkem twého zkaušení prwé dočista byl wypilowan, neb raději, čeho wíce žádám, od tebe docela znowu lepší latinau wyložen. Neb to jen zdálo se mi za to státi při mém díle, abys buď ty, jemuž od Boha udělena jest maudrost, nebo aby jiní maudřejší neb umělejší, tak jako měl Virgilius zkázu Troje a Statius Aeakowice, toto mé dílo měli za látku, by umění swé budaucím ukázali a jméno sobě památné na wěky oslawili.

Tak tedy tohoto wyprawowání wzal jsem začátek od prvních obyvatelů země české, a něco málo, co jsem zwěděl z báječného starců wyprawowání, ne pro lidské chwály vyhledávání, ale aby powěsti nepřišly docela w zapomenutí, jak wím a jak umím, podávám lásce všech dobrých lidí. Neb dobrým a zkušeným wždy taužím se zalfbiti; ale newědomým a nekázaným nedbám se nelſbiti. Wím, že budau některí záwistníci, a ti že pojdu smíchem aušklebným, jak spatří složení díla tohoto okem svým; kteřížto jen znají jiným ujímati, ale sami ze sebe ničeho dobrého neumějí wydati. O takových prawí prorok: maudří jsau, aby činili zlé; dobrě wšak činiti neumějí. Ti totiž jen na to ostrowidowýma očima hledí a to w srdeci svém jako w diamantu pro pamět uloží, co jest řečeno nepravě, nebo při čem duch můj dřímaje pochybil. Což diwného? někdy i dobrý Homerus podímná. Já se ani jejich záwistivým utrhowáním neohrozím, ani ironickým pochlebowáním neukojím; kdo chce, at čte, kdo nechce, af odhodí. Ale ty, bratře rozmilý, jestli mě co přítele swého miluješ, jestli tě prosba má dotýká, opásej bedra myslí swé, a wezmi do ruky škrabátko, kámen a pero, abys, co jest zbytečného wyškrabal, a co není, k tomu přidal; co jest ne-wlastně powěděno, to dle vlastnosti změn, by tak má neumělost byla naprawena twau wtipností. Neb se neostýchám býti kárán od přítele, ano s welkau tauhau přeji si býti opraven i od nepřítele. Obsahuje pak tato první kniha děje české, pokud jsem o nich mohl zwěděti, složené až do časů prvního Bretislawa, syna knížete Oldřicha. Léta pak od wtělení božího proto jsem začal klásti od časů Bořivoje, prvního

knížete katolického, že jsem na začátku této knihy wymýšleti — nechtěl a letopisu nalézti jsem nemohl, abych zwěděl, kdy neb za kterých časů stalo se, co nyní čísti budeš, jak následuje. Měj se dobře, a dle twého slowa buď se dám do spisování ostatku, nebo tam přestanu, a míru wytknu mému počinu nejapnému.

Žiw buď, zdráw buď, mých nezapuď přání, ale splň je. Jest pak tento letopis složen za panování Jindřicha čtvrtého císaře Římského a za sprawowání swaté církve Boží papežem Kalixtem, za časů knížete českého Wladislava a biskupa kostela Pražského Heřmana, jak se v následujícím udává wšem zwěděti chtícím, kterých let Kristových se co stalo neb kterých indikcí.

Počínají se první knížky letopisu českého, jejž složil Kosmas děkan Pražského kostela.

1. Po wylití potopy světa, po zmatení lidí, kteří we zlém úmyslu swém stavěli wěž, pokolení lidské, tehdáž asi ze 72 mužských se skládajíci, když za tak nedovolené a opowážliwé skutky mstau boží, kolik bylo hlaw mužských, na tolik rozdílných druhů jazyků byli rozděleni, jak ze zprávy dějepisné wíme, wšichni blaudíce a utíkajíce daleko široko rozptýleni, po rozličných krajinách světa se taulali a ode dne ke dni, na těle wždy menší jsouce, w pokolení a pokolení mnohonásobně wzrůstali. Tudy pokolení lidské pokynutím božím, které wšecko řídí, tolik se rozšířilo po okrsku země, že po mnoha stoletích konečně také se dostalo až do těchto krajin Germanie, jelikož totiž celá ona část země pod točnau sewerní k Tanai a až k západu slunce položená, ač se w ní jednotliwá místa swými zvláštními jmény nazývají, předce obecným názvem Germania slowe. Proto to prawím, abych lépe mohl wykonati předsewzetí úmyslu swého. Nicméně wšak zatím, prwé než přijdeme k začátku wyprawowání, zkusíme w krátkosti wyložiti polohu této země české a odkud jest wzala jméno swé.

2. W rozdelení světa dle zeměměřiců Asie pod jménem swým polowici světa zahrnuje, a polowici Europa a Afrika. W Europě leží Germanie, w jejížto krajinách ke straně půl-

— noční rozkládá se místo welmi široce, kolem do kola odewšad horami obejmuté, které se podiwným spůsobem táhnau okolo celé země, tak že na pohled jakoby jedna sauwislá hora celau tu zemi obcházela a ohražowala. Powrch této země zaujmaly toho času šíré pauště lesů, kteréž byly bez obywatelů lidských, ale welmi hlučné od rojů wčel a od zpěvů rozličného ptactva.

We hwozdech bylo bez počtu zwěre jak w mori písku nebo koliko hwězd jest na nebesích; od nikoho nejsauc lekána přebíhala po neschůdné zemi, a stádum zwířat sotwa postácowala půda. Počtem kobylek w letě po polích skákajících sotwa se mohla wyrownati stáda koní. Wody tu welmi čisté a zdrawé k užívání lidskemu. Také ryby chutné a k jídlu dobré. Diwná wěc, a z čeho lze poważiti, w jak wysokém podnebí se wznáší tato krajina, že do ní newtéká žádná cizí woda, nýbrž což jest toků malých i welkých, z rozličných hor se prýsticích, wšecky od wětší řeky, která slowe Labe, pojaty do sewerního tekau moře. A poněvadž ta země onoho času ležela nezkušena rádlem, a člowěk, jenž by zkusil, nebyl ještě do ní wešel, widělo se mi o úrodnosti neb neúrodnosti její raději pomlčeti, než říci něco, co nezwěděno. Do těchto pauští když vstaupil člowěk, který to asi, neznámo o kolika duších, hledaje místa příhodná ku přibytkům lidským, hory, doly, pusté, ladné zrakem zpytavým přehlídl, a jak za to mám u hory Řipu mezi dwěma řekama, totiž Ohří a Wltawou, první zarazil sídla, první také založil bydla, a dědky, jež na plecích s sebou přinesl, radostně na zemi postavil. Tehdy starosta, s nímž druzí jako s pánum swým šli, mezi jiným takto promluvil k následownikům swým: O druhowé, kteří jste se mnau těžké práce přes neschůdné lesy zkusili, staňte a dědkům swým libau obět wzdejte, jichž pomocí zázračnau konečně přišli jste do této vlasti dávno wám osudem předurčené. Toť jest ona, toť jest ona země, kterau že jsem wám často sliboval pamatuji; země, která nikomu nenáleží, zwěre a ptactva plná, sladkým medem a mlékem oplývající, a jak sami spatřujete, ku přebývání co do powětrnosti příjemná. Wody odewšad hojně a nad míru rybné. Zde nic wám nebude scházeti, neb nikdo wám nebude překážeti. Když wšak takováto tak krásná a tak weliká země jest w rukau wašich,

pomyslete, jaké by bylo příhodné jméno země. Kteříž hned, — jako božím wnuknutím wzbuzeni, prawili: A odkud bychom lepší nebo příhodnější jméno nalezli, než poněvadž ty otče slowe Čech, nechať země slowe Čechy. Tehdy starosta, pochnut wěštba druži swých, jal se radostí zemi libati, raduje se, že nazwána jest jménem jeho, a wstaw a wztáhnuv obě ruce k nebi, takto počal jest mluwiti: Wtej země nám sauzená, tisícerými sliby vyhledáwaná, kteráž jsi w čas potopy prázdná učiněna byla lidu, nyní jako památky lidstwa nás zachowej bez aurazu a rozmnožuj potomstwo naše od pokolení ku pokolení.

3. Pak jakých mrawů a jak poctivých byli lidé toho času, a jaká jejich prostota a podiwi hodná šlechetnost, a jak byli mezi sebou wěrní a na sebe milosrdní, jaké mírnosti, střídomosti, zdrželiwosti, kdoby těmto nynějším lidem welice w opak chodícím, plnými ústy chtěl wyprawowati, přišel by we welkau nelibost. Pročež toho pomíjíme, a něco málo a což prawé jest o spůsobu onoho prwověku powěditi míníme. Přešfastný byl onen wěk, spokojený se skrownau útratau a nenadmutý hrdu pýchau. Darů Cerery a Baccha se neznalo, proto že jich ani nebylo. Pozdních obědů odbýwali žaludy neb zwěřinou. Toky nezkalené dávaly jim napití zdrawé. Jako slunce lesk neb wody mok, tak luhy a háje ano i také sňatky jim byly obecné. Nebo na spůsob zwířat na každau noc zkaušeli nowé swatby, a když wzešla zora, přetrhli swazek tří milostnic a železná lásky pauta, a kde koho zastihla noc, tam sobě lehl do zeleného a we stínu košatého stromu sladkého užíval spánku. Wlny a lnu i oděwu potřeby neznali, w zimě koží z diwoké zwěre neb owčích za šat užívali. Také žádný neznal říkatí mé, nýbrž na spůsob žiwota mnišského, co měli, naše ústy, srdecem i skutky hlásali. U chléwů nebylo závor, ani nezawírali dweří před nuzným, poněvadž nebylo ani zloděje ani laupežníka ani nuzného. Žádný zločin nebyl u nich těžší jak krádež a laupež; zbraní žádného spůsobu newídali; toliko šípy měli, a to ke střílení zwěre. Co dále? ach bohužel! dobré w opak, obecné we vlastní se obrátilo, bezpečné chudobě jindy milé jako zablácenému kolu se wyhýbali a ji zamítali, poněvadž dychtiost jmění prudčejší ohňů Aetniných we všech zahořela. Když to a takové zlé ode dne ke dni hůř a hůře se zmá-

halo; křiwdu, které předtím nikdo činiti neznał, jeden od druhého sobě učiněnau trpěliwě snášel, a u koho by si žalobau swau stěžoval, neměl saudce nebo knížete. Potom kdož byl we swém kmenu neb we swém pokolení jmín za osobu poctiwější w mrawích neb wážnější pro bohatství, k tomu bez biřice, bez pečeti, ze swobodné wůle přicházeli a o pochybné záležitosti i o křiwdy sobě učiněné bez ujmy swobody se přeli. Mezi těmi wznikl muž jeden jménem Krok, dle jehož jména znám jest hrad již stromy zarostlý, stojící w lese, který leží při wsi Ztbečně. Muž ten byl we swých pokoleních naskrz dokonalý, statků zemských hojnost maje, w uwažowání saudů rozšafný, a k němu nejen z jeho vlastních pokolení nýbrž z kmene celé země, jako wčely k aulům, tak wšichni sbíhali se k saudům pro rozhodnutí. Tento taký a takový muž neměl mužského potomstwa, splodil wšak tři dcery, kterým příroda udělila nemenších, než obyčejně mužům, pokladů maudrosti.

4. Z nichž nejstarší nazývala se Kázi, která Medei Kolchické w býl i wěštbách, a mistru Paeonskému w umění lékařském ničeho neodewzdala; neb často spůsobila, že Sudice upustily od díla nekonečného,

Sám i osud ke swé kauzlem přinutkala wuli.

Pročež také obywatelé této země, když se něco ztratí, čehož žeby zase dostati mohli nemají naděje, takové mají příslowí o ní: Toho ani Kázi nedowede nawrátit.

Když ta k porozené Cererau jest odňata kněžně, podnes spatřuje se mohyla její, od obyvatelů země na památku panownice welice wysoko nanesená na břehu řeky Mže, wedlé cesty, kudy se chodí do krajin župy Bechyňské přes horu řečenau Osek.

Hodná chwály bylať, druhá wšak we wěku Tetka, Bez muže též, nosu pak čiprného ženština welmi, která dle jména swého wystawila Tetín, hrad powahau místa welice pevný na wrchu skály přískré nad řekou Mží. Tato naučila hlaupý a newědomý lid ctiti Oready, Dryady, Ama-dryady i klaněti se jim, a celau powěrnau nauku a bezbožné řády zawedla; jakož doposud mnozí wesničané jako pohané jeden studánky neb ohně ctí, druhý hájům a stromům neb kamenům se klaní; jiný wrchům neboli chlumům obětuje,

jiný k modlám hluchým a němým, které sám udělal, se modlí — a jich prosí, aby dům jeho a jej samého ostříhaly. Třetí wěkem nejmladší, ale maudrostí předčící, nazývala se Libuša, která též wystawila hrad tehdáž welmi mocný wedlé lesa, který se tähne ke wsi Ztbečnu, a dle swého jména jej nazvala Libušín. Ta byla mezi ženami prawě jediná žena, w radách prozretelná, w řeči jistá, těla cudného, mrawů šlechetných, w rozsuzowání pří lidských za žádným nezůstávala, ku každému wlídná, ale wice líbezná, ženského pohlawí ozdoba a slawa, úkoly mužské konajíc rozšafně. Ale poněwadž nikdo není weskrze blažený, žena takowá a také chwály hodná, ach nešfastná powaho lidská! byla hadačka. A poněwadž lidu zwěstovala mnoho a prawdiwě budaucího, wšechn onen národ, wešed w obecnau radu, po smrti jejího otce, ji představil sobě za saudce. Toho času mezi dwěma obyvateli, kteří wynikalí bohatstvím a rodem a kteří byli jako wůdci nad lidem, wznikla jest nemalá pře o mez sausedného pole. Kteřížto tak se pustili mezi sebau do hádky, že jeden druhému nehty wjeli do hustých wausů, a holými nadáwkami s prstem pod nosem hanebně se tupíce, s kříkem wešli do dwora a u welikém hluku předstaupili před kněžnu i aby dle spravedliwosti spornau wěc mezi nimi rozhodla, snažně žádali. Ona zatím, jak jest rozpustilá wilnost žen, když nemají muže, jehož se báti, na loket podepřena, jak by byla prawě porodila, wysoko na wyšíwaných poduškách měkaučce sobě poléhawala. Když pak, jdauc cestau spravedliwosti, na osobu lidí nehledic, záležitost celé pře mezi nimi wzniklé we stav prawý uwedla, tu ten, jehož pře líčení na saudě neobdrželo za wyhranau, wice než slušno se rozhněwaw, několikrát hlawau zatřásl a dle zvyku swého třikrát holí na zem udeřil, a bradu z plných úst slinau poprskaw, zwolal: O křiwo mužům nesnesitedlná! žena štěrbivá mužské saudy lsnau myslí koná. Wíme zajisté, že žena, stojíc neb na trůně sedíc, málo rozumu má; tím méně, když na poduškách leží? Tehdy wěru spíše spůsobná jest ku přistaupení muže, než aby bojownikům nalézala práva. Neb jisté jest, že wšecky ženské mají dlauhé wlasys, ale krátké rozumy. Lépe jest umřtí, než aby mužové to snáseli. Nás jediné, w hanbu wšem národům a kmeneum, opustila příroda, že nemáme

— spráwce a mužského sauda, že nás tisknau ženská práwa. Na to knězna, pohanění swého nedbajíc a bolest srdce ženským studem zastírajíc, usmála se, a prawila: Jest tak, jak díš; ženská jsem, jako ženská se chowám; ale proto se wám zdám málo rozuměti, že wás nesaudím metlau železnau; a protože žijete bez bázně, práwem mě málo wázíte. Neb kde bázeň, tam je kázeň. Ale nyní jest welice potřebí, abyste měli spráwce krutějšího než jest ženská. Tak také holubi někdy bělawau kání, již si byli zwolili za krále, pohrdli, jako wy mnau pohrdáte, a zwolili si za kníže jestřába, mnohem drawějšího, kterýž wymýšleje winy, začal zabíjeti jak winné tak newinné, a odtud do dneška žere holuby jestřáb. Jděte nyní domů, a koho zejtra zwolíte za pána, toho já přijmu za manžela. Mezitím powolala předrečené sestry, kterými wládla podobná běství, jejichž jak i swým vlastním čarodějnicky uměním šálila lid we wšem; neb Libuša sama byla, jak jsme již prawili, hadačka jako Kumejská Sibylla, druhá kauzelnice jako Kolchická Medea, třetí čarodějka jako Aeejská Cirká. Jakau té noci radu wzaly ony tři Wzteklice, neb co tajného wykonaly, ač se newědělo, wšak ráno wšem slunce jasněji se zjewilo, když sestra jejich Libuša jak místo, kde přebýval budaucí kníže, tak i kdo byl, zejména oznámilá. Kdož medle byl by myslil, že sobě kníže od pluhu vyžádají? Neb kdož by byl wěděl, kde oře ten, jenž měl býti spráwcem lidu? Wšak čehož by newědělo hadačské dábelství? Aneb což jest, čeho by nedowedlo čarodějnicky umění? Mohla Sibylla národu Římskému předpowědítí pořádek příběhů skoro až do saudného dne, ana, lze-li wěřiti, i o Kristu wěstila, jakož jistý doktor w reči swého kázání werše Virgilia uwodí z osoby Sibylliny o příchodu páně složené. Mohla Medea bylinami a čarowáním častěji s nebe swéstí Hyperiona a Berecynthii; mohla deště, blesky a hromy wylákatí z oblaků; mohla krále Eiaka ze starce učiniti mladíkem. Čarami Cirčinými proměněni jsau towaryši Ulyxowi w podoby rozličné zwěře a král Pikus we ptáka, který se podnes nazýwá picus, to jest straka. Což diwu? Jaké wěci učinili Magowé w Aegyptě swým uměním, kteřížto čarami swými skoro tolík diwů wykonali, jako se prawí, že boží sluha Mojžíš spůsobil mocí boží. O tom potud.

5. Druhého dne, jak bylo nařízeno, bez prodlení swolala — suěm, shromáždila národ; sešli se wšichni wespolek; žena sedíc na wysokém stolci oslowila hrubé muže: O lide politování hodný welice, který swobodně žíti neumíš; swobodu, které žádný statečný muž neztrácí leč se životem, wy ne bezdékly zamítáte, a nezvyklé služebnosti šije swé dobrowolně poddáváte. Ba pozdě budete darmo litowati, jako litowaly žáby, když wodní had, kterého sobě udělaly králem, začal je usmrcovali. Nebo jestli newíte, jaká jsau práva knížecí, pokusím se wám o nich powědítí krátkau rečí. Předně jest lehko kníže dosaditi, ale těžko jest dosazeného ssaditi. Nebo který nyní jest pod waší mocí, jestli jej powýšíte za kníže nebo nic, ale až bude powýšen, budete wy a wšecko waše w jeho moci. W jeho pohledu budau se zimnicí třásti kolena waše, a jazyk oněmělý přilípne se k suchým ústům. K jeho promluwení z welké bázně sotva odpowíte: tak pane, tak pane. On pak pauhým pokynutím swým bez wašeho potazu onoho odsaudí, onoho utratí, onoho dá uwrhnauti do wězení, onoho oběsiti na šibenici. Wás samy a z wás, kohož se mu zachce, jiné učiní poroby, jiné sedláky, jiné poplatníky, jiné wýběrcími, jiné katy, jiné biřici, jiné kuchaři nebo pekaři, jiné mleči. Ustanowí sobě také plukowníky, setníky, wládaře, dělníky na winnicích a na polích, žence obilí, kujce zbraní, šewce rozličných kožišin a koží; syny waše i dcery wezme k službám swým; také ze skotu wašeho, z koní neb klisen neb dobytka nejlepší wezme dle swé libosti. Wšecko, co jest wašeho lepšího, we wsech, w polích, rolích, w lukách, we winnicích poběre a obrátí k užitku swému. Což mnoho prodléwám? Neb nač to mluwím, jako abych wás strašila? Zůstáváte-li při swém předsezwetí a neklamete-li slibem swým, již wám jméno knížete a místo, kde jest, oznámím. K tomu chasa sprostá zajásala kříky smíšenými; jedním hlasem wšichni žádali, aby jim dán byl kníže. K nimž ona: Hle, prawila, hle za oněmi horami, a ukázala na hory prstem, kdežto řeka ne tak welká jménem Bělina, a na břehu jejím známa jest wesnice, řečená Stadici. W okršku jejím jest aulehle, w délce i šíři 12 loket, která ku podiwu, ač leží uprostřed mezi tolíka rolemi, předce k žádné nenaleží roli. Tam kníže wáš oře dwěma woly strakatýma; jeden wůl má

— bflau pásku kolem a hlawu bílau, druhý jest od čela po zádech bílý, a maje zadní nohy bílé. Nyní, jestli wám libo, wezměte mau řízu a klok i také přewlaky, jaké se sluší na kníže, a jděte i wyříďte muži wzkázání od národu i ode mne, a přiweďte sobě kníže a mně manžela. Jméno muže jest Přemysl; kterýto na hrdla a hlawy waše wymislí mnohá práva; nebo toto jméno znamená po latinsku praemeditans neb superexcogitans, to jest rozmýšlející neb přemýšlející. Jeho pokolení potomní bude v celé této zemi panovati na wěky a déle.

6. Mezitím ustanoveni jsau poslowé, kteří by mužovi přednesli uzavření kněžny i lidu. Ty když kněžna widěla, ani wáhají, jako newědouce kudy, prawila: Což wáháte? Jděte bez rozpaků za koněm mým; ten wás dowede a přiweče zpátky prawau cestau, neb jest od něho ta cesta nejednau šlapána. Jest lichá powěst i také křivé domnění, že ona kněžna jízdau přfšernau wždy tam jezdívala w saumraku nočním a zase wracela se před kuropěním; což af bláhowec wěří. Co dále? Maudře kráčejí poslowé neučení, putují wědomě newědomí, jdauce za kročejí koně. Již pak byli přešli přes hory, již a již blížili se ke wsi, ku které šli; tu běžel chlapec jakýs w jich austřety, jehož tázali se, prawice: Ei, dobrý chlapečku! zdali jest toto wesnice Stadici? a zdali jest w ní muž jménem Přemysl? Jest to, odpověděl, wes, kterau hledáte, a hle! muž Přemysl na blízku w poli wolū popohání, aby dílo, které koná, rychleji dokonal. K němuž poslowé přistaupiwsé, prawili: Muži blažený, kníže nám bohy splozený! A jak je zvyk sedláků, není dost jednau říci, než hubau nadmutau opětowali:

Zdráw buď kníže, a opět zdráw, wší chwály přehodný;
Pust woly, raucha změň, na komoň ten rač posadit se.

Raucha pak ukazují, koně též, an wesele řehce.

Paní naše Libuša a wšechen lid wzkazuje ti, abys brzy přišel a přijal panství tobě a potomkům twým sauzené. Wšecko naše a my sami w twých rukau jsme, tebe za kníže, tebe za saudce, tebe za spráwce, tebe za ochránce, tebe jediného za pána wolíme. Ku kterýto řeči muž maudrý, jako předwidíaje wěci budaucí, zastawil, a otku, kterau držel w ruce, wdružil w zemi, i pustiw woly, prawil: jděte, odkud jste

přišli; kteřísto ihned rychleji, než wyřčeno, z očí zmizeli — a nikde wíce nejsau spatřeni. Ale líska, kterau byl w zemi wdružil, wypustila tři wysoké prameny a, což wíc ku podiwu, s listy a s ořechy. Mužowé pak, widauce tyto wěci, ježto se daly, stáli jsau zaraženi. Kteréž on wlídny spůsobem hospodářu zwal k snídaní, i wyňal z kabele lyčené chleb plesniwy a kus sýra, a tu kabeli položil na trávu na místě stolu a na hrubý ubrus a t. d. Zatím když snídali, když wodu z lahwice pili, dwa prameny čili odnože uschly a opadly, ale třetí rostl tím wýše a šíře. Z toho wzniklo hostem ještě wětší podivení s bázni. A on dí: co se diwíte? Wězte, že z našeho pokolení mnoho se pánu zrodí, ale jeden pokaždé bude panovati. Ale kdyby paní waše nebyla s tau wěcí tak spěchala, nýbrž po malau chwíli osudu běžících čekala, by pro mne byla tak brzo neposlala, kolik synů panowničích by se narodilo, tolik pánu měla by waše země.

7. Potom oděn we knížecí raucho, a wzaw obuw královskau, wsedl na koně bujněho oráč; wšak nezapomnaje na swůj stav, wzal s sebou swé střewice weskrze z lýči ušité, kteréž kázel chowati pro budaunost, i chowají se na Wysehradě w komoře knížecí až podnes a na wěčné časy. Stalo pak se, když šli nadcházkami, a poslowé předce ještě jakožto s pánum záownním nedowěrowali si wolněji mluwiti, než jako holubi, když k nim nějaký cizí přiletí, z počátku se ho bojí, ale brzy w letu samém naň si zvyknau a jako za swého jej mají a milují, tak oni, když jdauce rozpráweli a řečmi cestu sobě ukracovali i šaškujíce žertownými řečmi na unawení zapomínavi, jeden, který byl smělejší a prostořecejší, řekl: O, pane! powěz nám, nač jsi tyto střewice z lýči ušité, které k ničemu nejsau, než aby je zahodil, nám kázel schowati, nemůžeme se dosti nadiwiti. Jimž on dí: Na to jsem je dal a dám schowati na wěky, aby naši potomci wěděli, odkud jsau pošli, i aby žiwi byli wždy w bázni a nedowěrowali, aby lidí sobě od boha swěřených netiskli nespravedliwě z hrdosti, poněvadž wšichni jsme rowni učiněni od přirozenosti. Nyní wšak buď zase mně dowoleno, wás se tázati, zdali jest chwali-tebněji, z chudoby powýšenu býti k hodnosti, čili z hodnosti uwřženu býti w chudobu. Zajisté odpovíte mi, že jest lépe powznešenu býti k slávě než sejiti w nauzi. Ale jsau mnozí

— z wysokého rodu pošlí, potom wšak w potupnau nauzi uwedení a bídni učinění, kteří, když jiným powídají, jak předkowé jejich byli slawní a mocní, newědí, že sami sebe tudy wíc tupí a hanobí, poněwadž ztratili to swau nedbalostí, co oni měli swau pilností. Nebo štěstí pořád tak w kostky hraje kolem swým, že teď ty powznese nejwyše, teď ony pohrauží nejníže. Tudy býwá, že hodnost pozemská, která někdy byla k slávě, ztratí se k hanbě. Ale chudoba ctností přemožená neskrýwá se pod wlí koží, nýbrž wítěze swého powznáší do nebes, jehož někdy byla s sebau strhla do pekel.

8. Když pak potom cestu dokonali a již již přicházeli ke hradu, kněžna obstaupená swými dwořany přispíšla wstříce, a podawše sobě prawic u welkém weselí wešli do příbytku, usadili se na pohowkách, jídlem a pitím těla posilnili, ostatní noční čas Venuši a Hymenaeowi wěnowali. Tento muž, který w prawdě pro mužnost zasluzuje zwán býti mužem, lid tento bujný zákony uwázal, a národ nezkrocený mocí panownickou zkrotil, a w poddanství, které jej nyní tíží, uvedl, i wšecka práva, kterými země tato nyní se řídí a spravuje, sám s Libuší samau nalezl.

9. Mezi těmito prwopočátky práv jednoho dne řečená kněžna, duchem wěstím pobádána, před mužem swým Přemysem a u přítomnosti jiných starších lidu takto jest prorokovala:

Spatruji hrad, jenž sláwau swau bude hwézd se dotýkat.
Jest w lese míslo, jehož wzdálí od wesnice této
Třidcet jesti honů, jež Wltawa řeka obihá.

To z půlnocní strany ohražuje welmi hlubokým dolem potůček Brusnice, na polední pak straně hora welmi skalnatá, která od skal (latině petrae) slowe Petřín, přewyšuje okolí. Hora pak toho místa skrčuje se na spůsob delfina, mořského wepře, směřujíc k řece swrchu jmenované. Tam když přijdete, najdete člowěka uprostřed lesa, an dělá práh k domu. A poněwadž u nízkých dweří i welcí páni se shybují, dle té příhody nazwete hrad, jejž wstawíte, Prahou. W tomto hradě budaucně někdy wzejdaū dwě zlaté oliwy, které wrškem swým proniknau až do sedmého nebe a po celém světě budau se zářiti znamení a zázraky. Je budau obětmi a dary ctiti a k nim se modliti wšecka pokolení země české a druzí náro-

dowé. Jedna z nich bude slauti *Wětší Sláwa*, druhá *Woje — utěšení*. Byla by wice mluwila, kdyby byl duch zlý a prorokující neodstaupil od božího tworu. Ihned šli do starého lesa, a nalezše znamení sobě dané, na předčečeném mísle wystawili hrad panující celé zemi české, Prahu. A poněwadž toho času panny této země beze jha dospívaly jako Amazony, dychtiwy jsouce wojenských zbraní a berauce sobě wůdkyně, rowněž jako jinochowé wojenství prowozowaly, lowu po lesích na spůsob mužských pilny byly, ne mužové jich, než oni sobě muže, které a kdy chtěly, bráwaly, a jako národ skythický, Plawci čili Pečenci, muž a žena w oděwu žádného rozdílu neměli; z toho tak welice se zmohla ženská smělost, až sobě na jedné skále, nedaleko od hradu prwé řečeného, wystawily hrad polohau místa pevný, kterému od názvu panen dáno jest jméno Děwín. Což widauce jinochowé, na ně přílišným hněwem se rozhněwawše, we mnohem wětším počtu spolu se sebrali, a nic dále než na zatraubení na jiné skále mezi chrastím wstawili hrad, jejž nynější nazývají Wyšehrad, ale tehdáž od chrastí byl wzal jméno Chrasten. A poněwadž často panny byly chytřejší ku přelstění jinochů, často pak zase jinochowé udatnější než panny, byla brzy wálka mezi nimi, brzy pokoj. A když měli mezi sebau příměří, oblibily si obě strany, aby složili jídla a pití ke spolectním hodům i aby po tři dni měli beze zbraní slawné hry wespolek w ustanoveném mísle. Což wice? Nejinak jinochowé dali se w hody s díwkami, než jakoby drawí wlci, hledajíce jídla, wešli do owčína. Prwní den stráwili w kwase a welkém pití wesele.

Žízeň chtice hasit, znowu jsau dostáwali žízně,
Sotwa pak na noční až čas chtěli mládci radost swau odložiti.

Noc byla, měsíc jest zářil se na nebi jasném,
W tom zatraubil w roh kdosi z nich, a dal znamení jím, prawě:

Hrálit dost jste a jedli i též i dosti pili jste,
Wstaňtež, Krásopaní zlatá trubkau zve šepotnau.

A hned wzali každý jednu pannu. Když pak bylo ráno a již byl učiněn pokoj, odnesše Cereru a Baccha z jejich hradu, zdi prázdné Lemnenskému odewzdati Vulkanu. A od toho času,

— po smrti kněžny Libuše, jsau u nás ženy pod mocí mužů.
Než poněwadž

Wšem nastáwá jít, kam Numa zašel jako Ankus,
Přemysl již jsa wysoko w létech, po ustanovení práw a zákonů, k tomu, jež za živobytí ctil jako boha, zeti Cereřinu, wzat jest, po němž Nezamysl nastoupil jest. Toho když smrt wzala, dostala se Mnatovi knížecí berla. Když ten sešel se swěta, ujal se Wojen ředidla. Po jeho sjití spravoval Unislaw knížetství. Jeho život když přetrhly Sudice, Křesomysl postaven jest na wrch stolice. Když nebylo jeho, dosáhl Neklan stolce knížecího. Když on se swěta sešel, Hostiwit na stolec wzešel. O těchto pak knížatech jak o životě tak o smrti jejich mlčí se, jednak poněwadž jsauce w poddanství břicha a sna, newzdělaní, neučení, podobali se dobytku, jimž wěru proti přirozenosti tělo bylo k rozkoší, duch k obtíži; jednak že nebylo nikoho za onoho času, kdožby písmem zachoval pamět jejich skutků. Než mlčme o nich, o kterých se mlčí, a nawratme se tam, odkud jsme se malíčko odchýlili.

10. Hostiwit pak splodil Bořivoje, který první z knížat křtěn jest od ctihodného Methudia, biskupa na Morawě, za časů císaře Arnulfa a Swatopluka tamže morawského krále. Aniž wšak neměl jsem za zbytečné, do tohoto mého díla krátce písmem wetkat bitvu, o které jest zpráva z pověsti, a která dávno předtím prvé, za času knížete Neklana, na poli, které slowe Tursko, swedena byla mezi Čechy a Lučany, kteří se nyní od nowějších dle hradu Zatče nazýwají Zatčané. Od čeho wšak za starodáwna lid ten nazýwán byl Lučané, nemínim pominauti mlučením. Totiž krajina ona dělí se na pět žup dle polohy míst. První župa leží na potoce řečeném Hutná. Druhá jest na obau stranách řeky Uzky. Třetí rozkládá se okolo bystriny Brocnice. Čtvrtá, která se také nazýwá lesní, leží w podkraji řeky Mže. Pátá, která jest uprostřed, nazýwá se Lauka, překrásná na pohled a bohatá na užitek, welice úrodná na setbách a hojnou mající luk, odkud také župa ta wzala jméno; neb lauka slowe latině pratum. A poněwadž krajina tato nejprvé, mnohem dřív než založen jest hrad Zateč, obydlena byla od lidí, právem obyvatelé její od krajiny nazwáni jsau Lučané. Jim stál w čele kníže, jménem Wlastislaw, muž wálečný a we wálečných zbraních

statečný i w radách nad míru lestný; a byl by dobré mohl — jmenován býti w bitvách šťastným, kdyby ho nebyl poslední osud stihl koncem neštastným. Nebo byl proti Čechům častěji zdwihl wojnu, a wždy přízní štěstí wálečného a řízením bohů obdržel wrch, a wšed do jejich země častěji wražděním, pálením a laupením ukrutně ji pohubil, ano představené lidu tak welice stísnil w moci, že sklízeni jsouce w malém hrádku, jenž slowe Lewý Hradec, báli se wtrhnuti nepřátel do hrádku. On wystawil hrad, jež dle jména svého nazval Wlastislaw, mezi dwěma wrchy, Medwězí a Připetí, totiž na pomezí dwau žup, Bislinska a Litoměřicka, a wložil do něho muže zlé k aukladům proti obojímu lidu, protože ti pomáhali straně české. A jakož we wšem běhu wěcí štěstí powznaší, protivenství pokrojuje srdce lidská, z welkého prospěchu, kterého wždy dosahoval w bojích, powýšilo a powzneslo se srdce knížete, tak že w hrdé myslí zadychtil celé Čechy obdržeti. Ach! mysl lidská, neznajíc budauenosti, často se oklamá swým domyslem; často se stává, že se před zkázou srdce powznesne, jakož před radostí často poklesne. Ihned nadmut bujnau hrdropýchau, wěděti chtěje, jakau by wládl silau, vyšle meč wšudež celau krajinu pod takowau knížecího rozkazu wýminkau, aby kdožkoli přesahující wýškau těla meče mřu wytáhl by zdlauhawěji, než kázáno bylo, na wojnu, bez rozdílu pokutowan byl mečem. Když rychleji než to wyřeno shledal sebrané w ustanoveném místě, stoeje uprostřed na náspu, shromážděním lidu obstaupen, podepřen na štit a mečem w ruce máchaje, takto počal mluwiti: O bojowníci, w jichžto rukau poslední se nachází wítězství, prvé jste nejednau zwítězili, nyní wykonanau wěc konáte. Nač potřebí zbraně? Zbraně jméte se nositi na znamení wojenství. Ale raději sokoly, krahuje, kulichy a wšechn takový druh ptactwa, které jest wice pro wyražení a pro hračku, s sebau wezměte, abychom jim masa nepřátel, ač jen postačí-li, dali k jídlu. Boha wojny a paní wojny bohyni, která mi učinila wšeliké dobrodiní, za swědky beru, a na jílec meče swého přísahám, který w ruce držím, že na místo jejich dětí dám štěnata k prsům matek wložiti. Zdwihněte korauhwe, nechte prodléwání; wždy hotovým škodil odklad. Jděte již rychle a zwítězte štastně. I zdwihl se hlas až k nebesům; dobrý a špatný, udatný a ne-

— statečný, mocný a slabý břinčeli zbraněmi; mrzácká kobyla poskakovala jako bujný hřebec v bitvě.

11. Mezitím jakási žena, jedna z počtu Wzteklic, za- wolavši k sobě pastorka, který již chtěl táhnouti do bitvy, prawila k němu: Ač není přirozeno macechám, aby dobré činily svým newlastním, wšak nezapomínajíc swazku s otcem twým, chci tě ostříci, abys mohl žiw býti, chceš-li. Wěz, že čarodějnice čili můry české svými čarami přemohly naše Wzteklice, pročež naši wýchni do jednoho zahynau, a vítězství dánou bude Čechům.

Této zkáze abys mohl ty w onu chwli ujítí, koho w prvním setkání zabiješ, který bude státi proti tobě, uřež mu obě uši a wstrč do mošny swé, a mezi obojíma nohami koně udělej mečem wytaženým čaru na zemi na spůsob kříže. Nebo když to učiniš, přetrhneš tím newiditedlné wazby, kterými koně waši hněvem bohů jsauce swázání budau mdliti a padati, jako dlauhau jízdau unaweni. A hned wsedna na kůň, obrať záda, a když se strhne za tebau welký třeskot, nic se neohlízej zpátky, nýbrž pospěš si útěkem, a tak ty sotva jediný ujdeš. Nebo ti bohowé, kteří wás doprovázeli do bitvy, obrátili se na pomoc wašim nepřátelům. Naproti tomu zatím když Čechowé k odporu poštáčiti nemohli, když totiž nepřátelé již tolíkrát nad nimi zwítězili, jediná spása byla přemoženým žádné nedoufati spásy. Ale jako wždy lidé newěříci a tudy k zlému wice náhylní, když je opauštějí síly a dobré vlastnosti, hned k horší stránce nepravosti se obracují; nejinak lid ten marnému modlárství oddaný, wice klamům wěříci, zaufajíce již nad silami a zbraněmi vojenskými, obrátili se k jisté hadačce, a tázali se jí i žádali, aby po-wěděla, coby bylo činiti w takowém nebezpečném stavu wěcí, nebo jaký konec bude mítí nastávající bitwa. Ona, jakž byla plna ducha wěstího, nezdržela jich dlaaho obojetnými okolky. Chcete-li, dí, doshnauti sláwy vítězství, musíte napřed rozkazy bohů vykonati. Tedy obětujte bohům swým osla, aby se wám dostala jejich ostraha. Tuto obět učiniti káže nejwyšší Jupiter ano i Mars a sestra jeho Bellona i Cererin zet. Wyhledán tedy ubohý oslíček a zabit, i jak kázáno bylo, rozsekán na tisíc tisíců kausků a ode wšeho wojska rychleji než řečeno sněden. Když takto jídlem posíleni byli oslím —

zázraku wěc podobná — spatřil jsi tlupy weselé a umříti hotové muže jako lesní wepře; a jako po whlkém mraku bývá slunce jasnější a oku lahodnější, tak po welké malátnosti wojsko to bylo čilejší a k boji smělejší.

12. Mezitím kníže jejich Neklan bojácnější než zajíc a na útěku rychlejší než panther nastávající bitvy se strachoval, a čině se nemocným, w řečeném hradě se schowával. Co měly činiti audy bez těla? nebo bojowníci w bitvě bez wůdců? Byl toho času jeden muž, krásau těla wýtečný, dle wěku i dle jména Tyr (junák); a byl po knížeti druhý w mocnosti; který, byf tisíc naň dotíralo w boji, žádného neznal se báti, žádnému ustaupiti. Toho kníže podtají k sobě powolal, a kázel mu, aby jeho odění wzal na se, i s wědomím jen několika služebníků nařídil mu, aby wsedl na knížecího koně a na jeho místě aby šel před bojowniky do bitvy, která nebyla daleko od hradu, než jako na dva hony wzdálí. Přišli na pole od obau wojsk umluwené; ale Čechowé dříwe opanovali wršek uprostřed pole stojící, s něhož by widěli nepřátele ani přicházejí, a ten, kterého měli za kníže, Tyr, aby stoe na povyšeném místě, mluwiti mohl k bojownikům. Kdyby lze bylo wůdcu, prawil, slowy dodati statečnosti wojínům, wšeli-jakými bych wás pozdržel řečmi širokými. Ale poněvadž stojí nepřítel před očima a málo zbývá času k napomínání, buď mi wolno třeba jen málo slowy wás powzbuditi. Wšechněch jest w bitvě stejná k boji oddanost, ale nestejná zwítězení možnost. Oni pro slávu několika bojují, my potykáme se pro wlast a pro swobodu lidu i swau i pro poslední spásu. Oni, aby pobrali cizí statek, my abychom obránili drahé dítky a milé manželky. Seberete síly a zmužte se. Nebo bohy swé, kteří dotud byli wámi uraženi, smířili jste obětmi, kterými chtěli býti smířeni. Tedy strašlivosti jejich nestrachujte se, protože ti, jimž překáží strach w bitvě, tápají w nejwětším nebezpečenství; smělost pak zdí jest, smělým i bohowé sami pomáhají. Wěrte mi, za oním ležením položena jest waše spása a sláwa. Ale ukážete-li nepříteli záda, smrti předce neujdete. Wšak byf smrti! ale hůře než smrt díti se bude; oni manželky waše před wašima očima zprzní, a w klíně jejich dítky mečem zabijí a ku kojení jim štěnata dají; poněvadž přemoženým jediná je ctnost, vítězům ničeho neode-

— příti. Mezitím kníže lucky, srdce ukrutného, w čele lidu hrdého, kterým i podnes od zlého ducha wštípeno jest pychatí, přicházeje s druhé strany, když widěl, že nepřátelé neustupují z místa, kázal svým chvílkou postáti; w tom, jako by želel osudu nepřátele, takovými slowy pobádal myslí swého lidu: O bídne duše lidí bázliwych; darmo chytají se kopců, kterým se nedostává sil a wálečného umění; neprospěje kopec, když srnatost mdlá jest. Widíte, že w rowném poli nesmějí se wám postawiti, ba nemýlm-li se, již se mají k útěku. Wy wšak, prwé než utekau, obořte se na ně úprkem náhlým a učínte spůsobem zvyklým, aby pod nohami wašimi zdrceni byli jako sláma ničemná. Šetřte, abyste krwí zbabělců neposkrvnili mohutných kopí, ale raději wypusfte ptactwo, které s sebau nesete, abyste těmi sokoly postrašili bojácné šiky jako holuby. Což když se stalo, byla taková hauš rozličných ptáků, že křídly jejich zatmívalo se nebe jako mrakem dešfowým nebo za černé bauřky. Když to spatřil neohrozený Tyr, přetrhnuw řec začatau, prawil ke svým: Stane-li se snad, že padnu w bitvě, pohřběte mě w tomto pahrbku, a udělejte mi hrob na wěky slawný neb památný; pročež podnes nazýwá se žarovištěm udatného bojowníka Tyra. A hned wyskočiw, jako weliký balwan skály, který bleskem uražen, s wrchu wysoké hory padá po příkře a strhuje wšecky překážky, tak nejináč wtrhnul rek udatný Tyr do nejhustších klínů nepřátele. A jakoby někdo w zahradě slabé makowice podsekával železem, tak sekal mečem hlavy nepřátele, kteří se mu bránili, až pln šípů, jako ježek uprostřed seče padl na welikau hromadu zabitych. Neznámo jest, kdo od koho a jakau ranau jedenkaždý padl, jen tolík wíme zajisté, že Čechowé dobyli wítězství a Lučtí wšichni byli zabiti až do jednoho, totiž mimo toho, kterého prwé wystřáhla macecha, když šel do bitwy. A ten když wykonal, co mu byla kázala macecha, zahrániw se přerychlým útěkem, a když rozčilen přišel domů, hle oplakávala se manželka jeho co zemřelá. Kterauž když muž její spatřil, jak odkryl její obličej (wěc na pohled smyšlená), widíno, že mrtwola měla w ženském prse ránu a uši usečeny. Tu muž, wzpomněw si, co se bylo stalo w bitvě, wytáhl uši z mošny se zakrwácenými náušnicemi, a poznal, že ona byla w podobě onoho, kterého byl co protivníka zabil w boji.

13. Poté Čechowé, wsedše do oné země a hubíce ji, kdež — nikdo neodporoval, hrady rozbořili, wesnice spálili, mnoho kořistí wzali. Mezitím našli syna knížecího skrytého u jedné stařičké ženy. Kteréhožto když spatřil kníže, ač jsa pohan, předce jako dobrý katolík, hnut jsa milosrdenstvím k němu, nad mladým wěkem a podobau jeho se slitoval, a wystawiw nowý hrad w poloze na rowině, jménem Drahauš, nad břehem řeky Ohře wedlé wsi Postoloprt, kdež se nyní spatřuje klášter panny Marie, odewzdal hrad i pachole wychowateli, kterému ho prwé otec jeho byl poručil, jménem Durynkowi, kterýž byl ze Srb rodem, nešlechetností nad lidským spůsobem, muž horší než nejhorší a každé drawé zwěře ukrutnější. Což owšem stalo se dle rady wšech županů, aby lid, který se rozprchnul, k synu panskému, totiž ku knížeti swému, jako wčely k swé matce se shromáždil; též kdyby se někdy chtěli dátí w odpor, aby w místě rowném lehčejí mohli býti dobyti, jakož i žeby se s člowěkem cizím tak hned nespikl lid domácí. Po takowém zařízení nawrátili se k domovu s welkau radostí, a vítězne orly donesli zpět na jich stanoviště.

Zatím onen Srbín nešlechetný, horší než newěřící, spáchal zločin ukrutný. Neb jednoho dne oznámili rybáři nemalé sebrání ryb we wodě tiché pod nowým ledem. Byl led průhledný, jehož posud ani powětrnost nezkazila ani prach nepošpinil. Tu ten druhý Jidáš, Durynk, shledávaje whodnau chwíli k wywedení zlosti swé, kterau dáwno byl zlau myslí, zlým duchem počal na bezživotí pána swého, prawil ku pacholeti: jděme chytat ryby, chtěje jej úkladně zabiti. Když tam přišli, prawil: O panáčku můj, podívej se, hle jak plawau ryby pod wodau, wic jich než tisíc. On pak, jakož pachole, po pacholetsku skloniw kolena, když se díval na ryby pod ledem bezpečný, dostał sekerau do autlého krku, a jehož nepřítel ušetřil, toho wlastní wychowatel zawraždil. Wšichni odbehli od takowého diwadla. Onen pak horší než otcewrah, čeho nemohl jedním udeřením sekery, dokonal nožem, uříznuw hlauw swému panáčku jako prasátku. Kteraužto schowaw pod klokem, jako ku poctiwosti pánu swému, zaobalil do čistého kmentu, aby ji donesl ku knížeti, který mu jej byl poručil, nešfastník ke swé škodě. Nese bez prodlení smutné nadělení, doufaje za skutek takowý nesmírné dostati odměny; i našel *

— kníže w Pražském paláci, an sedí w raddě se wšemi župany; a maje za nejlepší před očima všechněch weřejně oznámiti swůj skutek, wstaupil a pozdrawil kníže, zase pak pozdrawen byw stál a čekal. A když mu bylo dáno powolení, aby mluvil, řekl: Hle já, já sám jediný dowedl jsem toho sekerau, abyste všichni bezpečně spali na obě uši pojednau. Neb často skrz jedinou a nejmenší jiskřičku, které hlídač domu nepozorně zanechá w drobném popelíčku, bývají ohňové welicí, a nejen dům, uýbrž i sami páni domu powalí a upálí se. Tuto jsem já jiskřičku předešel, a předvídaje, že by wám někdy uškodila, uhasil, a wás i waše potomky, jako božským zjewením napomenut, od nastávající zkázy zachránil. Wy pak, kteří jste hlawami země, nalezte jméno skutku tomuto. Je-li to zásluha, učiňte, aby všichni wěděli, jak mnoho jsem zaslaužil; pakli řeknete, že jest to zločin, jste mi ještě wíce powinni za to, že sami nepášete zločinu. Čili jste proto měli dítěte šetřiti, že otec jeho chtěl waše děti zabíti a štěnata přiložiti, aby ssáli waše manželky? Zajisté nejsau sladká wzteká masa, ani není sladká břečka wlčí. Hle mstitel krwe otcovy, který by wám někdy byl škodil, leží poražen bez waší krwe. Ano jděte raději, přjměte panství čím spěšněji, které beze strachu držeti budete nawždy šfastněji. A hned ukázal hlawu autličkau na talíři, na které ještě nic od živého člowěka nebylo sešlo, než toliko že byla řeči zbawena.

Zhrozil se kníže, srdce županů se chwěla, howor pomařený wzezwučel. Tehdy kníže odwrátil hlawu od daru ohawného, a otewřel ústa ku promluwení slowa takowého: Sklid s oči našich twé dary nešlechetně; nepravosti twé sáhají přes míru a přes odpuštění, a nenalézají hodné pomsty. K tomu zločinu nelze wymysli slušného nálezu ani dostatečného trestu. Což myslíš, žebych byl učiniti nemohl, cos ty učinil, kdybych byl chtěl? Mně pak bylo dowoleno zabíti nepřítele, ale ne tobě pána. Hřich, kterýms ty hřešil, jest wětší, než možná nazvatí hřichem. Zajisté kdo by té usmrtil nebo k usmrcení odsaudil, upadl by nejen we hřich, ale we dwojí hřich, protože by nesl i hřich, že ty byl usmrcen, i hřich, že ty usmrtil pána, za obojí ten hřich hřich ztrojnásobněný. A wšak, jestliže ty za tento zločin tak ukrutný očekával od nás nějaké odměny, wěz, že se tobě za welký dar tolík uděluje, abys

ze tří smrtí jednu sobě zwolil, kterau budeš chtítí. Buď abys po hlawě skočil s wysoké skály, buď se oběsil swýma rukama na kterémkoli stromě, buď nešlechetný život ukončil vlastním mečem swým. K tomu on, wzdychnuw sobě, prawil: Auwech, jak jest člowěku mrzuto, když se mu stane proti nadání. A hned odešel, a oběsil se prowazem na jedné wysoké olši. Odtud ta olše, pokud nebyla poražena, neb stála wedlé cesty, nazývána jest olše Durynkowa. A poněvadž tyto wěci, jak se powídá, zběhly jsau se za starých časů, jsau-li prawdiwě čili neprawdiwě, zanecháwám při saudu čtenáře. Nyní se k vyličení toho pamětihoněho, co prawá hodnowěrných zpráwa připomíná, péro naše jakkoli tupé, wšak zbožné, brausý.

14. Léta od narození páne osmistého dewadesátého čtvrtého křtěn jest Bořivoj, první kníže we swaté wíře katolický. Téhož léta Swatopluk král morawský, jak se wůbec prawí, uprostřed wojska swého zmizel jest a nikdež wíce newidín. Ale w prawdě tehdy spamatowaw se sám nad sebau, když uznal, že jest proti pánu swému, císaři a kmotru Arnulfowi nespravedliwě a jako nepamětliw dobrodiní zbraně zdwihi — kterýž jemu byl nejen Čechy, nýbrž i jiné krajiny odtud až k řece Odře a odtamtud do Uher až k řece Hronu podrobil — hnut lítostí, w temnostech půlnočních, aniž ho kdo pozoroval, wsedl na koně, a prošed ležením swým, odjel na jedno místo, ležící na stráni hory Soboru, kdež předtím tři paustewníci we welkém a lidem nepřístupném lese podporau a pomocí jeho byli wystawili kostel. Tam když přišel, we skrytém místě w témž lese zabil koně swého, a meč swůj w zemi zahrabal, a když za swítání rannho přišel ku paustewníkům a oni nevěděli, kdoby byl, jest oholen a oblečen w raucho paustewniči, i pokud žiw byl, zůstal nepoznán ode wšech; teprw když již poznal, že jest mu umřtí, sám se mnichům, kdo by byl, oznámil, a hned umřel jest. Jehož králowství za krátký čas, ale méně šťastně, drželi jeho synowé, ježto je s část Uhři rozptýlili, s část Rakušané, s část Poláci až do základů nepřátelsky pohubili.

15. Bořivoj pak splodil dva syny, Spytihněwa a Wratislawa, s onau, která byla dcera Slawiborowa, župana ze hrádku Pšowa, jménem Ludmila. Když on cestau wšeho smrtelného

blaženě sešel, nastoupil w panství otcowské Spytihněw, a po jeho smrti obdržel knížetství Wratislaw, jenž pojal manželku jménem Drahomíř, z twrdého lidu lutického, kteráž i sama byla k wíre twrdší než skála, z krajiny řečené Stodor. Ta porodila dva syny, Wáclawa bohu a lidem milého, a Boleslawa bratrowraždau ohawného. Kterak wšak milostí boží wždy předcházející a wšudež sprowázející kníže Bořivoj došel swátosti křtu, aneb jakým spůsobem skrz jeho nástupce w krajinách těchto den ode dne se rozmáhalo swaté náboženství wíry katolické, nebo který kníže wěřící jaké a kolik kostelů jest wystavil ke chwále boží, mnil jsem raději pominauti, nežli nechuf čtaucím spůsobiti, protože jsem četl sepsání jiných o tom, něco w privilegiu kostela morawského, něco w epilogu též země i země české, něco w životě a umučení přesvatého našeho dědice a mučenika Wáclawa. Neb i jídla se zprotiwují, která se častěji jídají. Stalo se pak to, což jsem swrchu podotkl, mezi těmito léty, které jsem doleji položil; neb jsem wěděti nemohl, kterého roku se co stalo nebo kterého času.

16. Léta od narození páně 895.

Léta od narození páně 896.

Léta od narození páně 897.

Léta od narození páně 898.

Léta od narození páně 899.

Léta od narození páně 900.

Léta od narození páně 901.

Léta od narození páně 902.

Léta od narození páně 903.

Léta od narození páně 904.

Léta od narození páně 905.

Léta od narození páně 906.

Léta od narození páně 907.

Léta od narození páně 908.

Léta od narození páně 909.

Léta od narození páně 910.

Léta od narození páně 911.

Léta od narození páně 912.

Léta od narození páně 913.

Léta od narození páně 914.

Léta od narození páně 915.

Léta od narození páně 916.

Léta od narození páně 917.

Léta od narození páně 918.

Léta od narození páně 919.

Léta od narození páně 920.

Léta od narození páně 921.

Léta od narození páně 922.

Léta od narození páně 923.

Léta od narození páně 924.

Léta od narození páně 925.

Léta od narození páně 926.

Léta od narození páně 927.

Léta od narození páně 928.

17. Léta od narození páně dewítistého dwadcatého dewá-⁹³⁵ tého, osm a dwadcatého dne měsíce Září, swaty Wáclaw, kníže české, lſtí bratrskau we hradě Boleslawi umučen, wsel blaženě do wěčného dwora nebeského. Neb kterak Boleslaw, nehodný slauti bratrem muže swatého, lſtiwě pozwal jest bra- tra swého k hodům, kterého w prawdě zamýšlel zawražditi, aby obdržel panství w zemi, nebo kterak před lidmi, ale ne před bohem, ukrýval bratrowraždy winu, jest tuším dostatečně powěděno w oslavě umučení téhož muže swatého. Po jeho šťastném žiwota skončení, druhý Kain, Boleslaw, obdržel kní- žetství, ach zle wyzádané. Za těch pak hodů, jak prwě řečeno, bratrowraždau zohavených narozeno jest dítě wýtečné z man- želky knížete Boleslava wýborné, kterému od příhody té dano jest jméno Strachkwas, kteréžto jméno znamená: strašlivé hody. Nebo které mohau strašlivější býti hody, jak při kterých spáchá se skutek bratrowraždy. Tedy kníže Boleslaw, swědom zločinu spáchaného, boje se trestu pekelných, přemýšleje wždy w duchu čilém, kterým a jakým spůsobem mohl by boha pro ten zločin smřiti, učinil slib hospodinu, prawě: Jestliže tento syn můj zůstane žiw, z celého srdce swého bohu jej zaslibuji, aby byl duchowním a slaužil Kristu po wšecky dni žiwota swého za můj hřich a za lid země této.

18. Potom rodič, slibu swého nezapomenuw, když bylo pachole již k učení a rodičům swým welké potěšení, nemoha otec snést, aby se učil před jeho očima, poslal jej do Řezna, a odewzdal pod řeholní péci opatu swatého Emmerama mučen-

— uka. Tam jest zákonům církelním a řeholním naučen, tam w raicho mnišské oblečen, tam až do mužské sily odchowán. O dalším běhu jeho žiwota bude dále dostatečně powěděno. O skutcích pak knížete Boleslawa nemohl jsem zwěděti ničeho jiného wyprawowání hodného, než jedno, co wám oznamiti pokládám za prospěšné. Nebo sluha boží Wáclaw zůstavil kostel we hlavním sídle v Praze ke cti swatého Wíta mučenníka wystawený, ale, poněvadž jej smrt předešla, nezasvěcený. Ten aby zasvětit rácil biskup, jenž tehdáž představen byl kostelu Řezenskému, jménem Michal, kníže Boleslaw prosobně, wyprawiw posly s welkými dary a wětším slibowáním a přislibowáním, aby žádost jeho splnil, sotva obdržel. K čemuž zajisté biskup sotva by byl swolil, leč že pro pamět duše a pro spasení Wáclawa, přítele swého již zabitého, uzavřel tak učiniti, protože muž boží Wáclaw, pokud tělesně žil, s welkau náklonností byl jej citl, jakožto duchowního otce a biskupa dobratiwého. Nebo i biskup Michal podobně jeho sobě wywolil za syna nejmilejšího, tu jeho často nawodě k bázni a k lásce boží, tu jemu často posílaje dárků swých, kterých toho času nejvíce potřeboval nowý chrám Kristůw. Hned jak dosáhl kníže přání swého, lid wšechn a welmoži i duchowní běželi wstří biskupu přicházejícímu s pobožností, a s welkau poctivostí a radostí přijali jej we přistřeší hlavního sídla Prahy. Což dále? Dne 22 Září wyswětiw kostel sw. Wíta mučenníka, biskup wesele se wrátil do swého domova.

930 19. Léta od narození páně dewitistého třideátého Otto syn
císaře Jindřicha pojal za manželku Edgidu dceru krále anglického.

931 Léta od narození páně dewitistého třideátého prvního císař
Jindřich krále Bodrců a krále danského učinil křesťany.

932 Léta od narození páně dewitistého třidcátého druhého,
čtvrtého dne měsíce Března, přeneseno jest tělo swatého
Wáclawa mučenníka z Boleslawě hradu na hrad Pražský ze
zawilosti bratra nenávistiwého. Nebo bratr jeho Boleslaw,
ode dne ke dni hůr a hůr čině, nejsa nikterak hnút lítostí
nad zločinem swým, nemohl toho snéstí w hrdé mysli, že
pro zásluhy swého mučenníka Wáclawa bůh zjewoval ne-
scíslné zázraky nad rakví jeho; pročež nařídil podtají služeb-
níkům sobě wěrným, by jej přenesli do Prahy a w noci w ko-

stele sw. Wíta pohřbili, aby tudy, když by bůh jaké diwy — ukázal swatým swým k oslavě, nebylo přičteno zásluhám jeho bratra, než swatého Wíta mučenníka. O jiných jeho zlých skutcích neměl jsem za hodné wyprawowati, aniž jsem wěděl s jistotou. Jeden wšak jeho skutek dosti smělý a paměti-hodný, který před časem vykonal za swého mládí, předce žádostiv jsem Lásce Waší wyprawowati. Byl tento kníže Boleslaw, smí-li se nazývati knížetem, jenž byl bezbožník a násilník, krutější Herodesa, strašliwější Nerona, přewyjuje Decia hrůzau neprawostí, Diokletiana ukrutnosti, odkudž získal sobě příjmí, že nazýván jest Boleslawem Ukrutným. Neb tak byl přísný, že nic neřídil s předložením, nic dle rozumu, než wšecko činil dle wůle swé a dle myсли dojmu. Tudy stalo se, že w myсли swé uzavřel, aby sobě hrad dílem Římským wystawěl. A hned přednejší z lidu swolal do jednoho a do posledního, i dowed jich k místu wedlé řeky Labe, a ukázaw místo, projewil jim tajemství srdce swého. Zde, prawil, chci a poraučím, abyste mi wystawili zed' hradska dílem Římským welmi wysokau do kola kolem. K tomu oni prawili: My, kteří jsme ústa lidu a wedeme w hodnostech wládu, my odpovídáme ti, že ani neumíme ani nechceme učiniti, co nařizuješ; neb také otcové naši nic takowého prwé nedělali. Hle před očima twýma stojíme, a raději pod meč twůj než pod nesnesitelné jho otroctví šíje naše sklá-níme. Čiň co chceš; neb neuposlechneme, co rozkazuješ. Tu se kníže rozlítil w diwokém hněwu, a wyskočiw postavil se na spukřelém kmenu, který tam náhodou ležel we blátě, a wytasiw meč prawil: O! leniwci a leniwých otců synowé! Nejste-li polomužové nebo špatnější než slupka hruščí, skutky slawa dokažte, a zdali jest lehčejí meči nežli jhu otroctví šíje poddati, zkuste. Byla wěc hodná podívání a pro drzost opowážliwého knížete ku podiu. Nebo kdyby měl tisíc prawic na jednom těle ozbrojených, netráslo by se tolik takowé množství lidí. Kteréžto když kníže widěl, že byli bledší než zimostráz, popadnuw jednoho, který byl první mezi staršími, za pačesy, seknuw, jak nejsilněji mohl, ufal mu hlawu jako slabé makowici, a řka: tak chci, tak učiním, buď místo rozumu wůle. Druzí, když to widěli, pozdě litujíce, padli ku kolenaum knížete, prosíce se slzami za odpuštění. Již, pra-

— wili, promiň kníže naše winy. Již we wšem uposlechneme twých rozkazů. Již dobrowolně učiníme, cokoli budeš chtít; nerač proti nám déle zůřiti. A hned dle wůle knížete wystavili hrad se zdí tlustau a wysokau dílem Římským, jak se spatřuje podnes, který dle jména zakladatele nazván jest Boleslaw.

933 Léta od narození páně 933 Uhři, zlaupiwsie wýchodní Franky a Šwabsko i Francauzsko, přes Italii se nawrátili.

934 Léta od narození páně 934 král Jindřich pobil Uhry s welkau porážkau, a mnoho jich zajal.

935 Léta od narození páně 935 král Jindřich poražen jest mrtvicí.

936 Léta od narození páně 936 zemřel král Jindřich, po němž nastoupil syn jeho Otto císař.

937 Léta od narození páně 937 zemřel Arnulf, wewoda baworský.

938 Léta od narození páně 938 Uhři opět od Sasů zhubeni jsau welkým pobitím, a synowé wewody Arnulfa wzbauřili jsau se proti králi Ottovi.

939 Léta od narození páně 939 král Ludvík pojal za manželku Gerpirku wdowu Gisalbertowu.

940 Léta od narození páně 940 uděleno jest Jindřichovi bratru králowu wewodství lothrynské, a téhož léta jest z něho wypuzen.

941 Léta od narození páně 941 spikl se Jindřich bratr králův s některými Sasy proti králi, ale nemohl jest nic uškoditi.

942 Léta od narození páně 942 hwězda podobná ku kometě po 14 nocí widina jest, a welké mření howad následovalo.

943 Léta od narození páně 943 zemřel wewoda Otto, po němž Konrad syn Wernherův následoval u wewodství.

944 Léta od narození páně 944 Uhři pobiti jsau od Korutanů s welkau porážkau.

945 Léta od narození páně 945 zemřel Pertold wewoda baworský, po němž nastoupil Jindřich bratr králův.

946 Léta od narození páně 946 král Ludvík od swých wypuzen jest z králowství.

947 Léta od narození páně 947 paní Edgida králowna zemřela.

948 Léta od narození páně 948 držána jest synoda w Inglenheimě od biskupů w počtu čtyryatřiceti.

949 Léta od narození páně 949 Ludolfowi synu králowu narozena jest dcera Machtilda.

Léta od narození páně 950 kníže český Boleslaw protiwil 950 se králi; proti němuž král s welikau mocí wytáhl a docela jej podmanil pod swé panství.

Léta od narození páně 951 král Otto táhl jest do Italie. 951

Léta od narození páně 952. 952

Léta od narození páně 953. 953

Léta od narození páně 954. 954

Léta od narození páně 955. 955

Léta od narození páně 956. 956

Léta od narození páně 957. 957

Léta od narození páně 958. 958

Léta od narození páně 959. 959

Léta od narození páně 960. 960

Léta od narození páně 961. 961

Léta od narození páně 962. 962

Léta od narození páně 963. 963

Léta od narození páně 964. 964

Léta od narození páně 965. 965

Léta od narození páně 966. 966

21. Léta od narození páně 967 patnáctého dne měsíce Čerwence kníže, jemuž bylo příjmí ukrutný Boleslaw, knížetství swého, bratrskau krví zle nabystého, spolu se životem pozbyl. Po němž nastoupil w panství syn jeho téhož jména, otci welmi nepodobný dobrými mrawy a duchowním obcowním. O diwné milosti boží! O jak nepochopitedlné jsau jeho saudy! Hle! hrozen z ostružiny, růže z trní, fík z bodláčí zrodí se ušlechtilý; to wěz z bratrowraha wzejde Kristův sluha, z wlka beránek, z násilníka mírný, z bezbožného Boleslawa pobožný splodí se kníže Boleslaw druhý, za žádným druhý w šlechetnosti. Aniž jeho hanobí zlého otce totéž nazvání, w němž hořela prawá láska Kristowa a čisté milowání; než jako mnozí obdrží jména swatých a předc nedosahují swatosti, protože ani swatost ani nešlechetnost nepoznává se na člověku dle nazvání, nýbrž obojí dle zaslaužení.

22. Byl pak tento panownik, Boleslaw druhý, muž nejkřestanštější, we wíře katolický, otec sirotků, ochránce wdow, kwílicích těšitel, duchowních a pautníků dobratiwý přijimatel, kostelů božích obzvláštní zakladatel. Nebo jak čteme w privilegiu kostela sw. Jiří, dwadset kostelů křestanskému nábo-

ženství co wěřící wyzdwihl, a wšemi požitky, které náležejí ku potřebám kostelním, dostačně je zwelebil. Jeho byla vlastní sestra jménem Mlada, panna bohu zaslíbená, we swatých písmích wzdělaná, křesfanskému náboženství oddaná, pokorau nadaná, w rozprawě lbezná, chudým a sirotkům přízniwkyňě štědrá a wší počestností mrawů ozdobená. Kterážto když za příčinu pobožnosti přišla do Říma, přívětiwě od apoštolského jest přijata; kdež některý čas pobywši, mnišským pravidlům dostačně se wyučila, a naposledy papež pán s radau swých kardinálů, ano chtěje dobrotiaw úchwalau přispěti nowému kostelu, posvětil ji za abatyši, změněným jménem Marii, daw jí swatého Benedikta řeholi a opatskau berli. Potom nowá abatyše, mající nowý a swaty řád mnišský přinést do země české, wzawši propuštění a požehnání apoštolské, jela do sladké vlasti s komonstwem swým welice potěšeným. Přijeli jsau ku královskému hradu ku Praze, a kníže Boleslaw dlauho čekanau poctiwě uwítal sestru milenau, a wzawše se za ruce wešli do příbytku královského, kdež posadiwse se spolu, když se dlaaho obapolně wzájemnými řečmi bawili, když mnoho, co widěla w Římě nebo slyšela powědění a podiwení hodného, bratru swému wyprawowala, mimo to odewzdala jest mu list od apoštolského k němu psaný, jehož forma takowá byla:

Jan, sluhu božich sluha, Boleslawovi učnu wíry katolické apoštolské požehnání. Sprawedliwé jest, dobrotiwe sluch nakloňowati k žádostem sprawedliwým; nebo Bůh jest spravedliwost, a kdož milují boha, budau ospravedlněni, a wšecko těm, kteří milují sprawedlnost boží, spolupůsobí k dobrému. Dcera naše, se wztahem twá, jménem Mlada, jinak také Maria, mezi jinými, jichž odepříti nelze, žádostmi prosbu srdeci našemu libau od tebe přednesla, aby se swolením naším we twém panství ke cti a slávě církwe boží smělo zřízeno býti biskupství. Což my zajisté s myslí weselau slyšice, bohu jsme díky wzdali, jenž církew swau powždy a wšude šíří a zwelebuje we wšech národech. Pročež z apoštolské mocnosti a swatého Petra knížete apoštolů moci, jehož ač nehodní, předce jsme náměstci, swolujeme a schwalujeme i ustanowujeme, aby při kostele swatého Wita a Wáclawa bylo sídlo biskupské, při kostele pak sw. Jiří mučenníka aby pod pra-

widlem swatého Benedikta a pod poslušenstvím dcery naší, — abatyše Marie, zřízen byl sbor swatých panen. Wšak ale ne dle rádu neb sekty lidu bulharského neb ruského aneb jazyka slowanského, nýbrž spíše zachowáwaje rády a nařízení apoštolské, wywol k tomu účelu jednoho z lepších duchowních se schwálením celé církwe hlavně w latinském písmě wzdělaného, který by dowedl rádlem slowa aulehel srdce pohanů probrati a pšenici dobrých skutků zasíti a snopy aurody wíry waší Kristu odwésti. Zdráw buď.

A hned, jak bylo nařízeno, dle usnešení knížete i abatyše kostel sw. Wíta určen jest pro budaucího biskupa, kostel pak sw. mučenníka Jiřího na ten čas dán abatyši, sestře knížete, Marii.

23. Byl pak ze Sas jistý muž diwné wýmluvnosti a literní učenosti, jménem Détmar, kněz dle powýšení, mnich dle přiznání, předtím někdy za příčinou modlitby přišel do Prahy; který když přišel knížeti Boleslawovi druhému we známost, za krátký čas obdržel welkau u něho milost i přátelství. A poněvadž dokonale uměl řeč slowanskou, kníže jeho po swých poslích powolal, duchovenstwo, welmože zemské a lid swolal, a probami i přímluwami swými spůsobil, aby jej sobě wšichni obecným přiswědčením za biskupa zwolili. Potomního pak dne, jak se knížeti líbilo, přízniwým přízwukem ode wšech zwolen jest Détmar za biskupa, a k císaři nejkřesťanštějšímu Ottowi, synu Jindřicha císaře, od knížete a ode wšeho duchovenstwa i lidu s tímto poslán jest listem:

O nejslawnejší císaři a křesfanského náboženství nejwětší ctiteli! uslyš milostiw naše a wšeho žákowstwa i lidu prosby, a tohoto muže we wšem chwalitebného, jménem Dětmara, jehož sobě za pastyře wolíme, aby z Wašeho nejswětějšího schwálení a rozkazu za biskupa wyswécen byl, snažně žádáme.

Tehdy císař, jakž byl zákona božího milounsk, dle rady wéwod a knížat, ale zvláště biskupů, maje péci o spasení a nowotnost lidu křesfanského, kázel arcibiskupovi Mohučskému, který tehdáž představen byl dworu, aby jej posvětil za biskupa. Tehdy biskup owěnčen čepicí, nowý do nowé radostně se wrátil celých Čech osady, a když přišel do mateřského sídla do Prahy, wedlé oltáře sw. Wíta jest ode wšech nastolen, ano žákowstwo prozpěwowało: Tě boha chwálíme,

— kníže pak a welmoži hlahołili: Kriste Keynado, Kyrie eleison, a swatí wšichni pomáhejte nám, Kyrie eleison; sprostější pak a newědomí wolali: Krleš; a tak dle swého zvyku celý onen den stráwili u weselí.

968 Léta od narození páně 968 zemřel jest Wok župan.

24. Potom biskup Dětmar swětil kostely, od wěřících we mnohých místech ke chwále boží wystawené, a křtě lid po hanský přemnochý, činil jej wěrným Kristu, a po nemnochých dnech, totiž léta od narození páně 969 druhého dne měsice Ledna, wybawen z paut tělesných hřivnu sobě od Krista swěřenau odwedl zestonásobenau.

982 25. Mezitím nawrátiw se z tábora filosofie, kdež byl slaužil deset let neb wíce, přivez s sebau nemalé knih množství, byl tu rek statečný, jménem Wojtěch, dle swěcení teprw podjahní, kterýž jako autlý beránek mezi owčíckami truchlícími pro smrt pastýře swého pilně konal služby pohřební, trvaje w modlitbách denních i také nočních, duši otce obecného almužnami poraučel bohu štědrými a modlitbami svatými. Kteréhož kníže Boleslaw a jeho welmožové widauce w tak dobrém skutku zbožného, a doufajíce, že napotom bude tím zbožnějším, milostí ducha swatého nadšeni, popadli jinocha bránicího se welmi, a přivedše jej do shromáždění prawili: Chtej, nechtěj, naším biskupem budeš, a byť nerád Pražským biskupem jmenován budeš. Twá urozenost, twoji mrawowé a skutkové nejlépe se srownáwají s důstojenstvím kněžství.

Tys nám od hlavy wršku znám až do paty nejnž.
Ty znás dobře otwírati nám cestu, kterau se jde do vlasti nebeské. Rozkazů twých jest nám potřebí, abyhom mohli i abyhom chtěli poslauchati. Tebe wšecko žákowstwo za hodného, tebe wšechen lid wywolawá k biskupství za schopného. Stalo jest pak se toto zwolení nedaleko od hradu Prahy na Lewém Hradci na hrádku 19. dne měsice Unora w témž roce, we kterém zemřel biskup Dětmar.

983 26. Toho času wraceje se z wálky saracenské přijel do města Verony přejasný císař Otto Druhý, pokoje milowník, sprawedliosti ctitel, nejslavnějšího otce swého Otty Prvního slavnější, jenž byl we wšech bitvách vítěz nejwítěznější. K němu jel slowanský průvod z Čech se zwoleným biskupem, nesa od knížete wzkázání a ode wšeho žákowstwa i lidu žádání,

aby rozkazem císařským stwrdil společné jejich zwolení. Tedy — nejjasnejší císař, swoliw ke slušné jejich žádosti, dne 3. Čerwna dal jemu prsten a berlu pastýřskou, a jehož byl suffraganem, Villigisus arcibiskup Mohučský, který tam práwě byl přítomen, z rozkazu císařova jej posvětil za biskupa, jménem Adalberta. Nebo předtím byl jej arcibiskup kostela Magdeburského Adalbert, kdež jej biřmował křížmem, nazwal tímto svým jménem. Byw pak posvěcen 29. dne měsice Čerwna, jel se svými průvodčími do milé vlasti; a když přišel ke hradu Praze, bosýma nohama a s pokorným srdcem, při radostném pění žákowstwa i lidu wsedl na stolici biskupskou. Dle rady tohoto tak přeslawného pastýře Wojtěcha a na přímluwu swrchučečné a milowané sestry swé abatyše Marie kníže Boleslaw wšecko, což biskup Pražský podnes má a drží k swému biskupství, neb což abatyše wyžádala požitků dáti a obrátití k swému opatství, s ochotnau oběma udělil láskau, a stwrdil zákonů církewních mocí swatau.

27. Léta od narození páně 970.

Léta od narození páně 971.

Léta od narození páně 972 swatý Oldřich sešel se swěta.

Léta od narození páně 973.

Léta od narození páně 974.

Léta od narození páně 975.

Léta od narození páně 976.

Léta od narození páně 977 zemřela Daubrawka, která, poněvadž byla welmi nešlechetná, již co žena wysokého wěku, ježto byla zasnaubena s knížetem polským, sňala záwoj s hlavy swé a wstawila si wěnec panenský; což bylo welké bláznowství ženy.

Léta od narození páně 978.

Léta od narození páně 979.

Léta od narození páně 980.

Léta od narození páně 981 zemřel jest Slawník, otec swáteho Wojtěcha; o jehož mrawích a žiwotu, ač mnoho wyniká paměti hodného, wšak z toho jen málo abyhom powěděli, wyprawowání swé přetrhujeme. Bylf jest muž ke wsem twáre weselé, w radách myslí jasné, w rozpravách přelíbezny, bohatý na statky jak swětské tak duchowní. W domě jeho stkwěla se poctiwost a upřímná láska, saudů sprawedliost a welmožů

mnohost. We skutcích jeho byla známost zákonů, chudých podporowání, smutných těšení, pautníků přijímání, wdow a sirotků hájení. Tohoto tak znamenitého wojwody sídlem byla Libice, ležící w místě, kdež říčka Cidlina ztrácí jméno swé, wpadajíc do řeky swobodnější wody Labe. Měl pak tyto meze swého panství: K západní straně proti Čechám potůček Žířinu a hrad, který leží na hoře Oseku wedlé řeky Mže. Podobně ku polední straně proti Rakausům tyto měl hrady pomezní: Chýnow, Daudleby, Netolice až k rozhraní lesa. Rowněž k východu slunce proti králowství morawskému hrad pod lesem ležící, jménem Litomyšl až ku potůčku Switawě, který jest na rozhraní lesa. Rowněž k půlnocní straně proti Polsku hrádek Kladsko, ležící wedlé řeky řečené Nisa. Tento wojwoda Slawník, pokud žiw byl, šťastně žiw byl.

982 Léta od narození páně 982.

983 Léta od narození páně 983.

984 Léta od narození páně 984 zemřel jest w Římě císař Otto druhý. Tomuto císaři byl Wojtěch biskup Pražský tak důvěrný a milý we službách, že o hodu božím welkonočním, který slawił w Cächách w paláci u přítomnosti všechně biskupů, takowau jej poctil služby wznešeností, aby mu korunu wstawil a welkau mši slaužil, což příslušelo toliko arcibiskupu učiniti. Po hodu pak, když wzal již odpustění od císaře, aby se wrátil do vlasti, zawolal jej císař w saukromí, a učiniw zpowěd ze hřichů svých, poručil se dobrotiwému wzpomínání jeho w modlitbách. Přitom dal jemu raucha, w nichž by mši slaužil o welkonocích, totiž albu, dalmatiku, kasuli, kápi a ručník, aby je měl na jeho památku. Kterážto se podnes chowají w kostele Pražském a nazýwají se raucha sw. Wojtěcha.

985 Léta od narození páně 985.

986 Léta od narození páně 986.

987 Léta od narození páně 987 zemřela jest Střezislawa, svatého Wojtěcha ctihoná matka a žena bohu milá, takového a tak swatého plodu matkau slauti a býti hodná.

988 Léta od narození páně 988.

989 Léta od narození páně 989.

990 Léta od narození páně 990 swatý Wojtěch w Římě u sw. Alexia, když opat newěděl, kdo by byl, učiněn jest mnichem.

991 Léta od narození páně 991.

992 Léta od narození páně 992.

993 Léta od narození páně 993.

994 Léta od narození páně 994.

995 29. Také nechci přeskočiti, co od jiných widím býti ponimato. Nebo biskup Wojtěch, když widěl, že stádo jemu swěřené pořád přicházelo ke zkáze a nemohl jeho obrátitku prawé dráze, obávaje se, aby i sám nezahynul s lidem hynaucím, nesměl déle s nimi zůstáватi, aniž nemínil wíce darmo s kázáním práci sobě dávati. Ale když již a již chtěl se dátí na cestu do Říma, náhodou nahodilo se, že téhož času Strachkwas, o němž jsme wýše podotkli, s powolením opata swého přišel z Řezna, aby po mnohých létech nawštívil vlast drahau a přibuzné i bratra swého, kníže české. S nímž muž boží, biskup Wojtěch, wyžádal sobě saukromí, a měl s ním rozprawu, mnoho naříkaje na newěru a nepravost lidu, na sňatky hříšné a na nedowolená rozwádění nestálého manželství, na neposlušnost a nedbalost duchowných, na zpupnost a nesnesitedlnou moc županů. Naposledy všechno mínění srdce swého jemu zjewil, žeby chtěl do Říma k apoštolskému pro radu jítí a k národu odpadlickému nikdy se newrátití. Mezi tím a k tomu to doložil: A dobré jest, dí, že ty znám jsi co bratr knížete a pocházíš z pánů této země. Tebe lid raději chce, abys panoval, a tebe raději chce poslauchati než mne. Ty budeš mocí s radau a pomocí bratra swého pyšné potlačiti, nedbalé kárati, neposlušné trestati, newěřícím domlauwati. Twá důstojnost a wědomost, swatost twého stavu dobré se hodí na duchowní správu. Což aby se stalo, já tobě s wůlí boží a mocí mau propújčuji, i aby smělo býti, bys za mého života byl biskupem, u apoštolského wšemi prosbami se wynasnažím. I wložil mu berlu biskupskau, kterau právě držel w ruce, do klína. On wšak jí, jako zůřivý, na zem odhodil, a tato slowa k tomu dodal: Nechci, abych měl jakou hodnost na světě; důstojenstvím se wyhýbám, nádherau světskau pohrdám; pokládám se za nehodna biskupské wýsosti, a nestačím uněsti takého břemene pastýrské starosti. Mnich jsem, mrtew jsem, abych mrtvé pochowával s to nejsem. K tomu biskup odpověděl: Wěz, bratře, wěz, čeho nyní nečiníš po dobrém, wšak potom učiniš, ale s velikau škodau swau. Poté biskup, jak si byl umínil, dal se na cestu do Kosmas

995 Říma, a lid rozkazů svých neposlušný opustil. A poněvadž té chwile kníže nebyl v moci swé, než županů, župané obratiše se w nenávist proti bohu, zlých otců nejhorší synowé, welmi zlý a nešlechetný skutek jsau vykonali. Nebo za jistého dne swátečního pokradí wtrhli do hradu Libice, we kterém bratří swatého Wojtěcha a bojowníci hradští wšichni jako newinné owečky stáli při slawné mši swaté, swátek slawice. Ti pak, jako wlci ukrutní, zlezše zdi hradské, muže i ženy do jednoho zbili, stawše čtyři bratry swatého Wojtěcha se wším potomstwem před samým oltárem, hrad wypálili, ulice krwí zkropili, a naložiwše si krawawé kořisti a ukrutnau laupež, wesele nawrátili se k swým domowům. Zabito pak jest na hradě Libici pět bratří swatého Wojtěcha léta od narození pána 995, kterých jména jsau tato: Soběbor, Spytmír, Pobraslav, Pořej, Čáslaw.

30. Když se toto tak zběhlo, kníže Boleslaw, wzaw radu s duchowními, žádal arcibiskupa Mohučského takovými slowy: Bud k nám pastýře našeho Wojtěcha powolej zpět, čehož si wice přejeme, buď nám jiného na jeho místě posvěf, čehož nerádi žádáme. Neboť owcince Kristovy posud w národě tomto wíry záownní, nebude-li při nich bedliwé stráže pastýřowy, stanau se wlkům krvolačným práwě tučnými krměmi. Tehdy metropolita Mohučský, pečliv jsa, aby národ nedávno Kristu získaný nezahynul upadna do starých bezbožných rádů, wyprazil posly, a wolal k apoštolskému, aby buď owdowělé církvi Pražské manžela nawrátil, buď jiného na jeho místo zřídit dowolil. A poněvadž služebník boží Wojtěch, z rozkazu apoštolského oswobozen od hlídání stáda pána, w kláštere sw. Alexia se starostami nebes obcowal w libém dwoře zemského ráje,

Pán jej rouně papež jak opat též jeho pobožný
Smutného slowy přátelství jsau těšili takto:

O synu nejsladší a bratře nejmilejší! pro lásku k Bohu té prosíme a pro milowání bližního na tobě žádáme, abys se do osady swé blahosklonně nawrátil a w řízení oweček swých ochotně znowu se uwázal. Uposlechnau-li tě, bohu díky; pakli neuposlechnau, odejdi od odcházejících od tebe, abys nezahynul se zahynaucími, a mějž powolení kázati mezi národy cizími. Tímto biskup welice obweselen wyřením, že mu bylo

995 dáno powolení k cizích národů učení, ne bez welkého zarmacení sladké s bratřími opustil obcowání. A s mužem na nejwyš rozšafným, biskupem, jehož jméno bylo Notharius, došed k arcibiskupu we dwoře we městě Mohučském, žádal jeho, aby po jeho wyslaných mohl zwěděti, zdali by jej stádo jeho chtělo zase přijmauti. To když se stalo, co jemu lid jeho odpověděl, neb pro kterau příčinu jeho přijmauti nechtěl, neb ku kterým národům odtud šel, též w jaké po wsecky časy swého biskupství skrownosti bydlil, jakau mrawů poctiwostí se stkwěl, bude moci zwěděti, kdož přečte sobě jeho život čili umučení.

Neb mi se již řečené nezdá tu powídati opět.

Tehdy Strachkwas, bratr knížete, o němž jsme wyše wzpomněli, když widěl, že byl biskup od lidu swého zavržen jaksi dle řádu a sprawedlnosti, w naduté pýše zahořel po biskupství. A poněvadž snadno jest chticího nutiti, ihned toho newědu a utrahače lid nezdárny pozdwihl na biskupskau stolici. Neb tak Bůh často swau prozretelností dopauští se zmoci zlých lidí moci, jak při této wolbě nepořádné obdržely wrch šprýmy zetě Cereřina. Neboť byl jest tento Strachkwas w šatstu úpravný, w myсли nadutý, we skutcích nezřízený, oči těkawých, řeči marných, we mrawích pokrytec a celého bludu otec i we wsech zlých skutcích nešlechetníků arcistarosta.

Wice se říci stydím o Strachkwasu biskupu lichém. Postačí málo za mnoho. Přišli k arcipředstavenému stolice Mohučské; a když tu wsecko bylo vykonáno, co mělo vykonáno býti, w pořádku, jak jest obyčej, po zkaušce biskupské, když kůr zpíval litanii a arcibiskup infulovaný poklekl na koberec před oltárem, a za ním mezi dwěma podbiskupími, jenž měl swěcen býti, Strachkwas, když uprostřed padl na zem, o! hrozná příhodo, uchwácen jest ukrutným dábelstvím; a co mu někdy služebník boží předpověděl saukromí, stalo se jest zjewně před žákovstwem a před lidmi přede wšemi. Potud o tom podotknauti buď dosti.

31. Léta od narození pána 996, když byl slawny Kristův korauhewník, biskup Wojtěch, sítěmi wíry ulowil Uherska i také Polska, naposledy když we Prusích rozséval slowo boží, skončil jest tento zdejší život šfastně pro Krista umu-

996 čením dne 23. Dubna w den páteční. Toho roku byla jest welikánoc dne 25. Dubna.

997 Léta od narození páně 997 často řečený kníže Boleslaw, když widěl, an kostel Pražský zbawen byl swého pastýře, wyprawil jest posly swé k císaři, třetímu Otovi, žádaje, aby kostelu českému dal ženicha zásluhami hodného, aby stádo Kristovo nedávno získané newrátilo se ku předešlým řádům lichým a ke skutkům nepravým. Neboť oznamoval, že nebylo té chvíle w celých Čechách duchowního biskupství hodného. Hned císař, rozmnožitel říše, Otto, jak jest byl we vězech božských i lidských welice opatrny, swoliw k žádosti jich, počal jak nejpilněji přemýšleti, kterého by ze svých nejschopnějšího k tomu tak těžkému powolání wyprawil duchowního. Právě byl u dworu královského kaplan jménem Tehdak, dobrými skutky i mrawy ozdobený, we swobodných uměních obzvláště wzdělaný, rodem ze Sas, jazyku slowanskému dokonale naučený. Toho, ježto jej příhoda naskytla, celá královského dworu radda i císař sám welice potěšen za kněze kostela Pražského zwolil a schwálil, a poslaw arcibiskupu Mohučskému, nařídil, aby jej brzce za biskupa posvětil.

998 Léta od narození páně 998 Tehdak, byw posvěcen, potciwě od žákowstwa i lidu kostela Pražského přijat jest, a s welkau radostí na straně oltáře sw. Wita posazen na stoliči. Kníže si welice liboval, an pastýř dobrý na swé stádo se usmíval, a stádo potěšené na nowého pastýře patřilo.

32. Sprawował jest pak knížetství tento přewýtečný kníže Boleslaw po smrti otcově dva a třiceti let, a což se týkalo sprawedliwości, co wíry katolické, co náboženství křesťanského, byl nejhorliwiejším wykonawatelem, u něhož nikdo církewní, nikdo swětské hodnosti nedosáhl penězi. Byl pak také, jak skutek ukazuje, w bojích wítěz nejwítěznější, ale ku přemoženým smilowatel nejdobrotiwější a pokoje milouník obzvláštní. On měl za nejwětší bohatství wálečné zásoby a we zbraních sladké zalíbení. Nebo wíce miloval železa twrnost nežli zlata lesklost; w očích jeho nikdo schopný se nezoškliwil, nikdo neschopný se nezalíbil; k swým mírný, ne-přátelům strašlivý byl. Měl pak nejslawnější kníže tento w manželství k sobě přidruženu Hemmu, kteráž byla co do rodu jiných ušlechtilejší, ale což wíce jest chwály hodno,

ušlechtilostí mrawů mnohem wznešenější. Z níž obdržel dwa syny powahy nejsličnější, totiž Wáclawa a Boleslawa; a wšak Wáclaw život od počátku křehký směnil s věčností. Boleslaw pak po úmrtí otce uwázal se w moc knížecí, jak se w následujícím ukáže.

33. Stalo pak se, že když se blížili dnowé swrchu jmenovaného knížete Boleslava, že již měl smrtí wyměniti život věčný, powolal syna swého stejnojmenného a který jej přebyl, i u přítomnosti manželky Hemmy a velkého zástupu welmožů, při čemž slawa již wzdýcháním byla přetrhowána, jakž mohl, takowými řečmi oslowil milého syna: Kdyby lze bylo matce, dítěti žiwota swého poskytnauti jako mléka prsau tak darů maudrosti, newládla by příroda we stvoření, nýbrž člowěk stvořený. Nicméně wšak některých darů swých udělil bůh lidem, jako Noe, Isaakowi, Tobiáši a Mathatiášovi, tak alespoň, že kterým oni požehnali, požehnal jim bůh, a koho předustanowili k dobrému chowání za žiwota, udělil jim i bůh stálosti. Tak i dnes, synu můj, nebyloliby milosti ducha swatého, málo prospěje chlubnost mluwení mého. Knížetem, prawí bůh, jsem tě učinil; newynášej se, nýbrž buď jako jeden z oněch, to jest ač cítis se býti wyšším než druzí, znej se proto, že jsi smrtelný, abys nehleděl na slávu hodnosti, kterau jsi povyšen na swětě, nýbrž abys pilem byl dřla, které s sebau doneseš pod zemi. Tato kázání boží zapiš do srdce swého, a těchto nařízení otce swého neopomíjej. Kostela prahy často nawštěwuj, bohu se klaň, kněze jeho cti; nebuď maudrý sobě samému, ale s jinými wíce se rad, zdaliby rozuměli tomu samému. Mnohým abys se líbil, ale jakým, snaž se. Wšecko s přáty, ale prwé o nich jednej. Sprawedliwě suď, ale ne bez milosrdenství. Wdowau a hostem nepohrdej, stojí-li před dweřmi twými. Miluj peníz, ale skrowně miluj podobu. Nebo říše, byt byla welmi rozmnožena, lichau podobau mince rychle bude w niweč obrácena. Jest to cos, synu můj, že Karel král nejmaudrější a w síle nejmocnější, který se nemůže stavěti na roweň s námi lidmi welmi nízkými, když uzavřel syna swého Pipina po sobě powýšiti na stolec, hroznau jej přísahu zavázel, aby se w říše jeho nedálo podvodné a nešlechetné cenění wáhy neb mince. Zajisté žádná rána, žádný mor ani mření, ani kdyby nepřátelé celau zemi laupením

⁹⁹⁹ a pálením hubili, tolík by neuškodilo lidu božímu, jako časté měnění a podvodné lehčení mince. Která záhuba neb která pekelná wzteklice nemilostivější laupí, hubí a na mizinu přiwodí ctitele Kristovy jako panowničí sídla v penězích? Ale powstanau po čase, když sprawedliwoſt sestárne a nezdárnost se wzmůže, ne knížata, ale zloději, ne správci lidu božího, ale ničemní dřiči, lidé lakoví bez milosrdenství, boha vše widauchho se nebojíci, kteří třikrát neb čtyrykrát do roka měnici minci, wlezau do osidel dáblowých na zkázu lidu božího. Takowými pak ničemnými lstmi a nebývalými zákony zauží meze tohoto králowství, které jsem já rozšířil až k horám, ježto jsau za Krakowem, řečené Tatry, milostí boží a lidu možností. Neb

Národu bohatství jest králi k slávě a ke cti,

Chudoba otrocká sobě ne, ale pánu je w obtíž.

Chtěl mluwiti wice; ale w hodině poslední rty knížete stuhly, a prwé než by wyškl, sesnul w pánu, i učiněn jest nad ním pláč weliký; den pak smrti jeho byl 7 Unora roku od narodení páně dewitistého dewadesátého dewátého.

¹⁰⁰⁰ 34. Téhož léta Gaudentius, jinak Radim, bratr sw. Wojtěcha, posvěcen jest za biskupa na jméno kostela Hnězden-ského. Tento přeslawný kníže, druhý Boleslaw, jehož památka zůstává žehnána, kterak široko rozšířil mečem hranice swého knížetství, swědčí apoštolské swědectví v privilegii Pražského biskupství: Po jehož smrti syn jeho, třetí Boleslaw, jak swrchu řečeno jest, nastoupil w knížetství; ale nemaje téhož dobrého prospěchu a zdaru jako otec, nezachoval jest dobytých mezí. Neb kníže polské, Měšek, člověk jehož nebyl druhý Istiwejší, hned se zmocnil hradu Krakowa lstí, zbiw mečem wšecky Čechy, které tam zastihl. Měl pak kníže Boleslaw z choti ušlechtilé dva syny, kteří byli chlaubau matky plodné, bratry Oldřicha a Jaromíra. Jaromír pak we mládí chowán jest při dwoře otce swého; ale Oldřich od chlapectví byl odewzdán ke dworu císaře Jindřicha, aby se naučil jejich spůsobům a auskokům i německému jazyku. Potom po nedlauhém čase obadwa swrchuřečení knížata, Měšek i Boleslaw, sešli se w ustanoveném místě k vyjednávání, a když si dali slowo a přisahau stwrdili mír mezi sebau, kníže Měšek pozwal jest Boleslawa, aby ráčil k němu přijíti k hodům. On pak, jak byl

muž holubičí a beze žluči, prawil, že učiní vše, jak se radau ¹⁰⁰³ swých wěrných poučí. Ale který mor jest škodliwější než nepřátelé domácí? Jichžto poněwadž nemohl zwrátit zlých úkladů ano již swého osudu, o! předwídawé myslí knížecí! powolal k sobě znařmenitějších, a kterých mníl zanechati w králowství, kteří se mu zdáli býti wěrnější, a takowými k nim promluwil slowy: Kdyby se mi snad, čehož nebuď, jinak a mimo wíru a naději w Polsku přihodilo, poraučím waší wěrnosti tohoto mého syna Jaromíra, a na mém místě wám jeho zanecháwám knížetem. A tak spořádaw wěci zemské, šel, jenž měl zbawen býti widění, a wjel do Krakowa do hradu o zlém znamení, k hodům knížete Měška newěrného. Nebo hned mezi hodowaním mír, wíra, právo hostinské jest zrušeno, Boleslaw kníže zajat a zbawen očí, jeho pak lidi wšecky zbili nebo posekali nebo uwrhli do wězení.

Mezitím domácí a družní nepřátelé knížete Boleslawa, plémě nenáviděné, pokolení zlé, Wršowici wykonali zločin ohawný a předtím po wěky neslychaný. Jichžto přednosta a jako hlawa wsi neprawosti byl Kochan, muž nešlechetný a wšech zlých lidí nejhorší. Ten a jeho příbuzní, lidé zlostní, přišedše se synem knížecím Jaromírem k místu loweckému, které slowe Weliz, když powěstí, která se roznesla, zwěděli, co se stalo s knížetem w Polsku, prawili: Kdož jest tento člowiček, rýasy mořské sprostší, že má býti wyšším nad námi a pánum se nazýwati? Zdaliž se nenajde mezi námi lepší, a který by byl wice hoden panování? O! zlé myslí zlého ducha! Co přemítali střízliwi, zjewně wykonali opilí. Neb jak se neprawost jejich rozpíllila a wínem se jí dostaly rohy, chopili pána swého, a ukrutně swázali jej, a nahého, položeného na znak, za ruce a za nohy dřewěnými koly jej přibili k zemi, a křepčili, hrájíce w křepot wojenský, křepčíce na koních přes tělo pána swého. Což když widěl jeden z druhů, jménem Dowora, rychle běžel do Prahy, a co se stalo, oznámil přátelům knížete, a tu chwili dowedl jich k hanebnému plesu s pilí. Které když dělníci neprawosti spatřili, ani se zbraní náhle na ně udeří, rozutíkali se jako netopýři po skrýších lesních. Oni pak, jak našli kníže od much zle poštípaného, polomrtvého (neb jako roj wčel tak napadlo hejno much na tělo nahé), rozvázali jej, a položiwše na wůz dewezi na hrad na Wyšehrad. Ale slu-

¹⁰⁰³ howi Doworowi, wší chwály hodnému knížete příteli, takowá odměna stala se za jeho zásluhu. Hlasem břicovým totiž po trzích wšudež ohlášeno, že jak on sám Dowora tak wšecko jeho budaucí potomstwo má býti mezi šlechtici a urozenými na wěky a přes to. Mimo to dali jemu také důstojenství lowecké, které přísluší ke dworu ke Zbečnu, kteréž od toho času i až doposud drží po kolenech jeho potomci.

35. Když se tyto wěci v Čechách dály, kníže Měšek přitáhnuw s welkau mocí polskau, udeřil na Prahu, a po čas dwau let, totiž

Roku od narození páne 1000 a

¹⁰⁰⁴ Roku od narození páne 1001 ji držel. Ale Wyšehrad, knížeti swému wěrný, zůstal neustrašen a nedobytný.

Téhož pak času týž kníže Měšek poslal wyslance k císaři, dáwaje a slibuje jemu nesmírné peníze, aby syna knížete Boleslawa, jménem Oldřicha, který byl pod jeho mocí, spautal a dal do wězení. O! nepřemožitelná žízni zlata! kdež je wšemocné právo říše Římské? Hle, majitel zlata, tlačen tížemi zlata, uposlechl rozkazů knížete, a stal se katem a žalářníkem císař zkažený zlatem. A není diwu, že ten poslechl knížete, když za našich časů Wacek, narozený pod mlýnem sedlským, Jindřicha třetího, krále nejmocnějšího, o zločine nehodný! na zlatém řetěze jako chrta přivedl do Čech, a co kázal pacholek pacholků, poslechl pán pánů, a Bořivoje kněze spravedlného, muže prawdy milowného, w okowích až po kolena král uwrhnul we wazbu jako člowěka zlého a podvodného. Ale o tom bude na swém místě šířeji wypsáno.

36. Stalo se wšak léta od narození páne 1002, když wzhlédl již Kristus na Čechy a svatý Wáclaw swým přispěl ku pomoci, nejisto jest nám, zdali podtají útěkem wywáznuw čili z rozkazu císaře propuštěn, kníže Oldřich nawrátiw se do vlasti, wešel na hrad welmi pevný, řečený Dřewič, odkudž wyslal bojowníka sobě wěrného a uložil mu, aby wějda do hradu do Prahy w noci zwukem trauby postrašil nepřítele, an se nenaděje. Ihned wěrný služebník rozkaz vykonal, a wystaupiw w noci uprostřed hradu na místo něco wywýšené, kterému říkají Žiži, zatraubil a welikým hlasem opětował: běží Polané, běží zmatení hanebně, udeřte, udeřte Čechowé branní udatně. Ku kterémužto hlasu pojal je strach a hrůza;

což bylo diwné boží dopuštění a sw. Wáclawa zastaupení.¹⁰⁰⁴ Rozběhli jsau se wšichni; onen zapomena na sebe i na zbraň, nahý wskočí na koně nahého a utíká, onen, jak byl spal, i bez nohawic na útek pospíchá. A někteří utíkajíce padají s mostu, nebo byl most přetržen nepřátelům w auklady, jiný když utíkali po přískré cestě, což se obecně říká po opysí hradu, w úzkých zadních wrátcích pro těsnost wýchodu množství se jich umačkalo, a sotva kníže Měšek sám s málo-kterými ušel. A tak bylo, jak se stává, když lidé utíkají ze strachu, i šustotu powětrí se lekají, a lekání strach jim přimnožuje. Tak ti, ježto jich nikdo nehonil, widělo se jim jakoby skály a stěny za nimi wolaly a na útěku je pronásledovaly. Nazejtí kněz Oldřich wešel do hradu do Prahy, a z náwodu lsciwého týchže domácích nepřátel, o kterých jsme wyše pravili, třetího dne bratra swého Jaromíra zbawil zraku. Jemu se z rádného manželství nenarodil potomek pro neplodnost choti; ale z jisté ženštyny, jménem Boženy, kteráž byla Křesinowa, měl syna překrásného wzrostu, jehož dal nazývat Břetislaw. Neb jednoho dne, když se wracel z lowu skrz jednu dědinu kmecí, spatřil tuto prwé řečenau ženštinu, ana pere raucha u studánky; a pohledew na ni od hlawy až do paty, pocítil w prsau plameny lásky neskrocené. Bylaf postava těla jejího wýtečná, sněhu bělejší, labutě jemnější, staré slonowiny skwělejší, safyru lepejší. Pro tu hned poslaw kníže, wzal ji we swé, ač starého nerovzáhal, manželství. Neb toho času, jak se komu libilo, dwě neb tři manželky mítí wolno bylo, aniž bylo muži neprawé wziti manželku druhého, neb manželce zasnaubiti se s mužem jiné ženy. A co se teď přičítá stydliosti, to tehdaž bylo k welké necti, aby muž žiw byl spokojen s jednau ženau aneb žena s jedním mužem. Bylif jsau žiwi jako hlaupí zwířata, majíce manželství obecná.

37. Téhož léta

S tohoto jest třetí sšel Otto se swěta císař
Žiw aby byl w nebesích, wěřící kdež žije každý.

Po něm nastoupil syn jeho, císař Jindřich, který mezi jinými wěcmi welikými, jež učinil za živobytí swého pro jméno Kristovo, wystavil zámek na jedné hoře, kaupené s nemalým nákladem od držitele místa, který se nazýval Pabo, odkudž wzal jméno Bamberk, což znamená hora Pabowa. Tam také

— založil biskupství, které tak welice rozmnožil statky a hodnostmi duchowními, že w celém Fransku pokládáno bylo neza poslední, nýbrž za druhé po prvním biskupství. Wystawil jest tam také chrám podiu hodné welikosti ke cti swaté panny Marie a swatého Jiří Kristowa mučenníka, který podobně tolik obdařil nadáními kostelními a ozdobami zlatými a stříbrnými i jinými úpravami královsky, že se mi widí lépe o tom pomlčeti, než powěditi méně a než jak se má w skutku.

Ze mnoha wšak wypowím jeden aspoň děj chwalitebný.

Nedaleko od řečeného hradu přebýval jeden paustewník, swatých ctností arcipřednostník, ku kterému císař, často stavě se, jakoby chtěl jít na honbu, často bera sobě jakaukoli příčinu, tajně s jediným sluhau přicházel a jeho modlitbám se poraučel. Když císař zwěděl, že on za příčinou modlitby chtěl putovati do Jerusalema, odewzdal mu těla a krwe páně kalich zlatý, který pro swau welkost, aby mohl lehčeji od každého býti pozveden, s obau stran měl dvě držadliště, co říkáme obecně ucha, i nařídil mu a žádal ho císař, aby jej třikrát pohrauze smočil w Jordanu, kde byl Kristus pokřtěn od Jana, a dal mu peníze, kolik by postačilo na cestu. Co dále? Muž boží putoval do Jerusalema, a wykonal rozkaz, pohraživ třikrát kalich we wodě Jordanské.

Potom wraceje se přes Konstantinopoli, cestoval přes Bulhary. Tam byl jeden paustewník, swatého žiwota smrtelník, ku kterému přišel onen Jerusalémský pautník, po mnohých a milých rozpráwkách swatých snažně přimplauval druhu, aby se za zachowání císaře Jindřicha modlil k bohu. Jemuž onen dí: Není se, řka, modliti za jeho zachowání, protože z tohoto silzawého audolí již jest přenesen k blahoslavených pokoji. Onen pak táže se a prosí, aby mu powěděl, odkud by to wěděl. A on: Této poslední noci, dí, když jsem ani tak právě nebděl ani docela nespal, potáhlo mě wznešené widění na welké pole welmi rowné a náramně široké a krásné, a widěl jsem tam zlé duchy welmi oškliwé, z jichž hub a nosů wycházel sírový oheň, kteří císaře Jindřicha za bradu bezdékly a jako k saudu tálí; jiní do jeho hrdla železnými widlemi píchajíce radostně křičeli: náš jest, náš jest. A za nimi pozdálí šla swatá Maří a swatý Jiří, jako smutní a jakoby jej

chtěli wytrhnauti a s nimi se prouce, až zawěšena jest u prostřed pole wáha, jejíž objem byl širší dwau mil. Na lewici zlá strana wkládali jsau welké a nesmírné tíže i nesčíslné, což jsau zlí skutkowé. Ale naproti widěl jsem swatého Jiří, an chrám weliký s celým klášterem wkládá, widěl jsem zlaté kříže těžké od drahých kamenů, widěl jsem tolík plenářů welkých s perlami a se zlatem, widěl jsem stříbrné swícny a kadidlnice a pláště nesčíslné, a což dobrého král za žiwota učinil. A předce ještě zlá strana přewažovala a křičela: náš jest, náš jest. W tom swatá Maří wzala zlatý kalich welký z rukau sw. Jiří, a třikrát zakrautiwiši hlawau, prawila: zajisté není wáš, nýbrž náš jest; a s welkým hněvem hodila kalichem o zed kostela, i zlámalo se jedno ucho kalicha. Při jehož wzeznění hned zmizel zástup pekelný, i wzala jest swatá Maří císaře za ruku prawau, a swatý Jiří za lewau, a wedli jsau jej s sebau, jak myslím, do bydla nebeského. Onen wšak Jerusalémský, přemítaje w mysli to, co bylo praveno, posešel k nákladu, a nalezl ucho kalicha zlámané, jak byl předpověděl paustewník. Kterýžto do dneška pro pamět welkého zázraku chowá se w kostele sw. Jiří w Bamberku.

Léta od narození páně 1003. Tuto jsau zbiti Wršowici. 1003

38. Léta od narození páně 1004 Benedikt se swými 1004 saudruhy jest umučen. Za časů císaře Jindřicha, jenž po Ottovi třetím spráwoval říši Rímskau, bylo w krajinách polských pět mnichů a paustewníků, prawých Israelitů, Benedikt, Matauš, Jan, Isaak, Křištan a šestý Barnabáš, w jichžto ústech nebyl nalezen klam ani w rukau jejich zlý skutek. O životě těchto otců byl bych mohl psati mnoho, ale chtěl jsem raději málo, protože se sladčeji požívá, jehož se skrowněji překládá, jídlo. Nebo bylo obcování jejich chwalitebné, bohu milé, lidem obdiwu hodné a těm, kteří jeho následowati chtěli, příkladné. Nebo proto se obdiwujeme zásluhám swatých, abychom se stali sami obdiwu hodni následujíce jich. Těchto zajisté pět mužů ne zle přirownati můžeme buď ku pěti slaupením rybníka brawného, buď ku pěti maudrým pannám, majícím dostatek oleje milosrdenství, protože sami jsouce chudí, chudým Kristowým, které chowali we svých příbytcích, jak mohli, posluhowali dárky milosrdenství. Oni pak sami měli takowau ctnost zdrželiwosti, že některý dwakrát, některý

¹⁰⁰⁴ jednau w den sobotní, ale žádný každodenně nepožíval krmě. Potrawa pak jejich byla zelenina vlastními rukami pěstovaná. Chléb málodky mívali, ale ryby nikdy. Luštěnin nebo jahel směli požívat jen o welkonocích neb o letnicích. Wodau neporušenau připíjeli si, a to na míru; masité jídlo jim bylo ohawné a ženskau widěti ukrutné. Oděv jejich byl drsnatý a hrubý, sešíty z ocasů a hřív koňských. Na lůžku byl kámen podporau hlavě a húně za pokrywku, a to velmi stará a zvláštní.

Neměli pak pokoje, w žalu přes noc wždy trwajíce Nad vlastními i národu nezdárnostmi a hříchy.

Nyní znějí prsa častým tlučením zsinalá, nyní potí se těla ustavičným klekáním zemdlená, nyní s rozepiatýma rukama a upřenýma očima, aby živ byl w nebi, každý se wzdechy pilem jest modlitby. Nikdy nemluwili na sebe, než jen na přicházejícího hosta, a to málo slowy. W prawdě byli zákona konateli, ne slyšiteli, w prawdě samy sebe s winami a žádostmi swěta křižujíce a kříz Kristůw myslí i tělem nosíce, obět bohu milau ne z cizího dobytka, ale z vlastního těla wzdáwali; nebo každodenně se tepali. Takowýf

Byl obyčej wespolný jich den jak den a powždy,

Shora dolů po primě hned si zvláčeti záda.

Na twář léhaje pak, bratr bratrowi tak připomínal:

Šetřiti jestli budeš, máš hřich, bije nic mě nešetři.

A ten, stoe s důtkami odpovídral:

Jak chceš, děj se; a Krista wzýval, mrskaje bratra

prawil:

Skutkem tímto milý twé sejmíz zločiny Kristus.

A zas léhaje sám, wydával swá jemu záda.

Bratr také neželet, když bratra druh jeho mrskal,

Než miserere mei Deus neb benedicte zapěl.

Lehcef jesti to nést, což každý snese ochotně.

Na jejich trpěliost a žiwota newinnost, též wíry a skutků ustavičnost když Bůh s wýsosti hledě již chtěl wzdáti mzdu prací swatých svých, i aby je cestau diwnau uwedl we vlast rozkošnau: přišel kníže Měšek, uslyšew o jich dobré powěsti a swatem obcowání, k nim s malým průvodem, aby se poručil mužům swatým. A když poznal jejich nuznost, dal jim welkau peněz hojnost, totiž měsíc plný se sto hřivnami. A wzaw od

nich bratrstwí a modliteb společenství, wesel odešel k swému dworu, welmi je prose a jim se poraučeje, aby jej měli w paměti. Ale oni newěděli, co by s penězi počali, protože nikdy ničeho takowého neměli. Stáli w užasnutí, a poněvadž již od půl léta nebyli spolu nic mluwili, jeden z nich otewřel ústa, a prawil:

Nástraha smrti to jest zlata poklady tyto i stříbra; a těm, kterým měsíc hryzawý přeplýwá, nesnadno otewrau se ráje místa líbezná, ale hrůzy plná muka pekelná k trápení jich chystá Aetna. Zajisté jest to pokušení nepřítele lidského pokolení, aby nás učinil nepřátely Kristowými. Nebo kdo jest přítelem swěta, stane se nepřítelem božím. Nebo Bohu se protiwí, kdož jeho rozkazů nezachowají. Neb řekl Bůh: Nemůže nikdo dwěma pánum slaužiti, a jako k wýkladu přidal: Nemůžete slaužiti Bohu i mammonu. Již budeme mammonu otroky, kteří jsme dotud byli šetrnosti dětmi. Zdaliž nebude se báti při zašustení wětru nesaucí zlato? Zdaliž nebude před laupežníkem zpívati pocestný prázdný? Čili nepřišli k nám laupežníci často, a když nenašli, pro kterau wěc by nás zabili, odešli, někdy dawše nám rány, jindy obdržewše požehnání? Jistě běží již powěst po swětě, že milujeme swět a to což jest swěta. Wolají proti nám i tyto peníze samy, ježto nikdy mlčeti neumějí, a již již tu bude zlá rota laupežníků we dweřích, protože co činí páni, wědí mnozí. Tedy raději ať se wyhodí tím rychleji tato smrti wnada, zlého potrawa, duše škoda, a wrátí se tomu, čí jest, toto stříbro. I poslali jednoho z bratří, jménem Barnabáše, který byl wždy jednal wěci zewnějsí, aby tolík powěděl knížeti: Ačkoli jsme hřišníci a nehodní, předce waši pamět pořád chowáme we swých modlitbách. Stříbra wšak jsme nikdy neměli, aniž chceme mít. Nebo pán náš Ježíš Kristus od nás nezádá stříbra, ale aby byla dwojnásobná dobrého našeho činění hřivna. Mnich, maje peníz, nestojí za peníz. Hle, wezmi stříbro, které jest twé; nám není dowoleno mít nedowolené. Když on odešel ke dworu knížecímu, hned w první noční hodinu byla tu rota nepřátelská, a wraziwše do dweří domu náhle, nalezli je, ani k hospodinu zpívají a žaltář říkají. Meče k hrdlům jejich přistawiwše, prawili:

1004 We swatém pokoji chceli žíti se Wám, wše co máte
Stříbro, to nám ihned sem dejte, a tím se ušetřte;
Dobřeť známo je nám wše, co wám od knížete dáno.

Ale oni na Boha swědka přisahali, a peníze stále zapírali, prawice: Stříbro, které hledáte, již jest w komoře knížecí, protože nám ho nebylo zapotřebí. Jestli tomu newěříte, tu jest obydlí naše, hledejte, jak se wám líbí, jen nám neubližujte. Ale oni, twrdší než skály, prawili: Není potřeba žádných řečí; buď nám wydejte peníze od knížete, nebo hrozné hrdla odsauzení propadnete; a hned ukrutně jsau je swázali a po celau noc wšelijakými mukami trápili, až je naposledy wšecky pojednau mečem usmrtili. A tak zlosynů zůrirostí přeneseni jsau do nebeského králowství. Jsau pak umučeni Benedikt, Matauš, Isaak, Křištan a Jan, těchto pět bratří, léta od narození páně 1004 dne 11 Listopadu.

1005 39. Léta od narození páně 1005.

1006 Léta od narození páně 1006 knězna Hemma, ženského pohlawí perla, zimnicí popadena, z wazby tělesné jest wyba-wena. Kteréžto nápis hrobní těmito weršíčky buď jsem widěl, buď pamatuji že jsem widěl psaný:

Býwala jak perla, tlí popele hrst tuto Hemma.

Rci: modlím se, duši té buď milostiw hospodine.

1007 Léta od narození páně 1007.

1008 Léta od narození páně 1008 Štěpán, král uherský, panoval slawně.

1009 Léta od narození páně 1009 klášter sw. Prokopa byl za-ložen.

1010 Léta od narození páně 1010.

1011 Léta od narození páně 1011 posvěcení kostela Bamber-ského.

1012 Léta od narození páně 1012.

1013 Léta od narození páně 1013.

1014 Léta od narození páně 1014 král Jindřich na císařství posvěcen.

1015 Léta od narození páně 1015 císař Jindřich podrobil si Boleslawa, wewodu Polského.

1016 Léta od narození páně 1016.

1017 Léta od narození páně 1017, 10 dne Čerwna zemřel jest Tehdak, třetí biskup kostela Pražského. Byl pak tento Tehdak

swatého biskupa Wojtěcha nástupce schopný, co do těla pa-nenský, co do mrawů zlatý, co do skutků purpurowý; násle-duje předchůdce swého šlépěje, swěřeného sobě lidu nepra-wosti stihaje, když ne tělem, wšak duchem podnikl mučen-nictví; a nesešel dle obyčeje lidí, než následowaw pána w pokoji, tak také spí a odpočívá. Po němž léta od narození páně 1018astaupil jest biskup Hekkart.

1018

Léta od narození páně 1019.

1019

Léta od narození páně 1020.

1020

40. Mezitím syn knížete, Břetislaw, z pacholetství přesed we mladictví, kráčel od ctnosti ke ctnosti. Bylaf při něm obzvláště zdařilost předsewzetí, wysoký těla wzrůst a krásu postawy, síly a maudrosti welikost, we protiwenství udatnost, we štěstí mírná krotkost. Toho času byl w krajinách německých jeden hrabě welmi mocný, jménem Bifly Otto, který pocházel z krwe královské dle poslaupnosti otcowské. Ten měl jedinou dceru Juditu, krásau

1021

Pod sluncem co je jich, stkwící se přes děwy wšecky; kterauž dobrý otec a matka nejlaskavější, aby se žaltář naučila, odewzdali do kláštera, jenž slowe Swinibrod, polohau místa i zdmi welice pevného. Ale které wěže, kterakkoli wysoké, neb které zdi jakkoli pevné mohau odolati milosti neb odlaučiti milouníka?

Láska přemáhá wše, král, wewoda lásce koří se.

Tedy Břetislaw, z jinochů nejkrásnější, rek nejudatnější, slyše od mnohých wyprawujících o wýtečné kráse a ušlechtilosti mrawů i urozenosti původu řečené díwky, již neměl ducha, a sám při sobě začal o tom přemýšleti, měl-li by se pokusiti ji mocí unéstí, čili námluwami jednatí o swatbu. Wšak uzavřel, raději mužně si počínati, než prošením schylo-wati šíji. Nebo powážil wrozenau Němcům hrđost, a že vždy s nadutau pýchau pohrdají Slowany a jazykem jejich. Ale čím býwá wždycky těžký přístup k lásce, tím prudčejsí oheň whání syn Venušin w milence. Praudí mysl jinocha, roznícená plamenem Venušiným, jak se ohni rozdmýchuje Aetna. A takovým zahlaholí k sobě oslowením: Buđto já w manželství wstaupím wýtečné, nebo se pohraužím w potupení wěčné; není možná, aby nebyla má Judita, paupě rodem ušlechtilé, panna sličná přelíbezná, jasnější světla slunečného, dražší

mi žiwota mého; aby dlaaho žila, stále buď bohu chwála. A hned kázal tém, které ze svých znal hbitější a sobě wěrnější, aby připravili koně zkušené a co nejvíce otužené, a předstíral, jako by chtěl rychlejeti k císaři a ještě rychleji se nawrátit. Učinili, co jim bylo kázáno; ale co pán jejich zamýšlel, newěděli. Diwili se mezi sebau, že tak rychle jeli, a když tak asi sedm dní byli na cestě, wešli po hostinskú do předsíně řečeného kláštera. Byl pak syn knížecí všem svým zapověděl, aby jeho žádnému, kdo by byl neb odkud, neoznámili, než aby se k němu chowali jako k jednomu mezi sebau. At se ztratí Ithakus, že chytrým důvtipem wypátral syna Thethidina, i at se nechubí pastýř Iliacký, kterak Tyndarowce uchwátil w Amyklách, protože tento jinoch Břetislaw oba přewyšuje srdnatostí a smělého činu welikostí. Nebo když jim bylo dowoleno tam přenocovati; jako wlk, když obchází owčín, hledaje kudy by wrazil, aby ukradl pěknau owečku, tak také rek Břetislaw zrakem ostrým a duchem jasným ohledávaje klášter, chtělby wraziti, ale nesmí, protože nemá takové sily bojowniků. Šfastnau náhodou byl den swáteční; a hle panna tisícerymi tužbami vyžadowaná Judita se svými družkami wyjde z kláštera, jak byl obyčej, že dívky autlé k nešporům zwonívaly prostřed kostela. Jak ji uviděl smělý uchvatitel, radostí sebe zapomenuw, jako wlk ze skryše wypadá a uchwacuje owečku a swědom skutku spustě ocas utíká a pádí do wzdálenějších skryší, tak také on wzaw pannu běží, a když přijde ke wratům, spatří je přepiaté řetězem tlustším než provaz mlýnský a cestu k wyjítí zawřenu. Ihned wytáhna meč ostrý, přetne řetěz jako stéblo; a jest podnes widěti toto sečení na pamět rány přesilné. Ostatní wšak druzi, ničehož o tom newědauce a ještě w stanech zůstávajice, jsau od nepřátel, kteří na ně udeřili, zjímáni, jedněm oči wylauený a nosy uřezány, jiným ruce a nohy osekány; kníže pak s několika málo a s pannau unesenau sotwa utekl w temnosti noční. Byla pak unesena Judita panna roku od narození páně 1021. I aby nebyla Němcům dána spravedliwá příčina k winění Čechů jako pro křivdu učinenau, hned hrdina Břetislaw s nowau chotí swau, pozdrawiw otce, kněze Oldřicha, rownau cestau jel na Morawu. Nebo předtím byl mu otec celau tuto zemi dal w moc, wypudiw

Polany ze wšech hradů, jichž mnoho jatých po stu a stu pořád spautaných kázel jest prodati do Uher a dále; poněwadž zajisté po smrti druhého Boleslawa tak jako hrad Prahu, i celau Morawu násilím byli opanowali Polané.

41. Léta od narození páně 1022 stalo se jest w Polsku pronásledowaní křesťanů.

Léta od narození páně 1023 dne 8 Srpna Okkard, čtvrtý biskup Pražský, odešel z tohoto swěta, aby žiw byl w životě wěčném. Byl pak tento biskup proti mocným přísný, k nízkým a skrowným dobrý a mírný, kazatel wýmluwný, almužny dárce štědrý, čeladcé páně w měření pšenice spráwce wěrný. On jest ustanowil, aby místo desátku jedenkaždý, buď mocný neb bohatý buď chudý, jen mělli swé wýsluhy neb swého jmění jedno popluží, odwaděl biskupu dwě měřice o pěti pídích a dwau palecích, jednu pšenice a jednu owsa. Nebo předtím, jak bylo ustanoweno prvním biskupem Dětmarem, dávali desátku po dwau kupách obilí. Říkáme pak kupa, což jest padesát snopů. Po jeho smrti obdržel Izzo biskupství, který téhož roku swěcen jest dne 29 Prosince od arcibiskupa Mohučského.

41. Léta od narození páně 1024 dne 12 Čerwence zemřel král Jindřich.

Léta od narození páně 1025 dne 17 Čerwna zemřel Boleslaw král.

Léta od narození páně 1026 posvěcen w Římě král Konrad.

Léta od narození páně 1027.

Léta od narození páně 1028.

Léta od narození páně 1029.

Léta od narození páně 1030. Toho roku kněz Břetislaw welkau porážku spůsobil Uhrům, a zemi jejich pohubil až ke hradu Ostřihomu.

Téhož léta dne 30 Ledna Izzo, pátý biskup kostela Pražského,

S tohoto swěta sešed, již užívá odplaty sladké. On byl rodu ušlechtilého, wšak jednání ušlechtilejšího, jenž prwě činil, co ciniti rozkazoval. Neb nikomu není lépe známo wlastní sídlo, než bylo jemu wězení a nemocných bydlo. Aniž bylo jeho tajno, kolik lidských hlaw wstaupilo do žiwota,

Neb koliko w černé smrt stíny odeslala duší.

1030 Mimo to měl obyčej, že každodenně krmil čtyřicet chudých, kterým, poskytuje v hojnosti, žehnal sám jídlo a pití a sám přívětiwě podával. Byla pak znamenitá těla jeho krása a přítom hlawa od wlasů bělejší jak labuf; od čehož obdržel přímí, že se říkalo bílý a líbezný biskup Izzo. Po něm

Šebíř následoval biskup šestý dle pořádku, který v létech mladosti podivuhodnau slynl obratností, tak že, což jich bylo při dvoře knížecím, wšecky předcházeje swau úslužností, pilnau a milejší, protože wěrnau, swému pánu konal službu. Nebo první býval při powinnostech žáků, a neméně pilný zaměstnání laiků; pokaždé byl knížeti průvodcím nerozdflným při honbách, a první býval při ruce při zabíjení kance, i uříznu mu ocas, vyčistil a připravil jej, jak wěděl, že měl kníže rád, a připraveného podával ho pánu přicházejícímu k jídlu; pročež kněz Oldřich častěji prý říkal: O Šebíři, prawím tobě, wěř mi, za to tak sladké Jidélko biskupství hoden jsi. Pro ty a takové wděky byl w milosti u knížete a wsechněm se libil.

1031 Léta od narození pána 1031 we svátek svatých apoštolů Petra a Pawla swěcen jest biskup Šebíř od arcibiskupa Mohučského. Téhož léta narodil se Sptyihněw, syn knížete Břetislawa.

1032 Léta od narození pána 1032 stal se počátek kostela Sázavského.

1033 Léta od narození pána 1033.

1034 Léta od narození pána 1034.

1035 Léta od narození pána 1035.

1036 Léta od narození pána 1036.

1037 42. Léta od narození pána 1037 umřel kníže Boleslav, kterého byl Měšek zbawil zraku.

Téhož léta dne 9 Listopadu kněz Oldřich opustiw zemské, obdržel králowství nebeské. Tehdy Jaromír, o němž jsme swrchu prawili, zraku zbawený, kterému byl kněz Oldřich ustanowil, aby bydlil w Lysé we wésce, uslyšew, že bratr jeho sešel s tohoto swěta, wstal při swítání, a nařídil, aby jej na woze doprawili do hradu do Prahy. Tam když přišel, již nalezl bratra swého doneseného do kostela sw. Jiří; při jehož pohřbu stoje wedlé mar, srdce wšech přítomných pohnul a dojal nářkem takového znění: Což nastojte! mi říkati, než:

nastojte, a opět: Nastojte mi! bratře, nastojte, hrozná jest 1037 newyhnutedlnost smrti hořké.

Hleď! mrtwý tu ležíš, ani já ani ty netěšíš se
Již z panství tohoto swěta nestálého trwání.

Předwcírem kněz slawný, dnes trup nepohybliwý, zejtra čerwum krmí, potom lehkým popelem a prázdnau budeš bájkau. Zrak Tys mi wzal, laskaw jsi nebyl jak bratr na bratra;

Bys byl neučinil, chtěl bys teď, cos učinil mi;
Wím, žebyš oči mi rád dal zpět teď, by bylo možno,
když jsau odhaleni a zjewni twoji skutkové dobří i zlá.

Já wšak, bratře milý, odpauštím rád ti upřímně,
By smiloval se a odpustil ti i Bůh wsemohaucí,
Duch pak twůj napotom by w pokoji mile přebýwal.

Potom, když byly řádně vykonány služby pohřební, pojal Břetislawa synowce, a wedl jej na stolec knížecí; a jak se wždy stáwá při wolení knížete, přes mříže hořejší síně házeli peníze, deset tisíc nebo wice, mezi lid, aby knížete na stolci nemačkali, než raději sbírali házené peníze. Když pak byl kněz powyšen na stolec a stalo se ticho, Jaromír, drže synowce za prawau ruku, promluwil k lidu: Hle, kněz wáš! Oni pak třikrát wzezwučeli: Krleš, což jest: Kyrie eleison. Opět dí Jaromír k lidu: Přistupež z pokolení Municů, přistupež z pokolení Těpy, a wolal dle jmen ty, které znal we zbrani mocnější, we wěrnosti stálejší, we wojně udatnější a bohatstwim čelnější. A když pozoroval, že přistaupili, prawil: Poněwadž mé příhody mi nedopauštějí, abych byl waším knížetem, ustanowujeme wám tohoto za kníže a schwalujueme, abyste ho byli poslušni, jak náleží knížeti, a abyste mu powinnau wěrnost prokazowali, jak se sluší k panowníkowi. Tebe pak synu napomínám a opakuje opět a opět tě napomínat budu, abys tyto ctíl jako otce, tyto miloval jako bratry, a we wšech wěcech měl je sobě za rácce. Tém hrady a lid poruč ke spravowání; neb jimi stojí země česká a stála a bude státi na wěky. Ale těch, kteříž jsau Wršowici, zlých otců ničemní synowé, rodu našeho nepřátelé domácí, rodní škůdci, jako zablázeného kola se wystříhej a družstwa jejich se chowej, neb nám nikdy nebyli wěrní. Hle, mne newinného a panowníka swého, jsau nejprwé swázali a rozličné se mnau prododili šašky; potom wrozenými sobě potměšilostmi a lstitvými *

1037 radami to spůsobili, že bratr bratra těchto očí mě zbawil.
Měj, synu můj, wždy w paměti swatého Wojtěcha proroctví,
který pro jich ukrutné skutky, třikrát aby na ně přišly po-
hromy, swatými stwrdil ústy a proklet je w církvi. Dwakrátko
již se stalo z božího welení. By se potřetí stalo, ještě se
starají osudy. Ale oni, slyšíce to, sápalí se w srdečích a skrí-
palí naň zuby jako lwové: a po nemnohých dnech Kochan
o kterém jsme wýše powěděli, wyprawiw drába svého, když
onen slepý konal potřebu w chyšce, w hodině noční ostrým
oštěpem proklal jej zadkem až do wnitřnosti břicha. A tak
muž sprawedliwy, Jaromír kněz, jako mučenník boží skonal
roku od narození páně 1038 4 dne měsíce Listopadu.

Až dotud obsahují, co se za starodáwna zbehlo, knihy prwní. Než poněvadž, jak prawí swaty Jeronym, jinak vyprawují se wěci widěné, jinak slyšené, jinak smyšlené, co lépe wíme, lépe také pronášíme: nyní pomocí boží a swatého Wojtěcha duch k tomu nás nese, abychom wyprawowali, co jsme sami widěli, neb co jsme od wyprawujících těch, kteří widěli, prawdiwě zwěděli.

Končí se první knihy o letopisech českých.

Počíná se předmluva ku Klimentowi, opatu kostela Břewnowského.

Klementovi kláštera Břeňovského otci duchownímu, jméno dle skutku tak majícímu, pořád v učenosti trvajícímu, Kosmas, nehozný slauti děkanem, družstva andělského přeje sboru. Když jsem mnoho při sobě přemítaje na tom zasedal, co bych nejvhodněji k libosti muži takové swatosti poslal, kterému totiž tíže zlata a stříbra jsau smetím, a jen co jest duchowního, líbí se, měl jsem za nejlepší pauze uposlechnauti wůle twé. Zwěděl jsem totiž od twého žáka jménem Bohumila, který mi saukromí powěděl důwěrně, žebyš mé frašky, které jsem někdy psal Gervasiowi, rád chtěl widěti. Posílen tauto mi danau příležitostí, ano přimlauwáním milého přítele donucen, nejen, cos si přál, nýbrž i druhau téhož wyprawowaní, abych tak řekl, knížku, kterau jsem podobně, jak mi lze bylo zwěděti, sepsal od času Břetislawa syna knížete Oldřicha, až do jeho jmenowce, syna krále Wratislawa, otcowství twému předkládati se osměluji. Neb ačkoli, ctitodny otče! neprestáwáš wypíjeti písma božská a pořád wyčerpáwáš hluboké filosofie prameny; nepohrdni předce, sprostým tímto nápojem propláknauti rty twoje swaté. Neb stáwá se často, že po silných wínech a uspávajících číšich také jednau přijde člowěku žízeň přirozená, a býwá napítí čisté wody milejší než číše sladké.

Bývá často, wojín zvyklý zbraní se potýkat
Že se do dívčích her weselých rád též spolu pustí,
Neb se mu we chlancím kruhu zachce hráti oblankeni

Tak ty, otče nejswětější, již zanech swazků welikých a syllogistických, a přečti si tato má dílka smyslu chlapčekého, slohu sedlského; kdež najdeš wšelicos aušklebku

— a wysmání hodného; což nicméně proto sobě wlož w pamět, abys maudrostí tobě od boha danau někdy do čista oprawil. Že pak na některých místech najdeš jako metrické werše, wěz, že wědomě newědom jsem činil, když jsem werše činil. Buď zdráw.

Počinají se knihy druhé.

1. Tak tedy kníže Břetislaw, když se již utvrdil na knížecím stolci, skutky jak Bohu tak lidem milými sleduje šlépej otců svých a je přewyšuje nepřetržitau hradbau ctností, jako slunce w sile swé swěto hwězd a měsice welkým leskem zastiňuje a oslabuje, tak nowý Achilles, nowý Tithides Břetislaw nowými wítězstvími statečné skutky a nejwítěznější dědů svých palmy zmenšuje a zatemňuje. Neb jemu Bůh takowau milost dal, že kterých darů jednotliwým lidem častečně, těch také jemu bez ujmy udělil obecně. Takový totiž obdržel saubor předností, že we wojenství přewyšoval udatností Gedeona, silau těla byl nad Samsona, jakausi pak zwlaštní přewahau maudrosti předcházel Šalomauna. Tudy přišlo, že we všech bitwách byl wítězem jako Josue, na zlato a střibro byl bohatší než králowé Arabie, a oplývaje wšudež newyčerpatedlným bohatstvím, w rozdávání pak darů neustávaje, podobal se wodě, jíž nikdy neschází toku. Jemu manželka Judita rodem nejušlechtilejší, plemene dítěk nejplodnější pět jinochů porodila, tělem wýtečných a wysoko wztyčených jako hory Hematejské, maudrosti zwlaštní, rozšafnosti, jakau se jim nikdo newyrownal, mrawů příjemných, ku prowinilcům smřiliwých, we wší poctiosti ctností chwalitebných. Byl pak prvorozený jménem Spytihněw, druhý dle narození Wratislaw, třetí w poslaupnosti Konrad, čtvrtý rodem Jaromír, pátý a poslední Otto nejkrásnější. O jejich životě a slávě, pokud stačí hojnost slow mně, bude místy swými dostatečně powědíno. Jim, že když ještě stáli w létech pacholetských, slynni snahami mužů, otec welice diwil se,

Patře na ozdobu wýtečnau, krásnau tuto saubratř,

Matka také blažená nemenší plála radostí
z takowého prospěchu synů a oslawy welké.

2. Toho času když Kazimír, slavný polský wewoda, wykročil z tohoto swěta, a synowé jeho Boleslaw a Wladislaw

ještě w dětství zůstávali u prsau mlečných, nebylo než jedno útočiště w bídém útěku Polákům na rozličné strany se rozutíkawajícím. Což když spatřil kněz Břetislaw, we čtvrtém roce swého knížetství, pokládaje za nejlepší, neodkládati dané příležitosti k trýznění swých nepřátel, ano ku pomstě za utrpené křiwdy, které byl někdy kněz Měšek spáchal nad Čechy, jak na rychlo mohl, poradiw se se swými, uzavřel na ně udeřiti, a hned nález wyhlásil strašlivý po celé české zemi, wylaw popruh z lýci ukraucený, kdožby wytáhl do pole později, než dáno znamení, aby wěděl bez pochybení, že takowým popruhem má býti oběšen na šibenici. Kteřížto když se tu chwili okamžením sebrali w jedno a do jednoho, wešel do země polské, knížete swého zbavené, a nepřátelsky na ni udeřil, i jako weliký wichr zůří, ráď, wše poráží, tak dědiny wražděním, laupením, pálením hubil, hrazená místa ztékala. Do Krakowa pak, hlawního sídla jejich, wtrhnuw, wrchem dolu jej podwrátil, a kořisti jeho pobral. K tomu i staré poklady od dávných knížat w pokladně uschowané wylámal, totiž zlata a stříbra nesmírné množství. Podobně též ostatní hrady ohněm wypálil, i až po zem rozbořil. A když přišel ke hradu Hedči, hradčané i také kteří se tam byli utekli wesničané, nemohouce odolati útoku knížete, vyšli jemu naproti nesauce zlatau metlu, což bylo znamení wzdání se, a poníženě žádali, aby je w pokoji s dobytkem jich a jinými swrchky přewedl do Čech. K jichžto žádosti kníže swoliw, když je do Čech přiwedl, dal jim nemalou část lesa, který slowe Černín, ustanowiw jim jednoho z nich za spráwce a za saudce, i nařídil, aby pod práwem, které měli w Polsku, jak oni tak potomci jich žiwi byli na wěky; a jménem wzatým od hradu nazýwají se podnes Hedčané.

3. Nedaleko pak od řečeného hradu přitáhlo wojsko k sídelnému místu ke Hnězdnu, powahau místa i ohradau pevnému, wšak lehko bylo ho dobyti nepřátelům proti skrowným na počet zůstávajícím w něm obyvatelům; kdež toho času w basilice swaté boží rodičky Marie, wěčné panny, nejwzácnější odpočíval poklad, totiž tělo nejblahoslavenějšího mučenníka Wojtěcha. Toho hradu Čechowé hned dobyli bez boje, a s welkau radostí do weřejí chrámu wstaupili, a wší kořisti nedbali, jediné žádali, aby jim dána byla wzácná

1039 hmota swatého těla, která pro Krista utrpěla. Jichžto když widěl biskup Šebíř opowážliost a k dobrému jak ke zlému znamenal wûle náchylnost, hleděl takowýmito řečmi zdržeti je od nedowolených předsewzeti: Bratří moji a synowé církwe boží! nejde to tak lehce, jak wy myslíte, aby swaté rudy těla, kteráž jest božských ctností plna, člowěk který tak wšetečně směl dotknauti se. Neb já se welmi bojím, abychom nebyli poraženi bud' pominutím mysli, bud' slepotau, bud' nějakau údů mdlobau, kdybychom wšetečně se opowázili to učiniti. Pročež prwé po tři dni se posfte, ze hřichů svých pokání činte, a wsech ohawností, které jemu byly ohawné na wás, se odřekněte, a z celého srdce swého, že jich více konati nemíňte, slibte. Doufám v milosrdenství boží a našeho dědice Wojtěcha swatého, že nebudeeme zbaweni naděje žádosti naší, když setrwáme w oddanosti wíry a stálém modlení se modlitby. Ale jim widěla se slowa biskupowa býti jako bláznowstwím, a hned zawrewše uši swé, učinili náwal, aby wzali swaté tělo; a poněvadž bylo pochowáno za oltářem wedlé zdi, a jinak nemohlo býti wykopáno, lečby byl oltář rozbořen, ruka nešlechetná a mysl sweřepá wykonaly skutek bezbožný; ale nezůstalo bez boží msty. Nebo při samém skutku swé opowážliosti stanuli o smyslích ztupělých; nebylo hlasu ani citu ani zraku po tři hodiny, až zase propůjčením milosti božské nawrátily se k swým wýkonům. Hned pak ač pozdě lítostí pohnuti, splnili kázání biskupowo, a cím byli pokynutím božím patrněji pokárani, tím pokorněji setrwali v modlitbách bez ustání, tři dni se postice a odpuštění žádajice.

4. Třetí noc, když biskup Šebíř po ranní službě odpočíval, swatý biskup Wojtěch u widění se mu zjewiw, prawil: To powěz knížeti a jeho županům: Otec s nebes dá, čeho žádáte, nenawrátíte-li se k zlým činům, kterých jste se odrekli we wodě křestu. To když biskup ráno oznámil knížeti a županům jeho, hned obweseleni wšedše do chrámu swaté Maří, před hrobem swatého Wojtěcha na zem padli, po delším pak společném konání modlitby wstal kníže, a stoje na kazatedlnici, takowým slowem přetrhnul ticho: Zdali chcete naprawiti neprawosti swé a nawrátiti se k rozumu od skutků zlých? Oni pak s wystaupením slz wolali: Ochoťni jsme na

prawiti, w čemkoli otcové naši neb my jsme wykročili proti swatému Božímu, a od wselikého skutku zlého upustiti. Tu kníže, wztáhnuw ruku swau nad swatým hrobem, takto počal mluwiti ke shromáždění lidu: Pozdwihněte, bratří, wespolek rukau swých k hospodinu, a pozorujte řeči mých, které chci abyste přisahau wíry swé stwrdili. Tedy toto jest mé nejpřednější a první přikázání, aby sňatky waše, které jste měli dotud jako smilniště, a jako hlaupá zwířata obecné, od té chwile byly dle církewních přikázání zákonné, byly saukromé, byly nerozlučitedlné, tak a nejinak, aby muž s jednau chotí a chot s jedním mužem spokojeně žili. Kdyby pak chot mužem nebo muž manželkau opowrhnu a swár mezi nimi wzplánu až do roztržení, kdo by z nich ku předešlému swazku právně zawřenému nechtěl se nawrátit, chceme aby rušitel toho byl uveden v porobu ne dle řádu země naší, nýbrž spíše tuhostí nezménitedlného našeho příkazu, bud' osoba jakákoli wěk, aby odweden byl do Uher a nebylo mu lze nikterak aby se za cenu wykaupil neb do země této nawrátil, aby jedné owečky nákaza po celém owčinci Kristowu nelezla. Šebíř biskup prawil: kdožby se jinak zachoval, klet bud'. Týmž nálezem budte stihány panny a wdowy neb cizoložnice, o kterých se zwí, že dobrého jména pozbyly a stud porušily i smilstvím počaly. Nebo když mají na swobodné wûli vdáti se, proč dopauštějí sé cizoložství a rody swé zapuzují, což jest nejhorší neprawost neprawostí. Potom kníže doložil, řka: Kdyby wšak žena prohlásila, že jí muž rovně nemiluje, nýbrž nemilostivě trápí a bije, wydán bud' mezi nimi saud boží, a kdož bude nalezen winným, trp pokutu winnska. Podobně o těch, kteří jsou nařčeni mužobojsťními, arcipryšt oznam jména jejich županu toho hradu, a župan je požeň, a protiwí-li se, uwrz je do wězení, až bud' učiní whodné pokání, bud' jestliže zapírají, utáží se železem rozžatým neb wodau zažehnanau, jsou-li winni; ale bratrowrahy a otcewrahy neb zabijce kněží a w takowé hrdeľné zločiny upadlé nechaf je arcipryšt oznámí županu nebo knížeti, by je na rukau i okolo břicha spautané wywrhnul z králowství, aby jako Kain blaudice a utfkajice pobíhali po zemi. Šebíř biskup řekl: toto uzawření knížete spravedliwé bud' klatbau utvrzeno. Nebo k tomu wám, knížatům, wisí meč po straně, abyste ruce swé častěji smýwali

1039 w krwi hříšné. Opět kníže: Krčmu, dí, která jest kořen všeho zlého, odkud pocházejí zlodějství, mužobojská, cizoložství a jiné hříchy, kdoby zřídil i kdoby zřízenau přijal; biskup Šebíř prawil: klet bud! A kníže prawil: Který by tohoto příkazu rušitel postižen byl, krčmář, budť uprostřed tržiště ku kolu přiwázán a do unawení biřice zmrskán a seškubán; swrchky wšak jeho nebudtež pobrány, ale pití toliko na zem wylito, aby se nikdo proklatým nápojem nepoškwrnil. Pijáci pak, když by byli postiženi, nechť prvé newyjdau z wězení, až každý složí 300 peněz do důchodu knížecího. Šebíř biskup prawil: Co kníže usaudil, moc má potvrzuje. Dále pokračoval kníže, prawě: Trhowé pak we dni nedělní aby dokonce nebwali, zakazujeme, které lidé w těchto krajinách proto nejwice konají, aby jiné dni byli prosti práce. Pakli by kdo jak w nedělní tak we sváteční dni, o kterých weřejně w kostele ohlášeno jest, že se světí, spatřen byl při nějakém díle robotném, seber arcipryšt i dílo i potah ten, který bude při díle dopaden, a do důchodu knížete at zaplatí 300 peněz. Podobně také, kteří swé mrtwé pochowávají w polích nebo w hájích, kdož takowau wěc před se berau, dejte arcijahnowi wola a 300 peněz do důchodu knížete; mrtvého pak pocheweje znowu na hřbitově wěřících. To jsau wěci, kterých nenávidí Bůh; z těch swatý Wojtěch se omrzew, nás, swé owčičky, opustil a raději k cizím se odebral národům. Těch že wíckrát činiti nebudeme, přísahau spolu na swau jak na waši víru stvrzujeme. Tak prawil kníže. A biskup, wzýwaw jméno swaté Trojice, a wzaw kladiwo, při čemž ostatní duchowní sedm žalmů a jiné k tomu swatému skutku se hodíti modlitby zapěli, počal polehaunku bořiti swršek hrobu a bořil jej až do wnitř k samému swatému pokladu; a když otewřeli rakew, wšichni, kteří byli w kostele, takowým wáním přelíbezne wůně jsau nadchnuti, že po tři dni, jakoby nejsytějších krmí byli požili, zapomněli na posilnění se jídlem; ano také welmi mnoho nemocných uzdraweno jest tauž chwíli. Tu když kníže a biskup a několik málo županů pohleděwše widěli swatého božího, we wzezření a w podobě tak jasného, a těla tak celého owšem, jakoby toho dne byl slawil mše swaté, zapěli duchowní Tě boha chwálime, a laikowé Kyrie eleison, a hlasy jejich se rozléhaly až k wysistem. Když pak to tak bylo wy-

konáno, kníže, jehož oblíčež z radosti byl polit slzami, takto se modlil: O mučenníče Kristůw, swatý Wojtěše! jenž jsi měl s námi wždy a wšude slitowaní, hleď na nás s obvyklou dobrotau nyní, a budť nám hříšníkům milostiw, z toho, že tě, ač hříšní jsouce, k twé stolici, ku kostelu Pražskému, donesem, nehněwiw. Diwná wěc a welice k úžasu; jehož hrobu před třemi dni nemohli se dotknouti, ihned kníže a biskup bez překážky tělo jeho z hrobu wyzdwihli, a pokrywše hedwábím, postawili na wyšším oltári, aby lid splnil sliby swé, které byl zaslabil Bohu a jeho swatému, a toho dne zajisté složeno jest hřiwen na dwě stě na wrchu oltáře.

O bože, jenž swět we běhu wěčně držíš, wšemohauci!
Wěčně ty jenž kraluješ, sám jenž řídíš, sprawuješ wše!
Kriste milý! což na swětě jest, bylo neb bude, bez twé nic neděje se bez wůle. Neb který člowěk smrtevný by tomu kdy uwěřil, žeby owěnčeny již w králowství nebeském dopustil tělo swé přenéstí zpět ku plemenům odpadlým, jejichž společnosti utíkal, maje w ošklivosti skutky jejich, když ještě živ byl. Ale když poważíme wětší a starodávné boží zázraky, kterak lid israelský suchýma nohamá přešel přes moře, kterak ze suché skály tekly prameny, nebo kterak stvořitel swěta zjewil se we swětě, narodil se z Marie panny; není se diwiti, ale sluší se raději Bohu, jenž činí a činiti může co chce, se kořiti a jeho milosti wšecko příčitati; z jehož milostivého wnuknutí wstaupilo také do srdce knížete, aby rovněž přenesl tělo arcibiskupa toho místa, jménem Gaudentia, který w témž právě kostele odpočíval. Ten byl, jak jsme wýše wyprawowali, nejen tělesným ale i duchowným swazkem bratr swatého Wojtěcha a towaryš nerozdílný we wší práci a trýzni, a s ním mučennictví, byť ne tělem, ale saustrastí mysli přestál. Neb nemohlo být, aby duši jeho neprojel meč, když widěl, kterak bratr jeho meči pohanů na kusy byl sekán, a když sám sobě welice přál, býti též usmrcen. Také se widělo knížeti a biskupu, aby ostatky pěti bratří, o jejichž životě a utrpení jsme wýše prawili, kteří w témž hradě, ale w jiném kostele odpočívali, k swatému tělu přiložíce, rovněž s nejwětší pilí přewezi. Což wíce?

5. Přišli jsau se wším posvátným nákladem se zdarem a u weselosti do Čech, a u vigilii swatého Bartoloměje apo-

1039 štola blíž hlavního sídla Prahy položili jsau tábor u potoka Rokytnice, kdež při rozednění přišlo naproti duchowenstwo a wšechn lid w processí, jehož dlauhau řadu sotva osáhlo široké pole. Neb takové bylo processí: Kníže a biskup, podjawše na ramena, nesli jsau milé břímě mučenníka Kristowa Wojtěcha. Za nimi pospolu opatowé nesli ostatky pěti bratří. Potom arcipryštowé se těšili z břemene Gaudentia arcibiskupa, za nimiž krácelo 12 kněží wywolených, sotva snášejíce tíži zlatého ukřížowaného. Nebo byl kněz Měšek třikrát sám sebe dowážil tím zlatem. Na pátém místě nesli jsau tři desky těžké od zlata, které byly položeny okolo oltáře, kdež odpočívalo posvátné tělo. Bylať wětší deska pěti loket w délce a desíti dlaní w šířce, hojně okrášlená drahými kameny a vykládáním kříšťálovým, a na kraji tento napsán byl wersík:

Tři sta liber zlata wází, hle! toto dfló zajisté.

Ku konci wezli na wíce než na sto wozích ohromné zwony a poklady Polska, za nimiž šel nesčíslný zástup urozených mužů, spautaných železnými okovy ručními a stažených kruhy okolo krků; mezi nimiž hle! nešfastně zajatý přiwened jest můj staroděd, tovaryš w duchowenství, kněz w důstojenství. O dne onoho, dne Čechům slawného a na wěky památného, který má býti swatými obřady slawen, důstojnými oslawami swěcen, chwalozpěwy pobožně ctěn, bohatým radosten, chorobným žadosten, chudým milosten, wyznačowán dáwáním almužen a wšelikými dobrými skutky blažen, w kterýžto stkwějí se hody na hody nahromaděné. O mateřské sídlo, Praho přewelmi šťastná, někdy swatým wojwodau powznešená, nyní blahoslaveným biskupem ozdobená! od Boha hospodina propůjčená tobě weselí přijímáš dvojnásobně, a pro tyto dwě milosrdenství oliwy wzlétáš we slawě až za Saromaty i za Sarigy. Stalo pak se jest toto přenesení nejblahoslavenějšího mučenníka Kristowa Wojtěcha léta od narození páně 1039 dne 1 Září.

6. Ale při tomto zdaru od Boha propůjčeném nezůstalo bez nešlechetného udawače, který oznámil apoštolskému, jak se stalo, a prohlásil, že porušil kníže a biskup český božské zákony a swatých otců podání, a kdyby toho papež pán pojmul bez pomsty, že by tím práwa stolice apoštolské, která mají po celém světě býti zachowávána, zlehčena byla. Ihned

držáno jest swaté shromáždění, církewní zákony čty se, swatá písma zkaumala se. Kníže i biskup, jakkoli nepřítomen, winěn jest z opowázliwosti; jedni nelezli, aby kníže, zbawen wšeho důstojenství, po tři léta byl u wyhnanství; jiní usaudili, aby biskup ssazen se wšeho kněžského úřadu, jak dlauho žiw bude, přebýwal w klášeře mnichů; jiní wolali, aby obadwa byli udeřeni mečem klatby.

7. Zatím přijeli poslowé knížete a biskupa českého od celého národu i od nich do Říma, přinášejíce wzkázání wíce dary obmazané než slowy wýmluwnosti uhlazené. Když jim bylo dowoleno mluwiti, před twáří apoštolského a swatého sboru takowau řečí wedli wěc swého poselství: O řediteli wíry katolické a stolice apoštolské nejswětější, a wy otcowé w knize žiwota zapsaní, jimž od Boha propůjčena jest moc sauditi i také smilowati se! smilujte se nad těmi, kteříž se znají že hřešili, odpusťte litujícím a odpuštění žádajícím. Nebo přiznáwáme se, že jsme učinili, což nedowoleno a proti ustanovením zákonů, protože jsme z tak wzdálených krajin pro krátký čas k tomuto tak swatému sboru wašemu nemohli míti posla; ale což jest koliw, co jsme učinili, wězte otcowé shromáždění, že jsme toho neučinili z opowázliwosti, nýbrž pro welký užitek křestanského náboženství a z dobrého úmyslu. Ale ač jestliže dobrý úmysl spadá w prowiniéní, o otcové swatí! wedlé wašeho usauzení hotowi jsme naprawiti swé pročinění. K tomu apoštolský dí w krátkosti: blud, když se ho želí, neškodí. Hned poslowé propuštěni z rady odebrali se do hospody, aby druhého dne na saudě skládali počty. Té noci wšak wylanci knížete a biskupa, obšedše, porušili penězi kardinálů Istiost, zlatem podrazili sprawedliwost, cenu wykaupili milost, dary obměkčili nálezu saudnho twrdost. Druhého pak dne, když poslowé opět postavili se před kapitulau swatého sboru, pan apoštolský otewřel ústa swatá, wážných slow a wznešenosti plná. Jakož, dí, proti zatwzelým we wině bezbožnosti sluší se krutější konati pomstu, tak zase těm, kdož prowiniéní swé wyznáwají a jeho litují, lehce propůjčujeme swolení, a proti ranám od nepřítele zasazeným užíváme léku smilowání. Neb welký jest to hřich, cizí statek pobratí, ale wětší, křestany netoliko olaupiti, ale i zjímati; a zajaté jako hlaupá zwířata prodati, jest nanejwýš oškliwé; což že jste wy spáchali w Polsku,

¹⁰³⁹ jest nám oznámeno zpráwami hodnowěrnými. Že pak nikomu dowoleno není bez našeho dowolení z místa na místo přenéstí swaté tělo, swědčí zákony, zakazují otců nálezy, a o těch, kteří se takowé wěci dopauštějí, kází božské wýroky, aby mečem klatby byli udeřeni. Ale poněwadž jste wy buď z ne-wědomosti buď z příčiny dobrého aumyslu tu wěc učinili: rozkazujeme, aby za toto tak opowážliwě předsewzeti kníže wáš a biskup wystawili klášter, wšemi kostelními potřebami a poctami dostatečně zwelebený, w místě k tomu přiměřeném, i aby osoby spůsobilé a úrady slaužícího žákowstwa dle oby-čeje zřídili, kdež by pilná služba boží jak za žiwé wěříci, tak za zemřelé powždy byla konána, aby aspoň tudy před obličejem božím wina wašeho přestupku setřena byla. Ihned poslowé, zaradowawše se welice, na cestu se dali, a knížeti rozkazy apoštolské oznámili. Kterýchžto kníže jako božských rozkazů uposlechnuw, ke cti swatého Wáclawa mučenníka we hradě Boleslawi při řece Labi, kde týž swaty někdy blaženě podstaupil mučennictví, překrásny wystawil klášter, we kterém, jak se i podnes spatřuje, Bohu slauží hromada bratří četná a jest probostství a basilika welice zbožná.

¹⁰⁴⁰ 8. Léta od narození páně 1040 powěst, nad kterau není horšího zlého na světě, a která lžemi tlaustne a přiměšuje k málu wíce, k prawdě neprawé, w letu roste, donesla k uším císaře druhého Jindřicha, stokrát wíc, než prawda bylo, že Čechowé zlata a stříbra tíže odwezli z Polska. Tu císař počal hledati příčin proti nim, jak by jim pobral zlato, o kterém mu bylo praweno. I wzkázal jim po drábich, jestliže peněz, které w Polsku wzali, jemu w ustanovené lhůtě do posledního peníze nepošlí, wálkau hroze. K tomu Slowané prawili: Wždycky jsme byli bez ujmy práva našeho a jsme podnes pod panstvím Karla krále; aniž nástupcům jeho kdy zprotiwl se národ náš, a tobě též we wšech wálkách zůstal a zůstává wěrný, jen když nám učiniš po sprawedlnosti. Neb takowau powinnost nám ustanowil Pipin, syn Karla Welikého, abychom nástupcům císařů odwáděli ročně 120 wolů wybraných a 500 hřiwen. Hřiwnu naší mince klademe po 200 penězích. To swědčí našinců pokolení za pokolením; to tobě každého roku platíme bez odpornosti a chceme platiti nástupcům twým. Ale jestližeby s nás chtěl nějakau porobau mimo zwyklost práva obtěžo-

wati, jsme hotowi raději umříti, než snášeti břímě nezwyklé. ¹⁰⁴⁰ K tomu císař odpověděl: Králové mají tu zwyklost, wždy něco nowého přidati ku právu předešlému; neb není wšecko právo ustanoweno jedním časem, nýbrž poslaupností králů wzrostla řada zákonů. Nebo ti, jenž sprawují zákony, nesprawují se zákony, protože zákon, jak wůbec říkají, má nos z wosku, a král ze železa ruku dlauhau, aby jej mohl natahowati, kam by se mu libilo. Pipin král učinil, co chtěl; ale wy, neučinítieli, co já chci, ukáži wám, kolik mám štitů malowaných, neb co zmohu we wálce.

9. A hned wyprawiw listy po celé říši, welmi silné sebral jest wojsko. Druhau cestau, kterau se jde skrz Srbsko a jest wýchod ze hwozdu do této země přes hrad Chlumec, kázal Sasům wpadnauti do Čech. Jichžto wewodau byl tehdy Okkart, jehož celá saská země jako krále poslauchala zavše. Bylf muž welkého důmyslu a w řízení záležitostí říšských zwláštní schopností nadaný, wojenství od mládí oddaný. Ale nikdy neobdržel šfastného wýpadku wálky. Sám pak císař položil se jest na obojí straně řeky Řezna. Potomního pak dne přešed přes hrad Kaubu, když se s orly přiblížil k lesu, jenž dělí Bawory od Čech, jak shledal, že Čechowé zaraubili cesty přes les, rozhněwaw se, maličko se zamílčel, a třikrát zatřás hlawau, zlobil se, jak na císaře sluší se, a w tato slowa otewřel ústa: Byf wystawili zdi lesů wyšší, byf wyzdwihi wěže až k nebes wýši, jak by darmo wrhnul síf před očima opeřenců, tak nic neprospějí proti Němcům náspy Čechů. Byf wystaupili buď nad oblaky, buď zawřeli se mezi hwězdam, ztracenému a bídnému národu nic nepomohau. Tak prawil, a kázal wsem wtrhnauti do lesa, a sám kráčeje před nimi, wystaupil na horu wysokau stojící uprostřed lesa, a sedě na třínoži, promluwil ku knížatům celé říše při něm stojícím: W tomto náspu skrýwá se leniwá tlupa Čechů, jako polní myši we swých děr skrýsi. Ale zmýlil se císař we swém mínení; nebo teprw za druhau horou bylo jejich ohražení. Tehdy císař, jednoho každého jménem jeho wolaje, napřed poslaw markrabí, potom wšecky znamenitější ozbrojené, kázal jim pěšky jít do boje, těmito slowy wítězství jim slibuje: Není wám potřeba pracného boje; jen sestupte dolů; oni jistě utekau ze strachu; nebo nemohau snésti wašeho útoku. Jděte,

1040 jděte moji sokoli! chyfte bázliwé holuby, a jako diwocí lvi na spůsob wlků, kteří když wtrhnau do owčince, o počet owcí se nestarají, a teprw když celé stádo zahubí, do jídla se dají.

10. Ihned dle rozkazu králowa hrnau se obrněné zástupy; o první místo w půtce prau se welmoži, auhledně lesknau se šiky jako led průhledný, a když slunce zasvitilo na jejich odění, zalesklo se od něho listí lesní i hor wrcholy. Ale když sestaupili do audolí, nikoho nenalezli, protože zde i tam jest hustý les a místa neproniknutedlná. A jak býwá při každém boji, zadní tlačí přední do boje i proti jich wůli; tak welmoži již unawení nuceni jsau od následujících přejít také přes druhau horu. Ale již horkem a žízní lpěl jim jazyk na ústech; sily ubývaly, prawice zemdlívaly, a dechy těžké z prsau vyráželi, a předce nemohli kroků zastawiti. Některí sházeli pancíře swé přes štíty; jiní stáli podpírajíce se na stromy, darmo lapajíce prázdný wzduch; jiní leželi jako špalkové, lidé tlustí a nezvyklí chůzi w pěším boji; a když uhodili na ohražení, strhnul se odewšad křík, wystaupila ze zemdlého těla pára nad les jako oblak. Což když spatřili Čechowé, krátkau chwili rozpakowali se; potom hned, když zpozorowali, že oni zemdleli w sile, srdnatě wyskočili z ohražení. Smělosti jim dodávala nepřemožitedlná sestra štěstí Bellona. O! štěstí náhodné, nikdy nejsi stále dobré;

Nestálým ty kolem swým welmože na dno potápíš;
Přešfastných hle! mužů těch jak tu twáře ctihonodné
Podkowa skáčicích komoňů tepe hnusně železná,
a břicha w lahůdkách i boky opásané pásy dwakrát w šar-
lachu smočenými klisna kopytem páre a roztahuje střewa a
wnitřnosti jako tkanici nebo podwazky.

Wíce se ostýchám takowéhoto pád urozenstwa

Wypsávat nenadálý, jež líčit je nehodno.

Neb takowá se tam stala porázka lidí urozených, jak ani w polích Emathejských, ani za času Syly ani žádným morem na lidi, ani mečem nepřátelským nikdy nepraví se o zahynutí šlechty německé najednau. Mezikrát císař sedě na wrhole hory, zmýlil se w předpovědění swé mysli. Nebo když nemyslil, žeby jeho lidé byli přemoženi od nepřítele, jak spatřil, že jsau tu witézowé okrwácení, wskočiw na hřbet oře, přihnul se ke hřívě, a wrazil ostruhy do boků čtwernožce císař. A kdyby

ho byl neměl hbitého, tu hodinu by by sestaupil w krajinu podzemskau bez prodlení císař Římský.

11. Když se toto tam dalo, Sasowé s wewodau Okkartem, o němž jsem wýše prawil, wtrhli do Čech, a malau jednu krajinu, kteráž jest okolo řeky Bíliny, nepřátelsky zpustošili. Zatím když wewoda jejich uslyšel zprávu nemilau, že Slowané nad císařem zwítězili, stanul u Hněwina mosta na řece Bílině, welice se rozmýšleje, zdali by se měl bitwau o šestí pokusiti čili s takowau hanbau domů odtáhnauti. Mínil wšak raději prwé zkaumati smýšlení knížete, a zkaujeje jej po poslích, radil jemu slowy přátelskými: Ty, jenž se nyní těšíš, že jsi w boji zwítězil, kdybys byl zwítězil prošením, mnohem lepším byl bys witézem. Pročež newynášej se marně přiliš nad sebe, protože jest ti těžko kopati nohami proti otce. Nebo ten, jenž tentokrát, jako by wás šetřil a litoval, do waší země wtáhl s malým počtem, jestliže zatím jeho milosti nedojdete, brzy s takowým množstvím wojsk na wás přijde, že jim ani wody waše stačiti nebudau, a do waší zemičky se sotva wejdau; potom budau poslední wěci horší prvních. Pročež opět napomínám té a radu ti dám, abys wšeho, co myslíš míti, nepozbyl. Peněz, toho krále, který wšecko přemáhá, rozhněwané udobřuje, nepřátely smiřuje, po swých wěrných přátelích nemálo pošli, aby se ony za tebe přimluwily a milost jeho ti zjednaly. K tomu kněz Břetislaw, hněwem pohnut, zavrhnul dobré napomenutí, a podepřev ruku na jílec, tak prawil: Řekněte swému Okkartovi: Rady já dost mám, nemysli, že napomenutím co pořídíš. Ať té poslauchají Sasi, twrdší nežli skály, neb jsau-li jiní lidé nepředložení, kteří myslí, že něčemu rozumíš. Já wšak, jestli w těchto třech dnech z této krajinu beze wšeho násilí neodejdeš, tímto mečem hlawu ti useknu a položím ti oblíče k zadku. Co se děje we dwoře císařově, nedělá mi starosti. Pokud po boku Břetislawa wisí meč, nechte mléko, nýbrž podobná krew z těla císařova. Což když wewodovi bylo wyřízeno, ačkoliv welmi těžce to nesl, předce nerád, jako wlk, který když ztratí kořist a psi jej stihají, swisí ocas a utíká do lesa, tak wewoda Okkart s welkau hanbau odtáhl do Sas. Také donezeno bylo knížeti Břetislawovi o Prkoši županu, který byl postawen nad hradem Bilinou, že podplacen penězi Sasů nepostawil se proti nim na stráži we

1040 hradě; nýbrž kde jsau háje nepříteli schůdné, tam postawił hlídky. Neb toho byl kníže postawił nad celým zástupem, který byl z Morawy, a nad třemi pluky, které jemu byly poslány na pomoc z Uher. Kníže rozhněwaw se, dal mu wylouupiti oči, ruce a nohy usekati a hoditi jej do hlubiny řeky léta od narození páně 1041.

1041 12. Léta od narození páně 1042 Jindřich císař, powzdy slawný wítězitel, chtěje pomstiti záhubu svých wýtečníků, třemi cestami wtrhnul do země Čechů, a skoro celau ji ne-přátelsky zpustošil, a mnoho hradů, které oni opustili, nemohaue jich brániť, wypálil. A když přitáhl ke hradu ku Praze, před ní wstříc zarazil orly na Šibenici na kopečku. Tam se, pokud mi známo, nestalo nic wyprawowání hodného, leč že biskup Šebíř tajně w noci utekl ze hradu do ležení císařowa, obávaje se, jak myslím, aby jako pánu swému odbojný nebyl zbawen stolice biskupské hodnosti. Což když spatřil kněz Břetislav, newěděl, co by činiti měl; žal odewšad swíral jeho srdee. Již litoval, že když bojoval s císařem, již litoval, že pohrdnul napomínáním wewody Okkarta; již chtěl raději bojowati prosbami a prosbami jej přemoci, jež prvé byl přemohl bojem; a takowými slowy pokusil se ukrotiti císařův hněw hrozný:

Císaři! wálky wedeš, z nichž míti sláwy nemůžeš.

Neb země jest twá komora, a my jsme twoji, a twými přejeme si býti. Kdož pak zůří proti poddaným swým, jest za-jistě ukrutného nepřítele ukrutnější; hledíš-li k sile swého wojska, my ti nejsme ani, coby za to stálo. Což ukazuješ moc swau jako proti listečku, jež wítr wezme? Nebo wítr pomíjí, kde se mu nic neprotiwi. Co chceš, bys byl, již wítěz jsi,

Již, již wítězné bobkem si skráně owíjej.

Krom toho sliboval mu tisíc a pět set hřiven peněz, což byl poplatek za tři léta již prošlá. Ihned jako znamenitý oheň plameny plápolá, když někdo naň nalije hodně mnoho wody, pomalu prudkost jeho zemdlí, a wodau přemožen oheň za-nikne; nejinak peníze, ten král, uhasily hněw císařův. Neb který prvé do země této byl wkročil nemilostivý, obdržew peníze wrátil se milostivý, pod umluwau míru.

13. Léta od narození páně 1043 byl jest takowý hlad 1043 w Čechách, že třetina lidu zahynula hladem.

Léta od narození páně 1044.

Léta od narození páně 1045 zemřel jest Gunter, mnich, 1045 dne 9 Října.

Léta od narození páně 1046 zaswěcen jest chrám we 1046 hradě w Boleslawi dne 19 Kwětna Šebířem, kostela Pražského šestým biskupem.

Léta od narození páně 1047.

Léta od narození páně 1048.

Léta od narození páně 1049.

Léta od narození páně 1050.

Léta od narození páně 1051.

Léta od narození páně 1052 zemřela Božena, manželka 1052 knížete Oldřicha, matka Břetislawowa.

Léta od narození páně 1053 zemřel jest swatý Prokop opat.

Léta od narození páně 1054 hrad Wratislaw a jiní hra-dowé jsau od knížete Břetislawa nawráceni Polákům na ten spůsob, aby jak jemu tak nástupcům jeho platili pět set hřiven stříbra a 30 zlata ročně.

Léta od narození páně 1055.

Ctností wšech wrcholem slawný Břetislaw kněz,

Perla Čechů ona, otců swých to swětlo přejasné,

když byl s pomocí boží celé Polsko sobě podrobil, dwakrát byw wítězem, již potřetí mníl udeřiti na Uhry, a když jeda napřed čekal na wojsko swé, we Chrudimi we hradě prudkau uchwácen jest nemocí; a když pozoroval, že se nemoc zmáhala a sily těla jeho mizely, swolal přednější w zemi, kteří tu právě byli, ku kterýmž přístojuicím promluvil takowými slowy: Poně-wadž mě wolá osud můj, a smrt strašlivá již se míhá před očima, chci wám oznámiti a wěrnosti waší poručiti, kdo by po mně měl zemi sprawowati. Wám jest powědomo, že byl náš knížecí rod dílem neplodností, dílem že zemřeli w nedospělém wěku, sešel až do mne do jediného. Nyní wšak, jak widíte, jest mi od Boha dáno pět synů, mezi které zemi českau rozděliti newidí se mi užitečné býti, protože každé králowství w sobě rozdělené zahyne. Že wšak od stvoření swěta a od počátku císařství Římského i až do těchto časů bratrská láska bývala wzácná, swědčí příkladowé zjištění. Nebo co Kain a

1055 Abel, co Romulus a Remus, co Boleslaw a svatý Wáclaw učinili, když pomníme, wždy bratří dva, co pojde z bratří patera? Když na ně patřím, čím jsau schopnější a mocnější, tím w duchu předzwídawém tuším wěci horší. Ach, myslí wždy auzkostliw rodiců pro nejisté osudy synů! Pročež potřebí jest opatřiti, aby po mém skonání newznikla mezi nimi nějaká rozepře o obdržení panství nad zemí. Proto žádám wás pro hospodina a zapřísahám wás přísahau waší wěrnosti, aby mezi mými syny nebo wnuky wždy první dle stáří obdržel právo a stolec w knížetství, a všichni jeho bratří nebo kteří jsau z panownického pokolení, aby stáli w jeho poslušenství. Wěrte mi, nebudeli jeden mocnář sprawowati tohoto knížetství, půjde wám předním o krk, lidu pak bude ke škodě weliké. Dořekl to, a w rukau přístojujících duch jeho opustiw audy tělesné, wzletěl k nebesům dne 10 Ledna, i byl z toho hned pláč weliký. Pak jak kníže tento Břetislav byl rozumný a jak maudrý w zákonech božských i w právích lidských, neb jak byl štědrý almužen dárcem, jak zbožným kostelů a vdow zastáncem, Tulliowa by prwě wýmluwnost došla, nežby wšecky jeho zásluhu wyložila.

14. Po jeho smrti všichni welcí i malí národu českého z usnešení obecného a z jednosworné wůle zwolili sobě prworozeného syna jeho, jménem Sptyhněwa, za kníže, písničku pěknau Kyrieleison zpívajíce. Nebo byl muž welmi krásný, vlasů černějších než smůla černá, wausů hustých, wzezření weselého; twáře jeho byly sněhu bělejší a maličko přičerwenalé w prostředku. Co wíce? Byl muž dobrý a od hlawy do nejnižší paty krásný. On sobě prvnho dne, jak byl posazen na stolec, welkau a diwnau i na wšecky wěky pamětihodnau takowau zjednal památku. Koliko totiž nalezlo se rodu německého, buď bohatých buď chudých buď příchozích, všechny najednau do tří dní kázal wyobcowati ze země české. Ba ani matce swé nedopustil tu zůstat, o níž jsme swrchu wzpomněli, dceři Ottowě, jménem Juditě. Podobně i abatyši swatého Jiří, dceru Brunonowu, wyobcowal, poněvadž ona jej byla někdy před časem urazila slowy důtkliwými. Nebo když otec jeho Břetislav přestawoval zdi celého hradu Pražského kolem do kola a hrdina swrchuřečený měl toho času kraj Žatecký sobě propůjčený, stalo se právě, že se swými kladl zeď u kláštera

sw. Jiří. A když žádným spůsobem nemohla zeď dobré býti 1055 postawena, lečby rozbořena byla pec abatyše, která tam právě stála, a již byl obhozen okolo ní prowaz, tu když druzí se wáhali to učiniti, přistaupil syn knížecí, a jako posměch sobě dělaje, s welkým chechtotem kázal ji najednau shoditi do potoka Brusnice, řka: Dnes paní abatyše neokusí teplých koláčů. Což zwěděwši abatyše, wyšla z kláštera rozzlobena, a welmi těžce nesauc jeho slowa, takowými jej oslowila a zahanbila řečmi ironickými:

Slawný, urozený muž, chrabry, we zbrani čelný,
Jak welikých twrzí i hradů dobyl on tuto chwíli;
A z pece powěstnau sobě získal wítězosláwu!
Skráně nechaf bobkem wítězne obwine, zlatem.
Žáci zpíwejte mnohozvučně, a na zwony zwoňte;
Neb jest pec porazil wáš kníže, a diw tu dokázal.
Ach, o! hanba wyřici, co ten páchat se nehanbí!
Stuhlo mu tělo celé, a hlas w ústech mu uwázl,
Rozhněwaný wšak powzdychnuw, hněw swůj utajil jest.

Ta slowa abatyše poněvadž kníže hluboko w myсли swé uložená zachowal, když byl postaven na stolec, prwě než wešel do kostela sw. Jiří, abatyši wyhnal, wzkázaw jí tak: Nyní spíše sluší se, aby žákostwo zpívalo zpěvy a zwonilo na zwony, když se abatyše wen a ze země wyhazuje, nežli když byla pec její shozena. Hle muže chrabrého a we zbrani čelného! ne z dobývání twrzí a hradů, ale z wyhození tebe abatyše, paní oné pece, má dnes powěstnau wítězosláwu, a owijí skráně swé bobkem. A jak bylo nařízeno, posazena jest abatyše na wůz dwauspřežní a wezena kwapem, i rychleji než wyřeno wyhozena jest přes meze této země.

15. To když se stalo, wyjal nowý kníže, aby uspořádal nowé panství morawské, kteréž někdy otec jeho mezi syny swé rozděliw, polowici byl dal Wratislawovi, druhau polowici Konradovi a Ottowi; Jaromír pak oddaný učení ještě meškal we školství. Poslal pak kníže Sptyhněw napřed list ku předním mužům oné země, kterým wyzýval zejména 300 mužů, které znal jako nejlepší a nejznamenitější ze všech hradů, a pod ztrátau hlawy nařizoval, aby mu přijeli naproti do hradu Chrudimě. Muži rozkaz zachowali, a již za branau strážnau w polích Hrutowských přišli knížeti w austrety;

kníže wšak rozhněván, že nepřišli na místo ustanovené, hned kázel je jmauti, a w okowích dal je wěziti, rozděliw je po jednotliwých hradech w Čechách. Koně pak a zbraně jejich rozdělil mezi swé, a táhl dále cestau do Morawy. To uslyšew bratr jeho Wratislaw, bál se ho welmi, a utekl jest do země uherské, zůstawiw manželku swau we hradě Olomauci. Jejž král Ondřej přívětiw přijal, a pokud u něho byl, poctiw chowal. Tedy kníže Spytihněw, když wšecko dle swé libosti spořádal na Morawě, wzal bratří swé, aby byli s ním u jeho dwora, Konrada předstawiw lowcům, Ottu pak postavil co mistra nad pekaři a kuchaři. Swaku pak swau chopiw, dal dowézti na jistý welice pěvný hrad, řečený Leštěn, a poručil ji hlídati županovi jménem Mstišovi; kterýž chowal ji, ne jak se slušelo na takowau paní. Neb každé noci nohu její se swau nohau spautal okowem. Což když zwěděl muž její, tězce to nesl, a jakau mzdau se županowi za tak opowážliwý skutek potom odplatil, dáleji se ukáže.

16. Když wšak minul jeden měsíc, ku přímluwě biskupa Šebíře a županu propustil swaku swau, a daw jí průvod, spůsobil, aby se nawrátila k swému choti. Ona, poněvadž byla blízko porodu, když na cestě pospíchala, ublížila mateřskému životu, a do tří dní wypustila ducha žena nejkrásnější, poněvadž nemohla ze sebe wydati nezralého autěžku života. Když král Ondřej widěl, kterak host jeho z její smrti až příliš byl zarmaucen, těsil muže mladého takowými přátelskými slowy: O můj hosti milý; bůh učin, abys byl blažený. Ostatně wznes strast swau na hospodina, a w něj doufej; on pak učiní, aby se twůj zármutek brzy obrátil w radost. Neb se často stáwá, že z čeho čłowěk méně dobrého se naděje, z toho wice užitku wezme. Což pak do smrti choti twé, buď mužem silným, a nežel přes míru, jakoby se tobě samotnému bylo stalo něco nowého, ježto wsem lidem jest známo a jisto, že se každé tělo lidské nawrátí k swému původu. To řekl, a wedl smutného hosta s sebau ke stolu, kdež se sytými jídly posilnili a starým wínem obweselili.

Král tento měl zrowna jedinou dceru, jménem Adleytu, k manželství již dospělou, welmi krásnou, a která byla mnohým ženichům předmětem naděje záwistiwé. Jak ji host spatřil, zle se zamiloval, čemuž král dobrý nebyl na odpór,

a po několika dnech oddal mu ji k manželství. Což když 1055 uslyšel kněz Spytihněw, bystrým rozumem chtěje předejít, aby třeba bratr jeho neudeřil na celau Morawu s Uhry, wyprawi posly, powolal jej zpět z Uher, a nawrátil mu hrady, které jemu byl prwě otec jeho dal na Morawě. Nebo byl kněz Spytihněw muž opatrny w rozhodné době, uměje luk swůj napínati a popauštěti w prawau chwili. Z jiných jeho ctností to zvláštní snažení pamětihoné a jehož by budaucí mohli následovati, oznámim. Takový totiž byl jeho obycej; pokaždé w čas postní bydle w domě mnichů nebo kanowníků konal almužny, trwal na službách božích, oddával se bdění a modlení, tak sice, že před ranním zpíváním buď roztáhnu ruce buď s poklekáwáním celý žalm přeříkal. Po kompletoři pak na spůsob mnichů zachoval mlčení až do času primy. A pokud byl lačný, jednal záležitosti církewní; po obědě pak konal světské saudy. Kožíšek pak biskupský a sukni žákowskau, kterau přes sebe brával na začátku postu a přes celý čas čtyřidetidenní nosíval, w den večeře páne dával swému kaplanu komnatnému, dobrě a zbožně přemítaje, aby ten, jenž w čas pokání byl práce účasten, w den velkého hodu neodešel prázden.

17. Léta od narození páne 1056.

Léta od narození páne 1057.

Léta od narození páne 1058 dne 2 Srpna zemřela jest 1058 Judita, manželka Břetislawowa, knězna česká, kterážto když ji syn její Spytihněw wypudil ze země swé, když se nemohla za křiwdu utrpenau jinak pomstiti nad synem, k hanbě jeho a wšech Čechů zasnaubila se s Petrem králem uherským. Ona později od syna swého Wratislawa knížete odtamtud přenesena jest a pohřbena w Praze wedlé muže swého Břetislawa w kostele swatých mučenníků Wíta, Wáclava a Wojtěcha poctiwě.

Léta od narození páne 1059.

Léta od narození páne 1060, když kněz Spytihněw o swátku 1060 sw. Wáclava přijel do Prahy, wida, že kostel sw. Wíta nebyl tak welký, an nestačil pro lid sbíhající se k swátku zaswěcenému, jejž byl totiž sw. Wáclaw wystawil ku podobenství kostela Římského okrauhly, w němž také tělo téhož swatého Wáclava odpočívalo, jakož i také druhý kostelíček, který

1060 byl wedlé a jako we dweřích téhož kostela postawený, w jehož prostředku w místě welmi těsném byl hrob sw. Wojtěcha; uznaw za nejlepší, aby obadwa rozbořil a nowý welký kostel pro obadwa dědice wystawil, wykázal ihned dlauhým okolem místo pro kostel, a položil základy; dílo rostlo, zed' se zdwi-hala; ale začátky jeho šfastné přetrhla již w roce potomním smrt we chwili newhodně.

Téhož roku w čas, když plukowé táhnau do wojny, když již korauhwe byly wztyčeny a kníže wykonal již jako cestu jednoho dne, přišla jemu wstříc wdowa, která plácic a bědoujíc a nohy jeho líbajíc, za ním běžíc křičela, prawic: Pane, pomstí mě nad protiňníkem mým. A on prawil: Učiním to, až se wrátím z wýprawy. A ona řekla: Což jestliže se newráťš, komu mě zanecháš, aby mě pomstil? Anebo proc maje wzítí odměnu od Boha, pomíjíš jí? On pak hned k žádosti jedné wdowy nechá zatím wýprawy, a saudem sprawedliwým pomstil ji nad protiňníkem. Co tomu wy říkáte, nynější knížata, kteří tolika wdow, tolika sirotků wolání nedbáte, nýbrž w hrdém nadýmání-se pyšně jimi pohrdáte? Takowými, jak swrchu řečeno, milosrdenství wnitřnostmi kníže Sptyihněw to příjmí sobě získal, že ode všech nazýwán jest otcem duchowních, obráncem wdow. Ale poněvadž často widíme, že ze skrytého usauzení božíhozlí tu zůstávají, dobří bývají odjímáni, muž tento tak nábožný wzat jest z tohoto světa dne 28 Ledna,

1061 roku swého knížetství šestého, léta pak od narození páně 1061.

18. Po jeho smrti powýšen jest bratr jeho Wratislaw swolením všech Čechů na stolec; který hned zemi morawskau rozdělil mezi bratry swé na polovic, daw Ottowi krajinu wýchodní, kterau byl sám prwě držel, která se hodila více k lowům a měla wětší hojnost ryb; západní pak, která jest proti Němcům, dal Kouradowi, který sám také uměl německy. Ta krajina pak jest rounější a laučnatější i také na obilí aurodnější. Mezitím když stálo slunce na první části ryb, Jaromír, jinoch hodný, uslyšew o smrti bratra swého Sptyihněwa, kterého ctil s bázní a s láskau neméně než otce, již odložiw bázliost chlapčí, odešel z učení, doufaje obdržeti nějaký podíl dědictví w panství otcowském. Bratr jeho wšak, kněz Wratislaw, když znamenal, že on více baží po swětském než swatého učení rytířství, takowými slowy káral jeho za-

twrzelství: Nechtěj, bratře, prawil, nechtěj odpadliictwim od- 1061 říznut býti od hlawy, jejímž audem učiněn jsi, a uwržen býti do pekelné propasti. Již tě jednau milost boží prozřetel-ností swau zwolila k stupni kněžství; proto tě také rodic nás odewzdal na literné učení, abys byl schopným biskupa Šebíře nástupcem, když jej jen z milosti boží přečkáš swým živo-tem. A hned, jak přišel měsíc Březen, první den sobotní, když se slawi swěcení na kněžství, oholil jej ač bezděky a z přinucení, ježto se welice tomu bránil, i u přítomnosti kní-žete samého swěcen jest až do hodnosti jahenské, i četl we-rejně ewangelium, a biskupu mší slaužícímu dle obyčeje ministrowal. Poté nowý jahen, ba aby slaul starým odpadlíkem Julianem, štit posvátného rytířstva nechwalně odhodiw, a mi-lostí, kterau wložením rukau obdržel, pohrdnuw, wzal pás rytířský, a utekl se swými následowníky ku knížeti polskému, i zůstal u něho až do smrti biskupa Šebíře.

19. Toho času Mstiš, župan na hradě Bilně, syn Borůw, muž welké smělosti, wětší wýmluwnosti a nemenší prozřetel-nosti, ačkoliž nezapomněl, že mu byl kníže podezřelý, protože byl někdy manželku jeho z poručení pána swého držel u wě-zení, předce směle wešel do paláce knížecího s prosbou k němu, a těmi slowy jej prosebně oslowil: Z milosti, prawil, twého bratra wystawil jsem kostel ke cti swatého Petra apoštola, k jehož slawnosti zasvěcen abys rácil přijíti i také hrad příjezdem swým potěšiti, nerač oslyšeti prosby mé. On, ačkoliž nezapomněl na úkor sobě učiněný, jehož onen se dopustil na jeho choti, wšak hledě k nowosti swé, utajil hněv, jež měl w srdeci swém, a prawil: Já přijdu, hrad twój potěším, a co bude kázati potřeba a sprawedliwost, učiním. Tomuto slolu, které kníže řekl, župan neporozuměl, a čině knížeti díky we-liké, odešel wesel, a připravoval což potřebí k welikému we-selí. Přišel kníže i biskup, a když byl hned kostel wyswěcen, který ležel w podhradí, odebral se kníže nahoru na hrad k obědu; biskup pak a župan we dwoře swém, který byl před kostelem, rouně posadili se k stolům postaweným. A mezi obědem přijde posel pošeptat županu do ucha: Jest ti ode-jmuto županství hradu a dáno jest Kojatovi synu Wšebo-rowu, kterýž byl toho času prvním w paláci knížecím. K tomu župan odpověděl: Jest knížetem a pánum, učin s hradem

¹⁰⁶¹ swým, jak se mu líbí. Co wšak kostel můj dnes má, toho odejmauti kníže moci nemá. Ale kdyby byl té noci s radau a pomocí biskupa neutekl, beze wší pochybnosti byl by zba-wen byl oči i nohy swé, kterau někdy byl spautal s nohou choti knížete.

¹⁰⁶² 20. Léta od narození páně 1062 dne 27 Ledna zemřela jest knězna Adleita, matka Judyty a Ludmily jakož i Břetislava mladšího a Wratislawa, který w prvním květu mládí sešel dne 19 Listopadu. Po projití wšak času skoro jednoho roku od smrti knězny Adleity, Wratislaw kněz pojal manželku, jménem Swatawu, Kazimíra knížete polského dceru, Boleslawa pak a Wladislawa vlastní sestru, z níž měl čtyry děti, hodné muže: Boleslawa, Bořivoje, Wladislawa, Soběslawa. O kte-rýchžto na swých místech, jak dá bůh, dosti obšírně bude jednáno.

¹⁰⁶³ 21. Léta od narození páně 1063.

¹⁰⁶⁴ Léta od narození páně 1064.

¹⁰⁶⁵ Léta od narození páně 1065.

¹⁰⁶⁶ Léta od narození páně 1066.

¹⁰⁶⁷ Léta od narození páně 1067 dne 9 Prosince Šebíř ko-stela Pražského biskup šestý se světa tohoto sešel, odměny utěšené došel. On obojího štěstí, dobrého i zlého, dosti zkusil. Neb jednau od knížete Břetislava zajat, spaután, do wězení uvržen, obojí mučennictví zároveň we skrytu i zjewně utrpěl. On sprawoval téměř po celý čas svého biskupování beze wšeho protiwenství a beze wšeho odporu jako jedno a nerozdílné biskupství w Čechách i na Morawě, a byl by spra-wowal, kdyby nebyl po smrti Spytihněwa, přemožen příliš welkým prošením knížete Wratislawa, swolil k dosazení Jana biskupa na Morawě, wyjednaw wšak prvé pod swědectwím mnoha osob takowé léno a zboží neboli směnu, aby sobě bi-skup Pražský zwolil za ono biskupství 12 wesnic, které jsau w celých Čechách nejlepší, mimo to také aby dostával ročně sto hřiven stříbra z komory knížecí, dwůr pak, který jest na Morawě u Sekyře Kostela, s jeho příslušenstvím aby měl jak předtím tak potom, rovněž i wes Sliwnici s trhem a hrad tamže ležící uprostřed řeky řečené Swratka, Podiwín, nazwaný dle zakladatele swého Podiwy Žida, později wšak katolíka.

Prawí se wšak, že byl na Morawě před časy Šebířowými ¹⁰⁶⁷ jakýsi biskup, trwám jménem Wracen. O kteréžto biskupství jakau rezepři měl s řečeným biskupem Janem nástupce Šebířů Jaromír, bude na swém místě ukázáno.

22. Tehdy Konrad a Otto, když uslyšeli, že biskup Pražský odešel ku Kristu, poslali pro bratra swého Jaromíra, a powolali jej nazpět z Polska, i sňali s něho pás rytířský, a přijal opět rauch a pleš duchowní. Mezitím kněz Wratislaw, předzíráje do budaucnosti, a obávaje se, aby bratr jeho, když by se stal biskupem, s předrečenými bratřimi proti němu se nespikl, začal mlčky sám u sebe rozjímati, jakým by koli spůsobem mohl jej o biskupství připraviti. Byl pak toho času při dvoře knížecím jakýsi Lanc, kaplan, ze Sas z wysokého rodu pocházející, muž přetvářený a welice učený i k probostství kostela Litoměřického powýšený, mrawy a životem důstojenství biskupskému se nepříčíci. A poněvadž knížeti wždycky zůstával wěrný, kníže wšemi spůsoby o to se snažil, aby ten biskupem Pražským byl. Mezitím Konrad a Otto přišli z Morawy, bratra swého Jaromíra s sebau wedauce, a snažně knížete za něj prosili, aby pamatoval na bratrství, pamatoval na otcovo nařízení, pamatoval na přísahy, kterými byl otec jejich zawázel wíru županů, aby po smrti biskupa Šebíře Jaromíra sobě zwolili za biskupa. On wšak, jakož byl w předstíráni a zastíráni příčin wěci člověk důmyslný a chytrý jako liška, která neutiská tam, kam mrštila swým ocasem, tak kníže něco jiného podržew ukryto w srdeci, něco jiného pronesl bratřím swým ústy. Nesluší, dí, jednomu člověku této záležitosti vyřízení, která náleží k společnému wšechných srozumění. Wšak poněvadž nyní zatím již wětší část lidu a náčelníků wojska wytáhla do pole, nebude, jak myslím, nikde lépe jednat o wěci té jak u ohrady stráže této země; tam budou wšichni starší národu tohoto, tam welmoži a župané, tam ti, kteří jsau přednější z duchovenstva, přítomni, na je-jichž usauzení záleží biskupa zwolení. To kníže proto učinil, aby tam mezi swými bojowniký, obklopen zbraní, ohražen strážemi, mohl překaziti wůli bratří swých, a toho, kterého chtěl, Lance powýšiti za biskupa. Ale zmařil se neprávý knížete záměr, protože wšecka moc od Boha jest, a biskupem být lze není, komu od Boha usauzeno a dopuštěno není.

1068 23. Co wíce? Přišli jsau ke bráně strážné, kudy se jde do Polska, a w místě, ježto slowe Dobenina, swolal kníže lid a welmože dohromady, a když bratří jeho stáli wedlé něho po prawé a po lewé ruce, duchowní pak a županowé w dlahém kole seděli, a za nimi wýchni bojowníci stáli, zawolal Lance, a stojícího uprostřed chwálil, a poraučel jej národu, tak k němu prawé nahlas: Wýtečná wěrnost twá, spatřená mnau každého dne, žádá a wymáhá toho ode mne, abych učinil, co učiním tohoto dne, a aby tudy poznali potomní, jak mají pánům swým býti wěrní. Hle! wezmi prsten a berlu, buď ženichem kostela Pražského a pastýřem swatých oweček. Stalo se reptání w zástupích, a neozýval se hlas blahopřání, jako wždycky bývá při biskupském wolení. W tom Kojata, syn Wšeborůw, župan nádworní, jemuž to bylo příliš nesnesitelné, jakož byl prawdomluvný a w řeči sprostý, stoe po prawé ruce Ottu bratra knížete, silně jej štauchl do boku a řka: Co stojíš? Zdali bude osel hráti na hausle? Proč se neujměš bratra swého? Což newidíš, že se bratr twůj, syn knížecí, odstrkuje, a příchozí i cizozemec, který přišel do této země bez hací, na stolici se powyšuje? Wšak ale jestli kníže ruší přísahu otce swého, daleko od nás, aby duše otců našich u Boha pro takowau přísahu odpovídaly nebo trest trpěly. Wímeť a o to se zasazujeme, jak můžeme, že rodič wáš Břetislaw nás a otce naše přísahau pod wérau zawažal, aby po smrti Šebíře biskupa bratr wáš Jaromír byl biskupem. Anebo jestliže se ti nelibí bratr twůj, proč se ti zdá sprostým duchowenstwo naše domácí, nemálo četné a učené rowněž jako tento Němec? O! kdybys jen měl tolík biskupství, kolik spatřuješ kaplanů w této zemi rozených biskupství hodných! Myslíšli, by nás cizozemec wíce miloval a lépe této zemi přál než domácí? Takowá zajisté jest přirozenost lidská, že každý, buď si z kterékoli země, netoliko wíce miluje národ swůj než cizí, nýbrž žeby, kdyby mohl, cizí řeky do vlasti swé obrátil. Tedy chceme raději, ano raději, aby psí ocas neb oslí lejno postaweno bylo na swatau stolici, než Lanc tento. Bratr twůj blahoslavené paměti Spytihněw něčemu rozuměl, jenž jedním dnem wšecky Němce z této země wypudil. Ještě žije císař Římský Jindřich, i af žije. Kým ty sám sebe činíš, když jeho moc na se bera, podáváš berly

a prstenu biskupského psu hladowému? Zajisté neprojde tobě 1068 ani biskupu twému bez trestu, pokud žiw bude Kojata, syn Wšeborůw.

24. Tož Smil syn Bozenůw, který byl představen hradu Žatci, spolu s Kojatau wzali za prawice Konrada, Ottu i Jaromíra, a prawili: Pojdme, a uwidíme, zdali jednoho wrtkawost a twárená rozšafnost wíce zmůže, čili obdrží wrch sprawedliwoſt a wzácná rozšafnost tří bratří, které rovný wěk, jedna wůle a táz moc spojuje a wětší množství bojowníků podporuje. Stalo se w ležení nemalé pobauření lidu; do zbraně, do zbraně wolal jedenkaždý; wšem jest w nenávisti ono nerozwážné biskupa wolení. A protož wětší díl wojska přistaupil ke třem oném pánům, a zarazili ležení u hradu Opočna a pod ním. A poněvadž jiný díl bojowníků byl již wytáhl napřed do lesa; kníže wida, že byl opuštěn a nedosti jist proti útoku bratří, utekl, jak nejrychleji mohl, obávaje se, aby před ním neopanovali hradu Prahy neb Vyšehradu. Poslal wšak z cesty k bratřím posla, prawě: Ne pro hrdomluvný jazyk Kojaty syna Wšeborowa ani pro Smila syna Bozenowa, w jehož ústech jest med a w srdeci jed, k jichžto zlé a lsné radě, co se stalo, jsem učinil, — kteréž já, buduli žiw! — Ale zdržim se; než pamětliw jsa nyní wíce nařízení otcova a přísah jeho, učiním, co žádá sprawedliwost, co láska bratrská. Toliko pojďte za mnau ke hradu ku Praze. Oni pak přišedše zarazili tábor w lukách u wsi Hostiwař, a poslali ku knížeti, zdali by řeči swé chtěl skutky stwrditi. Kteréž on klidně přijaw, bratra swého Jaromíra zwolil za biskupa, Konrada pak a Ottu, když mezi sebau učinili a přijali přísahy, propustil s pokojem na Morawu. Ale Smil a Kojata, ačkoliv byli mezi knížaty jednali, což bylo prawé a sprawedliwé, kdyby se byli w noci neztratili dawše se na útek, bylyb je kníže beze wšeho slyšení káral jako neprátely vlasti. Stalo pak se toto wolení léta od nařazení páně 1068, když wstupovalo slunce do 25. části blíženců.

25. Také bez prodlení kněz Wratislav poslal župany Šebíře, Alše, Markwarta Němce s bratrem swým Jaromírem již zwoleným k císaři druhému Jindřichovi; kteréž přišedše u vigilií sw. Jana Křtitele předstaupili před císaře we hradě Mohuči, kdež jednal s biskupy a s knížaty o wězech říšských; a představujíce jemu swého zwoleného, žádali od knížete i od

celého národu, aby ze swé moci ráčil zwolení toto stwrditi. K jichžto žádosti císař swoliw, tretího dne, 26 Čerwna, w pondělí, dal jemu prsten a berlu pastýrskau, a w první neděli potom dne 2 Čerwence jest Jaromír, změněným jménem Gebhart, od arcibiskupa Mohučkého swěcen za biskupa. Toho samého dne přebředše přes Rýn, když po obědě jeden z bojowniků jeho Wilém seděl na břehu spustiw nohy do řečiště, přikročil tajně k němu nowý biskup, a newěda, že tam byla w skrytu woda hluboká, srazil jej do vln Rýna, prawě: poznou tě krtím, Wiléme. Kterýž dlauho zůstav ponořen, konečně se wynořiw, hlawau toče a do vlny máchaje, řekl: Takli krtíš, welmi blázniš, biskupe. Kdyby ten byl neuměl dobrě plowati, byl by jedním dnem došel i pozbyl biskupství Gebhart biskup.

26. Když pak přijel do Prahy, téhož dne, kterého dle obyčeje zasedl na stolici biskupskau, udělil kaplanu svému Markovi proboštství téhož kostela, kterýžto dle lidského zrození pocházel ze wzácného dědů pokolení, jsa původem svým Němec, a předčil maďrostí nade všemi, což jich měla tehdáž země česká. Nebo we všech swobodných uměních byl welmi dobrým učencem, který mohl slauti a býti mnohých mistrů učnem, w božském pak písmě wykladatelem znamenitým, we wíře katolické a w zákoně církewním učitelem wýtečným. Nebo co jest w tomto kostele nábožnosti, co řeholního zřízení, co poctiwosti, on wzdělal a zawedl swau rozšafností. Prwět byli nezřízení a jen dle jména kanownci, newzdělaní, neučení, we swětském oděwu w kříru slaužice, jako bezhlawí a diwocí koněhlawci žijice. Rozšafný muž Marek nawedl je slowy a příklady swými, a ze mnohých lepší jako z lauky kwety wybraw, přispěním pomoci boží 25 bratří zřídil, kterým dal oděw řeholný a dle prawidla rownau mřu potrawy a nápoje. Když pak často z nedbalosti služebníků neb nějaké záminky mistrů zadržovala se praebenda bratří, a proto jej bratří častěji trápili swau žalobau, chtěje jim býti cele po wúli, přírkl sobě čtvrtý díl jejich desátku, a tři rozdělil mezi bratří, tak aby každý bratr měl ročně 30 korců pšenice a tolikéž owsa, k tomu také 4 peníze na týden na maso bez přetržení. O jehožto skutcích Bohu milých mohlo by se mnoho powěditi wyprawowání hodného; ale lépe jest,

abych o nich pomlčel, než aby se zdálo, že jsem powěděl málo z mnohého. Tento blahoslawené paměti probošt po 30 létech, za kterých sprawoval tohoto kostela proboštství, maje již ze hřivny sobě swěřené wzí aurok w nebeském království, dne 15 Prosince odešel z této temnosti do wěčného světla radosti.

Wšak hle! co o swých duchodech jednáme, wzdálili jsme se daleko od dila předsewzatého dlauhau zacházkau. Nyní wšak k tomu, co jsme swrchu slíbili, se wraťme, a která příčina také rozepře mezi dwěma andělskými muži wzplanula, pohleďme. O! lakomství a žádosti swětská! more proklatý a nepřátelský pokolení lidskému, který swými lstmi i na kněze boží doráží!

Léta od narození pána 1069.

27. Léta od narození pána 1070 dne 8 Čerwna posvětil 1070 jest biskup Gebhart swůj kostel w nowém dwoře, jenž se nazýwá Zerčinewes.

Léta od narození pána 1071.

Léta od narození pána 1072.

Léta od narození pána 1073, když widěl Gebhart, že bylo usilování jeho marné, poněvadž ani prosbami ani dary ani skrže přátely nemohl pohnauti bratra swého Wratislawa, aby wzal zpět wýměnu swau a biskupa Jana odstranil a obojí biskupství opět sjednotil, obrátil se jako Prometheus w podobu jiné lsti. Prawil totiž: Poněvadž již po čtyry léta neb wíce prošením nemohu dowésti toho, co chci; učiním, co dowedu; a jak jest Bůh swědek, buď spojím obojí, buď pozbudu obojího biskupství. Také nemeškal; ustrojil se na cestu do dworu swého, kterýž jest u Sekyře Kostela na Morawě, a uchýliw se z cesty, chtěje již zjewně škoditi, a jakoby chtěl na wštítiti bratra swého, přišel k biskupovi Janovi na hradě Olomauci. Ten jeho přijaw jako přívětiwý hospodář, prawil: O! kdybych byl wěděl o twém příchodu, byl bych ti zjednal krmi biskupskau. Ale on jako lvice, kterau moří hlad, již dlauho naň jiskře očima diwokýma, odpověděl: Jiný jest čas k jídlu; nyní se jedná o jinou wěc. Wšak, dí, musíme zajít do samotného místa k rozprawě. Tu jej biskup, newěda co bude, zawedl do swé ložnice; nejinak bys widěl, než jakoby tichý beránek drawého wlka wedl do chléwa, podáwaje se mu

1073 sám dobrowolně k sežrání. Tam když Jaromír widěl sýr napolo ujedený, trochu kmínu a cibuli na mísce, k tomu krajíček chleba opečený, což nejspíš zbylo biskupovi od včerejší snídaně; jakoby byl shledal winu welkau a ukřižování zaslující, welice hněwiw, prawil: Proč žiješ skaupě? Nebo pro koho skrbíš, o bídáku a žebráku? Na mautě! nesluší se biskupu skaupě žítí. Co potom? zapomněw na swaté swěcení, zapomněw na bratrství, zapomněw na lidství, jako lewhart zajíčka nebo lew beránka popadá, tak ten zůřivý host oběma rukama bratra swého, biskupečka, za vlasy wyzdwihl do wýšky a jako otepí hodil jím na zem. Najednau tí, kteří k takowému zločinu byli pohotowě, jeden mu na hrdlo sedl, jeden na nohy, třetí bičeje biskupa s posměchem prawil: Uč se trpěti chlapče stoletý, uchwatiteli cizích oweček. Pokorný wšak mnich, když jej bili, jak byl zvyklý w klásteře, Miserere mei Deus zpíval. Z toho, když to widěl, byl welký smích, welké zalíbení zlému duchu, který se na jiného nesměje, než koho widí činiti zle; a jako když tak někdy bojowník udatný w noci do ležení nepřátelského wskočí směle a napadne na ně, ani spí, wraždeně, i aby nebyl od nich zajat, uteče spěšně; tak biskup Jaromír, bratra zhanobiw a žluč swé nešlechetnosti osladiw, opustiw hrad, odjel na dwůr swůj, do kterého byl ustanowil jiti.

28. To byla první příčina a traud i začátek celé rozeprše, která potom z tohoto předmětu žaloby wznikla mezi dwěma slaupy církwe. Nebo biskup Jan, když se mu stala takowá křiwa, ihned wyprawil posla swého, wznášeje na kníže Wratislawa takowau žalobu: Jestliže na pohanění nelidsky mně učiněné od bratra twého Gebharta hledíš s myslí sprawedliwau, ukaž, aby wšichni wěděli, že to není má, nýbrž twá urážka. Nebo co jsem prowinil, co jsem si zaslaužil, ježto jsem já ničeho, než co se tobě lfbilo, neučinil? Hle já, jakkoli nehodný, wšak twau milostí biskupem jmenowaný, biči zmrskán do omrzení bříce, přál bych si, abych byl nikdy nedosáhl biskupského powýšení. W prawdě buď mě dej zpět mému opatu, ač pozdě, buď se se mnau, wolně pohanění toto snášeje, rozděl, a mne nebo posla mého wypraw ke stolici apoštolské. To uslyšew kníže Wratislaw, rozpálil se welkau horliostí, ano nezdržel se slz w takowém zlém stavu wěci.

Hned poslán jest pluk bojowniků pro Jana biskupa, aby bez 1073 nebezpečenství žiwota swého mohl přijíti k rozmluwě s knížetem. Neboť se bál kníže, aby jej bratr jeho Jaromír aukladně nepřiprawil ze swěta. Byl pak mezi kaplany biskupa Jana duchowní, jménem Hagen, Němec, we filosofii zasvěcenec, Tulliowy wýmluwnosti učenec. Toho kníže powolal k sobě, a mnohými sliby jej zawázel, i mnoho jemu o bratu swém Gebhartovi, mnoho o křiwdě učiněné biskupu Janowi, mnoho o stavu církwe jak písemně tak austně poručil, aby apoštolskému přednesl. Ten když cestoval, jeda přes Řezno, zlau příhodau ležel hospodau u jednoho obywatele, jménem Rembolda, který byl služebník biskupa Gebharta, maje od něho roční plat 30 hřiwen stříbra. Ten po wečeři při kořících, jak bývá mezi hospodářem a hostem, tázaje se, kdo by byl a odkud neb jaká jest příčina jeho cesty, chytře od něho wyzwídal. A jak zwěděl, že koná poselství proti biskupu Gebhartovi, nesnesl toho, aby žaloba ta byla donesena proti jeho pánowi; i posal za ním druhého dne šibaly, aby nějakým přiskořím překazili úmysl jeho cesty. Kteřížto napadše jej na cestě, pobrali mu peníze, uřízli mu nos, a jestližeby se nevrátil, namířenými k hrdlu jeho meči hrozili mu smrtí. On pak ze strachu, aby nebyl ač ostudného zbawen žiwota, nevrátil se k swému biskupu na Morawu.

29. Tu z welkého wzrostl wětší hněw knížete, a opět uzavřeno jest poslání do Říma, wšak spůsobem opatrnějším a s jistější ochranou na cestě. Byl jest totiž mezi kaplany knížecími kněz jeden jménem Petr, pocházející od otce Podiwy, jenž držel sw. Jiří proboštství a wyznamenával se nad jiné w písmích učeností a obojí znal řeč jak německau tak i Římskau. Toho kníže wyprawil do Říma se županem Předau synem Buzowým, ne bez welkých peněz, a odewzdał jim první i potomní křiwdy učiněné sobě a biskupu Janovi od bratra w sepsání uwedené, aby je k usím apoštolského donesli. Abi pak bezpečněji mohli cestowati, poručil je falckrabí císaře Římského Rapotowi, žádaje jeho s welkau prosbau, aby poslowé cestowali do Říma a zase wrátili se pod jeho průvodem. Neb byl ten hrabě tak mocný, že měl až do Říma pořád po sobě swé wlastní wsí a dědiny a po zámcích bojowníky sobě oddané; také pak od řečeného knížete bral 150 hřiwen

¹⁰⁷³ stříbra ročního platu. Když pod jeho průvodem poslowé přišli do Říma, odewzdali apoštolskému psaní dwěma sty hřiven namazané. Kteréžto když od písáře přede všemi bylo přečteno, tázal se jich papež Římský, zdali slowy w tom stojí, co bylo znění listu. Řekli poslowé, žeby bylo welmi neslušné, abychom něco jiného písmem, něco jiného ústy přednesli. Tu ten, jenž byl po papeži druhý w sezení, tázaje wšecky, kteří byli přítomni we shromáždění, usaudil, takowé pohoršení že musí wymýtěno být z církve rozkázáním apoštolským. Hned poslán jest do Čech Rudolf, náměstek a radda papeže Řehoře, mělali by se wěc tak, jak byla papeži oznámena, aby na jeho místě chyby naprawil, neposlušné potrestal, newěřícím domluwil, nedbající klatbau udeřil. A byloli by co, ježto by přesahovalo míru naprawení, aby odložil a odkázal k wětšímu slyšení stolice apoštolské.

30. Když přijel posel apoštolský, našel kněze Wratislawa na hradě Praze; jemuž podaw apoštolského požehnání a obecného wšechných otce za syna přijetí, takowé užil wážnosti a moci, jakoby on sám papež tudíž byl přítomen. Potom kázel knížeti, aby wšechny přední muže w zemi spolu i opaty a probošty kostelů jakož i Jana biskupa moravského swolal k swaté synodě. Ku kteréžto biskup Gebhart poprwe a podrhué jménem byw wolán, odepřel přijíti, a naposledy takowau prý dal odpověď: Dle ustanovení zákonů, bez ujmy důstojnosti a sprawedlnosti papežské, k twému nepřijdu sboru, leč by tu byl mistr můj metropolita Mohučský a jiných spolubiskupů počet walný přítomen. Wědělt, žeby tu wpadl do osidel a do odplat i do hanby. Posel wšak Římský wida, že jest pohrzen a zahanben, hněvem pohnut ssadil jej se wselikého úřadu kněžského, a zbawil jej důstojenství biskupského. To uslyšewše netoliko kanounici, nýbrž i po kaplích žáci, wšichni roztrhali šátky swé, a obnažili oltáře jako u weliký pátek. Matky církve čelo swraštilo se wráskau nemalau, že umlkly služby úřadu kněžského. A jestližebey pastýři jeho nebyla nawrácena předešlá čest a důstojenství, chtělo wšechno duchovenstwo raději na wždy pozbyti swých důstojenství. Kardinal pak, wida že byl wždy wětší zmatek w lidu, nutností puzen nawrátil biskupovi aspoň kněžský úřad. A jestližebey jeden i druhý biskup toho téhož roku z uwedených přičin

newydali počtu papeži Římskému, pobádal obadwa klatbau. Bez meškání jeli biskupové řečení do Říma, a podali apoštolskému znění listů svých; kteréžto když byly přečteny, nebyla jejich pře ani připuštěna ani zawržena ani w potaz wzata, než kázáno jim odebrati se do swých hospod, ažby byli zase powoláni k obecnému sboru dne ustanoveného.

31. Tytéž dni byla přijela do Říma Mahtilda, paní welmi mocná, která po smrti otce swého Bonifacia ujala panství celé Longobardie i Burgundie, majíc moc woliti, dosazovati neb ssazovati přes 120 biskupů. Jejího pokynutí poslauchal celý rád senatorský jako vlastní paní swé, a sám papež Řehoř skrz ni sprawoval božské i lidské wěci, poněvadž byla nejmaudřejší rádkyně a we wsech protiwenstvích i potřebách kostela Římského nejwětší přízniwkyně. Z jejího rodu biskup Gebhart krwí mateřskau pocházejce odwozował swakowství. Což když sám o sobě oznamoval, jak zwěděla řečená paní, že jest její pokrewný přítel, počala jej welmi ctiti a pánu apoštolskému poraučeti a jako k swému bratru jak jen mohla poctiwě se chowati. A jistě byl by biskup Gebhart dobré jméno i čest s důstojenstvím ztratil, kdyby ona nebyla býwala w Římě; jejímž prostřednictvím a když apoštolskými prosbami obtěžovala, stal jest se mří mezi řečenými biskupy na ten spůsob, aby w pokoji a tichosti, spokojeni jsauce se swými biskupstvimi, žili. Neli pak, aby po desíti létech opět ke stolici apoštolské se nawrátili, by wzali rozsudek w té při. A tak skrže papeže Řehoře spůsobením Mahtildiným nawrácen jest biskup Gebhart k swému předešlému úřadu a důstojenství, léta 1074, když slunce wstaupilo w 15. stupeň panny. K tomu také též spůsobením Mahtildy papež pán odewzdal poslům českým dopis, jímž nařizoval a poraučel knížeti, aby swého bratra Jaromíra poctiwě přijal a jeho jako otce swého a pastýře we wsem poslauchal i aby spolu žiwi byli w pokoji s božím požehnáním.

32. Ale poněvadž nám připadla zmínka o Mahtildě, jednu wěc, co ta žena zmužile učinila, w krátkosti oznámim, aby nebylo čtenáři s omrzením. Tedy když panna prwě řečená mezi mnohými wálkami wždy jsauc witězná, po smrti otce swého žijíc bez manžela, sprawovala samotna panství longobardské welice rozsáhlé, widělo se knížatům té země a hrab-

batům i biskupům, přimluwiti jí, aby sobě wzala muže, aby wznešenost královská i s potomstvem nezašla bez dědice. Ona pak přiswědčiwi k radám jejich, poslala k wewodowi šwábskému jménem Welfovi psaní málo slowy mnoho obsahující: Ne z lehkomyslnosti ani ze smělosti ženské, než pro dobré weškerého králowství mého poslám ti tento dopis, který když obdržíš, obdrž mne i panství celé Longobardie. Dám ti tolík měst, tolík hradů, tolík paláců slawných, zlata a stříbra množství nesmírné; nad to nade vše jméno slavné obdržíš, jestliže se mi zalíbíš. A wšak neznamenej mne proto lehkosti příslovím, že se k tobě první obracuji oslowením. Neb jest dowoleno jak mužskému tak ženskému pohlawí, žádati sobě rádného manželství. A nezáleží na tom, zdali muž nebo žena dotkne se první čárky lásky, jen když se stane nerozlučitedlné zasnoubení. Kteréž jinak se nestává než swolením obau. Zdráw buď. Co jest pak k tomu wewoda Welf odpověděl, neb jakým spůsobem jí přiswědčil, neb kolik tisíc oděných paní Mahtilda k uwítání wewody na hranice longobardské napřed poslala, neb jak poctivě sama jej přijala, nebo s jakou přípravou hody vystrojila, kdo by wěděti chtěl, prvé by den světlý došel, nežby wšecko to přečetl. Ať ustaupí král Assuerus se svými přípravami, který svým bojownikům slavné učinil hody po 120 dní. Ať přestane králowna Saba diwiti se stolu a jídlem královským Šalomaunovým. Neb co onde bylo celé, zde sty díl byl větší než ono celé. Co více? Přišla noc, wstoupili do ložnice; položili se spolu oba na wysoké lože, wewoda Welf bez Wenuše s Mahtildou pannou. Tu mezi jiným a po takových věcech, jaké se mezi takovými dějí, wewoda Welf řekl: o paní! cos si usmyslila, proč jsi mne wolala, bys sobě smích ze mne učinila, a mne w pomluwu lidem a w pomatení hlavy uwedla? Wíce sebe zahanbuješ, když mne zahanbiti chceš. Jistě buď z twého nařízení buď od služek twých nějaké čáry buď w šatech twých buď w loži jsau ukryty. Wěř mi, kdybych byl studeného přirození, nebyl bych nikdy přišel tobě k wúli. To když w první a we druhé noci wewoda paní wytýkal, třetího dne samotna jeho samotného zawedla do ložnice, postavila do prostřed stolice, a na ně položila desku ze stolu a ukázala se mu nahá jako ze života matčina, i pravila: Hle, cokoli jest ukryto, jest ti wšecko odkryto, a není

kde by se jaké čáry skrývaly. On pak stál s ušima schlípenýma jako smutné duše oslík neb jako řezník, který dlauhý nůž brause stojí w krámě nad tučnau kráwau z kůže swleče-nau, chtěje ji wykuchati. Když pak dlauhu seděla žena na desce a jako hus, když sobě dělá hnázdo sem a tam wrtic ocasem darmo, konečně wstala nahá žena rozhněwaná, a popadla lewau rukáu oblícej polomuze, a naplywši na prawau dlaň, dala mu welký políček, i wystrčila jej ze dweří, prawic:

Kliď se ohyzdo, a králowství toho děl nehanob mi;
Bídnější než mol jsi ty, bídnější toho řásu;
Zejtrali tě spatřím, zachwátí smrt tebe děsná.

Tak potupen byw, wewoda Welf utekl, a odnesl wsem swým potupu na wěky. Postačí, že jsem to w krátkosti po-wěděl, což bohdejž bych byl nepowěděl.

33. Stalo se pak, že když se biskup Gebhart nawrátil ¹⁰⁷⁴ z města Říma, welmoži wšichni, kteří byli jeho služebníky, z nawrácení jeho welice se radujíce, vyšli jemu naproti až k samému wýchodu lesa. Kteréž on u weselosti přijal, a když jim vyprawoval, co se bylo w Římě dálo, a kterak jest ujištěn pomocí paní Mahtildy, k jednomu z nich, kterého měl nad jiné rád, jménem Bělcovi, prawil žertuje: Podíwej se, jakau si nesu bradu zpět; a rukau si ji hladě, dí: jistě by slušela císaři. Onen pak řekl: líbí se mi wšecko, co chwálíš, pane, ale ještě více bych chwálil, kdybys mysl změněnau přinášel s bradou. O! kdybys ji byl změnil, byl bys býval napotom w pokoji.

34. Nechci též mlčením pominauti, co se mi toho roku, když jsem ještě byl we školách, přihodilo slyšeti a widěti. Jednoho tedy dne, když jsem přežwykoval žalmičky, stojí w kryptě svatých mučenníků Kosmy a Damiana, přišel muž jakýsi, nesa woskowau swíčku a stříbrný drát, jímž byl dle uložení we snách přeměřil audy těla swého, a přistaupi ke mně, prawil: Ej, powěz mi dobrý hochu, kde leží swatý Radim, bratr swatého Wojtěcha? Já jsem pak mu řekl: Jehož ty jmenejš swatým, není ještě od apoštolského swatořečen; posawad slaužíme za něj mši co za zemřelého. On pak dí: Toho já newím, ale jedno wím, když jsem byl w Krakowě we hradě tři léta wsazen do podzemního žaláře, we kterém bylo shůry jedno okénko, kterým mi podávali chleba a wody zřídka,

1074 když se můj život w té auzkosti nacházel, stanul jednoho dne wedlé mne muž, jehož raucha byla bílá jako sníh a twár jeho se leskla jako slunce; tolik se pamatuji, a w tom jsem byl u wytržení, a jako z těžkého sna se probudil, znamenal jsem, že jsem stál před hradem. A ten, jenž se mi w žaláři zjewil, stojí wedlé mne prawil: Putuj do Prahy, neboj se nižádného, a wejda do kostela sw. Wíta do krypty swatých mučenníků Kosmy a Damiana, obětuj dárek swůj u mého hrobu. Já jsem Radim, bratr swatého Wojtěcha. To mi řekl, a w tom zmizel z očí mých. Hle, tyto vlasy a hubenost oblíčeje mého swědčí, že prawé jest, co ti vyprawuji. Krom toho často w též kryptě wídají znamení strážci kostela, když přihlížeji ke svíčce, která se tam rozsvěcuje w noci.

1082 35. Nemíním také pominauti wálky, kterau wedli kněz Wratislaw a bratří jeho Konrad i Otto proti markrabí rakouskému Lipoltovi, synu Lucowu; ale prvé musíme viděti, odkud pošla taková záští mezi Lipoltem a Konradem polowládcem morawským; nebo prvé byli spolu wždy přátely. Poněvadž totiž hranice obau zemí nejsau rozdeleny lesem, ani horami, ani žádnými překážkami, nýbrž říčka, jménem Dyje, tekaucí rowinami, sotva je rozhraňuje, wždycky w noci zlí lidé na-wzájem wycházejíce na lup, pobírajíce dobytek, hubíce dědiny, z obojího národu kořisti sobě činili. A jako často maličká jiskřička welký rozněcuje oheň, tak ti, o kterých jsme prawili, páni, když nechtěli škodlivý traud uhasiti, z těchto malých příčin přišli k welké swých záhubě. Nebo když častěji Konrad posílal k markrabí, aby takowau wýtržnost stavil, on pak w hrdém nadýmání se slow jeho newážil, obrátil se s prosbou k bratru swému Wratislawovi, knížeti českému, žádaje jeho na pomoc proti pychu německému. Kterýž, ač směl důvěřovati w sily swé, nicméně jeden zástup biskupa Řezenského vybraných bojowniků za peníze sobě najal ku pomoci. Aniž tajil kníže markrabímu swého příchodu, nýbrž poslaw jednoho ze swých služebníků, jako opačnau řečí mluvě, wzkal mu, aby mu zjednal hody weliké, a sliboval, že přijde brzy hrát s ním w kostky Marsowy. K tomu se markrabí wzradowal, a od swiňáka do woláka kázal wšechném ozbrojeným wselikého druhu železem, od šidla až do otky, aby se přichystali do boje. Kníže Wratislaw přitáhl s Čechy i také

s Němci, kteří byli biskupa Řezenského. S druhé pak strany 1082 připojili se Otto a Konrad se swými se wšemi, což jich jest na celé Morawě, bojowníky. Jak je spatřil markrabí zdaleka přicházeti w rowině, spořádal swé napřed na spůsob dřewěného klínu, a posilil myslí jejich napomenutím takového oslowení: O bojowníci, jejichž sily jsem já dostatečně zkusil mnohými šťastnými bitwami! nebojte se oněch těkawých stínů, o kterých já velice lituji, že jest jim pole otewřeno k útěku. Neb wím, že nesmějí s wámi boj swésti. Newidíte-li, že se wyzrazují slabostí sil, které strach sehnal w jeden hluk? Není tam viděti žádné podoby zbraní, jsau to tuším owce a pokrm wlků. Co stojíte, o! wlci drawí a lwíčata diwoká? wtrhněte do stád owec, a trhejte těla tu stojící bez krwe, která prvé padnau, než boj uwidí, a brzy budau krmiti naše wýry a jestráby. O! peklo, jaké to dnes odewzdáme tobě oběti! Rozšíř dílny swé ku přijetí duší Čechů. Neb wím, že jsau Bohu i swatým jeho w nenávisti, lidé bez milosrdenství, kteří proto do této země wešli, aby nejen naše statky, ale i manželky naše a jejich dítky pobrali; čehož bůh daleko uchowej. Wšak ale kdyby některemu z wás bylo umříti; jedna ta smrt jest blaženější než každá jiná smrt, umříti pro vlast drahau. Bylby mluwil wice; ale útok Čechů zkrátil jeho slowa. Neb kníže Wratislaw, když widěl, že se nepřítel nehýbal z místa, kázal nejprvě Němcům udeřiti na prawé křídlo. Bratří pak swé, Konrada a Ottu, postavil aby bojowali na lewém křídle. Sám wšak kde byl nejhustší šík nepřátel w samém čele Marsowě kázal wojsku swému sesednauti a w pěším setkání bojowati s protivníky. Kteríž rychleji než wyřeno skočili s koní, a zdwižše křik powzbuzující, jako oheň do suchého strniště puštěný zůří, tak sily nepřátel mečem zničili a na zem je powalili, a z tak welkého množství sotva kdo zbyl, který s markrabím samým utekl. A takto stáda owec ukojili lwíčata; a Čechowé, ztratiwše málo swých, nad Rakušany dobyli znamenitého wítězství. W této seči jsau zabiti Stan s bratrem Radimem a Hrdoň syn Jankuw a Dobrohost syn Hynšuw a jiných nemnoho, léta od narození páne 1082, dne 12 Května. Král Jindřich obléhal Řím po dvě léta.

36. Léta od narození páne 1083.

Léta od narození páne 1084 král Jindřich stal se císařem. 1084

¹⁰⁸⁵ Léta od narození páně 1085 dne 25 Prosince zemřela jest Judita, manželka Wladislawowa, knížete polského, která byla dcera Wratislawa knížete českého. Ona, poněvadž byla neplodná, sebe samu vždy mrtwila, obětujíc sebe co žiwau obět Bohu se slzami, oddávajíc se almužnám, pomáhala vdowám a sirotkům, zlato a stříbro welmi štědře rozdávajíc po klášterích, poraučela se modlitbám kněží, aby skrze modlitby swatých plod, jehož příroda jí odpírala, z milosti boží obdržela. Mimo to poslala kaplana svého, jménem Petra, aby sliby její ke hrobu sw. Jiljí, jakož i jiné dárky opatovi a bratřím donesl, aby skrz jejich přímluvu Bůh wyslyšel její modlitbu. Kterýž hned jak splnil rozkazy paní swé, když chtěl putovati zase k domovu, opat prý jemu takto řekl jako ústy prorockými: Jdi s božím požehnáním, a powěz paní swé: doufej w Bohu a newiklej se u wře, nebo počeň a porodíš syna. Neb není nikdo, kdoby neobdržel, zač swatého Jiljí wěre žádal. Ale bojím se, abychom snad Boha neurazili, když naň proti osudu modlitbami doléháme, byť pro zásluhu našeho patrona někdy žádajícímu propůjčil, co příroda zakazuje. Když onen paní swé to oznámil, swým časem počala; a když porodila syna, třetího dne zemřela při prvním zpívání kohauta dne swrchuřečeného. Syn pak její potom na křtu jest nazván Boleslawem, dle jména strýce swého.

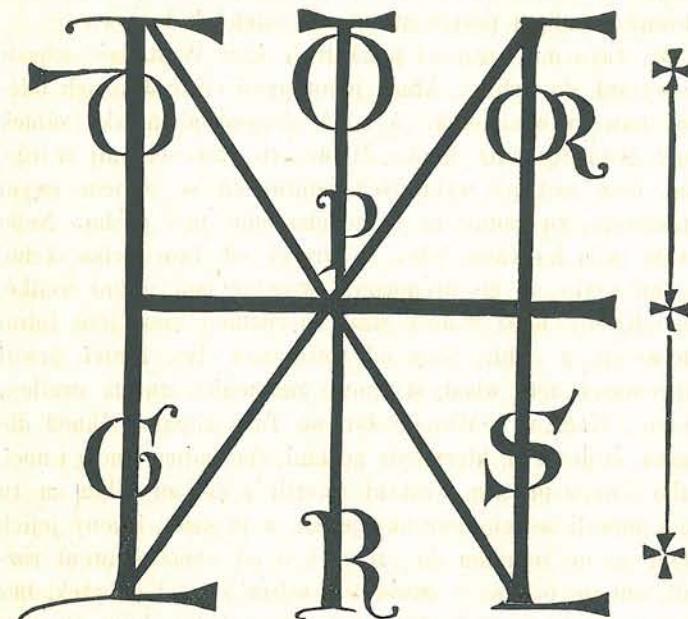
¹⁰⁸⁶ 37. Léta od narození páně 1086 z rozkazu a spůsobením císaře Římského třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, držán jest welký sněm we městě Mohuči. Tam čtyři arcibiskupové a 12 biskupů, jejichž jména potom oznámíme, spolu s opaty klášterů a jinými wěrnými zasedajíce, mnoho nálezů o stavu církve swaté písmy stvrđili. W tomto shromáždění týž císař se swolením a schwálením všech welmožů, wewod, markrabí, hrabat a biskupů kníže české Wratislawa postavil jak nad Čechy tak nad Polskem, a wloživ na hlavu jeho swau rukau korunu královskou, kázal arcibiskupu Trieskému, jménem Engelbertovi, aby jej we hlavním sídle jeho w Praze za krále pomazal a korunu na hlavu jeho postavil. W témž sboru biskup Pražský Gebhart písma staré žaloby swé předložil o biskupu morawském Janovi swrchuřečeném. Ač ten toho roku byl již sešel s tohoto swěta, nicméně biskup prvé řečený, welice se staraje napřed o budaucnost a skrže přátely jednaje,

¹⁰⁶⁸ naléhal císaři na uši, aby w tom místě nebyl opět jiný biskup dosazen. Rozwinul přede wšemi privilegium někdy od swatého biskupa Wojtěcha, předchůdce swého, stvrzené, jak od papeže Benedikta tak od prvního Otty císaře. K jehož spravedliwé stížnosti císař, pohnut prosbami knížete Wratislawa, bratra téhož biskupa Gebharta, a radau arcibiskupa Mohučského Wezela i jiných dobrých, kteří přáli spravedliwosti, k starému přidal nowé privilegium skoro téhož znění, a znakem císařským stvrđil, jak se dále ukáže. Kteréhož privilegia opis jestliže do tohoto díla našeho wložíme, za zbytečné nepokládáme; obsahuje totiž toto neb takové znění:

We jménu swaté a nerozdílné Trojice. Jindřich třetí, z přízně milosti boží Římský císař, rozmnožitel říše. Wíme, že přísluší jménu královskému a důstojenství císařskému, abyhom prospěchům kostelů božích wšudež napomáhali, škody neb křiwdy od nich, kdežkoliwby potřebí bylo, zaháněli. Pročež chceme, aby wsem wěrným božím i říše naše, jak přítomným tak budaučím, bylo wědomo, kterak wěrný náš biskup Pražský Gebhart často swým spolubratřím a spolubiskupům i ostatním knížatům našim a posledně nám žaloval, že biskupství Pražské, které od počátku přes celé knížetství české i morawské jedno a celé bylo zřízeno a jak od papeže Benedikta tak od prvního Otty císaře tak stvrzeno, potom se swolením jeho předchůdců pauhau mocí panujících podstrčením nowě dosazeného biskupa wnitř hranic jeho bylo rozděleno a zmenšeno. Kterýžto když w Mohuči před legaty stolice apoštolské, u přítomnosti naší a mnohých welmožů říše naší tauž žalobu wznesl, od arcibiskupů Wezla Mohučského, Sigewina Kolinského, Egilbertha Trieského, Liemara Bremenského, též od biskupů Dětřicha Virdunenského, Konrada Maastrichtského, Oldřicha Eistetského, Otty Řezenského, se swolením laiků, knížete českého Wratislawa a bratra jeho Konrada, wewody Fridricha, wewody Litolta, falckrabí Rapoty a všech, kdož tam jsau byli pohromadě, prwotní ona osada s weškerým objemem hranic swých jest stolici Pražské přisauzena. Hranice pak její na západ tyto jsau: Tuhošť, která dosahuje k rozhraní řeky Kauby, Mža, Sedlice a Lučané a Děčané, Lutořišti, Lémuzi až k rozhraní lesa, který Čechy ohražuje. Potom na půlnoc tyto jsau hranice: Pšowané, Chrowáti a druhá

1086 Chrowáti, Slezané, Třebowané, Bobořané, Dědošané až k rozhraní lesa, kdež přicházejí hranice Milčanů. Odtud na východ má tyto řeky za hranice: totiž Buh a Styr s hradem Krakowem a s krajem, jehož jméno jest Wáh, se wšemi krajinami k řečenému hradu náležejícími, který jest Krakow. Potom připojením hranic uheršských až k horám, které slowau Tatry, široko wztahuje se. Konečně w té straně, která jest obrácena na poledne, připojením krajiny morawské až k řece, která slowe Wáh, a k rozhraní lesa, který se nazýwá Moure, i té hory, osada ta se wztahuje, kdež s Bawory hraničí. Prostřednictvím tedy našim a přistaupením obecného přiswědčení knížat stalo se, že kníže české Wratislaw a bratr jeho Konrad swrchurečenému biskupu Pražskému, bratu svému, osadu, které se řádem saudním dožadowal, celkem zpět přičetli a nawrátili. A protož my prosbau téhož biskupa rozumně jsouce nawedeni, znowozcelení Pražského biskupství wýrokem naší císařské moci jemu a nástupcům jeho stvrzujeme a stanowíme, rozkazujíce nezrušitelně, aby napotom žádná jakéhokoli stavu osoba aneb jaký lidský spolek Pražskému kostelu čehožkoli z práva jeho w mezích prwé naznačených odciziti se neopowázil. Kteréhož znowuzcelení a stvrzení moc aby po všechn čas stálá a nezwrácena zůstala, tento list o tom kázali jsme sepsati, kterýž, jak jest widěti, vlastní rukau stvrdiše přitištěním znaku našeho dali jsme označiti. Dáno dne 29 Dubna léta od narození páně 1086, indikcí 9, roku pak Jindřicha pána kralowaní 32, císařství třetího.

Znak pana Jindřicha třetího císaře Římského, rozmnožitele říše, který jsem já widěl císaře samého swýma rukama znamenati w privilegii Pražského biskupství.

38. Rowněž toho roku z uložení císaře Jindřicha a sprostředkováním arcibiskupa Mohučského Wezela po legatech apoštolských, kteří byli při tom sboru, pan Kliment papež dle prwěčeňných hranic privilegiem svým stvrdil biskupství Pražské k žádosti a přičiněním biskupa Gebharta skrze kaplana jeho jménem Albina, kterého s legaty apoštolského z Mohuče z též příčiny byl poslal do Říma.

Téhož léta dne 9 Čerwna zemřel jest Otto kníže morawské, bratr Wratislawa knížete českého. Mezitím Egilbert arcibiskup Trieský, poslechnu rozkazu císařského, přijel do sídelního místa do Prahy, a dne 15 Čerwna mezi slaužením mše swaté pomazal Wratislawa, w královské znaky oděného, za krále, a posadil korunu na hlavu jak jeho tak také manželky jeho Swatawy, rauchem královským ozdobené, při čemž žákowstwo a wšichni welmoži tříkrát wolali: Wratislawu králi, jak českému tak polskému, wznešenému a pokoje milounému, od Boha korunovanému, život, štěstí a wítězství! Potom třetího dne arcibiskup podlé královské wznešenosti nesmír-

¹⁰⁸⁶ nau tří zlata a stříbra obohacený a jinými dary a poctami obdařený s welkau poctivostí wesele odejel k domowu.

¹⁰⁸⁷ 39. Léta od narození páně 1087 král Wratislaw sebrav pole wytáhl do Srbska, které jemu prwě císař Jindřich ode-wzdal nawždy w majetek. A když obnowoval nějaký zámek řečený Hwozdec blíž hradu Míšně, co jiní setrvali w díle, poslal dva zástupy wybraných bojowniků se synem swým Břetislawem ku pomstění učiněného sobě prw pychu. Nebo předtím jednoho času, když se wracel od dworu císařského, náhodou stalo se, že přenocoval w jedné wsi welmi weliké, řečené Kileb; kdež w noci stala se různice mezi jeho lidmi a obyvateli, a zabiti jsau od wesničanů dva bratří, první mezi prvními této vlasti slaupové znamení, ctnosti světem se záříci, Načerat a Wznata synowé Tasa župana. Ihned dle rozkazu králova ti, kteří byli posláni, spěchajíce dnem i nocí, třetího dne o prvním svítání udeřili s welkau silau na tu wes, a pobrali wšecky swrchky jejich, a je samy i ženy jejich swlékli až do řemínka na střewici, a od země stavěni rozbořili, ohněm pálíce; i odwedše s sebau koně i dobytek, bez úkoru na cestu se dali. Ale když bylo poledne, když šli přes jednu řeku, syn knížecí, shledaw příjemná místa u řeky, kázel štítonošům s kořistí napřed jíti, muže wšak w boji udatnější pozwal, aby tu s ním obědowali. A poněvadž bylo welké parno, syn knížecí horkem příliš rozpálen, po obědě se trochu občerstvil we wodě plowaje. Tehdy poslal k němu Aleš župan, tak mu wzkazuje: Neplowáš tu, dí, we swé Wltawě nebo w Ohři. Nechej meškání, udatných mužů poklady neseš. K tomu mladík odpověděl: Jest to přirozeno starcům, že se pokaždé třesau, jak wítr zawéje, a smrti, ač jim již nastáwá, wíce než mladí se bojí. Což když oznámeno bylo Alšovi, řekl: Bůh dej, ale s dobrým wýpadkem, aby nyní byla taková a newyhnutedlná štěstí příhoda, aby mladíci widěli, zdali se starci čili oni wíc bojí smrti. Co to mluwil předrečený župan, hle wíc než dwadset jezdců poslaných od Sasů ukázalo se, aby je cimbálkem wylákali, tak jako kolčawa chtic nepřitele swého hada uškrtiti, stímem swého ocasu jej láká z díry. Naši, jak je uwiděli, lidé nepowázliwí, wíce smělí než prozretelní, ač jim Aleš welice zrazoval a zbraňoval a zpět je wolal, běželi w smrt swau honíce nepřátely. Nebo hned

¹⁰⁸⁷ železný pluk Sasů wyskočil z úkrytu, a ani jeden z našich, který byl za nepřátely běžel, neušel. Když pak ti, kteří byli w ležení zůstali, widěli do nebe wystupowati chumáč prachu jako wírem, i ač náhlé a nenadálé příhody někdy i nej-udatnější muže w boji we zmatek uwádějí, nicméně zbraní co nejrychleji se chopili, nepřátelům mužně se postavili; swedena bitwa silau nejwětší, třeskot zbraní a křik mužů až do oblaků se strhnul; kopí w prvním setkání sezlámala, na meče došlo, až pomocí boží Sasowé obráceni jsau na útek; naši dobyli wítězství, wšak welmi krwawého. Poněvadž pak bojowníci druhého rádu byli s kořistí již napřed šli, w této bitvě sami toliko šlechtici zahynuli, Aleš, Ratibor zeť jeho, Braniš s bratrem swým Slawau a jiných welmi mnoho. Předa župan, přišed o nohu, sotva smrti ušel. Syn pak knížecí raněn jest pod pravým palcem; a kdyby nebyl jílec meče, který držel w ruce, ránu zadržel, celkem byl by o ruku přišel. Stala se pak tato porážka dne 2 Čerwence.

40. Léta od narození páně 1088. Těch časů, za kterých ¹⁰⁸⁸ se wyprawuje, že se toto stalo,

Byl jest bojownik; jeho jest bylo Beneda jméno;
Welkoduschý to jinoch, wýtečný tak těla krásau,
Jak jest Hektor byl nebo Turnus we zbrani krásný.
Splozen byl Juratau; tomu Tas prvním slowe předkem.

Newím, pro jakau wěc tehdy uraziw také krále Wratislawa, utekl do Polska, a stal se bojownikem paní Judithy manželky knížete Wratislawa. A když již uplynula dvě léta, wrátiw se z Polska, přišel k Wigbertovi, zeti králowu, aby jeho přímluwau mohl zase dojiti předešlé milosti u swého pána. Ale poněvadž tento Wigbert byl muž we wězech welmi obezřetný, nechtěje, aby w čem tchána swého urazil, dal mu radu, přimlaujaje jemu, aby zatím zůstal we wětší jistotě u biskupa Míšenského jménem Bennona a jeho aby sobě rowněž zjednal za přímluwce. Mezitím stalo se, že král Wratislaw opět přitáhl s wojskem swým do Srbska, aby prwě řečený hrad Hwozdec přeložil na jiné pewnejší místo; a jak zwěděl král, že jest Beneda we hradě Míšni, poslal pro něj, aby k němu přišel pod umluwau wíry. Hned jak jej král widěl přicházeti, počal mysliti, jak by jej lstí mohl zajmauti. Tu po mnohých řečech wzájemně mluwených a některých

1088 jak se hodilo přetwářených, wzal jej král Istiwe za prawau ruku, a wedl jej stranau wen z ležení, jakoby tam chtěl s ním saukromí mluwiti. Tu wida rukowět a jílec meče zlatý, kterým byl bojownik opásán, mezi jiným tázal jest se ho, aby meč jeho zmohl. A on dí: Kdybys žernow položil na přilbu, obojí najednou i hlawu i tělo až ku kyčlám jednau ranau tím mečem rozpoltím. Diwil se král Istiwe, a chwálil meč, a žádal, aby mu jej ukázal. On pak nic zlého netuše, wložil králi do ruky meč z pošwy wytažený. Jejž král wzal, a rukau jím máchaje, prawil: Co říkáš nyní, zkurwysunu? a přítomnému komorníkovi, který byl sám jeden s ním, člověk horší nejhoršího, Wítowi Želibořicowu prawil: chop se ho, chop ho wzvýši, a spautej ho do kozlíka. Ale poněvadž wždycky na smělé smělost není jistá, smělý bojownik najednou wytrhnuw komorníkovi od boku meč za jílec, přetal kyčly jeho weskrz; kterýž zaklopýtaw na zem, ležel polozívý. A neutekl bojownik udatný, ačkoli utéci mohl, ale jako Herkules, na Lernejskau Hydru dorážeje a odskakuje,
 Krále mečem poraní přešpatným jen něco málo,
 Sám ani jedné wšak nepřijme od knízete rány,
 až na křik přihnali se z ležení.

Kukata pak první přiletí sám před všemi napřed, a jako do kance na sebe se řítícího wrazil do bojowníka svůj široký bodák. Tu král jako by se mohl na mrtvém wymstíti, kázel jej přiwázati koni na ocas za nohy a tak sem a tam vléci přes trní.

1089 41. Léta od narození páně 1089 založení kostela Vyšehradského.

1090 Léta od narození páně 1090. Starý onen had, lidského pokolení nepřítel, který nikdy nespí, ale wždy pokojným pokoji nedává, nesnesl toho, aby déle w pokoji žili bratři, totiž král Wratislaw a biskup Gebhart. Toho pokauší marnau sláwau a ctižadostí, onoho pobádá hrdostí a nadýmavým vyňášením se pýchy, ale tak, že ani onen tomuto neustaupí, ani ten onoho nemůže překonati. Ten nechce míti bratra sobě rovného, onen nechce jmín býti za menšího než bratr; ten chce předčiti, onen nechce se podřídit; ten chce jako král panovati a přewyšowati, onen nechce rozkazů jeho poslauchati, než toliko k císaři se přiznáwá swau službau, od

kterého přijal biskupství. I tak až mužskau wysokomyslností mezi sebau někdy newřeli, že často w zaswěcené swátky král neměl biskupa, aby mu korunu postavil na hlawu. Tauto potřebau i také ctižadostí král puzen, ne z rozumu, ale z pauhé panstwictiosti opět podstrčil kaplana swého jménem Wecela w zemi morawské za biskupa. Tím činem zřejmě na sobě ukázal, že netoliko zawrhnul, co byl sám před císařem a před biskupy schwálil, aby bylo sjednoceno obojí biskupství, nýbrž i že porušil privilegium papeže Klimenta, kterým on byl hranice téhož biskupství stwrdil. Aby u apoštolského wedl stížnost na tuto křiwdu učiněnou kostelu, chtěl biskup Gebhartjeti do Říma; ale poradiw se se svými služebníky, prvé zašel k starému příteli Wladislawovi, králi uherskému, a oznámiw mu křiwdu swého kostela, žádal od něho pomoci k cestě do Říma,

Newěda ach, že osud již blízký jej očekává.
 Nebo prwnho dne, když ku králi přišel, upadl we welkau tělesnau chorobu. A poněvadž byl blízko hradu Ostřihoma, wyprawil jej tam král na lodi, poručiw péci o něj biskupu onoho hradu.

Šest dní jak weliké, ach! jest snášel tu bolesti,
 Od slz nelze mi jest a nemožné slowy wyříci.
 Sedmého pak dne již k wečeru, když

Šesté před prvním Čerwencem swítilo slunce,
 Perla duchowních též i Čechů wšechněch ono swětlo
 Preslawné w učení, Gebhart biskup to pobožný,
 W Kristu by žil, z toho již jest ze swěta odstěhowal se.
 O jehož obycejích, též spůsobu žiwota duch můj
 Rád by chtěl mnoho díti, prsaum wšak síla dochází;
 Málo wšak, co widěl jsem sám, předc wyprawowat chei.

42. W čas čtyřidcetidenního postu byl takový jeho zvyk. Košili húněnau wždy maje wespod, swrchu ozdoben rauchem biskupským jewil se we dne zrakům lidským, w nocích wšak oděn hrubým plátnem, tajně wšed do kostela, a na dlažbě k zemi lehnuw, tak dlauho setrwáwal w modlení, až byla zem, na které ležel, mokrá od deště slz. Potom wstal ku konání lásky k bližnímu, a prvé než říkal žalmy, kolik našel bídných před kostelem, dobrého skutku hojností přispěl jejich chudobnosti; po skončení žalmů též učinil. Po ranní

1090 pak rozdělil 40 čtvrtí chleba a tolikéž slanečků nebo částeck jiné krmě mezi chudé. Po čtvrté pak když se blížil den, dle počtu apoštolů umyw nohy dwanácti pautniskům, rozdělil mezi ně dwanáct kusů peněz. A w hodinu oběda posadiw je we wzdálené jizbě čili chyši, hojně jim co potřeba předkládal, a prawicí swau jídlo a pití žehnal. Potom šel ke stolu weřejnému, a nakrmil s sebau 40 chudých. Podobně při stolici swé w Praze ustanowil každodenně krmiti 40 chudých a dwa krát za rok odíti od řemínu na střewici až do třapce na klobauku. Také několik přespolních příchozích a chudých duchowních welkými dary zjednával, aby po celý čtyřidetidenní půst s ním zůstávajíce, jak za žiwé tak za zemřelé žaltáře čítali. K jednékaždé službě mešní, kolikž se jich koli každý den w kapli konalo, dával platiti po třech mincích penězích. Každý pak den nedělní obětoval 12 peněz, o swácích pak apoštolů neb o jiných větších slavnostech po dwau stech stříbrných na skříni swatých ostatků. A jak byl štědrý, bawili tě maudrý čtenáři wěděti, biskupského kožíšku nikdy celý rok nenosil, nýbrž jeden zimní o welkonocích, druhý pak letní na swátek sw. Wáclawa swým kaplanům daroval. Tak wěz že byl štědrý i w jiném swém darowaní. Po jeho smrti léta od narození páně 1091 dne 4 Března zwolen jest za biskupa Kosmas, jak od krále Wratislawa tak ode všeho duchowenstwa a lidu českého, za císařství třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, který wšak toho času w Lombardii jednal záležitosti císařské.

1091 43. Téhož léta dne 17 Dubna, we středu druhý týden po welkonocích shořel jest chrám swatých mučenníků Wita, Wáclava a Wojtěcha na hradě Pražském. [A w zimě nebylo ani sněhu ani deště.] Toho roku král Wratislaw welice se rozhněval na bratra swého Konrada, že on nezapomenuw na wzájemnou lásku, přál straně synů bratra swého Otty, Swatopluka totiž a Otíka, kteréž byl král wypudil z otcovského dědictví a dal hrad Olomauc a jiné hrady swému synu Boleslawovi; kdežto on za nedlauhý čas potom w předrečeném hradě uchwácen jest předčasnau smrtí dne 11 Srpna. A poněvadž oni tři bratří, totiž Jaromír, Otto a Konrad, pokud byli živi, tak byli jedné mysli, že jich král žádnými lstromi nemohl roztrhnouti, a jako se prawí, že se lew bál

tří býčků, když stáli sraziwše rohy dohromady, tak král nikdy nesměl na swé bratří udeřiti. Ale když widěl Konrada samotného po smrti jeho bratří, an odewšad podpory bratrské byl zbawen, wtrhnul jest s vojskem do Morawy, aby jej podobně wypudil ze země, která jemu losem a prowázkem dědickým a udělením od otce práwem byla připadla. Přitáhli ke hradu, který slowe Brnen, kdež král obstaupen welmoži zemskými nařizuje obležení do kola, když ustanowoval místa, kdeby který župan měl postaviti stany, Zderad vládař, jak byl člowěk potměšilý, mrknuw po straně na krále očima, mladého Břetislawa, stojícího mezi náčelníky před otcem, počernil uhlem zahanbení, prawě: Poněvadž twój syn, pane králi, rád w letě si hraje w řece a kaupá se, líbili se Twé Milosti, af si se swými postaví stany u řeky s této strany hradu. To proto řekl, že ondy w zemi saské, když se w poledne jinoch řečený kaupal w řece, nepřátelé přitáhli wstří a na ně udeřili, jak jsme swrchu powěděli. To slwo přiliš hluboko w myсли jinocha uwázlo, a mrzelo ho neméně, než kdyby šíp kalený poranil srdce jeho. Zasmašilý odešel do ležení, a newzal jídla až do času nočnho. Ale za noci tmawé, zawolaw druhy swé, zjewil jim rány srdce swého, tázaje se, jak by se pomstil nad vládařem nešlechetným. Té samé noci také poslal tajně k strýci swému Konadowi, a přednesl jemu swé pohanění a od koho by mu bylo učiněno, i žádal jeho o radu, co by měl učiniti. On pak pravil: Znášli sebe, kdo jsi, nestrachuj se zhasiti oheň, který mne neméně pálí než tebe; nedbati není chwalno. Neb nebylo Konrada tajno, že král to wše činil k radě Zderadowě. A když posel slowa strýcowa Břetislawovi vyřídil, oblíbili si wšichni a přiswědčili a chwálili wšichni úsudek knížete jako od Boha sobě daný, poněvadž i oni sami několikrát prwé tak radili. Co více? Celau tu noc o to se jednalo, co se ráno wykonalo.

44. Nebo když se rozednilo, poslal Břetislaw k vládaři prwé řečenému, wzkazuje jemu, aby, kdež by se jemu líbilo, wzali spolu tajný potaz. On ničeho zlého se nenaděje, wzal s sebau župana Držimíra, a samotni toliko dva wyšli. Jak je mladík z daleka uhlídal, tolik od svých wyskočil jim naproti, aby dohodil kamenem. Bylt dal swým bojownikům

1091 znamení, aby, jak on swau rukawici wrhne jemu do řáder, učinili, co byli učiniti slíbili. Potom krátce jemu wytýkaje, čím ho kdy byl urazil, prawil: hle! víru, kterau jsem ti slíbil, wypowídám tobě; a obratiw koně, wrhnul jemu do očí rukawici. Nejinak nežli když lew rozzlobený zježí hříwu a pozdwihna ocas, úzlem, který jest na konci ocasu, tepa čelo swé, a ostnem, který jest pod ocasem jeho, bije w zadek žene se do wšeho, což jest w cestě; tak wyskočili ihned ze zástupu jinoši hořící a ozbrojení, Nožislaw a bratr jeho Držkraj synowé Lubomírowi a třetí Borsa syn Olenůw, a Zderada, který darmo utíkal, trojím kopím wysoko do powětří wyzdwhli, a jako otep na zem smrštili, a šlapali naň kopyty koňskými, a opět i opět jej ranili, a připichli tělo jeho k zemi kopími. Takowau smrtí štěstí newérné swrhlo s wrchu swého kola přítele swého Zderada dne 11 Čerwence. Ale župan Držimír bledý přiběhl do ležení, a zwéstowal králi, co se bylo stalo. Sám toliko král truchlil a kwílel; wšichni mladého chwálili, ač weřejně chwáliti nesměli. Břetislaw pak nedaleko odtud za jeden wršek přeložil ležení swé obzwlašť, a wětší část wojska a to w boji udatnější šla za ním.

45. Mezitím chot Konradowa, jménem Hilburga, jedna z počtu žen maudrých, bez wědomí manžela swého přišla do ležení králowa. A když byla králi ohlášena, swoval král přednější muže do sboru, a když jí bylo kázáno přijíti, stanula před králem, hojně skropiwši oblíčej slzami, a ježto wzlikání překáželo jí w řeči, konečně domohši se hlasu, tak jest promluwila:

Já, twau, králi milý! již swatkau slauti nehodná,
W pokoře přišla jsem, směle nikoli, ku kolenaum twým,
a padla na twář a pokořila se králi. A když jí kázal wstáti,
wstala a prawila: Nenacházíš, pane můj králi, w těchto stranách žádného předmětu wálky, žádného z bitwy odtud neodneseš wítězství; wedeš wálku wíc než občanskau. Ale míníšli nás a naše jmění dáti w kořist wojákům swým, obraciš proti sobě šípy swé, když bratra swého, kterému powinen jsi býti ochranau, obíráš laupeží krawau. Na Boha táhne, kdo na swé napadne. Nebo jakékoli zde daleko při hranicích swých wyhledáwáš míti kořisti, ukáži ti lepší, které se na-

cházejí uprostřed twého králowství. Nebo nikde se lépe neobohatíš, nikde více nezwelebíš jako we podhradí Pražském a w ulici Wyšehradské. Tam jsau Židé zlatem a stříbrem nejwíc oplýwající, tam z weškerých národů kupci nejbohatší, tam peněžníci nejzámožnější, tam tržiště, na kterém kořist hojná a přes hojnost dostane se twým wojínům. Aneb líbíš se ti widěti, kterak hořela Troja, nikde neuwidíš Vulkana více zůřiti, než když uwidíš ova prwé řečené hrady hořeti. Ale, řekneš, tof jest mé. Wšak to zde, co nepřátelsky hubíš, čí myslíš že jest to? Nejsmeli my a naše wše twoje? Pakli wšak blesky swé jen na hrdlo bratra swého brausíš, nebuď toho, abys byl jmín za druhého Kaina. Bez ujmy twé milosti bratru twému otewřeno jest Řecko, otewřeno jest Dalmatisko; chce raději w cizině putowati, než tebe z bratrowraždy winiti. Ano, raději wezmi, co ti posílá již ne bratr, než jako otrok twůj; a wyňala z řáder kleště a metlu z prautí. A jestliže, prawila, bratr proti bratu čím chybí, trestej; zemi pak, která jest twá, poruč komu chečeš raději. Domluwila, a tak dojala srdce králowo a hnula srdci welmožů, že se žádný nemohl zdržeti pláče. A král kázal jí, aby se posadila po jeho straně; ale ona prwé než se posadila, řekla: Když jsem tak našla milost před očima twýma, žádám ještě jednu prosbu; prosím nezahanbi twáře mé. Za welké prohrešení syna jest malého trestu dosti otci. Tu král prawil: Wím, kam směruješ. Ale jdi raději, a přiwed' čím dřív bratra mého i syna ke mně w swatém polfbení a we swazku pokoje. A polibil jest ji. Neb se král welmi obával, aby se bratr jeho i syn proti němu nespojili. Kteřížto když přišli, jsouce doprovoděni paní Hilburgau ku králi, dal jim polibení míru, a řekl král k synu swému: Synu můj, dobřeli jsi učinil, nebude nikomu lépe jak tobě; pakli zle, bude hřich twůj státi we dweřích.

46. Poté Břetislaw, znamenaje, že otec neučinil pokoj ze srdce, než protože musil, se wšemi, kteří byli přešli do jeho šiku, odešel do krajin hradu Hradce, a tam zůstával, darmo čekaje na nejistau proměnu štěstí. Neb kolikž jich bylo za ním šlo, žádný nesměl se podívat zase k swému domou, protože se krále, kterého byli urazili, welice báli, aby jich nezajal a buď uvrhnul do wězení buď hrdla neod-

¹⁰⁹¹ saudil. Wida pak král, že nemohl, jak chtěl, wylíti hněvu svého na synu ani na jeho přívržencích, powolal bratra swého Konrada, a swolal starší země, a stwrdil přísahau všech županů, aby po jeho smrti bratr jeho Konrad obdržel stolec a české knížetství. Tehdy král, posílen radau i také pomocí bratra swého, začal zjewně o to se zasazowati, jak by se na synu pomstil. A nebylo to tajno syna jeho Břetislawa; a bez meškání sebral se k němu wíc než tři tisíce mužů udatných, a přispíšiše zarazili jsau ležení u potoka Rokytnice, nazejtří hotowi jsauce swésti s králem bitwu. Nebo byl poslal napřed k otci swému posla, prawě: Hle, já, jež jsi daleko chtěl hledati, hle, jsem tu; cos chtěl potom učiniti, dnes učini. Také nesluší pominauti mlčením, co té noci w pozdní chwili božské ráčilo jest spůsobiti zjewení. Nebo když skutky lidské podlé míry wědomosti naší wyprawujeme, nehodno by bylo, abychom o welkých těch činech božských, které jsme sami widěli, mlčeli.

47. Tedy předrečené noci, když se to, co jsme prvé prawili, dalo mezi knížaty, dědici naši, to jest swatý Wáclaw a swatý Wojtěch, nawštívili jsau wězně w žaláři, a strastí welikau sklíčené swatým smilowáním takovým spůsobem je wyswobodili. Wytrhše předně weřeje přední i s dweřmi, hned téhož žaláře zadní dwířka jako železná sochory swými wypáčili, a také sloup, ku kterému odsauzených nohy ukrutně byli připiaty, přeraziwše wen ze dweří wyhodili; hned pak w uších odsauzenců hlas milý zawzněl, prawě: Až dosud wám a wlasti této orodowaní naše newzpomáhalo, protože jste byli nehodni milosti boží, co tuto wálku wíc než občanskau mezi Čechy a Morawau wedli tito knížata. Ale poněvadž jest milost boží a milosrdenství a ohled na swaté boží a wywolené jeho, my pak tam směřujeme, kam ona hledí, zajisté nikde přítomnost naše orodowaním nebude moci přispěti, kde ona prvé smilowáním nepřispěje. Pročež již jsouce jisti milosrdenstwím Božím, wstaňte, ke chrámu božímu pospěše, a že jsme my, zejména swatý Wáclaw a swatý Wojtěch, wás propustili a pokoj přinesli, wsem powězete. Kterížto hned jako z těžkého sna probuzeni a paut zbaweni, když strážní ještě spali, wyšli jsau swobodní, a jak jim bylo kázáno, učinili. Toho také téhož dne jiný opět zázrak se ob-

¹⁰⁹¹ jewil, poněvadž, jak swrchu swatých mučenníků zjewení ozná-milo, Konrad bratr králůw mř zjednal mezi týmž králem a synem jeho. Nebo předtím tak na sebe newřeli, že oba z obou stran majíce podezření, onen aby nebyl stolce zbawen, ten aby nebyl od otce jat, welmi se obapolně báli. Onoho pak rowného wěku mládež a wětší díl welmožů, hbitějších rukau a w boji udatnějších následowala; tomuto zase biskup Kosmas a proboštové kostelů a wšichni náčelníci země a starší w létech i užitečnější w radách se wším obecným woj-skem přáli, a s welkau láskau jej ctili. A wěru toho času od založení hradu Prahy nejhorší zločin byl by byl spáchán, kdyby podlé přání wšechno šlechty a lidu powstání nebylo swatým smilowáním přeblahoslaweného Wáclawa a welkým slitowaním boha wsemohaucího utišeno.

48. Když to widěli županowé, kteří byli zůstali w ležení, poslali jsau k Břetislawovi, a prawili: Jestli ty wěříš swému otci a nawracíš se ku předešlé lásce s ním, my žádným spůsobem newěříme jemu, protože chytrau jeho lstiost dobře známe. Wíceť se bojíme jeho přátelství než nepřátel-ství. Neb jako medvěd ani nejmenšího udeření nesene bez pomsty, tak on nikdy neupustí ode msty, až ničeho, cím jsme jej urazili, ani do jedinkého i bez pomsty nenechá. Pročež buď nás propust, abychom kamkoli ze země odešli s twým dowolením, buď s námi kdekoli jinde vyšších hledej paláců. Neb žádnému raději než tobě hotowi nejsme slaužiti co pánu swému. Břetislaw pak, wida, že jako bojownik bez zbraní nemá swého powolání, tak wůdce bez bojowniků ani jména wůdce nemá, wolil raději s nimi cizího chleba hledati, než sám bez bojowníka s otcem domácí míti pokoj. Také nemeškali, a sebravše jak dobytek tak paroby wšechny, wíc než dva tisíce bojowniků odtáhlo s Břetislawem knížetem ku králi uherskému. Jehož král Wladislaw poznaw co swého přibuzného, wlídně jej přijal, a wykázal bojownikům jeho ku přebývání místo, které slowe Banow, u hradu Trenčína; to místo leží uprostřed lesů a w horách, a welmi whodné jest a hojně na lowy. Špíze pak a jiné tělesné potřeby jsau jim z rozkazu krále dodávány od sausedních krajin; samého pak Břetislawa s několika měl král u sebe w rozkoších dworu královského.

1091 49. Téhož léta z nařízení krále Wratislawa Kosmas zvolený k Pražskému kostelu a Ondřej rovněž na stolici Olomouckou průvodem falckrabí Rapoty přišli do Mantue, a představeni jsou císaři třetímu Jindřichovi, rozmnožiteli říše, na začátku roku od narození páně 1092 prvního dne Ledna.
 1092 Čtvrtého pak dne téhož měsíce sprostředkováním prvé řeče-
 něho falckrabí Rapoty, sedě na paláci Mantuanském, kdež biskupů a hrabat řada nemalá s obou stran jeho seděla, když zwolení biskupové prvé řečení postavili se uprostřed, císař krásný dlauho tichá otewřel jest krásná ústa, prawě: Tyto bratry poslal jest k nám náš wěrný přítel Wratislaw král český, abychom dle rádu kanonického a apoštolského z moci naší stvrdili jich zwolení, kteréhožto rozhodnutí nechceme učiniti bez wašeho přiwolení. Tu biskup Münsterský, který byl ty časy přišel z Jerusaléma, vstal, a podepřew se na stůl, na kterém byly položeny berly, prsteny biskupské a ostatky swatých, prawil: Nebezpečné jest welmi, aby malý počet zrušil, co mnohých schwálením stvrzeno jest. Nebo mnozí jsme přitom byli biskupové, mnoho též knížat říše Římské, a byli přitom také legatové stolice apoštolské, když jste privilegiem svým stvrdili, aby obojí biskupství, Pražské a morawské, jak bylo od počátku, tak jedním a v celosti zůstalo. K tomu císař řekl: Nech, ať nyní, zač mne přítel můj žádal, učiním; o tom pak později svým časem porokuji. A hned zasnaubil je prsteny ku kostelům ku každému zvlášt, a dal jim pastýřské berly. Po vykonání toho tak kázáno jest oběma biskupům, aby šli zpět do Verony a tam čekali, ažby je falckrabí Rapota po vyřízení wěcí královských zase s sebou dowedl zpět do vlasti.

50. Mezitím powěst zlá ztepala naše uši, že král Wratislaw dne 14. Ledna odešel ku Kristu, a že bratr jeho Konradastaupil w knížetství. Kterýž hned poslal rychlauna k císaři, a slibuje jemu peníze žádal, aby zrušil zwolení biskupů, o němž jsme swrchu učinili zmínku. Ale císař wěce hledě k spravedliwosti, než aby přiswědčil penězům nepravosti, řekl: Co jsem učinil, učinil jsem, a nemohu svého změnitи činu. Smutně odešel wyslanec jménem Woklin, poněvadž neobdržel, zač byl žádal od knížete. Biskupové pak dle rozkazu císařova meškali jsou we Veroně až do začátku

postu, očekávajíce nawrácení a průvodu prvé řečeného hra-
 běte Rapoty. Potom když přijeli do Prahy w samou neděli kwětnau, uwítáni jsou od žákowstwa i od lidu poctivě, a předstaupili před kníže Konrada na hradě Boleslawi w auterý toho týdne. Kníže je wlidně přijal, změniw již smýšlení swé, a slawił s nimi welikonoce na hradě Wyšehradě. A w samý týden welikonoční o prvním Dubnu spadl weliký sníh, a takový mráz uhodil spojený s ledem, jak málo kdy bývá i prostřed zimy. Ale o skutcích tohoto knížete není nám mnoho psati, protože po sedmi měsících a 17 dnech téhož léta, we kterém knížetství došel, dne 6 Září se životem jeho pozbyl. Po němž nastoupil mladší Břetislaw, jehož, když přijízděl do hradu Prahy, s weselymi tanci rozestawenými po rozličných rozcestích ulic, jak díwek tak jinochů, hudaucích na píštaly i bubny a se zwoněním zwonů po kostelích lid radostně uwítal. Sám pak biskup Kosmas se žákowstwem a se slawnou processí uwftaw jej we bráně hradské před chrámem panny Marie, dowedl jej ke stolci, a dle rádu této země ode všech županů a welmožů jest postaven na stolec kněz mladší Břetislaw dne 14 Září.

51. Toho roku stalo se jest zatmění slunce dne 20 Září w pátek po poledni. Prvního pak Října jakýsi lžibiskup, jménem Rudpert, přišel do země prawil, že w zemi Waskonii mnoho let sprawoval kostel Kavellonský; a poněvadž jej poznal bratr naš Osvel, jinak také Asinus, a dosvědčil, že jest někdy biskupowal, když s ním z Uher konal pauf do Jerusaléma, kněz Břetislaw a Kosmas biskup zwolený rádi jsou jej přijali, a dopustili mu služby boží cíli běh po biskupsku konati. Co wíce? Posvětil mnoho kostelů, wyswětil w měsíci Březnu mnoho žáků, a na zelený čtrwtek swatosvaté křížmo požehnal. O welkonocích wšak přišel k němu jakýs duchowní, který totiž jeho bludu byl spoluždom, a newím co mu w tajnosti oznámil. Diwná wěc, ani kníže ani biskup zwolený nemohli toho wyprositi, aby aspoň krátký čas tu zůstal, nýbrž w samý týden welkonoční se spěchem dal se na cestu do Sas. Potom wšak když se rozhlásilo, že byl lžibiskup, poslali jednoho z latiníků, jménem Konstantia, do Waskonie, po němž biskup kostela Kavellonského, jménem Desiderius, oznámil psaním, že ten kostel nikdy neměl

¹⁰⁹² biskupa jménem Rudperta. Poslali jsau také ku papeži jménem Klimentovi, tázajíce se jeho mocnosti, co by se mělo státi w takové těžké wěci. Jimž on odpověděw zpátky, kázel kostely docela znou posvětiti; křtěných křížmem lžibiskupa nekřtiti znova, než toliko břmowati, podobně wyswěcených newyswěcowati znou, než aby toliko stáli mezi swěcenci při swěcení a toliko wzložením ruky aby přijali požehnání. A tak rány matce církwí učiněné od nepřítele zahojeny jsau lékem spravedliosti, když jest sprawoval stav wíry katolické papež Kliment třetí, Ježíš pak Kristus pán nás s otcem a duchem swatým kraloval po wšecky wěky wěkův. Amen.

Zastaw Muso krok, jest již té kroniky dosti;
Píseň skončena jest, žehnej přemilému čtenáři.

Skonávají se knihy druhé o letopisech českých.

1093

Počíná se předmluwa téhož děkana swrchuřečeného k třetím knihám téhož dila.

Již já wše s pomocí Boha dobratiwého splnil jsem,
Cožkoli, jak za to mám, jsem slíbil tobě čtenáři.

Již jsem o minulých příbězích čili prošlých časích málo ze mnohého zaznamenaw, běh swého wyprawowání dowedl až k časům knížete Břetislawa mladšího. Proč jsem wšak měl za dobré již upustiti od dfla započatého, není od wěci. Nebo o nynějších lidech neboli časích užitečněji jest, abychom docela mlčeli, než mluvíce prawdu, poněvadž prawda wždy nenávist plodí, w nějakau škodu uběhlí. Kdybychom pak od prawdy se uchylíce, jinak psali, než by se wěci měly, poněvadž příběhy skoro wšem známy jsau, neméně w nařčení pochlebenství a lži bychom upadli. Nebo lidé tohoto wěku z ctností jsauce wyswlečeni, baží, aby chwalami byli přioděni; což jest jejich nejwětší bláznoství, chtíti býti oslawau ozdobeni a toho, co oslawy hodné jest, nikterak nečiniti. Wšak nebylo tak za starých; kteří, ač byli nejvíce chwály hodni, wšak chwalám, po kterých nynější tauzí, wyhýbali se; a co oném bylo stydné, to těmto jest čestné. Těchto kdybychom na čisto wypsali činy, poněvadž mnohé nebyly z boží příčiny, nepochyběně bychom se newyhuli uražení některých, kteří ještě na žiwě zůstávají, lidé nowopečení a potakowači, kteří k řeči knížete ničeho tak pohotově nemají w ústech, jako: tak pane, druhý: tak jest pane, třetí: tak učin pane. Ale nebývalo tak jindy. Neb toho kníže nejvíce míval we wážnosti, který pro spravedliost nastrčil štit proti nespravedliosti, a který zlé rádce a uchylující se od stezky slušnosti zakřikl jedním slowem prawdy. Takových teď není aneb málo jest jich; a jsauli, když mlčí, jako by nebyli. Neb stejná

— jest wina a odsauzení, buď zamlčeti prawdu, buď přiswědčiti neprawdě. Protož zdá se nám býti mnohem bezpečněji wyprawowati sen nějaký, o němž nikdo newydá swědectví, než psati o příbězích nynějších lidí. Z té příčiny zanecháwáme potomním, aby šíře wyložili skutky jejich; nicméně wšak, aby nikdo neměl za zlé, že jsme jich pominuli ani se jich nedotknuwše, w krátkosti se pokusíme něco málo o nich zaznamenati.

1092

Počínají se knihy třetí téhož díla.

1. Tedy nowé kníže, Břetislaw mladší, ale wěkem do spěly, rozumem dospělejší, když dle řádu této země byl dosazen, powinnými službami slušně slawil na hradě Pražském swatého Wáclava, patrona swého, narození, a wsem dvořanům a županům slawné po tři dni učinil hody, kdežto, jak mohl dle swé nowosti, něco k užitku církwe uzavřew, něco k dobrému země této nařidiw, jakož hněd od počátku mladosti swé wsi naději skládal w ochraně božské, tak nyní při začátku swého knížetství, roznícen welkau horliostí pro křestanské náboženství, wšechny čaroděje, kauzelníky a hadače wypudil z objemu swého králowství; rowněž i háje neb stromy, které we mnohých místech ctíl sprostý lid, wymýtil, a spálil ohněm. Též také obyčeje powěrečné, které wesničané posud polau pohané o letnicích w auterý nebo we středu zachowáwali přinázejíce dárky k studánkám, oběti zabíjeli a zlým duchům obětowali, též pohřby, které se stávaly w hájích a w polích, a tryzny, které konali dle řádu pohanského na rozcestích a trojcestích jako pro odpočinutí duší, též také hry bezbožné, které nad mrtvými swými, na prázdné stíny wolajíce a škrabošky majíce na oblíčejích rozpustile provozowali, tyto wšechny ohawnosti a jiné bezbožné wynálezy dobré kníže, aby se napotom nedály w lidu božím, wykořenil. A poněwadž wždy Boha jediného a prawého z čistého srdce ctíl a pro něj horliost měl, wsem boha milouníkům se líbil. Nebo byl kníže wážený, vůdce w ležení oblíbený, bojownik w zbrani nepremožitelný. On kolikkrát koli na Polsko udeřil, pokaždé s welkau wítězosláwau se nawrátil. Kteréžto jmenowité léta od narození páně 1093, knížetství pak swého

prvního tak častými wpady zpustošil, že na této straně řeky ¹⁰⁹³ Odry od hradu Rečena až ke hradu Hlohovu mimo jediné místo Němci ani člověk nebydlil; a také nepřestal ji hubiti, až kníže polské Wladislav s welkým prošením poplatek minulého a přítomného roku zaplatil do posledního penízku. Kteréhožto poplatku auhrnek činil tisíc hřiven stříbra a 60 zlata. Kterýžto také kníže z té příčiny hrady, které causedí se župau řečenau Kladsko, odewzdaw synu swému Boleslawovi, poručil jej odewzdáním za ruku a slíbením wěrnosti knížeti Břetislawovi, aby poslouchaje swého ujce, krajinu od otce sobě swěrenau držel w pokoji. Sám pak kníže Wladislav učinil přísahu, aby poplatek někdy od knížete Břetislawa ustanovený, 500 hřiven stříbra a 30 zlata, za mír sobě propůjčený platil každoročně w určitém čase.

2. Léta od narození pána 1094, když ještě císař třetí ¹⁰⁹⁴ Jindřich za horami w Longobardii jednal záležitosti císařské, ohlášen jest obecný sjezd ode wšech biskupů a knížat říše Rímské o středopostí we městě Mohuči; ku kterémužto kněz Břetislaw vypravil zwolené biskupy Kosmu a Ondřeje, poručiw je a za ruku odewzdaw falckrabí Rapotovi již často řečenému, se žádostí, aby je představil arcibiskupu Mohučskému k swěcení. Když pak on za ně zakročil a před arcibiskupem i weškerým sborem wydal swědectví, že ondy císařem we městě Mantui bylo stvrzeno zwolení jejich, se schwálením wšech podbiskupí wyswěceni jsau Kosmas a Ondřej za biskupy dne 12 Března od arcibiskupa Mohučského jménem Routarda.

3. Toho roku bylo welké mření lidí, ale nejvíce w krajinách německých. Nebo když se řečení biskupové wraceli z Mohuče, když jeli skrz jistau wes, jménem Amberk, nemohli do farního kostela, ač dosti velikého, který leží wně wsi, wstaupiti, aby slyšeli mši, protože celé jeho dláždění až do posledního místečka bylo plno mrtwol. Podobně na hradě Kakeru nebylo domu, kde by nebyly tři i čtyřy mrtwoly lidské; jejžto minuwše nedaleko hradu w šířém poli jsme přenocowali. Téhož roku kněz Břetislaw w městci Září jakausi paní z Barwör, jménem Lukardu, sestru hraběte Alberta, pojal za manželku. Také toho léta a z rozkazu téhož knížete biskup Kos-

¹⁰⁹⁴ mas dne 27 Září posvětil jest oltář sw. Wíta mučenníka, protože chrám ještě nebyl docela dostawen.

¹⁰⁹⁵ 4. Léta od narození páně 1095 půlnoční strana na nebi po mnoho nocí widína jest čerwená. Léta od narození páně ¹⁰⁹⁶ 1096 dne 14 Dubna z rozkazu nejslawnejšího knížete českého Břetislawa od ctihodného biskupa Kosmy posvěcen jest chrám swatých mučenníků Wíta, Wáclava a Wojtěcha. Téhož léta bylo takowé pohnutí ano božské powzbuzení w lidu k putowání do Jerusaléma, že jest welmi málo w krajinách německých a nejvíce we wýchodním Francku po hradech i po wsech zůstalo obyvatelů. Kteřížto poněwadž pro množství wojska jednau cestau spolu jítí nemohli, někteří z nich, když tálili tauto naši zemí, z dopuštění božího uhodili na Židy a je bezděky křtili, kteří se pak protiwili, ty zabijeli. Kosmas pak biskup, wida, že se tak děje proti ustanovením zákonů, puzen horliostí pro sprawedliost, darmo se pokaušel zabrániti to, aby jich proti wúli jejich nekřtili; neb neměl, kdo by mu byl ku pomoci. Nebo kněz Břetislaw toho času se wším vojskem swým w Polsku na břehu řeky, která se jmeneuje Nisa, rozbořiv hrad jejich Brdo, mnohem doleji na též řece stavěl zámek welmi pevný na wysoké skále, odkudž wzal jméno Kamenc. Že wšak Židé po nemnohých dnech zase swrhli se sebe jho Kristovo a pohrdli milostí křestu a spasením we wíře katolické i opět podrobili swé šíje jhu zákona Mojžíšova, tof mohlo se přičisti nedbalosti biskupa a představených kostela. A když byl již wystawen prvé řečený zámek Kamenc, prvé než odtamtud kněze Břetislaw odešel, pojawi stranou Mutinu syna Božowa, swého pobočnika a tajemníka, a mnoho jemu wytýkaw, čím jej byl často urazil, řekl: Já, kdybych se nebál uraziti Boha, jak jsi zaslaužil, wéru oči bych ti wyloupil; ale nechci, protože jest welký hřich zkaziti, co prst boží utwořil na člowěku. A dowoliw s ním dwa bojowníky toliko, od swého oblíčeje a boku jej wzdálil, a poslaw do Čech, wšecko jeho jméní kázal pobrati. Také bez prodlení, když se wracel, wyslal kněze zástup, aby chopili Božeje syna Čáćowa, Mutiny příbuzného. Nebo wždy měl ono pokolení Wršowici w nenávisti, protože znal welkau jeho pýchu a jeho lsti. A jak jej chopili, hned, jak bylo nařízeno, posazen jest na loď i s manželkou a s dwěma syny, a wypověden do Srbska,

a odtamtud odjel do Polska, a tam nalezl bratra swého Mutinu, a kníže polské je dosti wlídne přijal.

¹⁰⁹⁷ 5. Léta od narození páně 1097 kněz Břetislaw, powolaw k sobě Oldřicha syna Konradowa, kázal jej zajmauti, a dal jej dowézti na zámek Kladsko do wězení.

Léta od narození páně 1098 dneslo se knížeti Břetislawovi, že někteří z Židů utekli, někteří že pokradmu bohatství swé odnášejí dílem do Polska dílem do Uher. Z čehož kníže welice se rozhněwaw, poslal komorníka swého s něco bojowníky, aby je od hlawy až do paty obrali. Kterýžto příšed, swolal k sobě starší Židy, a tak začal k nim mluwiti:

Ó lide zkurusynu splozený, lide Ismahelitský!

Byste mu řekli, nač útek ten, jest knížete rozkaz,
Proč chcete ubratí teď nabytého zdarma bohatství.
Wšak což jest koli mé, to zajisté jest moje wšecko.
Žádných z Jerusaléma s sebau statků jste nenesli.

Třidceti Wás za peníz počítaje, Vespasianus
Císař wypowěděl; roztroušeni po světě tak jste.

Přišli jste sem hubení, hubení se mi kam chcete kliďte.
Pokrtěni že jste nyní, wšak Bůh jest sám toho swědkem,
Nestalo jest se to mau, než božkau stalo se wúli.

Že jste pak zase upadli zpět do Židowství, nechaf Kosmas biskup hledí, co by proto měl učiniti. Řekl jest to we jménu knížete, a hned wtrhše wybijeli domy, pobrali poklady a co nejlepšího nábytku našli. Ničeho než toliko zrna obilí, což potřeba k potrawě, jim nezanechali. Ó, kolik jest peněz bídňím Židům toho dne pobráno, ani z Troje zapálené tolík bohatství na břehu Euboejském nebylo sneseno.

6. Téhož léta dne 10 Prosince Kosmas biskup odebral se jest ku Kristu. Byl jest pak tento biskup pokorný, sprostý, trpělivý a welice milosrdný, a učiněná sobě od kohokoliwěk příkoří s tichau myslí snášeje, tém, kteří winy swé poznali, dobratiwě odpauštěl; ke wdowám nebyl hluchým, wylýchaje je, sirotkům pomáhal neprodléwaje, nemocné pilně nawštěwoval, posledního osudu nejsa nepamětliw, pohřby ochotně konal.

7. Po jehožto smrti kněz Břetislaw, maje péci o duše a uwažuje propůjčenau sobě od Boha moc woliti ženicha církwe, počal pozorně a bedliwě sám w myslí swé mlčky přehlížeti mrawy duchowních, život a chowání jednohokaždého přemítati,

¹⁰⁹⁸ kterého by z nich nejlépe powýšil k nejvyššímu stupni kněžství. I ačkoli sám znal mezi svými, co na kterém duchowním bylo, předce wzpomínaje na ono příslowí Šalomaunowo: wšecko, synu, čin s radau, powolal Wikberta, swého swaka po sestře, muže maudrého a w takových vězech welmi zběhlého a obezřetného, i prawil k němu: Tys býwal za času otce mého, krále Wratislawa, wždy u dwora prvním mezi přátely. Tys prohlédł mrawy a žiwobytí Čechů; ty znáš nejen laiky, nýbrž i duchowní wšecky naskrz a weskrz; s twau radau chci nyní biskupa zwoliti. K tomu hrdina wlastními slowy ne newlastně odpowěděl, prawě: jindy, pokud otec twůj žil, má rada platíwala; nyní žijí lidé takových mrawů, že samy sebe za něco drží, ač nic nejsau, a žádná rada se jim nelibí, než která je po jejich chuti. Ale wy lépe wíte, že w tak swaté wěci ti, kdož radí k dobrému církwe swaté, mají býti prosti hněwu a nenávisti, milosrdenství a přátelství. Nebo kde ty wěci duchu překázejí, klame se lidské mínění; mne wšak ani přátelství se žádným newáže, ani milosrdenství nepodjímá, ani nenávist nesauží, ani hněw nerozněcuje, abych před wámi newyslowil, co žádá řád spravedliwosti. Jest tu otce twého a nyní twůj kaplan, kterého wy lépe znáte než já, jménem Heřman. Ten byl wždycky we službě králové stálý, w úlohách wěrný, w poselstwích jednatel spolehlivý, čistý, střízlivý, pokorný a tichý; žádný piják wína, žádný ctižadostivec, žádný nadutec, a což jest první ctnost na duchowním, obzwlaště učený, a co se týče lidského mínění, widí se býti muž dobrý a dokonalý naskrz; jen kdyby neprekáželo, že jest cizozemec. Tu se kněz diwil swému a jeho jednostojnému úmyslu, a prawil: Nejinak zdá se twému jak mému srdeci. A že jest cizozemec, tím více prospěje církwi; nebude ho přátelstvo utahowati, nebude ho tižiti starost o děti, nebude ho obírat tlupa přibuzných; co mu odkudkoli přijde, wšecko bude míti newěsta jeho a matka církew.

Ten tedy af Pražským jest biskupem, tak učiním já.

¹⁰⁹⁹ Také bez prodlení swoláni jsau nejpřednější w zemi a přestawení církwe we hradě Boleslawi, a k náwrhu knížete se schwálením duchowenstwa a s přiswědčením wšeho lidu, Heřman, dle powýšení jahen, ku proboštství Boleslawskému powznešený, ke wznešenější ač nerád wywolen jest biskupské

hodnosti. Stalo se jest pak toto zwolení léta od narození páně ¹⁰⁹⁹ 1099 posledního dne měsíce Unora.

8. A poněwadž toho roku císař, třetí Jindřich, slawiwelikonoce w Řezně, kázel knížeti Břetislawovi se swým zwolencem tam přijíti. Kterýž, slawiwelikonoce na hradě Wysehradě, třetího dne po prowodu přijel jest do Řezna. A poněwadž byl před swátky poslal napřed laskawé dary jak císaři tak jeho dwořanům, což jest bylo jeho přátel u dwora, přijeli mu naproti skoro na tři míle, a tak dowedli jej do města s welkau poctiwostí. A k první prosbě jeho císař potwrdil wolbu českau, a dal Heřmanowi prsten a berlu biskupskau. Dále také to obdržel prosbami u císaře, že dal korauhew bratru jeho Bořivojovi, a wsem Čechům, kteří s ním byli přišli, jej představil, aby po jeho smrti bratra jeho Bořivoje pozdwihi na stolec.

9. Téhož léta týž kněz Břetislaw, přišed s vojskem na Morawu, přestawil jest hrad Podiwin, a nawrátil jej, jak bývalo prwé, w moc Heřmana biskupa, a tam we wesnici Sliwnici slawiwelikonoce. Potom sjel se s králem úherským Kolomanem na poli, které slowe Lucko, a mnoho jsau spolu jednali, smlauwajíce se k spokojenosti obau stran. A dawše sobě nawzájem nesmírné dary, obnowili jsau staré umluwy přátelství a míru, i stwrdili jsau je přísahami. Tam kněz Břetislaw swého zwolence Heřmana jahna poručil Serafinowi arcibiskupu k swěcení. Kterýž když přijel do sídla swého na hradě Ostřihomě w čas, we který se koná swěcení na kněžství, dne 11 Čerwna wyswětil jej za kněze, a mne, ač nehodného, podobně k témuž powýšil stupni. Kníže pak po skončení toho sjezdu zarazil ležení před hradem Brným. Neb se hněwal welice na syny strýce swého Konrada, Oldřicha a Lutolta. Kteříž utekše před obličejem jeho, zawřeli jsau se na pevných zámcích, a poslawše k němu, postaupili mu ostatních hradů, obávajíce se, aby nehubil země. Zatím kněz Břetislaw, wložiw posádky do hradů, kterých jemu byli postaupili, a poručiw je bratru swému Bořivojovi, wrátil se jest do Čech. Ale Ottowi synowé Swatopluk a Otík s matkou swau Eufemií byli knížeti welmi poslušní a wěrní. Také téhož léta kněz Břetislaw o wánocích Boleslawa, swého příbuzného po sestře, pozval k hodům, které byly připraveny na hradě Žatci, kdež

¹⁰⁹⁹ w samý hod boží se swolením všech županů země české učiněn jest Boleslaw štítonošem ujce svého. Kteréhožto když po swátcích kníže wyprawil zase domů, dal mu darem a ustanowil, aby za službu hodnosti štítonošské měl z platu, jejž otec jeho Wladislav odwádél ročně, pokaždé 100 hřiven stříbra a 10 zlata.

¹¹⁰⁰ 10. Léta od narození páne 1100 kněz Břetislaw, zwěděw ze zpráw některých najisto, že by císař mnil slawiti welkonoce we městě Mohuči, měl za nejlepší, tam poslati swého zwolence Heřmana, aby on jak dary swé císaři donesl, tak také požehnání, kterého očekával, od mistra swého obdržel; a poručiw jej Wigbertowi, který měl rawněž býti w palaci císařském, žádal, aby jemu we wší záležitosti jeho byl nápomocen časem swým. Ale poněvadž arcibiskup Ruthart, nařčen byw z kacírství swatokupeckého, opustiw Mohuč, ty časy meškal w Sasích, wyswěcen jest biskup Heřman z rozkazu císařova a se schwálením všech suffraganů kostela Mohučského od kardinála Ruperta, tajemnika papeže Klimenta, který tam právě byl přítomen, o prowodu dne 8 Dubna.

11. Téhož léta zázrak diwný a na wěky pamětihodný, jejž milost božská pro zásluhy nejsvětější mučednice Ludmily ráčila objewiti, jak jsme sami widěli, Lásce waří předneseme. Nebo paní abatyše Windelmuth, služebnice boží pobožná, kostel sw. Petra apoštola, ležící na statech téhož kláštera, kterému byla předstawena, pro stáří od základu rozbořený, přestawěla a k dokonání přiwedla. Když pak vyžádala sobě abatyše, aby jej biskup posvětil, když dle obyčeje ostatky swatých wložila do pušky, mezi jinými podala paní biskupovi látku na píd širokau, které byla dostala ze záwoje swaté Ludmily, žádajíc, aby ji podobně mezi swatými ostatky wložil do pušky. Tu biskup, jako hněwiwě, řekl: Nemluw, pane, o její swatosti; nech babičky starénky odpočívati w pokoji. K tomu abatyše prawila: Nemluw, pane, nemluw takových řečí; nebo Bůh pro její zásluhy mnoho welkých wěcí koná každodenně. Hned přinesen jest z rozkazu biskupa kotel welký, plný žhawého uhlí; a po wzývání jména Trojice swaté biskup whodil látku na uhly plamen sálající. Diwná wěc, kauríček a plamének okolo látky wyšlehl, ale nic neuškodil. A to také bylo znamenité k zvětšení zázraku, že pro welkau žhawost dluhu nemohla látku wyňata býti z plamenů, a když konečně

byla wyňata, jest widína tak celá a pewná, jako by toho samého dne byla tkána. Tím tak zřetedlným zázrakem překwapieni jsauce, biskup a my wšichni slzami jsme byli skropeni z radosti, a wzdali jsme díky Kristu. Posvěcen pak jest kostel ke cti svatého Petra apoštola dne 3 Října.

12. Také téhož roku dne 18 Října Bořivoj, bratr knížete Břetislawa, učiniw přeskrostné hody na hradě Znojmě, pojal za manželku Helbirgu, sestru markrabí rakauského Lipolta. A poněvadž téhož času syn Konradůw Lutolt, s dowolením Gotfrida wpuštěn na hrad Rakoúsy, mnoho činil škod Bořiwovi, každě noci hubě jeho dědiny a maje autočiště w řečeném hradě; protož kněz Břetislaw welice se rozhněwaw, opět sebral pole, a wtrhnul do Morawy, chtěje pomstíti škodu bratrowu. Ale prvé poslal ke Gotfridovi, a zapříšahal jej pro staré umluwy přátelství, aby mu Lutolta buď wydal spautaného bez prodlení, nebo aby jej ze zámku swého wyhnal tu chwili. To když nezůstalo Lutolta tajno, wystrčiw hradčany Istí wen, sám se swými bojowniký mocí hrad podržel. Tu Gotfrid s posly, kteří byli k němu wypraweni, přijel knížete wstří u zámku Wranowa, a přede wšemi wolal, že jest Lutolt zrádce a nepřítel vlasti. Žádal pak od knížete již pomocí k nepřátelskému dobytí zámku, jejž byl přátelsky pod wěru onomu propůjčil. Jehož žádosti kníže neodepřew, položil wojsko kolem hradu, kdež po šest neděl s nejwětší mocí w noci jako we dne bojovalo se, až pak hlad, který pewných hradů dobýwá, na zámku obdržel wrch. Jím přemožen Lutolt a bojem wysílen, času nočního tajně wywáznuw, sotwa sám jediný utekl, nechaw tam swých bojowniků. Kteří, když bylo ráno, sebe samy i zámek wzdali do rukau knížete. Mezi tímto bojem Pawlík syn Markwartůw, wychowatel Wladislavůw, střelau přišel o život. Také Doběš syn Lstimirůw padl, když jsa na řadě konal hlídku noční. Tyto dva ztratiw a hrad Gotfridovi nawrátiw, kníže co wítěz se swými přijel zpět do Čech.

13. A když se již blížily wánoce a kníže na lowích meškal we wsi Stbečně, jednoho dne prý mezi obědem řekl k jednomu lowci, který seděl nedaleko od něho u čtvrtého stolu: Ej ! Kukato ! myslíšli že newím, kdo jest mezi wámi, který mě hledá zabítí ? On pak, jak byl člowék prudký w řezech, zwolal :

1100 Bůh to daleko odvrat, a oko twé jeho nešetři, ať ten čím rychleji padne, kdo takowau wěc strojí. K tomu kníže odpověděl: Ach, dobrý člowěče, nikomu nelze wyhnauti se newyhnutedlnému osudu. Nazejtří pak, poněwadž bylo u vigilii swatého Tomáše apoštola, slyšew ráno mši, šel na low, a když se již w noci wracel, vyšli jemu před wes sluhowé wstříc se swítilnicemi a pochodněmi. A w tom Lorek, zlý lotr poslaný od dábla, wyskočil ze skryše opásán mečem, a jak nejsilněji mohl, probodl kníže zrowna do střew loweckým bodákem. Nejinak padl kníže u prostřed háje než jak by

Swětlonoš upadl zářící s wýsosti nebeské.

Přiletěl ihned truchlící zástup jeho, a wytáhše hrot, zdwihi kníže polomrtwé. Onen wšak sluha satanůw, když pospíchal na útěku w temné noci, spadl s koněm do jámy, kterau byla učinila bystřina dešťová náhle spadající. Není jisto, zdali on sám rukau swau čili meč z pošwy wypadlý tak jej probodl prostředkem břicha, že z něho wšecky wnitřnosti wyběhlý. Stal se pokřik po wsi; jedni skočili na koně, jiní se zbraněmi sem tam se rozběhli, hledajíce spachatele takového zločinu. W tom jeden jej našel položivého, i ačkoli měl ránu dosti smrtelnau, předce utal jemu hlawu mečem, prawě:

Pekla ty do stínů černých ne bez winy zajdeš;

Skrz tebe zef Cereřin činy ať mé zwí, pamatuj si.

Kníže pak ačkoli byl položen w takové bolesti a zármutku, té noci a potomního dne nespustil ducha ani úst od chwálení boha, nyní slzawau lítost ukazuje, nyní ze hřichů svých se zpowídaje jak biskupu Heřmanovi tak jiným kněžím božím. Poplatek pak, který toho času byl přinesen z Polska, a což nalezl w komoře swé, skrz ruce biskupa dal rozděliti po klášteřích. A když byl wšecko nařídil, co bylo potřeba nařídit za duši, řekl: Dejte synáčkovi mému trubičku mau a mé kopí házecí; ostatní není mé, abych mu dal, co bůh we swé moci zanechal. A tak w noci potom po kuropení w rukau kněží dne 22 Prosince jako dobrý boží bojownik' dwojí podstatu lidskau rozdělil na její počátky, a beze wší pochybnosti wěříme, že buď již dosáhl buď brzy dosáhne družstva nebeského. Za jehož marami jda jeden z duchowenstwa, až ke hrobu opakoval takové kwislení, wolaje: Duše Břetislawowa Sabaoth Adonay ať žije oswobozena od smrti, Břetislaw Ischy-

ros. Diwná wěc, pláčem swým duchowenstwo a lid tak po- 1100 bádal ku pláci, že pláče ještě wíce bys chtěl plakati. Pohřben jest pak s welikým nářkem swých na hřbitově kostela swatého Wáclawa wenku před dweřmi na lewé straně, jak byl sám nařídil. Tam sestra jeho Ludmila, služebnice bohu oddaná, wystawila na pilších kapli klenutau ke cti sw. Tomáše apoštola, a ustanowila, aby w ní každého dne byla slaužena mše za zemřelé. A poněwadž se hned roznesla powěst w lidu, že jest kníže zabit z národu Božeje a Mutiny, které byl prvé wypudil kníže ze země swé, rozmýšlují se někteří, zdali winnější jest, kdo dal radu čili kdo přiwolil, aby učinil; ale w prawdě jsau oba zločinci; nicméně wšak winnější jest ten, jenž ke wraždě radí, protože sebe samého i druhého we zločin uwodí. Tedy jste wy Břetislawa zabili, kteří jste, aby zabít byl, radu dali. Poslali jsau ihned biskup a županowé se spěchem na Morawu k Bořivoji posla, aby si přispíšil obdržeti dané sobě od císaře někdy celé země české knížetství. Který přišed, spěšně w samý den božího narození s přiwojením všechných wespolek pozdvižen jest na stolec. Tehdy sprawedliosti bohyň setřela naskrz stopy swé, které byla sotva zůstavila w Čechách wtlačené, když rozhněwawši se na země odešla do vlasti nebeské. Nebo bylo práwo Čechů, aby wždycky z knížat jejich rodu starší dle narození dosáhl stolce w knížetství.

14. Léta od narození páně 1101 Oldřich a Lutolt, synowé Konradowi, zapudiwše posádky z Morawy, kterých tam byl Bořivoj při odjezdu swém zanechal na stráži, uwázali se w hrady swé; podobně Božej a Mutina wrátili se z Polska, a kníže Bořivoj propůjčil jim milost swau ne ze srdce, nýbrž že toho potřeba času žádala, i obdrželi zase hrady swé, které měli prvé, Božej Žatec a Mutina Litoměřice.

15. Těhož léta Oldřich přišel k císaři we městě Řezně, a staral jej prosbami skrze přátele swé, i doléhal naň nesmírnými sliby, aby mu nawrátil knížetství země české od bratra jeho mladšího Bořivoje jemu nespravedliwě předuchwácené. Císař, wzaw od něho peníze, dal mu znaky knížetství a korauhew; ale předestření, aby za kníže zwolen byl, wzložil na wuli Čechů. Tehdy Oldřich wyprawi posla, muže welmi wýmluwného, jménem Neuše, syna Dobremilowa, winil bratra swého Bořivoje, wytýkal županům, a hrozil jim, odwolávaje *

1101 se, že jest starší wěkem, a wyžadowal sobě důstojenství stolce knížecího, mladším bratrem nespravedliwě sobě odňaté. On, ač byla pře jeho sprawedliwá, wšak darmo chytal za ocas, kde rohy pustil. Tak Oldřich pozdě se pokaušel, aby bratra swého Bořivoje, již na stolci utvrzeného, wypudil z panství. Když pak z vyřízení posla swého widěl Oldřich, že ani bratr jeho nechce od stolce upustiti, ani županowé k jeho úmyslu přistaupiti, obdržel jen tolik prosbami, aby směl s powolením císařovým mocí napadnauti na zemi sobě nálezející; a hned přitowaryšili se k jeho družstwu mužowé we wězech wálečných stateční, Sigard hrabě ze zámku Sály a bratr jeho biskup Frisinský, jménem Oldřich, a swak jeho po sestře jménem Fridrich. Jejich ducha byl roznítil k žádosti wálky, slibowaw jim zlaté hory a ujišfowaw, že jemu jsau přátely všichni země české starší. Krom toho, odkudž jen mohl, nemálo sobě ku pomoci zjednal Němců, kteří dle hlaupostí swé myslili, že jsau w Čechách zlata a střebra tíže na ulicích rozráženy a wyvrženy. Když pak ty sebral w jedno, wtrhli Oldřich s bratrem swým Lutoltem w měsíci Srpnu do krajin země české, ale o zlém znamení. Nebo Bořivoj sebrav wojsko, wytáhl jim wstříc, a zarazil jest tábor na dwau chlumích u zámku Malína, hotow jsa nazejtří swéstí s nimi bitwu. Němcí pak nedaleko s druhé strany potůčka Wyspliše zřídili tábor, tak že obě wojska mohla od obojích býti widěna. Když pak oni shledali, že jest jednomyslná stálost Čechů při knížeti Bořivojovi, prawili k Oldřichovi: Kde pak jsau starší národu českého, o kterých jsi prawil, že jsau twými přátely. W prawdě lhal jsi w hrdlo swé, a nás jsi sklamal a uwedl we weliké nebezpečenství. Chtěli jsau se wrátili, ale nemohli, protože po též cestě za nimi Swatopluk s bratrem swým Otau, weda s sebau dva zástupy, přicházel knížeti Bořivojovi ku pomoci? Co měli činiti? Welkau odewšad stísněni jsouce auzkostí, cestau auzkau a příliš těsnau stezkau, kudy se chodí přes les k Habrům, pospíšili sobě w noci hanebným útěkem. Tam jest biskup Frisinský ztratil kápi swau. Tam pro obtížnau cestu odhodilo wojsko wšechn náklad s wěcmi potřebnými. Když pak bylo ráno, přišli Čechowé, a rozebrali kořisti, při kterých nepřítele nebylo. Byli pak toho času Bořivoj a Swatopluk sworní a jedné myslí wespolek; ale odkud wznikla mezi nimi

různice, powím w krátkosti, obrátě se k začátkům málo dřew- 1101
nějším.

16. Léta od narození páne 1102 Wladislaw kníže polské, 1102
maje dwa syny, jednoho narozeného ze sauložnice, jménem Zbyhněwa, druhého pošlého z Judyty, Wratislawa krále dcery, jménem Boleslawa, mezi ty rozdělil panství swé na polowice; ale poněwadž dle slow páně každé králowství w sobě samém rozdelené spuštěno bude a dům padne na dům, i jak se wubec říká, dva kocauři do jednoho pyle chycení že spolu býti nemohau, léta od narození páne 1103 Zbyhněw hned po smrti 1103
otce proti bratrowi swému zdwihi zbraň, a slibéním peněz přidružil sobě kníže Bořivoje ku pomoci. Tento hned posal pro Swatopluka na Morawu, a když se spolu sešli, zarazili ležení wedlé zámku Rečena. To když slyšel Boleslaw, posal wychowatele swého Skrbimíra, a žádal knížete Bořivoje, aby pamatoval na přesbuznost; prawil, že jest jemu po Juditě sestře jeho bližším; a mimo to podával jemu do ruky desíti měsců naplněných tisíci hřivnami. O peníze! wy wše豪 zlého králowé, podwodu přátelé, wíry protiwníci a nepřátelé. Wy sprawedliwost kazíte, prawé saudy podwracujete. Wámi podplaceni Hrabiše a Protiven, knížete Bořivoje rádci, přinutili samého knížete, slowo Zbyhněwovi dané zapříti. On pak hned, wzaw peníze, nawrátil jest se k domou; a poněwadž ani peníze nedal Swatoplukovi, on rozhněwaw se welmi a rozpálen hněwem, když odcházel, řekl prý: můj požár zříceninami uhasím.

17. Léta od narození páne 1104 zwolen jest Jan za biskupa morawského. Téhož léta posal Swatopluk do Čech wyzwědače neprawosti, udawače sprawedliwosti, rozséwače neswornosti a wše豪 zlého auskoku wynálezce, a kteří by

Seštwati jednosworné uměli do zbraně bratří. Ti obšedše skoro weškeré hrady w Čechách, jedny penězi podplatili, jiné dary, jiné sliby zawázali, a které znali dyctiwé nowých wěcí nebo zbawené důstojenství nebo wrtkawé a ducha nestálého, wšecky swými auskoky získali k straně knížete Swatopluka. Když se to tak nastrojilo, léta od narození páne 1105, když slunce meškalo w desátém dle wáhy, 1105
wkročil Swatopluk se swau družinou do Čech, i wyšly jsau jemu wstříc zástupy newěrných; někteří wšak z nich očeká-

1105 wali, aby jej otewřenau branau přijali downitř zdí hradu Pražského. Ale prwé téhož dne kněz Bořivoj welmi brzy z rána přišed, napřed osadil hrad, a vložil do něho silnau posádku, a poručiw jej biskupu Heřmanowi, se swými se odebral na Wyšehrad. A hle! Swatopluk w pořádku se šesti pluky pěkně uprawenými objewil se w poli, a poněwadž jemu nikdo newyšel naproti z hradu, w nejistotě a w pochybnosti maličko se zastawil, a potom hned přebředše přes řeku Wltawu pod wesnicí, která slowe Bubny, přiblížili se ke hradu, ale našli brány zawřené a na zdech bojowníky udatně odporující. Tam od jedné služky stojící na zdech ošklivě bywše pohaněni, tauž cestau se nawrátiwše, zarazili stany mezi oběma hrady na místě, kde se w sobotu konají obchody, domníwajíce se, že z obojího hradu spríseženci jejich tu noc sběhnau se k nim. Čehož když dokonce neučinili, když bylo ráno, Swatopluk, swolaw shromáždění, tak začal mluviti k swým: Ačkoliw není teď kdy, abych se dal do obšírné řeči, předce powím něco málo whodného, aby se nezdalo někomu, že se bojím příhody smrti. Nebo bojácným a nečinným, kterým se bídny život widí býti příjemný, jest smrt nejpřiměřenější; ale udatnému muži najítí smrt w boji sladší jest než nektar tekutý. Wšak jsem já dáwno u sebe uzawřel, buď dojiti chleba a cti lepší, buď w boji podlehnauti smrti čestné. Ale wám jest se nyní chrániti té smrti, aby žádný z was nebyl jat a s rukama za zády swázanýma nepřátelům diwaldem učiněn, jako wůl na porázku weden, a aby nepadl zabít sekerau. Nebo poraženým jest jediné vítězství to a památka chwály hodná, aby se nepřátelům nedostalo vítězství bez krwe. Tak prawil, a ihned obrátiw se s družinou swau na cestu do Morawy, řekl k Wackovi županowi: O bídne řízení štěstí, kterým nyní nucen jsem seděti na zemi jako sowa, jenž jsem se zdál jako obratný orel powznešen býti skoro až k oblakům. Ale Wacek jemu prawil: Nesmí tě pane zhrotiti toto protiwenství, po kterém tím rychleji přijde blaženější štěstí, poněwadž také po wodnatém mraku jasnost slunce wice se stkwí. Neb takowá jest nestálost všech wěcí na světě. Při jich odchodu kněze Bořivoj se swými je pronásledoval, i ačkoliw měl sedmkrát wíc bojowniků, předce neodwážil se swěsti s nimi bitvy, protože se bál newery swých, aby se

opustíce jeho ležení, k wojsku nepřátelskému neobrátili, ale 1105 pronásledoval je pozdálečí až ke wchodu lesa.

18. Léta od narození páně 1106, když wynálezce nesworostí dábel rozséval neswornosti po weškerém světě, byli jsau někteří z jeho pomocníků z welmožů německých, kteří swedše syna císařova, totiž krále Jindřicha Čtvrtého, navedli jej, aby proti otci swému zbraně se chopil. A on, utíkaje před synem, we městě Řezně s malým počtem ohradil se we zbrani, a poslal pro kníže Bořivoje, aby mu přitáhl s vojskem na pomoc. Také bez prodlení přitáhli Čechowé, a nedaleko Řezna zarazili ležení u řeky Řezny; s druhé pak strany též řeky bylo ležení syna císařova. Tu ti, kteří se zdáli býti přátelé císařovi, první Lipolt markrabí rakauský, daw se na útěk w noci, nawrátil se domů se swými. Děpolt pak a Berengar markrabové odebrali se do ležení krále Jindřicha mladšího. Widauce pak Čechowé, že byli odewšad opuštěni, neméně, jak nejrychleji mohli, pospíšili spolu na útěk w noci. Což když spatřil císař, opustil Řezno, a přešed od poledni strany po cestě, kterau se chodí do Netolic, wešel do Čech, kníže pak Bořivoj poctiwě jej přijaw, jak císař sám chtěl, dal mu průvod k Sasům zemí swau císaře důstojný, i dovedl jej až ke swaku swému Wigbertowi. Odtamtud táhuw skrz Sasy a přes Rýn, přijel do Leodie, kdež po nemnohých dnech pozbyl se žiwotem císařství dne 7. Srpna.

19. Téhož léta Swatopluk, swolaw ty, kteří s ním byli odtáhli z Čech, co by měl činiti, již w díle započatém tázal se o radu. Tu Budiwoj, syn Chřenůw, wékem starší než druzí a jazyka wýmluvnějšího, muž we protiwenství i w štěstí myslí chladné a w takowých záležitostech od prvního mládí wyučený a plný auskoků, takowau řeč k němu učinil: Proměnlivý jest wýpadek w bitwě, a brzy ti, brzy oni měli wrch we wälce. My wšak, bratří, ještě jsme nebojowali do krwe, ještě jsme neučinili hlawám swým mostu, po kterém se přichází na stolec, který wšak také učiníme, jestli nás osud donutí jej učiniti. Ale poněwadž newždy zbraní, nýbrž častěji auskoky se přichází na přískré wrcholy sláwy, nyní odložice zbraň, užíme auskoků. Neb takowými spůsoby jest Troja od Argů dobyta w desátém roce. A Prudentius prawí we Psychomachii, řka:

¹¹⁰⁶ Nic rozdílno není, zdali zbraň neb lešt ti pomůže.
 Také bez prodlení poslán jest druhý, abych tak řekl, prohnaný Sinon do Čech, přerozličným naučený auskokům, vnuk Hapaty, který připraven na obojí štěstí, nebál se příhod smrti, kterému slušně zní jméno mužský, protože mužsky si počínal. Nebo jako někdy Sinon Argivy ozbrojené zawřené do koně skrze swé lži wtáhl downitř zdí Troje, tak prohnanými smyšlénkami tohoto otewřela se knížeti Swatoplukovi země česká přemožená. Ten když přišel ku knížeti Bořiwojovi, pad na kolena, slzami přetvářenými skropil nohy knížete, a když mu bylo kázáno wstati, takto mluvil: O, já bídny, že jsem sotva útěkem se ztratil a sotva jsem ušel nešlechetným rukaum zlého Swatopluka, který kdyby mě byl chytíl, bez pochyby tyto oči by by mi wylaupil. I poněvadž se na něm jinak pomstíti nemohu, o bože wšemohaucí, buď mi dowoleno tajemství jeho odkryti, buď mi dowoleno wyzraditi wšecky, kteří jsau w této zemi jeho přátelé. A tak míchaje prawé s křivým, ze mnohých hanebností winil Swatopluka, i aby mu wíce bylo wěreno, stwrdil řeči swé přísahami. Takowými chytrostmi a úklady muž dobrý a sprostý, kněz Bořiwoj, sklamán a mnoho wěre lžem, sněti silné, na kterých i sám podepřen sedél i čest jeho wisela, neprozre-tedlně přesekal a s wysokého wršku spadl. Nebo přátely swé wěrné Božeje a Mutinu často zajmauti a jako nepřátely vlasti trestati chtěl. Ale poněvadž měl rádce swé Hrabiše a Protiwu plné pletich, nebyla wůle jeho tajna řečených županů. Kteřížto hned se odebrali k bratu jeho Wladislawovi, a dodali ostnu jemu, který již reptal a zůřil, aby ještě wíce zůřil proti vlastnímu bratu swému Bořiwojovi, kterému již byl wypowěděl wěrnost a bratrství swé i přátelství a zjewně byl poslal k Swatoplukovi na Morawu bratra Wilémowa jménem Pula. Když pak on přišel, Wladislaw a ostatní županové, ach nesmyslní a jako swoji vlastní wrahové a vlasti ne-přátelé, k swé zkáze přitáhli wzteklého wlka do owčince owcí, aby roztrhal netoliko owce, nýbrž i pastýře samy. Tedy Bořiwoj tichý jak beránek, zbawen jest panství, a Swatopluk zůřivější než tygr, diwější než lew, dosazen na knížetství ¹¹⁰⁷ léta od narození páne 1107 14 dne Kwětna.

20. Tomuto skutku nowému a prwé w Čechách nebýwa-¹¹⁰⁷ lému diwili jsau se národowé wůkol sausedící, a předpowídali napotom Čechům myslí lehké horší wěci z předtuchy. Z toho se uherské země synowé, prázdné hlawy, těšili, z toho polští otrapowé rty neobřezanými blahořečili, protože pokud tito knížata sebe samy nepokojili, oni pokoje požívali. Mnozí wšak ze županů, které byl Bořiwoj sám z nowáčků udělal župany, prowodili jej, a s ním do Polska jeli. Wida pak, co se dálo, Soběslaw, třetí dle narození po Bořiwojovi, jsa již mladík dobrého nadání, následoval bratra do Polska. Týchž časů král Jindřich Čtwrtý práwě byl w Sasích. K němuž Bořiwoj pospíšil a na křiwdu sobě učiněnau naříkal; i aby mu bezprávně odňaté nawrátil knížetství české, sliboval mu dátí zlata a stříbra množství weliké. Ihned král, poslaw jednoho z dwořanů, tak wzkázel Swatoplukovi w krátkosti: Při koruně na hlawě mé wzkazuji ti a poraučím, abys bez odkladu přišel ke mně; nebo jestliže budeš meškatí přijítí, beze wší pochybnosti já we sprawedliwosti tebe i Prahu twau rychle nawštívím. On pak hned, shromáždiw wojsko, přišel, a pod samým wchodem lesa u hradu Chlumce swolal welmože a dwořany, a předstawił jim bratra swého Ottu, prawě: Já půjdu samoten, a s nasazením hlawy swé budu zkaumatí obojetné přátely králowy. Wy zde čekejte pochybných účinků nejisté příhody. Ostatně Bůh wšemohaucí předcházej a pro-wodiž waše skutky. A wzaw s sebau několik málo, šel od-wázliwě, maje wpadnauti do otěvřeného osidla. O! pošetilá maudrosti muže, ba smělá smělosti knížete! Šel nejsa ne-powědom toho, coby mu měl učiniti král zkažený zlatem a lakomý jak peklo. Když pak přišel, král beze wšeho slyšení dal jej wstrčiti do wězení, a swolaw ty, kteří s ním byli přišli, odewzdal jim kněze Bořiwoje, aby dowedouce jej zpět do hradu do Prahy, opět pozdwihli jej na stolec knížecí. Kteřížto wracejíce se s ním, třetího dne položili jsau tábor blíž zámku Donína. Uslyšew o tom Otto, dí k swým: Co tu čekáme? již se stalo, čeho jsme se báli, a čeho jsme se strachowali, již se přihodilo. Jděme a wizme kníže nowé, zdali jej královská prawice obrání proti této naší. A spořádaw z vy-braných wojínů šest legií, přešel jest w noci přes hory, ráno pak časně wtrhnul do ležení Bořiwojowa. Ale on zwěděw to

¹¹⁰⁷ prvé, již byl útěkem zmizel, protože přeběhlík jeden z ležení Ottowa byl mu podtají wěc oznámil.

21. Biskup wšak Heřman, muž opatrný a spravedlivý, mezi rozmanitými příhodami obau knížat jako mezi Skyllau a Charybdau postawen jsa, aby se nezdálo, že za nejistau stranau jich obau šel, odebral se pryč ku příteli swému Ottowi biskupu kostela Babenberského. Bořivoj pak, ač neobdržel, čeho žádal, předce peníze, které byl králi slíbil, zaplatil. Ale poněvadž wšichni lidé, jak se wěci mají, tak jsme welcí a malí, hle kníže jména welikého, wsazen jsa do wězení, poddán jest rozkazům člověka nejmenšího, a od méně hodných trýzněn jest potupau. Ach! jak welké on we prsau swých péče přemítal! jak často skrže přední w paláci hněw králůw ukrotiti hleděl! Ale poněvadž o ruce prázdné darmo se tlouče na dwěre královské, ruka wšak mazaná diamant přelámá, slíbil jest králi deset tisíc hřiven stříbra. Ach, čehož člověk nedal, když meč dorází na jeho šji. Kdoby, jsa postawen w auzkosti, nedal rád za sebe, což by koliwék měl? Wšak když král od něho vyžadowal sto tisíc hřiven, nebylo by nic pošetilejšího, jak když za život svůj třeba zlatých hor nesliboval. Pro takowau příčinu král, wzaw od něho přísahu wíry, propustil jej, a poslal s ním jednoho ze swých služebníků, který by přijal plat swrchu jmenovaný. On pak když přišel do Prahy, ihned olaupil chrámy posvátné, sebral ozdoby ženské, a cožkoli se třpytilo zlata a stříbra w Čechách, sehrabal, a sotwa sebral sedm tisíc hřiven stříbra. Za ostatní wydal bratra swého Ottu králi za rukojmi. Podobně také biskup Heřman přišel z důchodů kostela swatého propůjčil knížeti 70 hřiven ryzého zlata. Též jest téhož kostela 5 pláštů s lemy položeno w zástavu w Řezně u Židů w 500 hřivnách stříbra. W skutku nebylo opata, nebylo probošta, ani duchowního, ani laika, ani Žida, ani kupce, ani suken kraječe, ani citarníka, aby nepřispěl nerád něčím knížeti ze swého krámu. Po málo wšak dnech Otto wybawil se útěkem, a wrátil se jest ke bratu swému od dworu královského, což se králi velice nelíbilo.

¹¹⁰⁸ 22. Léta od narození páně 1108. Jak se stává často, kde muž a žena spávají w jedné posteli dwa,

¹¹⁰⁸ W tom narodí se třetí, člowěk aby z něho byl; tak chof ušlechtilá knížete Swatopluka

Pachole zrodila jest autlé a připiala k prsu; pro kteréžto král Jindrich po pěti měsících poslal a ze swaté wody křtu je wyzdwihl a dle jména swého nazval je Jindřichem. A když je poslal zpět k otci, wšechn dluh, totiž tři tisíce hřiven, kmotru swému Swatoplukovi odpustil, a kázal, aby byl připraven s ním na wýprawu proti ukrutnosti uher-ské, protože k prosbě některých Němců byl uzavřel táhnauti tam na pomstu za zavraždění Jerusalemských, které byl národen ten pro ukrutnost swau s část mečem usmrtil, část do otroctví uwedl. A již w měsíci Září, když meškal Swatopluk kněz s králem w Uhřích u hradu Prešpurka, Bořivoj s Poláky vtrhnut jest nepřátelsky do Čech, obrátiw Wacka a Mutinu na útěk s posádkami jich z ohrady, která byla welmi pevně položena proti hranicům polským. Nebo byl kníže Swatopluk při swém odjezdu těmto dwěma wšechnu starost swau poručil, a aby byli země české ochranau, wšechnem je předstawił. A když Wacek widěl, an towaryš jeho Mutina nebojuje udatně; z té příčiny domníwaje se, že z jeho rady Bořivoj wešel do Čech, ihned poslal jest tajně jednoho ze swých bojowniků, aby to wšecko knížeti Swatoplukovi oznámil. Podobně jiného bojowníka nawedl lsiwi a poslal do ležení Bořivoje knížete. Kterýžto na obojí připraven,

Kutiti jednak lest nebo smrt podstaupiti mužně, když přišel k řečenému knížeti Bořivojovi, stavěl se, jako by byl utekl z ležení Swatopluka knížete, a zwěstoval, že se již wrátil z Uher, a že zejtra s nimi bude bojovati, stvrđil přísahau na wíru swau. Těmi lžemi oni přestrašeni, té samé noci do Polska jsau se nawrátili. To když uslyšel král Jindřich, řekl prý kmotru swému Swatoplukovi: Jestli nepomstím škod twých nad Polany, af jsem nawždy jmín za sprostšího rásy odhoděně. Mezitím Swatopluk zahořew hněwem, w nepřítomnosti na nepřítomného Mutinu zuby skřípal, očima jiskřil, a dýchal z hluboka. Sotva dne dočkal, aby na něm wylil zlost swau; pokládal za nic, by jediného Mutinu potrestal; již ukrutními sliby a přísahau se zawažal, že celé to pokolení jako swítlnici mečem zhasí. A poněvadž několik jich měl we službě swé před očima, w srdeci želel toho, ale

¹¹⁰⁸ obličejem ukazoval se weselým ke všem. Potom když přicházel, pod samým východem z lesa, wedlé hradu řečeného Litomyšl, Wacek s Mutinau vyšli jemu naproti. A bylo toho dne třikrát wzkazováno Mutinovi od přátel jeho, že neutečeli, přijde bez pochybnosti buď o život buď o oči. Ale poněvadž naň již doléhal jeho osud, widěla jsau se mu slowa přátel jeho jako bláznowství. Wšak není, prawil, muž udatný, kdo se bojí osudu smrti.

23. Ale když wešli do hradu do Wratislawě, druhého dne nejčasněji ráno swolal wšecky přední muže we hromadu; a když se sešli do jednoho, jako lew ze swé klece wypuštěný na jewiště stojí řwa a se hřiwau zježenau čeká na pokrm, tak Swatopluk wstaiupi do jistby, posadil se uprostřed na podzídku kamen, wic než kamna sedmkrát ohněm podpálená zlobau rozpálen, a ohlíduw se na wšecky, pohleděv strašlivýma očima na Mutinu, takto otewřel ústa hněwiwá: O! plémě nenáviděné a pokolení Bohům protiwné! o! zlosynowé Wršowici, našeho rodu nepřátelé domácí! Zdali mi kdy wypadne z paměti, že jste nad pradědem mým Jaromírem na hoře Weilizi wykonali wám owšem kratochwilnau, ale nám wěčnau potupu? Zdaliž nebudu toho pamětliw, že jste bratra mého Břetislawa, jako wýtečnau hwězdu w celém světě knížat, ty a bratr twůj Božej zlým úkladem zawraždili! Což pak prowinil bratr můj Bořivoj, který panoval pod waší mocí a we všem wás jako vlastní zakaupený otrok poslauchal? Ale pro hrdost wám wrozenau nesnesli jste knížete powahy skrowné; a kolik jste mně spůsobili nepokoje obvyklými auskoky, až jsem swolil k wašim zlým radám a hřeše proti bratu swému Bořivojovi welmi jsem zhřešil, protože jsem jej stolce zbawil! a to jest jediné, co mne bolí a bude boleti na wěky. Ještě slyšte opět a opět, o moji welmoži, co jest syn nepravosti a hlawa wší bezbožnosti učinil, tento Mutina, kterého jsem já onehdy, když jsem s wámi wytáhl do wojny, co druhého po sobě zanechal, představeného a welitele této země. Ten pak dobrý člowěk, stavě se jako by vyšel na honbu, nestrachoval se w noci zajít do Polska do hradu Swídnice, aby se uradil se strýcem swým Nemojem, jak by mě se stolce sehnal. I strhnul se hluk zmatený, a ducha knížete hořícího hněwem podpálili, aby wíce a wíce hořel, swým přízwukem.

W tom kníže, pokynuw se strany katovi přítomnému, jenž ¹¹⁰⁸ wěděl o jeho předsewzetí, vyšel wen. Kterýž hned na Mutinu, ničeho takového se neobávajícího, obořil se. O podiwuhodné trpěliosti župana! Ke dwěma ranám seděl ani se nehnul, po třetí wšak, když chtěl wstati, ufata jest mu hlawa. Tauž hodinu a w též jizbě jsau jati Unislaw, Domaša a dwa synowé Mutinovi. Jediný pak Neuša, který byl z jiného rodu, ale s Mutinau welmi přátelský, když widěl, co se dálo, dal se na útek, a byl již utekl wen ze hradu, utíkaje chraſtí, leč bylo ho poznati po sukní čerwené. Kterýž hned jest jat a očí i mužského audu zbawen. A jak se často stáwá, když wtrhne krwolačný wlk do owčince owec, že zůří, wraždí a prwé swého wzteku neukrotí ani od wraždění neupustí leč po zavraždění wšech owec; tak Swatopluk okrwawen wraždau jednoho člověka, zahořel zlostí, a kázel, aby wšechen onen rod, bez rozdílu wěku a bez pomeškání času zbawen byl hrdla, a před zástupem županů tu stojícím řekl: Kdo se neostýchá splnití mé rozkazy, bude mu hrubá dána zlata ruda. Ale kdo Božeje a syna jeho zabije, dostane stokrát tolík, a obdrží jejich dědictví. Rychleji newyletí wětrowé, když král jejich Aeolus hrotom swým propichne bok hory, pod kterau jsau w zavření držáni, než welmoži Wakula, Heřman, Krása a jiní welmi množi wskočili na koně a letěli během okřídleným k usmrcení Božeje a syna jeho; druzí rozběhli jsau se po zemi, a pátrali, aby celý ten rod wykořenili.

24. Mezitím Božej w dědině Libici, ach neznaje co mělo přijíti, když sedal se synem a s chotí k obědu, byl tu chlapec, a prawil: Hle, pane, mnoho jich bez rádu běží sem spěšně přes pole. Ale on prawil: Přicházejí z wýprawy; nechaf k nám přijdaū s božím požehnáním. Co to prawil, hle newlídňík Krása otewře dwěre, a zablesknuw mečem taseným, zwolá: Zhyň zlosyne, zhyň, jenž jsi se poradil zle, když jsi mého příbuzného Tomáše zabil bez příčiny w čas postní. I wstaw syn jeho Bořuta, dí: což činíte, bratři? Jestli nařízeno, aby chom byli jati, můžeme býti jati beze zbraní a bez hluku; a neostražitý již měl w sobě meč až po jílec prostředkem břicha. A bez prodlení meč ještě krwí synowau zmáčený měl také otec w hrdle. Oni pak wybijci, jako hradů dobyvatelé, nesmírné rozebrali jsau poklady, a jako prawí Kato:

¹¹⁰⁸ Za krátký promaříš, co za dlauhý čas se nabýwá. Nebo z takového bohatství nezbylo ani látky, jíž by se pokrylo jich tělo; nýbrž bez rakwe a bez služby pohrebni Božej i syn jeho Bořuta jako mrchy nazí jsau uvrženi do jámy dne 27 Října. Nemohl jsem se dowěděti, kolik hlaw z toho pokolení odewzdáno bylo smrti, protože nebyli zabiti ani jednoho dne ani w jednom místě. Nebo jedni byli wedeni na tržiště, a jako hlaupá zwírata zkoleni. Jiní na hoře Petřině sfati; mnozí w přibytečích neb na ulicích byli usmrzeni. Ale co mám říci o smrti synů Mutinowých, jichžto smrt widěla se býti wšeliké smrti ukrutnější? Nebo byli dobrá pacholátka, oblíčeje auhledného, pohledu lbezného, jakých ani wtipný umělec w bílé slonowině ani malíř na stěně nedowede wytvářiti. Nebo widěli jsme je žalostiwé wléci na tržiště, a kterak častěji wolali: máti má! máti má! když je krvawý kat oba jako prasátka pod sekýrkou podřezal nožem. Rozutíkali jsau se wšichni bijíce se w prsa swá, aby newiděli kata tak ukrutný skutek konajícího. Ostatní wšak, kteří zůstali z rodu toho, zmizeli útěkem, jedni do Polska, jedni do Uher se ubírajíce; o jejichžto zkáze jak i rozptýlení, ač bychom měli látku obšírnau ku psaní, wšak aby se nezdálo, jako bychom zpěwem kozlím ukončili truchlohu, wratme se, odkud jsme se maličko uchýlili, ku kronice.

25. Stalo se jest pak, když se král Jindřich nawracel od hradu Prešpurka zdwihiwu obležení, že Koloman král uher-ský za nedlauhý čas potom, chtěje se pomstít za škody knížetem Swatoplukem sobě učiněné, wtrhnul do Morawy a jal se nepřátelsky ji hubiti. Nebo když král Jindřich, zabrán do wojenského brojení, se vsech stran swíral hrad Prešpurk oblézením, kníže swrchuřečený se swými Čechy, cokoli bylo s té strany řeky Wáhu až ke Trenčínu, ničeho byl nenechal bez wypálení. Často také wyhledače neboli wyzwědače wyslané od krále uherského týž kníže byl zjímal a zbawil nosu i zraku. Podobně jednoho dne wtc než tisíc mužů z vybraných bojowniků k tomu od řečeného krále wypravených, aby aukladně buď štítonoše picující lapili, buď na Němce neostražité w noci udeřili, kníže Swatopluk, přezwěděw, kde se mezi bařinami skrývali, najednau na ně udeřil, a zajaw wšecky do posledního jak ryby do vrše wyvržené, jedny byl dal zbít, jiné na ko-

níku oběsiti, několika pak málo za welké peníze přijaté byl ¹¹⁰⁸ daroval život. Pro takowé skutky a jiné toho spůsobu, kterými byl Uhry stihal kněz Swatopluk, když slyšel, že král, totiž Koloman, wtrhnul do Morawy, ihned sebral jest wojsko obojí, české i morawské; a když spéchal w temné noci lesem, dychtiw jsa tajně podejíti nepřítele a s ním nazejtří swéstí bitvu, mezi tolika tisíci bojowníky, kteří spéchali s ním, diwná wěc! do zřitelnice oka knížete samého snět ostrá zle wyčnívajici tak silně wrazila, že raub sotva wyrhli i s okem, a zdwihi kníže polomrtwé, i wrátilo se wojsko domů smutně dne 12 Listopadu.

26. Léta od narození pána 1109 dewátého dne měsíce ¹¹⁰⁹ Unora, poněwadž uhodil welký mráz a wšecky wody byly zmrzly welmi, kněz Swatopluk, když již zahojena byla rána oka wytrženého, bez prodlení opět sebrav wojsko, tři dni a tři noci bez přetržení spéchaje, wpadl do Uher; a když žádný z nich o tom prwé nezwěděl, z nenadání dorazil s vojskem ke hradu Nitře, a byl by do něho wskočil, kdyby byli strážní, kteří tam jsau pořád na hlídce, nezawřeli brány. Tedy když zlaupili a wypálili podhradí, potkali jsau se na zpáteční cestě s pluky četnými na wozích a na koních, kteří utiskali do hradu prwé řečeného. I sebravše je wšechny najednau jako snopy na poli, spálili jsau wsi jejich, spustošili celau onu krajinu, a naložiwsé ohromnau zásobu dobytka i hojnost wěc jiných, wesele nawrátili jsau se k swým vlastním domovům.

27. Téhož léta nejwýtečnější král Jindřich, pamětliv jsa hněwu swého a nenávisti proti knížeti polskému, jménem Boleslawovi, pamětliv slibu, který byl slíbil kmotru swému Swatoplukovi u hradu Prešpurka, jak jsme wýše oznámili, konaje cestu skrz Sasy, wedl jest s sebau Bawory i také Šwaby a Franky wýchodní i ty, kteří jsau na Rýně pod Kolínem Agrippinským až ku pomezí západnímu říše jeho. Také nescházeli Sasowé twrdší skal s dlauhými kopími, ku kterým když se též Čechowé připojili, w měsíci Září wtrhnul do Polska, a okolo prvního tamějšího hradu Hlohowa, nařídil oblézení, spustošil ji na obou stranách řeky Odry od řečeného hradu až ke hradu Rečenu, a opět s welkau kořistí nawrátil se jest do swého ležení. Tam když se již na tom ustanowil, aby nazejtří propustil kněze Swatopluka a jeho wojsko, strá-

1109 wili jsau celý den w záležitostech královských až do noci. Wyskytl se mezitím w ležení jistý bojownik nejsmělejšího smělejší, a jak jsme později od wyprawujících uslyšeli, poslaný od Jana syna Tistowa z rodu Wršowiců, kterýž na obé jsa odhodlán, buď dojítí powěsti nabyté welkými skutky nebo se smrtí knížete zároveň ztratiti tento život, stanul pod košatým bukem wedlé cesty, kudy se šlo ku královskému dworu, maje pozor na návrat knížete, až by se wracel od dworu králowa. Jakž jej pak uwiděl již za prvního nočního sau-mraku obklopeného náramným zástupem bojowniků jemu slaužících, wskočil na koně, a málo se wmlísl do prostřed zástupu, i plným napnutím sil mezi lopatkami knížete wraziw kopí,

Prostředkem prsa jest železem proklál mu osudným; on pak dřív než dopadl k zemi, wypustil ducha,

Tof pak před prvním jedenáctý den přede Rýnem.

Bez ducha tělo jeho s zármutkem hned jeho družstvo

Zdwihlo, a kwilelo, do ležení s pláčem je doneslo;

Welký pak w ležení noci té byl zmatek a rozbroj.

Neb sem a tam různo rozbíhali jsau se, a zase se wraceli, až od krále poslán byw Purkart stěží ukrotil nejistá lidu hnútí. Když pak bylo ráno, přišel jest král, aby truchlil nad kmotrem swým; a u přítomnosti všech Čechů swolil, aby kohožby-koli chtěli, ze synů knížat svých sobě za kníže zwolili. Tož Wacek, jak byl we smutku, prosil se slzami, které mu wystaupily, aby jim bratra knížete zabitého, Ottu, ustanowil za kníže. A král ihned jej schwálil, a lid nemaudrý wolal w ležení třikrát Kyrie eleyon. Také bez prodlení, ježto málokterí o tom wěděli, syn Buzůw jménem Dětřich kwapil na woze, a čtvrtý den za prvního svítání přiwedl jest do Prahy Ottu, o něž se Wacek a wšichni, kteří byli z Morawy, zasazovali, aby byl powznešen na vrchol knížecí stolice. Poněvadž pak se bez swolení Čechů a biskupa pokaušeli to učiniti, sklamala se jejich opowážliwost, i oznamovaly jsau se u prostřed shromáždění učiněné od nich přísahy. Nebo když dosazovali knížete Swatopluka, byli jsau wšichni Čechové přísahami stwrdili, aby po jeho smrti Wladislav, když by byl živ, powznešen byl na stolec.

28. Mezi těmito takovými bauřemi lidu Heřman biskup a Pabian župan, který měl úřad na hradě Wyšehradě, ti,

poněvadž přewyšovali ostatní jak důstojenstvím tak také 1109 mandrostí, obdrželi vrch radau swau, a vší silau spůsobili, že i přísahy zůstaly neporušeny i Wladislav práva knížecí právem pohledáwaná s přiwolením všech obdržel. Pozdwižen pak jest na stolec, když slunce dlelo w dewáté časti Wáhy. O jehožto ctnostech a slávě widí mi se aby se protázim pomlčelo, pokud obcuje w tomto životě, abychom buď neuběhli w nařčenf pochlebnictví, buď kdybychom méně psali o jeho chwále, abychom neupadli w obwinění z ujmání. Pročež kdosi napomíná, prawě: Chwal statečnost knížete, ale po běhu tohoto swětla. Jak ale uslyšel Bořivoj, že se bratr jeho mladší Wladislav po smrti Swatopluka zmocnil panownického stolce, ihned odjel z Polska, a odebral se do Srbska k Wikbertovi, swaku swému dle sestry. W jehož radu spoléhaje a w pomoc, jakož i w některých našich zpronewěřilých slibenau podporu důwěruje, u vigilii narození páně ráno za svítání bez odporu wšelikého wkročil do hradu do Prahy, o! ke zkáze a k wyprázdnení kapes mnohých.

29. Tímto nenadálým obratem wěcí hradčané welice uleknuti, třásli jsau se, newědouce, které strany by měli w náhlých proměnách šestí následowati. Mnozí, kterých stav byl šfastnější,

Wěcí we hradě swých zanechawše s dětmi drahými,
Běželi pryč, ku komu wšak spíše se dáti nejistí.
Mnozí proměny wěcí žádostiw radowali se a plesali, a utíkajícím činili příkroří; neb z dopuštění knížete Bořivoje majetek jejich rozchváceli. Biskup pak Heřman postižen we swém paláci, jako by byl od neprátel obstaupen, tak od swých spolubyvatelů hlídán byl w zavření. Nebo wěděli, žeby rád utekl, kdyby utéci mohl. Mezi těmito obapolnými strachy lidu Pabian župan Wyšehradský, kam by se obrátil, jistě newěda,

Chtěl odejiti raděj než z blízka na zločiny zříti;
A swěřený jenž byl jemu hrad jdauc odtud opustiš,
O wěci pospolité, jež na jeho jen byla péči,
Mnoho naříkaw, tak powěděl jest tu stoje smutný:
Česká, ach běda, země! ty, jenž tak weliká nejsi,
A předc toliko pánů máš, panujících tobě za jedno,
Ze kmene panského splozených a to weskrze mužských.
Již jest dwadceti těch, čítám-li je dobře, panácků.

1109 Maudrý básník prý řekl jest proto někdy, Lucanus:
Moc přílišná sobě není ale národu těžká;
Neb což knížata poblauzní, wším tresce se národ.
Prawil, a jak swrchu řečeno, opustiw hrad Wyšehrad, meškal
po wsech w jeho sausedství, postawen jsa w nejistotě obojet-
ností Štěstény.

Rychlejší mezitím, než hrom nebo wítr je, powěst
Rozličné hlasy po wšechnách rozšířila zámcích,
A w lidu po zemi wší byly zmatky tu chwili přewelké.
Nebo mnozí, kteří neznají mrawů dobrých, majíce radost
z nowot, běhajíce sem a tam po dědinách a hubice je, očeká-
wali nejistých osudu příhod. Ale jiní, kterých smýšlení bylo
wyšší a wíra čistší, zaměřili ku přednímu sídlu ke hradu ku Praze. Co měli činiti? Nejsauce toho newědomi, do otewřené
běželi jámy, a nechtice i chtice přistaupili ku kostce osudu Bořiwojowých. On pak wlidně je přijaw, zawažal je přísahami
a slyby mnohými, a poručiw je Hrabišovi županu, téhož dne
odebral se s jinými do bezpečnejších zdí hradu Wyšehradu. Odtud ráno o první hodině w samý swátek přišel zpátky do Prahy, a přijat u welkém průvodu duchovenstwa, a tam sly-
šew mši swatau, zase nawrátil se do hradu předrečeného.

30. Té noci Otto bratr Swatoplukůw a Wacek župan přišli
jsau od hradu Hradce s třemi pluky bojowniků, a položili jsau
se táborem u potoka Rokytnice. Když pak bylo ráno, přiblížili
se ke hradu k Wyšehradu, a wšecky cesty kolem dokola
strážnými obsadili, tak aby nemohl nikdo wyjiti ani wejiti Boři-
wojovi na pomoc. Nebo byl prwé kníže Wladislav uzavřel,
w předrečeném hradě we Hradci sám narození boží slawiti.
Ale poněwadž zatím ku powolání krále Jindřicha musil w oktav
hodu wánočnho býti při sjezdu králově w Řezně, byl nařídil
Wackowi županovi, aby jakby nejpilněji mohl, Ottowi, kterého
byl ke swátku pozwal, připravil hody. Sám pak pro rozkaz
králůw pospíšiw, we hradě Plzni s ostatními župany zůstal
po dva dni swáteční. Třetího wšak dne, když zwěděl o tom,
co se dalo we hradě w Praze, odložil a opominul uložení krá-
lowo, a we swátek swatého Jana apoštola a ewangelisty s těmi,
kteří byli s ním we dvoře, přiběhl přede zdi řečeného hradu;
ale nalezl brány zawřené,

Spatřil též branné, hotowé s ním dáti se w půtku.

1109

K nimž on na wysokých stojícim we hradě baštách
takto se jal mluwiti, prawě: W pokoji k wám přicházím; po-
znejte mne, a otewrite brány swému pánu. K těmto slowům
knížete když nikdo neodpověděl, rozhněwaw se welmi a mnoho
jim hroziw, obrátil se na cestu přes potok Brusnici. A jak
wystaupil na wrch kopce, uzrel z dálky w poli dlauhau řadu
zbraní, s kterými Wáclaw syn Wigbertův přicházel Boři-
wojovi ku pomoci. A poslaw jednoho z dwořanů, zkaumal,
zdali přicházejí co nepřátelé čili co přátelé. Jak se wšak pro-
středkem posla obojí na wzájem poznali, jinoch prwě řečený
ulekl se, a nejinak táhl krok zpátky, než jakoby byl šlápl na
tuhého hada skrytého w trní, a swolaw swé do jednoho hluku,
prawil: Nemáme místa wolného k útěku, a není tajno, že ne-
rádi podstupujeme los bitwy. Tolik jen se přičinte, aby oni
této bitwy nepřestáli bez pokuty. To řekl, a rozwinuli ko-
rauhew a wolali swatau Maří sobě ku pomoci. Kníže pak
ctností sobě wrozenau wždycky nenávidě wálek občanských,
křik jejich i je samy málo wáže, chtěl jich minauti.

31. Tu Dětříšek, syn Buzůw, traud zlého, podpalce ne-
prawosti, řekl: Jestliže tebe nehněte a nedotýká se twá křiwdá
od nehodných tobě učiněná, aspoň nám dopusť, af seznáš,
zdali jsme žiwé čili mrtvé maso. K tomu Wladislaw dí: Jestli
se toto nepřičítá milosti, nýbrž nestatečnosti, tu chwili uwidíš
onde, kolikkrát se obráti tento můj meč. A rychlejí než to
řekl, popadnuw štíť, první daleko wyskočil ze zástupu, první
hřímal we protiwném šiku; a jako jezatý kanec, hlukem psů
obklopen, tak kníže od nepřátel obstaupen, tyto potřel, ony
porazil, až pak lidskau krwí postříkán celý, ztratiw jediného
župana Wacenu, co wítěz přišel do swého ležení rozbitého
u paty hradu Wyšehradu. Strhnul se weliký křik w ležení
z radosti, že knížete zdrawého dostali z bitwy. Syn wšak Wig-
bertůw, jako had, kterého pastýř swau holí wýpůlky přerazil,
on zdwihaže hlawu a ztratiw ocas sotwa že leze, tak řečený
mladšk, některé ztratiw, některé pak maje těžce zraněné, se
srdcem truchliwým welmi wešel do twrdých zdí Pražských.
Wěc diwu podobná, což jich bylo poraněno, wšichni zemřeli.
Co se diwíme, jestliže pro jeden zločin synů Pelejowých slunce

*

¹¹⁰⁹ zakrylo a zastínilo swé paprsky nad městem Argosem, když mezi těmito hrady wedlé sebe stojícími tolík horších spácháno jest zločinů. Neb ukrutněji se děje we wálce občanské, kdež syn otce cimbálkem a otec syna wybízí setkatí se saubojem; jiný zýwá swého rodného bratra k půtce, jiný bratra jako nepřítele zajatého wáže a obírá, jiný swého příbuzného zabíjí, jiný přítele jako nepřítele usmrnuje, wšude hanebnost se provozuje, wšude zločin nelidský se páše. O Ježíši, dobrý hospodine! co ty trpíš w lidské rodině? Jak ty showiwawě čekáš, bys jich měl méně, které bys měl trestati po zásluze?

32. Mezitím Wladislav kněz již dávno byl poslal napřed župany Heřmana a Sezemu ku králi Jindřichovi, který právě we hradě Bamberce tehdejší wánoce slawil, a slibuje jemu 500 hřiven stříbra, prosebně ho žádal, aby mu ráčil buď sám buď po svých zřízencích nawrátit zase knížetství odňaté jemu od bratra Bořivoje k radě Wigbertowě. Král pak, ač toho času byl welice hněwiw na Wigberta, wšak wíce roznícen zaříbením w platu jmenovaném, ihned swolaw wojsko, na začátku ¹¹¹⁰ roku od narození božího 1110 dne 1 Ledna vtrhnul do Čech. A poslaw napřed dva markrabí, Děpolta a Berengera, kázal, aby učiníce mezi sebau příměří, Bořivoj a bratr jeho Wladislav i spolu také Heřman biskup a syn Wigbertův i všichni starší Čechowé jemu přišli naproti ke dworu biskupowu we wesenici Rokycanech. Když tam dle rozkazu králowa přišli, beze wšeho slyšení jat jest Bořivoj i syn Wigbertův. Biskupowa pře uznána jest za sprawedliwau, poněvadž pomazal zlatem ruku královskou. Potom jsau všichni přátelé Bořivojovi z rozkazu knížete Wladislava jedni zraku a peněz zbaweni, jiní tolíko z wěcí ke jmění nálezejících olaupeni; ostatní, kteří mohli této pohromě ujít, k Soběslawovi králowici do Polska jsau utekli. Mezi těmi Jan syn Čestův z pokolení Wršoviců, jat byw z rozkazu Wacka, o kterém jsme wýše prawili, zbawen jest zraku i nosu. Přiwitan také rovněž postižený w témž wzbauření, jenž widín byl jako starším we hradě w Praze, jemuž na záda přiwázán welmi weliký pes prašivý a wčerejší brečkau opojený, popaden za bradu weden jest třikrát okolo tržště, a pes k tomu štěkal, a pokálel swého nositele, a biřic wolal přitom: Takowau odnáší čest, kdo knížeti Wladislawovi wěrnost slíbenau ruší. A před očima celého

trhu jsau mu uříznuty wausy na desce, a wypowěděn jest do ¹¹¹⁰ Polska u wyhnanství.

33. Wšak proto předce nebylo bez newerných a nesworosti rozséwačů, kteří mezi bratry jednomyslnými, Wladislawem totiž a Ottou, takowé rozseli trní swárů, že se mezi sebau obapolných báli aukladů. Protož Otto, byw zwán od bratra, bál se přijíti k hodům welkonočním. Po welkonocích wšak ke dni prwního Kwětna po třetím volání Otto, obklopen strážemi swých bojowniků, přijel ke bratru swému Wladislawovi na ustanovené místo do wesnice, která slowe Týnec nad wršky. Tam rokowawše spolu celý den o rozličných wěcech, dawše a přijawše přísahy mezi sebau, jak se zdálo, byli smířeni. Poněvadž pak týž Otto nám byl zapověděl trh we wsi Sekyři Kosteles, který otec jeho a matka pro spasení duší swých byli nám slaužícím Bohu a swatému Wáclawu dali k wěcnému jmění; já, poslan byw od bratří, před knížetem a jeho župany žaloval jsem na Ottu, že swítelnici rodičů swých, kterou byl měl rozsvítiti, zhasinal. On pak prawil: Já swítelnice roditelů swých nezhasinám, ale nechci, aby bylo w moci biskupa, co jest dáno wám obzvlášť. A nyní ne biskupowi, ani žádné osobě, ale wám, Bohu a swatému Wáclawu slaužícím, řečený trh nawracuji. A tak před knížetem a župany jeho odewzdaw nám trh, pozejtrí wrátil se Otto do Moravy.

34. Také téhož léta dne 13 Čerwence položen jest sněm obecný wšem welmožům země české do dworu do Sadské, který leží prostřed luk. Ku kterémuž podobně Otto byw zwán, přišel jest neopatrne s malým lidem, spoléhaje se welmi na přísahy nedávno dané a přijaté; a třetího dne, když již wšecky záležitosti byly skoncowány, ráno wstaw Otto w ležení, kázal drábům, aby byli se swými potřebami pohotowě k obrácení se na cestu. Sám pak odebral se nahoru do dworu, aby wzal od bratra swého odpuštění. Co mnoho prodléwám? Proč ne-wysłowím rychleji, co se stalo bez prodlení? W tom jako ne-zůřivější lew jat jest Otto jako od nejtěšího beránka, knížete Wladislawa. Jemu když rádci jeho domlauwali, aby ho dal zbawiti zraku, prawil: Nikoli, nestanu se rovný knížeti polskému Boleslawovi, který bratra swého Zbigněwa pod pří-sahau wíry lstně powolal a třetího dne jej zbawil očí. Wšak

1110 já nechci s bratrem svým zajíti we wěné různice: než chci jej pokárat, aby pokárán jsa zmudřel a poznal i potomci jeho aby se tomu naučili, že země morawska a panownici její wždy jsau pod mocí knížete českého, jak děd náš dobré paměti Břetislav nařídil, který tu zem první pod swé panství připravil. Ale co jest udatnější muže udatného? Hle muž udatný Otto mezi hluky brannými si wykračuje, a spaután okowy s radostnau twáří a s weselým wzezřením, jako by zwán byl k hodům, šel, až uvržen byl do wězení na hradě Wysehradě. Tam prawí se, že řekl k bojownikům těm, kteří byli u něho na hlídce o poněckách:

Wče se podobají lhářských úst zástupy přátel,
Jíž z huby sic teče med, ale koncem zadku té pichne.
Weřte, že já nejinak než lstí takowau jsem ošálen.
Štěstí příhody wšak rozličné snášeti jest nám.
Pak nečiní bratr můj mi to, než ten muž ducha zlého
Chtěl tomu Wacek tak, a sudí též snuje to Prostěj.
Tém já, buduli žiw! Wšak zadržím se nyní.

Potom za nedlauhý čas, když byl přestawen hrad welice pevný Křiwohlát w lese wedlé řeky Mže, odewzdán byl tam Otto branným bojownikům k wězení asi tři léta.

35. Téhož léta když Wladislav kněz a weškeren lid český s radostí a weselostí slavili jsau den narození dědice swého Wáclava, přibyl posel, který knížeti takowau dával zprávu: Co wy tu w pokoji a bezpečnosti hodujete, bratr wšak twůj Soběslaw a kníže polské Boleslaw zemi tuto hubí, a lid jako špatné snopy o žních trhají; já jediný sotwa jsem utekl, abych ti toto oznámil. Pospěste na pochod, již zavřete swé špižírny, opusťte hody, wálky bůh wolá wás do bitvy; zejtra budou tu do tisíce tisíc nepřátelé ozbrojení. Oni pak hned, wstawše od hodů, a rychle sebravše pole, postavili se jim wstří na této straně řeky Cidliny wedlé wsi, která slowe Lučice. Wšak na druhé straně též řeky kráčely zástupy Poláků, táhnouce bez laupení a bez pálení, až přišedše blíž hradu Oldřiše, dorazili k toku řeky Labe. Odtud poslali ku knížeti Wladislawovi, lstivě prawíce: Nepřicházíme my s kopími nepřátelskými, ani nejdeme bojowat, než tebe s bratrem twým mřít. Jestliže wšak na naše napomenutí nechceš dátí,

zejtra přes řeku přejdem, a ostatek potom Amen. K tomu 1110 kněz Wladislav krátce odpověděl:

Mním, že pokoj ten rok se newrátí bez krwe welké;
Neb žet jednat o mír nepřichází we zbrani nikdo,
Přejdeš přes řeku; ostatkem wšak nebude Amen.
Přes řeku přejdeš, wšak bez trestu se wrátiti nesmíš,
Ostatní, jak díš, učiní; čiň pak ty si, co chceš.

A ihned, když zle uwěřil slowům nepřátel podvodným, se swými oné noci přebředše přes řeku před wýchodem slunce, proti sobě jsau se postavili na březích též řeky. Poláci pak, když widěli, že se jim lsti jejich powedly, napadli zemi, a pohubiwše ji pálením a laupením, nesmírnau kořist naložiwše, zarazili ležení u mostů řečených Křiwei. Naši pak, protože se té noci welmi unawili a nemohli tak brzy přebřisti zpět, stáli w užasnutí.

36. Ale jak poznal kněz Wladislav, že byl lstí podweden a pozoroval, že myslí některých jeho byly malátné k boji, zlost a hněv a udatnost sebe wědomá w něm, w knížeti, rozhořela, a jako trauba zůřivá, kterí bojowniký k bojům swoláwá, tak jeho řec powzbudila omámené myslí jeho lidu: O Čechowé, prawil, někdy powěstí na zemi i na moři slawní, ctnostmi wýteční, wítězstvími proslulí. Nyní waši poplatníci, kterým jste wždycky byli na postrach, wám ještě dýchajícim se posmívají, a zem waši hubí. Což wám lípowé wisí na bočích meče? Což jen Poláci železné meče nosí? Nač jest wám ještě žít? O! wěčné nám i našim potomkům hanby! Hle obilí waše popelem leží, příbytky waše až do oblaků plápolají, Vulkán zůří na celém powrchu země, a předce-li ještě srdeči wašich ledu studenějších nepálí? Aneb jestliže srdeči waše pukří, proč aspoň žaludek wás, který již hladem stoná, neropálí se horlením sprawedliwosti? Zdali wás nedojímá pláč a nárek ženský, který sípavými zwuky ke twrdým hwězdám dorází? Kdož úpění nemluvnátek aneb kwilení rodičky nebo ženy od pohanů chopené neslyší s srdcem hořkým? Kdož by se zdržel slz, když by widěl dítky swé jako beránky bečící zabíjeti neb od prsu matky zawrhowati? Wšak ale méně by bylo želeti, kdyby nám žal ten nebyl spůsoben od méně hodných. Wěru, bycht měl toliko tři štíty, neopominu dnes zkusiti nejisté štěstí wálečné. A hned kníže sám i spolu s ním

celé wojsko, jak každý stál na břehu, již nehledali brodů, než bez pořádku wyskočili vpřed a přeplauli přes řeku, přáli si zemřiti pro vlast. Síly dodávala jim lítost a úkor jim učiněný; spěchali, jakým by koli spůsobem mohli, třeba ztráta života svého, zkaziti weselau wítězosláwu nepřátel. Ale kníže často řečený polský druhého dne, přešel přes potok Trutinu, poněvadž ten není wšude ku přejití, kázel svým s kořistí i také wšem nemocným jiti napřed. Sám pak w místě, které se jemu hodilo k bitvě, s lehkými jezdci k obraně svých stanul, hotow jsa postaviti se na odpor. To když tak widěl se dítí Dětříšek syn Buzůw, o němž jsme wýše častěji zmínku učinili, odtáhnuw na jisté místo s bojowníky, kteří stáli při jeho straně, prawil k nim: Bratří a spolubojovníci moji! Kdo koli má na svém těle nějaký kausek masa nesmělého nebo bojícího se smrti, musí jej buď prvé odříznouti nebo nyní z našeho zástupu odstaupiti. Neb jest špatnější řásy mořské, kdo newí, jak jest krásné zemřiti we zbráni. A jak widěl, že myslí jejich byly dychtiwy k bitvě — nebo bylo asi sto mužů — jako wlk, který hledí tajně z úkrytu napadnouti stádo, tak on z nenadání s welkým úprkem se strany obnažené udeřil na nepřáty. Tu když padlo asi tisíc z protiwné strany, wrazil jest řečený bojownik jako zůřivý tigr do nejhustších tlup nepřátel, a kteří se s prawé a s levé strany stavěli na odpor, jako klasy autlého obilí sekal je ostrým mečem svým, až náramným množstvím kopí poražen padl na nesmírnau hromadu zabitych. Čechowé wšak, kteří w protějším šiku bitvy bojowali, nastojte! na neobyčejný útěk se rozprchše, obrátili záda. Soběslaw s Poláky nešťastného, protože we wálce wice než občanské, dobyl jest wítězství. Stala pak se jest tato porážka dne 8 Října, we kteréžto padli jsau Nožislaw a Držkraj bratří, synowé Lubomírowi, a jiných welmi mnoho.

37. Léta od narození páně 1111 usilováním králowny Swatawy mezi syny jejími a prostřednictvím biskupa Heřmana i také přičiněním Wacka župana, ač nebylo k jeho dobrému, král Wladislav bratra svého Soběslawa powolal zpátky z Polska, a dal jemu hrad Žatec s celou krajinou k němu přiležíci.

38. Léta od narození páně 1112 dle starých králů ustavení a ku krále Jindřicha IV přikázání král Wladislaw

synowce swého, Břetislawa syna a jmenowce, s plukem 300 1112 odenců se štíty poslal jest do Říma. Ale poněvadž byl král již daleko dojel napřed, jinoch právě řečený se swými přešed přes baworské Alpy, našel krále we městě Veroně, a tam jest s ním slawil letnice. W měsíci pak Srpnu wjel král do Říma u welikém množství rozličných národů a jazyků, chtěje přijmauti znaky císařské dle obyčeje králů. I poněvadž byl týž král někdy powstal proti otci swému, proto papež Paschalis, pokládaje jej za bezectného, nechtěl splniti jeho wůle. Jejž král ihned kázel zajmauti, a přitasíw meč k hrdu jeho, počal mu smrtí hroziti. On pak, boje se smrti, přiwolil jemu, a když třetího dne spolu byli smířeni, s přízniwým přiswědčením wšeho lidu i duchowenstwa Římského jest prohlášen a dosazen za císaře a rozmnožitele říše. Druhého pak dne nowý císař poslal apoštolskému tak weliké dary, že co do welikosti swé zdály se postačowati lidské dychtiwosti. Po wykonání toho na ten spůsob nawrátil se jest císař do Bavor, a naši bez aurazu jsau se wrátili domů.

39. Léta od narození páně 1113 od některých lidí, kteří příliš rádi donášejí wěci liché a nejisté, donezeno jest Soběslawovi, že jej bratr jeho, kníže Wladislav, míni jmauti z pobádání a radění k tomu naproti němu od Wacka župana. On pak jim odpověděl: Buď já umru, buď ten, kdo takové wěci osnuje, prvé umře, než já budu zajat. A tím wice měl za to, že jest prawda, co mu bylo oznámeno, když tutauž hodinu přišel k němu posel, který jej powolával ke dworu bratrowu. Tu on, wzaw s sebau asi tři sta bojowniků, přišel k sídlu bratrowu s malým počtem; druhým kázel státi se zbraní we wzdálí ne wětším než jednoho honu. Pak když byl bratra pozdrawil a poobědwal, kníže jel napřed, kázaw bratru swému, aby jel za ním na hrad na Wyšehrad. Neb nebyli daleko, než asi 10 honů od hradu. Tu Soběslaw poslaw pro Wacka župana, žádal ho, aby jdouce spolu promlauwali na cestě mezi sebau. I stalo se tak, a když maličko na cestě byli střídali řeč, s obau stran a se zad Wackowi županu neopatrnému a neprownilému

Prohnali jsau prsa trojnásob bodem osudonosným,
Když osmnáctý den byl we běhu Čerwna měsíce.

¹¹¹³ A hned Soběslaw, wrátiw se k swým, wydal se na cestu, chtěje skrz Srbsko odebrati se do Polska. Neb se welice bál přítomnosti bratra swého. A když byl přešel přes les, přijel jemu wstříc Erkembert, představený z hradu Donína, plný auskoků podvodních Srb, a maluje mnoho přátelsky jemu sliboval, žeby milostí císařowau obdržel celau swau sprawedliwost, když by se odebral před jeho osobu; a snažně zwal jej se lstí, aby s několika málo s ním ku pojedení wjel do hradu. Neb byl té chvíle řečený hrad w moci císařově. W tom mezi obědem pomocí branného zástupu za hostem zawřena jsau wrata, a po málo dnech doprawil jej spautaného do Sas do jistého hradu welmi pewného, jménem..... kdež jej odewzdal swému duchownímu, jménem Oldřichowi, k hlídání. Když pak wojenští druhowé widěli, že pán jejich podvodně zajat byl, rozutíkali se jedni do Polska, druzí se wrátili do Čech. Po jednom měsíci z milosti Kristovy Soběslaw od téhož duchowního w noci takto jest oswobozen. Po prowaze přiwázaném ke slápu mezi mřížemi hořejšího stanovení spuštěn jest se zdi w koši, a po témž prowaze řečený duchowní podobně uprchnul s jedním bojownikem Konradem synem Řiwínovým, který též také swědom toho skutku byl též noci přiwedl koně pod zed' a jako ptáček wypuštěný z klece utíká a ubírá se do lesa, tak oni uprchše rychlým útěkem zaměřili do Polska.

Téhož léta w měsíci Prosinci kněz Wladislav bratra swého Ottu propustil z wazby, a dal mu zase onu polowici celé země morawské, kterau byl někdy měl po smrti bratra swého Swatopluka, s hrady tamějšími.

¹¹¹⁴ 40. Léta od narození páně 1114 w měsíci Kwětnu z rozkazu páně Ottova Prostěj a jeho zet, kteremu říkali tichý Wacek, o kterých jsme wyše powěděli, obadwa zbaweni jsau zraku.

Téhož léta Soběslaw, wzaw s sebau některé Polany, přišel ke hradu Kladsku, a pokaušel se mnohými prosbami a sliby, aby mu otewřeli brány hradu. Kteří když neswolili, nýbrž mužně odporowali, mladík řečený, rozpáliw se hněwem, zapálil jest palác, který byl položen blíže zdi. Když pak se wítr wložil s protiwné strany, zapálily jsau se sruby na vrchu wěze, která právě stála w předhradí blízko zdi. Tím hrad-

čané jsouce welmi zastrašeni, již zaufajíce nad wybawením, ¹¹¹⁴ žádali, aby jim byla podána mírná prawice na zachowání toliko při žiwotě wšechněch. Když pak powolen byl jim mír a sotwa nebezpečenství žiwota ušli, wypálen jest a ze základu wywrácen hrad celý.

41. Léta od narození páně 1115 w měsíci Lednu kníže polský Boleslaw poslal strýci swému Wladislawovi list prosbný, psaný w ta слова: Kdyby platily u tebe mé prosby a zjednaly místo odpuštění vlastnímu bratu twému Soběslawovi, myslím, žeby bylo pewnym a stálým pautem pokoje a přátelství mezi námi. Nebo kdybych se o to přimlauwal u tebe za nepřáty, jistě měl bys to učiniti; o kolik více sluší mi nyní přimlauвати se, abyste byli sworni wy, které jedna matka pod jedním srdcem nosila w lúně. Zajisté swátemu Petru, když se dotazoval, zdali by měl odpustiti bratru, který by sedmkrát za den zhřešil, řečeno jest od pána: ne do sedmkrát, ale dō sedmdesátkrát sedmkrát. Tak tedy příkladem tím se učíme, abychom bratřím swým odpauštěli tolíkkrát, kolíkkrát by oni proti nám hřešiti ani nemohli. Těmi příklady a prosbami kněz Wladislav pobádán, ano pohnut wrozenau sobě dobrotau k bratru, w měsíci Březnu zase jej wzal w předešlau milost, a dal jemu hrad Hradec a celau příležící krajinu se čtyřmi zámky. Téhož roku w měsíci Čerwenci kníže Wladislav a bratří jeho Otto a Soběslaw při toku řeky Nisy sjeli se s knížetem polským Boleslawem k roku ustanovenému, a dawše i přijawše od sebe na wzájem přísahy, stwrdili jsau umluwy míru. Druhého pak dne podawše sobě wzájemně darů náramných, wesele se wrátili k swým domovům. Když mezitím Oldřich syn Konradův newyhnutedlnému podlehl jest osudu, bratr pak jeho mladší Lutolt předtím již rovněž byl sešel s tohoto swěta a synowé jejich byli ještě mladého wěku; kníže Wladislaw dal jest bratru swému vlastnímu Soběslawovi celau onu krajinu s tamějšími hrady, kterau byl někdy měl otec prvérečečených bratří Konrad.

42. Léta od narození páně 1116 národ uherský, welice silný, bohatstvím oplývající, we zbrani wálečné nad míru mocný a k boji s kterýmkoli králem na zemi dostatečný, po smrti krále jejich Kolomana welmoži jeho poslali jsau ku

knížeti Wladislawovi, aby se zánowním králem jejich Štěpánem obnowil a utwrdil starodáwný pokoj a přátelství. K jichžto žádosti kníže swoliw, co by k pokoji náleželo, slíbil jest že učiní. Přijeli k Olšawě říce, která dělí panství jak uherské tak morawské. A již lid uherský nesčíslný jako písek mořský a kapky deštové na poli Lucku celý jsau powrch země pokryli jako kobylky. Kuže pak s druhé strany řečené wody rozbil jest tábor. Ale jak praví písmo, běda zemi, jejímž králem jest dítě; welmožové jejich z přirozené sobě hrdosti poblaudiwše, k slowům knížete pokojným wzkázali odpovědi wice hádku wyzývající než polibení míru přinášející. Pročež kníže toho dne odložil jítí k roku. Oni pak to těžce nesauce, a něčeho jiného se domnívajíce, kázali třem branným plukům, jimž říkají hostinské, mimo ležení wytáhnauti a pro obranu swau státi na protější straně řeky. Kníže pak, maje za to, že wytrhli k boji, kázal swým chopiti se zbraní, i rychleji než vyřčeno přeskočili jsau přes pomzeň řeku. Ihned nenadálá a neočekáwaná aniž prvé rozmyšlená, ukrutná a krwawa swedena jest bitva. we které padl jest syn Stanůw, o němž jsme wýše zmínili, jménem Jiřík, župan na hradě Žatci, bojownik welice udítný, s jinými předními téhož hradu dne 13 měsíce Května. Ale když jiní obrátili záda, byl i kníže přinucen k útěku. Otto wšak a Soběslaw, majíce silné čtyry čety, a wzawše tolík též zástupů českých, obešli jsau pahorek, který je náhodou dělil, a náhle udeřili s welkým úprkem na ležení Uhrů, kdež král a jeho přední s biskupy, newědauce nic o bitvě, která se byla strhla, seděli a pili a hodowali skwostně. Což wice? Kdyby byl arcibiskup Wawrinec s králem rychleji neutekl, byl by ani on neušel nebezpečenství smrti. Tolik zajisté padlo jest Uhrů urozených i neurozených, kolik ani za času sw. Oldřicha, jak se praví, na řece Lechu nezahynulo. Ony pak pluky hostinské, o kterých jsme prvé prawili, které sic byly proti knížeti našemu v bitvě obdržely wrch, wracejíce se ze seče, jak widěly swé na útek poražené, některé hromadně zbité a nepřátely, ani w ležení jejich řádí, daly jsau se na hanebný útek. A když jsau je zdaleka spatřili w ležení králově — neb již bylo ležení rozbito w polích za mostem Bělinským — myslíce, že za nimi ještě běží šiky nepřátelské, ještě wice

se jich utopilo w řece Wáhu, ze strachu spěchajíce. Naši pak dobywše wítězství, w ležení jich té noči zarazili stany; bojowníci rozebrali poklady uherské, totiž přepyšnau hojnost w nádobách zlatých a stříbrných.

K swým pak wšecky jiné lid užitkům rozbere swrchky.

43. Léta od narození páně 1117 dne 3 Ledna, ježto jest byl čtvrtek, w hodinu nešporní stalo se jest velké zemětřesení, ale mnohem wětší w krajinách Longobardie. Neb jak jsme slyšeli z pověsti, mnoho tam stawení se rozpadlo, mnoho hradů se pobořilo, mnoho chrámů neb kaplí se zřítilo, a mnoho lidí zasypalo.

Téhož léta

Wsechněch jež byla jest osudů mých družka nedílná,
Zesnula Božetěcha w den Ledna třimezicítmý.

Podobně téhož léta a wždy za kralowaní pána našeho Ježíše Krista, w jehož rukau srdce jsau králů, z jeho také milostiwého wnuknutí kníže Wladislaw, wzpomenuw se nad bratrem swým Bořivojem, na jehož pokoru již hospodin shléduw s trůnu brány nebeské, a nad jehož utrpením a bídou se slitoval, a poněvadž nad kým Bůh se slituje, nelze jest aby se neslitoval také člowěk, ihned kníže prvéčeřený, pokynutím božským již ponuknut, čině wše dle rady biskupa Heřmana, poslal w měsíci Prosinci pro bratra swého Bořivoje, a povolal jej zpět z wyhnanství, a učiniw jemu zadost i poddaw se sám pod jeho panství, dosadil jej zase na stolec knížecí. O diwná knížete dobratiwost, ale ještě podiwuhodnější prostomyslnost, které ani neoblažuje swětská hodnost ani nezarmcuje složená cti powýšenost.

Těšila obdržená moc, též složená zase kníže.

Kdo, rciž, medle widěl, kdo slýchal cos takowého.

Bohdejž slyšel to král uherský Koloman, kdyby žiž byl, který obávaje se, aby bratr jeho Almoš nepanoval po něm, jeho i syna jeho zbawil mužství i zraku. Bořivoj pak, nejsa nepamětliw obdrženého dobrodiní, dal bratru swému polowici swého knížetství, která leží za řekau Labem a wztahuje se k seweru; byl také bratra swého ač mladšího we wšem poslušný a wždycky jej nadcházeje, nic nečinil bez jeho rady.

44. Léta od narození páně 1118 w měsíci Srpnu byla jest takowá powodeň, jaké myslím nebylo na zemi od potopy

¹¹¹⁸ swěta. Nebo řeka tato naše Wltawa, náhle wyraziwši překotem ze swého koryta, ach, kolik to dědin, kolik we podhradí tomto domů, chyši a kostelů úprkem swým pobrala! Nebo w jiných časích, ačkoliw se to málokdy stáwá, aby woda dorázející leda podlahy mostu dosahowala, ale tato powodeň wystaupila až wýše desíti loket přes most.

¹¹¹⁹ 45. Léta od narození páně 1119 dne 30 Čerwence we středu, když se již den schyloval, prudký vítr ano sám Satanáš we víru od strany polední najednau wraziw na palác knížecí na hradě Wyšehradě, zed starau a tudy welmi pewnau, ze základů wywrátil. A bylo se proto wíce diwiti, že kdež obojí strana, přední i zadní, zůstala celá a neotřesená, prostředek paláce až k zemi jest wyvrácen, a rychleji než by klas přelomil, trámy dolejší i hořejší s domem samým síla wětru zlámala na kusy a rozházela. Bylo pak toto powětrí tak silné, že kdekoli wrazilo, w této zemi lesy i stromy sázené a ostatní wše, což bylo w cestě, úprkem swým porazilo.

¹¹²⁰ 46. Léta od narození páně 1120.

Teď má Muso milá, prst wlož si na pyštky.

Dobřeli zprawit umíš, wšak chraň se mluviti prawdu,

Bys můj měla rozum, powěz w krátkosti tolík jen:

Sehnán zas Bořivoj s knížetství swého a panství.

Sestnáctý stalo jesti se tak dne Srpna měsíce.

¹¹²¹ 47. Léta od narození páně 1121 zkazila jsau se příliš osení pro přílišnau suchotu, která byla pořád po tři měsíce, Březen totiž a Duben i Kwěten.

Téhož léta kněz Wladislav wystavil znowu hrad Donín, též také Podiwín hrad, který jest položen na Moravě wedlé řeky Swratky.

48. Téhož roku jakýsi Němec wnitř hranic českých we hwozdě, ku kterému se jde přes wes Bělau, wystavil sobě zámek na skále příkré. Což uslyšew kněz Wladislav, wzaw s sebau tři zástupy wybraných bojowniků, najednau nenadále udeřiw obdržel hrad; kdež při prvním útoku šípy se zdi seslanými raněni jsau, wšak ne smrtelně, dva bojownici knížete, Oldřich syn Wacemiluw a Olen syn Boršuw. Ty Němce pak, kteří byli na hradě zajati, kdyby nebyl hrabě Albert k tomu přišel a mnohými prosbami a přirozenau sobě obrat-

ností je wyswobodil, byl by kníže beze wší pochybností w témž lese wšecky dal zwěseti.

Téhož léta byla zima welmi wětrná a teplá, a bylo welké rozwodnění.

49. Léta od narození páně 1122 dne 24 Března bylo ¹¹²² zatmění měsíce o půlnoci, když byla židowská Welkonoc.

Téhož léta

Muž swaty Heřman září učenosti se skvíci

Zemrel jest, když den čítán w Září sedmnáctý, w neděli již při rozednívání we swátek sw. Lamberta biskupa a mučenika, jehož den, dokud žiw byl, zwláště nábožně ctil, protože ze wsi Trajektu a rowněž z Lotharingie pocházel rodem swým. On jsa dewátým w řadě na stolici biskupské, sprawoval kostel tento 22 let, šest měsíců a 17 dní. Byl pak auhledný, neznámým příkrý, swým domácím přívětiwý, vlastností mrawů newyrownaný, swítelnice swíticí we swětě a hořící, a ne pod kbel postavená, nýbrž na swíencu, osvěcující srdce newěřících slowem učení i příkladem; o jehožto také jiných dobrých skutcích, ač wíce jest wynikajícího, hodného zmínky, wšak toho zanecháme bez podotknutí pro lidi nynějšího času, kteří sami nic dobrého nečiníce, jiných skutky dobré, když o nich slyší, zpěčují se uwěřiti. Nicméně wšak nezdej se býti nesmyslné, když we přewráceném pořádku powíme, co jsme měli prwé powěditi. Nebo biskup prwěřený, když pozoroval, že nemoc jeho se zmáhala, a widěl několik tolíko služebníků státi u swé postelete, wzdechl si a řekl: Pro mne mé tajemství, pro mne mé tajemství, a umlkнул. Oni pak stáli udiweni, a hleděli jeden na druhého mlčky. A brzy potom opět biskup otewřel ústa swá, a prawil: Jindy jsem měl, pokud jsem zdráw byl, prawiti toto stoe na kazatelně, co nyní přinucen jsem wyznati již při hasnutí mého ducha. Wyznáwám, že já hříšník spoluhřešících ze hříchu jsem nekáral, a mocné, kteří činili zle a se prohřešovali, nejen jsem ctil, nýbrž i miloval, kteréž měl jsem napomínati, a když by neposlechli, klíti. Nebo když jest zemrel Břetislav mladší, nad nějž nebylo a nebude knížete lepšího, tehdy w zemi této wzkwetla neprawost, wypučela hróst, rozmohla se lest, šalba a nespravedliwost, a já pořád lituje litoval jsem, že mi nebylo s dobrým knížetem umřiti. Běda

¹¹²² mi, že jsem mlčel, že jsem lidu odpadlého newolal zpátky. ani mečem klatby nebojoval jsem pro Krista, ale trpěl jsem poskwrnění sebe i lidu křestanského dotýkáním ruky s národem nesvatým, jakož psáno stojí: kdo se dotkne nečistého, nečistý bude, a kdo se dotkne smůly, pomaže se od ní; aneb jaké jest sejtit Krista s Belialem? Odpadlým lidem jmeneji Židy, kteří naší nedbalostí po křtu upadli zpět v Židowství. Pročež welice bojím se, aby mi Kristus toho newytýkal a mne neuwrhnul do hlubšího pekla. Nebo této noci pozdní slyšel jsem hlas prawic: tys newystaupil wstříc, nepostavil jsi zeď před dům Israelůw, aby stál w boji w den hospodinůw. A nechal jsi stádo hospodinovo, ne zlatem ani stříbrem, ale Kristowau drahau krwí wykaupené, jednau prašiwaow owci zprzniti a z králowství nebeského wywrhnauti. O! já bídouý! jakým bych rád byl, jak rozdílným od toho, jakým jsem někdy byl! a nyní sám sobě se nelibím, protože, kterak málo dobrého jsem učinil, widím. Řekl jest, a hned, jak swrchu powěděno,

Duch jeho do prázdných odebral se utíkaje wétrů.

Nastaupil je po něm Menhart, biskup to desátý.

50. Téhož léta w měsíci Březnu župan Wznata wrátil jest se z Jerusaléma i také z Galatie, a téhož roku dne 16 Října zemřel jest. Také toho roku medu a vína byla plná hojnost, a osení dosti wzrostlo, ale w klasích zrno nebylo walné. Po tom roce přišla jest zima teplá, pročež w letě potomním nebylo uschowaného ledu.

¹¹²³ 51. Léta od narození páne 1123 w měsíci Březnu župan Dluhomil a Humpert i Gilbert a Jindřich, jinak Zdik, a jiní s nimi putowali jsau do Jerusaléma, z nichž někteří w měsíci Listopadu jsau se nawrátili, někteří tam zemřeli. Nebo župan Dluhomil již na zpáteční cestě dne 8 Čerwence zemřel; podobně také Pertolt, služebník Jindřicha syna mého, zemřel dne 6 Srpna.

Slzy mně nedají ani písmem nelze vyříci,

Ký wztek sjednocené, kteraká to bratry neláska

Jak saurodné dva w strašný hněv weštvala býky.

Neb kníže Wladislaw, welikým hnut hněwem, proti bratru swému Soběslawovi w měsíci Březnu zdwihi jest zbraň, a wypudil jej s jeho se wšemi z Morawy, a nawrátil Konradovi

synu Lutoltwu jeho dědictví. Než čtvrtau část té země, ¹¹²⁴ kterau měl čtvrtokněz Oldřich, bratr řečeného Lutolta, přidal jest Ottowi, bratru knížete Swatopluka. Soběslaw pak utíkaje před bratrem swým, jel k císaři do Mohuče; ale málo se dařilo jeho wěcem, protože bez peněz u všech králů jsau marné číkoli prosby a sprawedliwost zákonů onémí. Potom tak jako wlk, který s otěvřenou tlama napadne stádo a darmo lapaje, když nic nepochytí, swěse ocas běží zpět do lesa; Soběslaw u císaře nic nepořídil, odebral se k Wigbertovi, a u něho přebýval sedm měsíců. Potom w měsíci Listopadu odešel do Polska, kdež kníže Boleslaw poctiwě jej přijal; manželku pak jeho, dcera Almoše knížete, král uherský Štěpán radostně přijal, uznaw ji za swau příbuznau.

Také w postě skoro po celém světě moci powětrné jako přemnoho hwězd, ač nespadly, předc widny jsau jakoby spadly na zem; k tomu podobně prawí pán w ewangelii: widěl jsem Satanáše jako blesk s nebe padajícího.

52. Toho léta byla welká auroda w obilí, jak ozimi tak jaře, toliko kraupy uškodily jsau na mnohých místech. Medu pak bylo w laučnatých krajinách hojnost, w lesnatých nikoli. Zima byla welmi tuhá a mnoho sněhu. Pak již při sklonku téhož roku, když pokolení poslední markrabí Děda smrtí wyhaslo, císař Jindřich Čtwrtý, pokládaje markrabství řečeného Děda za odumřelé, byl je dal pod moc Wigberta. Byl wšak w Sasích jeden jménem Konrad, rodem z pokolení řečeného Děda, k jehož ruce dle práva náleželo ono markrabství. Z čehož wewoda Ludera a jiní Sasowé welmi se rozhněwawše na císaře, zdwihi wálku proti Wigbertovi.

53. Ty doby kníže Wladislaw a Otto, jak jim byl kázel císař, sebravše wojsko jak z Čech tak z Moravy, a přešedše přes les, položili jsau se táborem u hradu Hwozdce proti řečenému wewodovi. Arcibiskup pak Mohučský a hrabě Wigbert stáli u řeky Muldawy s množstvím těžce ozbrojeným; Sasowé wšak, majíce ležení zaražené w prostřed, dělili je od sebe, a nedali protiwníkům swým dohromady se sejít. Tehdy kníže české a Otto poslali jsau k Sasům, prawice: My jsme proti wám nechopili zbraně z hrasti, než z rozkazu císařova přišli jsme ku pomoci arcibiskupu Mohučskému a hraběti Wigbertovi. Ale poněvadž ti tu nejsau, kteří tu měli býti

1123 a první boj swésti, ustupte wy nám toliko z města, abychom měli příčinu wrátiť se, totiž že jste wy ustaupili a my jsme stáli a čekali je w umluweném místě. K tomu wévoda Luder a odpověděl, prawě: Diwím se, že wy mužowé opatrní zjewných auskoků nechápete myslí, kterými jsouce nawedeni darmo jste zdwhihi zbraň proti nám newinným. Což myslíte, že které rady arcibiskupa Mohučského Adalberta jsau bez auskoků? Což jste ještě nikdy dosti nezkusili attické jeho chyrosti? Takli wám znám jest Wigbert, druhý Ulices, který dle téhož arcibiskupa kopyta sprawen jest? Proč sami nejdau, aby nás pozdrawili, ježto my jim rádi pozdrawení oplatíme? Ale bezpečněji jest, z daleka čekati, než z těsna boj swésti, a škodou jiného zjednatí sobě prospěch. Wěru bolawýma lze prohlédnauti očima, co oni strojí swými lstmi. Nebo wědí a dobré rozumejí, že když zwítězíte, nebude dáno bez velké škody waší zwítěziti nad Sasy. Pakli wšak my budeme moci mocně obdržeti wrch, budau lehčejí moci napadnauti na Čechy zbabené swých obránců. To chce císař, to radí arcibiskup Mohučský. Tak wždy wáš zet Wigbert Čechům přítelí. Nebo bratr twůj Soběslaw, kterého nedávno Wigbert k wúli tobě lstiě odbyl do Polska, jestliže se brzy k témuž Wigbertovi newráti, nechť se mi více newěří. My wšak, wězte to, spíše jsme hotowi setkat se w bitvě, než wám ustaupiti z města. To když uslyšeli Čechowé, zle uwěriwše slowům lstiě složeným, popleniwše krajinu, která jest okolo hradu Mísně, wrátili jsau se domů, když stálo slunce w 15. části střelce.

1124 54. Léta od narození páně 1124 dne 12 Unora Heřman bratr Wilémův a Litobor syn Martinův putowali jsau do Jerusaláma. Téhož léta

Kněz Bořivoj po prwém Unoru w den následující
Wenku ze země w Uhřích zbyw swé schrány tělesné,
Jež myslí čistau miloval, odebral se ku Kristu,
S nímž we prostranném bydlí již dwoře nebeském
Po wšechněch tohoto swěta a w něm žiwota trýzních,
W cizině jež patnáct roků přebývaje snášel,
Šest pak trapných let těch zawřen stráwil u wazbě.
Dwakrát w knížetství dosazen, proč zas zawržen jest,
Toho mi sauditi nelze aniž takového co říci.
Bůh wí, jenž wše twoří, stvořené též sprawuje wšecko.

Kdož toto čteš, rci: kněz Bořivoj již klidu požívej,

Tam, kde duši zbožných wšech wěčný klid a podíl jest.

Pohřben pak jest w Praze w sídelném místě w roce tehdáž přestupném dne 14 Března při hlavním kostele swatých mučenníků Wíta, Wáclawa a Wojtěcha w kryptě swatého Martina biskupa a wyznawače.

55. Také w posté téhož roku dne 24 Března biskup Menhart, náhodou našed w sakristii kosti Podiwinowy, pohřbil jest je w kapli, která jest pod wěží mezi oltářem sw. Mikuláše biskupa a wyznawače a hrobem Gebharta biskupa. Ten byl služebníkem a nerozdílným druhem w práci a we swízeli swatého Wáclawa mučenníka, o jehožto skutcích w životě téhož swatého dostatečně vyprawuje se wěděti dychtiwým. Nebo swého času byl Šebíř, šestý této stolice biskup, když rozšiřoval wětší kapli, u swatého hrobu prwě řečeného patrona kosti prwě řečeného služebníka jeho vykopal, protože jinak nemohla se položiti zed, a vloživ do rakwe postavil je w komoře, kdež se chowaly kostelní poklady. Také dne 6 Dubna w hod welkonoční císař Jindřich Čtwrtý poslaw listy ke wšem knížatům a biskupům říše swé, kázel, aby se pominauce wšech wýmluw dne 4 Května we městě Bamberce shromáždili u jeho dwora.

56. Mezitím Soběslaw, našeho knížete bratr, opustiv Polsko, dal se se swými se wšemi na cestu ku knížeti saskému Luderovi, doufaje pomoci sobě takového muže radau i podporau. Od něhož počestně přijat jest w hostinství a dosáhl potěchy žádané we swé naději. Nebo řečený wévoda, jak zwěděl, že kníže český přítomen byl u královského dwora, vypravil posly s hostem swým k císaři, prawě: Královské mocnosti a císařské hodnosti přísluší, těm, kteří křiwdu trpí, milosti w přispěti a proti těm, kteří ji činí, s důrazem spravedliwosti wystaupiti. Té milosti příklad a knížecí přísnosti dás nám a wšem národům důkaz, když tomuto muži newinnému a křiwdu trpícímu Soběslawovi spravedliwost učině, s bratrem jeho jej smíříš. Z čehož císař welice se rozhněwaw, pohlížeje na weškeren zástup swůj, prawil: Dosti po panskmu mluvil jest tento markrabí. Sám nám činí křiwdu, a žádá, abychom mstili křiwdu. Nebo jestliže mi přísluší, jak on uznává, mstiti křiwdy cizí, proč bych prwě nepomstil swých?

¹¹²⁴ Nebo která může býti wětší křiwa, než že on, wolán jsa nepřichází k našim sněmům? Tedy koho hryže žádost spravedliwosti a tato křiwa, ať slibí nyní wěrnost na swaté ostatky, že zdwihe zbraň swau a potáhne za mnau po swatém Jakubu apoštolu do Sas. Přiswědčili wšichni a schwálili knížata i zapřísahli se k wálce proti Sasům dle rozkazu císařowa. Ty samé dni zemřel jest zef krále Wratislawa Wigbert, o němž jsme wýše mnoho wyprawowali. Znamenaw pak Soběslaw, že štěstí a saud králůw wíce přeje bratrui jeho staršímu, obrátil se cestau k synu Wigbertowu, aby pro smrt otce potěšil swého příbuzného po sestře. A odtamtud poslal ku knížeti polskému župana Štěpána; neb jím sprawoval wšecky záměry swé. Ten když jel přes les, který jest mezi Sasy a Polskem, wrazil jest na branné tlupy laupežníků. Kteříto stojíce pozdálečí, wolali na ně: Ušetříme wás a slitujeme se nad wámi i darujeme wám život; jděte v pokoji cestau swau. Ale koní a wšechno, co máte s sebau, nám zanechejte; nebo wás málo mnohým odolati ani utéci nemůžete. Jimžto Štěpán neohrožený řekl: Dejte nám krátkau chwíli na rozmyšlenau; a když powolili, řekl župan: o bratří! o spoluaučastnici posledního již osudu, nebojte se nešastného případu smrti; nebo kdopak nám bude lámati chleb swůj, když se obrátíme na hanebný útek? Aneb když hanebně prodlaužíme sobě život, kdopak nám poskytne potřeb žiwota? A zdali nám ho nechají diwoši, newíme. Ha! darmo budete pozdě litowati, že jsme mužsky nepodlehli, až nás wšeljakými spůsoby strýzněné, jednoho s uříznutým nosem, druhého zbaveného očí dají w pohádku a powěst wšem národům. Oni pak jednomyslně prawili: Umřemež, umřemež; ale hleďme neumřítí beze msty. Tu když widěli je pohané wíce k boji než k útěku chystati zbraně, najednau udeřili jsau na ně. I byla bitwa příšerná mezi pěti štítečky a paděstí štíty udatných. Kněz pak mezi nimi, kterému byli poručili duše swé, maje luk a taul, dal se jest na útěk. Za nímž jeden z lotrů, wida člowěka bezbraného, an utíká, běžel. On pak nemoha ujiti, wystřelil zpátkem šíp, a uhodil koně do prostřed čela, i padl jest kůň, a jezdec spadl s něho zpátkem. A tak jen kněz ušel, a oznamil we hradě Hlohově, co se jest bylo stalo. Župan pak toho hradu, jménem Woj-

slaw, přispísw tam s množstvím ozbrojených, našel Štěpána ¹¹²⁴ položiwého uprostřed řeky Bobry wězícího na křovi. Nebo diwoši, když widěli mnoho swých zabitých a jiných poraněných, welmi se rozlobiwše uwrhli jsau jej do řečené řeky. Župan pak řečený wzaw jeho i jeho tovaryše ještě položiwé, donezl je na hrad swůj, a tam Štěpán dne 30 Kwětna zemřel w neděli. Soběslaw pak ty časy meškal u syna Wigbertowa, poněwadž po smrti otce řečený jinoch zle se wšech stran tištěn byl od nepřátel.

Téhož léta w měsíci Čerwenci kníže Wladislav prrozenau dceru swau, jménem Swatawu, s welkau wýprawau ženskau a znamenitým opatřením w penězích dal k manželství jednomu wysoce slowutnému muži mezi předními baworskými, jménem Fridrichowi.

57. Téhož léta Kristus, mocnost boží a maďrost boží, wšecko co jest pokynutím swým řídíci, ráčil jest tuto zemičku milostí swau vytrhnauti z osidel Satanáše a syna jeho Jakuba Apelly, jehož smolná prawice, čehokoli by se dotkla, pomaže, a jehož dech z úst, smrdutý jako basiliškůw, na koho dechne, toho usmrtí, o němž také swědčí mnozí lidé prawdy milowní, že často widín byl Satanáš w lidské podobě po jeho boku přiwišly a služby swé konaje; kudyž jeho lstmi swými k takové powznesl smělosti ano šílenosti, že wykračuje ze swého oboru člowěk tak přenešlechetný, po knížeti úřad místopána wykonáwal; což bylo welké pohoršení lidu křesfanskému. On tentýž, po křtu stav se odpadlíkem, oltář, který byl wystawen a poswěcen we škole jejich, w noci rozbořil, a wzaw swaté ostatky, nestrašoval se uwrci je do swého záchodu. Toho takového swatokrádce a zločince kněz Wladislav plný Boha, horle horliwostí pro Krista, dne 22 Čerwence zabawil, a kázel sewříti jej těsnau wazbau. Ha! což mammonu zlosti z domu toho auskočníka pobráno jest a do měsce knížecího wneseno! Mimo to jeho rovní w šibalství Židé, aby řečený zkuruswysyn nebyl sfat, tři tisíce liber stříbra a 100 zlata složili knížeti. Že pak kníže z wnuknutí milosti boží wkaupil křesfanské otroky ode wšech Židů, a zakázal, aby napotom žádný křesfan jim neslaužil, Amen, amen, prawím, cokoli jest kdy prowinil, wšecko tímto chwalitebným skutkem smazal jest a jméno sobě na wěky zjednal.

¹¹²⁴ Maří Magdaleno, zbožná ty Kristova služko!

Powzdy ti oddán lid sliby swé za to wesele wzdáwá, že we swátek twój wyrwán jest nepříteli złemu. Také téhož roku dne 11 Srpna w jedenáctau hodinu denní bylo jest zatmění slunce, a přišel jest potom welký mor wolů, ovec a weprů; mnoho wčel pomřelo, nedostatek medu byl welký. Ozim se zwrhla i jař, kromě tolíko prosa a hrachu.

Téhož léta kníže Wladislaw, muž wýtečný a ctihonodý, wánoce a nowý rok slawil we wsi Stbečně. Potom, poněvadž onemocněl, přestěhoval se na hrad Wyšehrad, a tam zůstal až do swé smrti. Po té zimě když nastalo jaro, byly jsau welmi prudké wětry po celý oběh měsíce w Březnu.

¹¹²⁵ 58. Léta od narození páně 1125 Soběslaw, když slyšel, že bratr jeho těžce stůně, wzaw radu spasitelnau s přátely swými, ano již tak řízením Božího wnuknutí se wší družinou swau wrátil se jest ze Sas, a druhého dne měsíce Unora položili jsau se w noci blízko hradu Pražského w lese, který jest wedlé kláštera Břewnowského. Newí se příčina, co on w té wěci byl mníl učiniti. Nebo by také hrdina takového ducha nebyl tak nerozwážliwě wstaupil do země, kdyby nebyli bývali někteří ze županů, z jichž rady, jak za to mám, byl to učinil. Nebo té samé noci obrátiw se zase zpět, sem a tam, brzy po lesích brzy po wsech skrytě obcházel zemí, žádnému nečině žádného násilí, leč wždy vyhledávaje milosti bratra swého. A wýchni Čechowé prvního i druhého rádu její milovali, a jeho straně přáli; jediná wšak knězna a málo některých s ní podporovali Ottu. Ta, poněvadž byl si wzal sestru její, usilovala wšemi spůsoby, aby po muži jejím Otto obdržel stolec. Nemoc pak knížete wíc a více se zmáhající welmi hubila jeho tělo. Když mezitím přední můžové w zemi pomateni jako ryby w kalné wodě w nejistotě kolísali se w ustrašení, králowna Swatawa, matka knížete, zprawena jsauc a nawedena od přátele Soběslawových, přišla jest nawštítit syna swého, a mluwila k němu tak: Já, jsauc matka twá a králowna, přicházím prosici a bojíci se k nohaum twým, a na kolena, na kterých jsem tě autlého hýčkala, již se třesauc pro bratra twého před tebau padám. Neb nežádám wěci, které by právem mohly býti odepřeny, než které se Bohu líbí a

kterých lidé si přejí. Neb se líbí Bohu, jak sám řekl: cti otce swého i matku swau, abys mé stařenské prosby wlídne slyšel a tohoto mého wráskowitého a slzami skropeného oblíčeje, prosím, abys nezahanbil. Nechaf smím já, stará matka, prositi syna za to, co prosí a žádá na kolenu weškeren národ český; nechaf jest mně wěkem sešlé widěti wás smřené, které jednostejné z mého lúna porozené widím z milosti Boží dobré wychowané. Budiž popráno mně babičce brzy umírající, abych nezemřela prwé, než mi Bůh poskytne potěšení w tomto mém nesrownalém zarmaucení. Právem zajisté rmautím se, že diwoká wzteklice w této zemi wládne a wás bratří, někdy jednosworné, nyní do bojů strojí. Kdož newí, že jest košile k tělu bližší než sukně? Nebo příroda, která učinila bližšího dle narození, činí, že jest k swým milostiwější také we wšem řízení. Onen wšak, onen, jež sobě bratrem činí, a kterému ten čas péci o swé dítky a drahau choř ukládáš a pod jeho ochranu poraučíš, wěr mně matce, ten jim první bude osidlem a jamau a pohoršením. Ten wšak, kterého od sebe wzdalujes a jako za cizího pokládáš, ježto jest twój bratr vlastní, bude k twým mnohem dobrotiwější než syn twého strýce, kterému po sobě odkazuješ stolec otcowského knížetství. Tak prawila a plakala a syna swého lkáním obtěšňowala. Když pak spatřila, an spolu s ní slzí, toto doložila, řkauc: Nelkám, synu můj, nad twým osudem, kterému člověk neujde, nýbrž bratra twého život smrti žalostnější oplakáwám, jenž co poběhlý, těkawý a wypowědený raději by nyní šťastně umřel, než něštastně žiw byl. Syn pak, jehož obličeje polit byl slzami, řekl: Učiním, matko má, učiním, co žádáš; nejsem z diamantu ani z Charybdy zrozen, abych si newzpomněl na bratra životního. Mezitím wraceje se biskup kostela Bamberského Otto, Kristův rytíř slawný, po přemožení a roztloučení model pomořských, nawštíwil kníže pro nemoc již sily pozbywajícího. A když kníže jemu sebe a duši swau skrze swatau zpowěd poručil, oznámil jemu biskup, že nelze prwé dátí neb obdržeti odpustění, než by bratu swému slíbil pokoj prawý a pevný i milost. A hned biskup řečený péci o duši jeho a záležitost učinění míru poručiw biskupu Menhartovi, dle knížecí štědrosti welice byw dary obtížen, dal se na cestu. Nebo pospíchal, aby před slawností wečeře páne dojel k sídlu swému.

¹¹²⁵ Posláno ihned pro Soběslawa, a již se zřejmě w národě o to jednalo, co se prvé tajně strojilo.

Když Otto kníže morawské pozoroval, že se toto dálo, ježto wždy byl po boku knížete, obávaje se, aby snad nebyl zajat, smutný wrátil se na Morawu. Byl pak Wladislav s bratrem smířen we středu w týden welikonoční. Po oktavu pak welikonočním dne 12 Dubna w neděli, w kterau tehdáž bylo Milosrdenství boží, dobrý a milosrdný kníže Wladislav ne bez welkého náruku swých odšel ku Kristu, a milosrdenství, které wždy pro jméno Kristovo prokazoval chudým, owszem již dosáhl od milosrdného hospodina. Jest pak pohřben we chrámu svaté panny Marie, jejž sám wystawiw Kristu a jeho matce wšemi kostelními potřebami nadal dostatečně, a zřídil tam dosti počestné mnišské opatství; jméno místa jest Kladruby.

Kníže jaký ten byl, pokawad duch wládl mu audy,
Můžete z wypsání podaného wědět jeho skutků,
Chwály jaké je hoden, jakowá patří jemu úcta.

Buď knihy této konec, kde konec jest knížete ctného.

59. Poněwadž se pamatuji, že jsem na začátku první knihy řekl, že jest tato kronika wydána za času knížete Wladislava a biskupa Heřmana, tito pak již z tohoto slzawého audolí smrti přeneseni jsou bohdá k místům weselí, ale látka wěcí zběhlých posud přeplýwá, mámli tu zaraziti kotwu u břehu, čili když posud wětry zůří, do wýše roztáhnuti plachty,

Ty mi poraď w tom, sličná má učitelkyně Muso!

Neb ty, která nikdy nestárneš, mne starce k učením jinošským pokaušeti neprestáváš; není tě tajno, že w každém kterémkoli starci jako mně jest chlapecký smysl a duch slabý. O! by mi již osmdesátníku minulá Bůh nawrátil léta, w kterých jsi někdy w Leodii pod mistrem Frankem w zelených luzích brzy grammatické, brzy dialektické nauky se mnau dosti se nahrála. O! welice milostná jinochům a sladká, wždy stydliwá ale nikdy nestáraucí, proč na mne dorázíš na starce? Proč tupau pobádáš mysl? Již mi letitý wěk shrbuje záda, již swraštěná kůže zohyzduje obličej, již prsa jako schwácený walach dýchají. Již hlas chraptivý sípá jako hus, a chorobné stáří oslabuje mé smysly; w prawdě mě wice těší měkký chlebíček a topinka než twé mudrowěty, které jsme někdy pod

waší peřinkau měkce léhajíce, sladce ssáwali z twého autlého ¹¹²⁵ cecíčku. O sofistiko za rohy chytající, samowděk mužům syllogistickým žádaucí, od nás wšak již dosti zkušená, nechej starců, hoň se po jinoších tobě podobných, bystrého ducha a w naukách nauk důwtipných, kteří nedávno u welkého stolu paní filosofie rozkošnými nakrmeni krměmi a přebravše poklady celé Francie, co nowí filosofowé se wracují. Takové řečníky čeká slowutná ctnost knížete Soběslava, kteří by podiuhodné jeho skutky zlatým rýtkem podiuhodně pozlatiti dowedli. Tém také já stařec, cožkoli nejapně nablábosím, aby to do čista vybrausili, prosebně odewzdáwám. S jich a všech toto čtaucích dowolením buď mi dowoleno z wice dějů řečeného knížete něčeho dotknauti se písmem. A kdož mne starce hanfš, když sám jsi maudrý, poklad swé učenosti wynes na swětlo, a hrubé toto sepsání měj za látku.

60. Pod kralowaním pána našeho Ježíše Krista, trojího a jediného wšemohaucího Boha, jak jsme swrchu powěděli, když kníže Wladislav sešel s tohoto světa, bratr jeho Soběslaw, wěkem sice mladší ale maudrostí zralých zralejší, ruky štědré, obywatelům milý, lidu obojího pohlawí i stáří zalfbený, s přiwolením wšechných Čechů wesměs, dne 16 Dubna dle práva dědičného powýšen jest na knížecí stolec předků starodávných.

O! jenž tento svět wěčným rozumem, Bože, řídíš!

Kdož by to doufal byl neb chtěl tomu přidati wíru,

Že bude mří ten rok zjednán, a to bez krwe welké, zwlastě poněwadž pan Otto, podpíchnut radau některých, takowau se byl zavázel přísahau, že prvé neodejde z hradu Wyšehradu, než buď přemožen přijde o hlawu neb co wítěz dosáhne wýše stolce knížecího. Ale pán nás Ježíš Kristus, který kazí a ruší rady knížat, pro zásluhu nejsvětějšího mučeníka Wáclawa milosrdně tak spůsobil, jak Láska Waše dobře wí, že jsem wýše powěděl. A protož nechat dobrý kníže již ustane zlobiti a hněvati se na bratra swého i také na Ottu; nechat wěří, že wšecko rozumem božským se sprawuje a že nic bez něho nemůž se státi. Wšak poněwadž dle swědectví Šalomouna hněw w nádráž hlaupého spočívá, buď daleko od slowutněho knížete, aby měl zlosti a hněvem wýtečné ctnosti swé poskwrniti nebo netrpělivostí chwalitebné skutky swé

¹¹²⁵ zhanobiti. Které zajisté kdyby kdo pro jeho chwálu usiloval jednotliwě wyložiti, spíše by došlo denní světlo a blánka k psaní, než by dokonal dílo počaté. Wšak ale my jednu a zvláštní jeho znamenitost Lásce Waší předneseme, skutek, we kterém bez pochybnosti skoro nade všechny klásti se musí, že kníže tak mocný nikdy rtů swých neomočí medem, tím rozumu zlodějem. Jest zajisté ctnost nemalá při každém muži mocném, držeti ústa swá na uzdě a opowrhovati ne pěnau přirozeného nápoje, ale wnadami jeho.

61. Téhož léta dne 20 Května we středu we swatém tém-dni Letnic napadl jest weliký sníh w některých krajinách lesních, a druhého dne uhodil weliký mráz a uškodil velmi wšelikého druhu obilí, nejwice pak setému na podzim, rovněž také na winnicích a na stromích, tak že we mnohých místech sady z kořene uschly a menší řeky zamrzly. W témž týdni w sobotu dne 23 Května zemřel jest císař Jindřich Čtvrtý, a tu jeho a císařský rod vyhasl jest, dílem pro neplodnost pohlawí ženského, dílem že wšechno potomstvo mužské we mladém věku skonalo smrtí zhaubnau.

62. Mezitím, když z milosti Boží slavný kníže Soběslaw spůsobil mír w celém svém království, co zanecháme kronik hrdinských, powíme, kterak kněz jeden ohněm čerstvé zelinu zhasil drázdící prsau plameny; nebo sám mi to wyprawował důvěrně, abych ho nikomu neprojewil dle jména, pro Krista mě žadal přátelsky; jemuž já wěřím jako sobě samému, protože život jeho chwalitebný dodává slowům víry. Prawil totiž, že když mu pán Bůh odňal kněžku, pobožnau myslí slíbil Bohu, že více žádné ženy nepozná. Ale poněvadž jest velmi těžko, obvyklau wěc dokonce z myslí wypuditi, newím po kolika létech přišlo naň takové těla pokušení, že skoro zapomenuw slibu swého, který byl učinil Bohu, žádostí přemožen málem by byl upadl do osidla dáblowa. Co medle měl učiniti? Jednau byl četl w Dialogu, jakým spůsobem swatý Benedikt pálením kopřivy skrotil oheň těla nepřátelský. Tu najednau když milost shûry naň shlésla a sám k sobě se nawrátil, hledaje ku podobnému skutku a nenacházeje sauromého místa, pokradmu natrhal si otépkou kopřiv, tajně zašel do pokojíčka, a za sebau zawřel dweříčka, i swrhnul se sebe oděw, že na něm niti nezůstalo. Ach! kdyby byl

kdo tu chwíli widěl kněze zdrawého, jak se wztekal, kdyby ¹¹²⁵ byl toho dne milého otce neb matku pochowal, chtěj nechtěj jistě by se byl smál. Tolik zajisté nezůří zůriwý školmistr proti žákovi ani pán rozhněwaný proti otrokowi, jak kněz na sebe a proti sobě rozpálený a ze zlosti necitelným učiněný přes přirození swé i zároveň přes zadnici zůřil kopřiwami. Potom obrátil se k srdci, a ještě mnohem ukrutněji okolo prsau zůře, prawil: Ty mne, ty zlé srdce, pořád mučíš; já tě nyní takhle mučiti budu. Nebo z tebe wycházejí myšlení zlá, cizoložství, smilství a zlé žádosti. A tak učiniw zadost swému wzteku kněz rozwzteklený, bolestmi takowými strýzněn po tři dni ležel umírající; a myslé ještě, že neucinil dosti pro spasení duše, swázaw metlu z kopřiv, powěsil si ji we swé komoře, aby ji měl pořád před očima; a kdykoli je widěl buď wisící, buď poseknuté buď wedlé cesty rostaucí, zatřáslo se srdce jeho, a mysl zlá pamětliwa zlého zmizela. My pak tohoto kněze následowaní hodnau zůriwost obraťme sobě za stráž ctností, a co on učinil na těle swém, my čiňme w myšlení. Neb jsau wýpowědi páně wýpowědi prawdomluvné, an prawí: Bůh můj dotud působí, a já též působím. Nebo hle! kněz když zewně z trestu hořel, co nedowoleně hořelo wnitř, z milosti Boží uhasil. Přemohl hřich, protože změnil pálení.

Wězte wšichni Kristovi wěřící, že skladatel této kroniky, totiž Košmas, ctihonodý kostela Pražského děkan, zemřel dne 21 Října téhož roku, we kterém, jak známo jest, kníže Soběslaw postaven byl na stolec.

KOSMOWA LETOPISU ČESKÉHO
POKRAČOWATELÉ.

---

zvídavosti a vzdělání i vzdělání lidu bylo vždy nejednou zá-
druhou věcí na řadové mapse moravské a římské krajiny
počet lidu byl významnou měřítkou rozvinutosti a vzděl-
nosti obyvatelstva až vedení celého hradu a jeho okolí a
měřítkem vzdělosti a vzdělání obyvatel vlastního hradu.

Kanownika Wyšehradského pokračování letopisu Kosmowa.

Léta od narození páně 1126 řečený Soběslaw přijel jest ¹¹²⁶
na Morawu, a wzaw Ottowi krajinu Oldřichowu, nawrátil
zase syna jeho Wratislawa k sídlu otcowskému. Otto kníže
morawské sešel jest se s Luderem w Řezně. Soběslaw po-
plenil jest Morawu, část Ottowu.

Téhož léta druhého dne Ledna při rozednívání widíno
jest znamení blesku. Ale někteří widěli je před narozením
páně, někteří u vigilii narození páně, wšak zřetelně widíno
jest w noci dne swatého Štěpána prwomučenníka. Té zimy
bylo takové množství sněhu, že žádný člověk neřekl, žeby
je byl kdy widěl, a mnoho lidí tu zimu pomřelo. Dne 16 Unora
velká powodeň: led uškodil na mnohých věcech. Tehdy Lu-
der král saský, sweden byw od Otty knížete morawského,
nadmut welkau pýchau a lakomstwim po penězích a zlostí
i neprawostí, s wojskem swým přitáhl jest proti Čechům
u hradu řečeného Chlumec, kdež kněz Soběslaw s pomocí
Boží a se swau družinou dne 20 Unora zbil 500 šlechticů
jejich, nepočítaje štitonošů; mezi nimiž padl jest Otto kníže
prwé zmíněný. A w tak welké bitvě jen tři Slowané přišli
jsau o život. Králi wšak saskému s ostatními odpustil jest,
a propustil je w pokoji. A tak pan Soběslaw a Čechowé
s welkau ctí a sláwau bez aurazu jsau se wrátili. Byla pak
jest newýslowná radost jak duchovních tak swětských w celé
rodině swatého Wáclava, protože ani otcové naši ani dědové
a pradědové neměli jsau takové cti, jakou wšemohaucí Bůh
z milosti swé propůjčil nám, a swau pravici a saudem spra-
wedliwým přemohl je. Amen. Nechci pak, aby wás bylo tajno,
otcové a matky, co jsem slyšel; zwěstuji wám prawdu po-
mocí boha wšemohaucího, ježto widína byla dobré od obojího

¹¹²⁶ wojska: že jest orel toho dne letěl prwé, než se stala bitwa mezi Sasy a Čechy, a hlasem svým wolal na Sasy, předvídaje z wnuknutí Božího mrtwoly jejich; též slyšán jest zwon, an zwoni. A když stálo dobré sto welmožů českých a proboštů a kaplanů okolo kopí sw. Wáclawa, je hlídajíce, mezi nimiž jeden kaplan, ctnostný, šlechtického rodu, jménem Wít, který držel kopí téhož řečeného swatého, jak jest obyčej, maje na sobě brnění a příslbu, jako Achilles, radostí pláče zwolal na swé: O towaryši a bratři! stálí buďte; neb widím swatého Wáclawa sedícího na bílém koni a majícího na sobě šat bílý nad hrotom kopí swatého, an bojuje za nás; i wy wizte. Oni pak užasnuwše, hledíce sem a tam a ničeho newidouce, protože nebylo wšem, než toliko hodným, dáno od Boha widěti onen zázrak, když truchlili a slzeli a z celého srdce wzýchali k Bohu a oči i ruce obraceli k nebi a tak dlauho wolali: Kyrie eleison, až Bůh wšemohaucí ze svého milosrdenství a svým swatým poslem Wáclawem, naším ochráncem, porazil nepřátely naše. Amen. Když to wšecko konal kníže Soběslaw, poslal kaplana swého do wsi, která slowe Wrbcané, kterému byla wěc známa, kterýž nalezl na stěně kostela korauhew swatého Wojtěcha biskupa, a zawěšena jest na kopí sw. Wáclawa mučenníka w čas bitwy se Sasy, kdež Bůh jest je porazil. Amen.

Téhož léta dne 3 Října Zdik, zwolen byw za biskupa na stolici Olomaukau dle řádu církvených zákonů, posvěcen jest od swého arcibiskupa Mohučského, a při posvěcení odložiw jméno sweřepé, nazwán jest Jindřich.

Téhož léta kníže Soběslaw a král uherský Štěpán sjeli jsau se k roku, a dali sobě dary nawzájem; nawratiw pak se Soběslaw domů, zajal jest Břetislawa, a w pautech dowezel jej na zámek řečený Donín.

Téhož léta mnoho lidí zemřelo jest hladem po celém světě. Potom po proběhnutí tří měsíců Břetislaw zawřen jest na hradě Jaroměři. Téhož času wystawili jsau Čechowé znowu některé hrady, ježto slowansky nazwány jsau Přimda, Zhořelec a Tachow. W běhu téhož času také kapli na hoře Řipu nazwanou nejjasnější kníže Soběslaw rozbořiw znowu wystawil, kteraužto Zdik ctihodný biskup swatého kostela

Olomauckého nawratiw ku předešlému práwu nadání, s nej- ¹¹²⁶ wětší uctiwostí poswětil.

Léta od narození páně 1127 dne 23 Unora hlawu sw. ¹¹²⁷ Wojtěcha mučenníka a biskupa we hradě Hnězdně nalezena jest na tom práwě místě, kde mučenník týž mučennictvím byl korunowán a pohřben. Kníže pak český Soběslaw toho času smířen jest s králem německým Lotarem, a z náklonnosti a lásky k němu oblehl jest hrad Normberk s welikau mocí, a Bawory skoro až k Dunaji pohubil a popálil. Proběhnutím desíti neděl dokonaw dílo, s welkau nádherau a vítězoslawau nawratił se k domowu. Bawori wšak a Sasowé, wztekem a hněwem rozníci, ustanowili sobě wewodu Konrada za krále, a tak pohříchu poslední zmatek horší prvního w říši jsau spůsobil.

Léta od narození páně 1128 král Lotar w den welkonoční zdwihl z wody křtu syna knížete Soběslawa, a stali jsau se nejwraucnějšími přátely; kteremužto dítěti po biřmowaní syn Wigbertuw při sklonku žiwota swého slibil jest celé léno swé, při čemž stáli přítomni welmožowé saští. ¹¹²⁸

Téhož léta učiněna jest wýprawa od Soběslava na pomoc kmotru jeho králi Lotarovi proti králi Konradowi; druhého wšak dne wrátil jest se domů s díků činěním. Za nedlauho pak potom Konrad syn Lutoltuw zajat jest od Soběslava, a zawřen w domě kostela Wyšehradského. Léto suché.

Téhož léta mnozí welmoži čestí jati a spautáni i zawřeni jsau u wězení od knížete Soběslawa. Břetislaw odwezen jest na hrad Děčín, a Konrad k Jindřichowi synu Wigbertowu.

Téhož léta dne 9 Novembries a po slowansku Prosince zatmění měsice čerwené; af řeknu, že některí widěli částku, která byla zůstala mrskajíci se sem a tam, až se ztratila. A mnoho hwězd ji obstaupilo, z nichž jedna obletěla měsíc, jiná wrhla se k půlnoci. Po desíti dnech na noc objewila jsau se čerwená znamení na nebi k půlnoci.

Léta od narození páně 1129 Wratislaw syn Oldřichuw jat ¹¹²⁹ jest od Soběslava; potom wypowěden jest ze země. Kladsko hrad jest obnowen a opewněn od Soběslava.

Téhož léta kníže Soběslaw obnowil jest chrám Wyšehradský, jejž otec jeho blahoslavené paměti král Wratislaw wystawil za duši swau a manželky swé i swého potomstwa

¹¹²⁹ se schwálením a z moci slawného papeže Alexandra a 72 otců; kterýžto prvérečený swatého kostela Římského biskup k stwrzení téhož swatého založení rácil jest skrze Jana biskupa Tuskulanského a skrze Petra probošta sw. Jiří mučenníka služebníkům řečeného kostela, totiž knězi, jahnowi a podjahnímu, i také proboštu poslati a na znamení moci apoštolské na wždy uděliti, aby jich užívali, sandaly a čepice. Když pak to tak bylo zjednáno a ustanoweno, podřídil týž král swrchu wzpomenutý ten řečený chrám swatému kostelu Římskému. Kterýžto takowým spůsobem založil, nesa na svých ramenau 12 nūší plných kamene ke cti spasitele, tak jak Konstantin císař založil kostel Římský; tedy učinil jej swobodný, a Soběslaw, jak jsme prawili, obnowil jej a obnovený zvelebil lépe; neb dal stěny malowati, zlatau korunu w něm zawěsil, která wáží 12 hřiven zlata, stříbra pak 80, mědi a železa bez čísla, dlažbu hlazenými kameny vykráslil, přidal chodby kolem, pilíře na obau stranách přistawil, cihlami wrch celý se střechami pokryl, klášter a dílny wšecky dal pokrýti; mimo to také kanowníky téhož kostela rozmnožil, a přidal platy, dwory a jiné statky.

Téhož také roku pan Menhart biskup kostela Pražského obnowil jest hrob swatého Wojtěcha biskupa zlatem a stříbrem i křištálem.

Téhož léta Wáclaw syn Swatoplukůw poslán jest do Uher od knížete Soběslawa na pomoc králi Štěpánovi proti Řekům; a tak s pokojem wrátil se, ale žije po čtyry měsíce čtvrtodenní zimnicí wymořen posledního dne Unora zmřel jest.

¹¹³⁰ Léta od narození páne 1130 právě w den narození božího při rozednívání wzešel jest Swětlonoš, což nebylo nikdy wídáno ani slýcháno. Tehdy pan Menhart biskup kostela Pražského putoval jest do Jerusaléma na modlení.

Téhož také roku Soběslaw kněz, když jel do Řezna k roku s králem Lotarem, w jednom potoce řečeném Regen z boží milosti ušel utopení; a v tom městě zůstav týden, rozbořil jest 20 twrzí, a tak zdráw a wesel domů se na wrátil. To když konal kníže Soběslaw a předtím i posud we wsem zůstával bez úrazu, přišel jest na zámek Kladsko a ohradiw jej pilněji než prvé a pevněji, s četnau družinou, a ohradiw jej pilněji než prvé a pevněji,

mínil jeti na Morawu. Ale zjewením milosrdenství božího, jak sám dí: nic přikrytého, coby nebylo zjeweno, a nic tajného, coby se newědělo a tak dále, auklady a zrady, které byly dlaaho předtím na něj strojeny, tehdy na té cestě se wyjewily, a tak cestu začatau do Morawy na ten čas překazily. Tedy první neděli, dne 15 Čerwna, na té cestě poznaw dwa zbrojnoše, kteří ukládali o jeho život, powolal župany swé Zdeslawa syna Bláhowa a druhého Diwiše, zádal od nich slowo, aby mu nebyli proti wuli w jistém tajemství. Oni pak knížeti dali slowo dle přání jeho. A on na jich oči ukázaw jim zrádce, prawil: Tito jsau zrádci nad mým životem, úkladníci a wražedníci. Jak jste mi před chwilí slíbili, přiwedte je bez trestu až přede mne, abych plněji a jasněji poznal prawdu celé zrady jak podezřelé tak zjewné. Z nichžto jeden chopen jest s kopím a dýkau kalenau téměř dwau loket sděli; druhý wšak utekl jest. Tehdy kníže Soběslaw maudrostí božskau jako Šalomaun byw napomenut, powolaw některé swé lowce, ale taje wěc, prawil: Jednomu z mých zbrojnošů ukraden jest tlumok; wyšlete ohaře, aby sledowali stopy zloděje. Oni nelenice k rozkazům pána rychle běželi, a w jedné wesnici chytili jej, a přiwedli spautaného k pánu, majícího meč jedem napuštěný. On pak u přítomnosti starost země české tázal proklatých lotrů, řka: Pro jakau přičinu a k čí radě chtěli jste takowý a tak nešlechetný zločin spáchat? neb čí jste bojowníci? A ti synowé neprawosti nemohli tak nešlechetné wěci zatajiti; a tak jeden wyznal, že jest bojownik Miroslawůw, syna Janowa županowa, a druhý bratra jeho mladšího Střezimíra; tato pak slawa byla začátkem proklaté řeči: O dobrý a milý kníže! když se tážeš o přičině a běhu wěci, beze wšeho mráčku lži tato jest: Miroslaw nás nešťastné wysłal k zahubení twého slawného života. Ale Miroslaw, který byl na též cestě, jest spaután okowy nejtěžšími. Střezimír wšak, poradiw se s bratrem, smyslil, že jest matka jeho těžce nemocna, a žádal na knížeti povolení, aby směl domů jít z wýprawy. Jest pak podobně w jedné wsi zajat, a obadwa jsau s bratrem odwedeni na Wyšehrad. To když se tak stalo, Soběslaw pán jel do Prahy sídelného hradu pomodlit se, bosýma noham a w oděwu změněném, jako král Ninivetských, a při wjezdu wšichni jsau jej radostně *

uwítali s welikau sláwau a poctiwostí, radujíce se, jak slušno, z jeho zdrawí, a zpíwajíce píseň angelskau a také zwonice zwony. A když se tam pomodlil, odebral se na Wyšehrad, a tam od kanowníků otce swého, totiž krále Wratislawa, s newyslowitedlnau radostí jest uwítán. Druhého pak dne, jak se wcely slétawají ku králowně a k matce swé, welmoži čeští uslyšewše, že kníže jejich ušel takowých nebezpečenství, sešli jsau se na vyšší hrad Wyšehrad, a tam nalezše jej, těšili se z jeho zdrawí jako matka z jediného syna. Potom pak ten den Soběslaw kněz shromáždil šlechtice i nešlechtice na paláci Wyšehradském, také Pražské kanowníky, a také my jsme byli. Bylo jest množství mužů veliké w té radě, skoro tři tisíce. A sám mocnář český, stoe prostřed nás wšech, jako syn když prosí otce pro wšecku neposlušnost swau, tak pozdwihiu hlasu swého, tolik prawil se slzami: O starostowé čeští a štíte země české! nechwálím ani newynáším se, ale prawdu prawím: když jsem byl wyhnancem, milostí boží wšude jsem byl šfasten a měl jsem s dostatek toho, čeho mi bylo potřeba; nyní wšak s pláčem prawím: za živobytí bratra mého a knížete Wladislava newzal jsem tohoto knížetství a důstojenství zbraní ani jakau jinou mocí, ale z milosrdenství božího a zwolením od bratra mého za jeho žiwota a od wás wšech jsem ho dosáhl. A z té příčiny a tím právem myslím, že jsem je držel spravedliwě a rozumně. Ale někteří z urozenějších této země, ponuknutím satanášowým puzeni, mne pohříchu! chtěli jsau zabíti, jako někdy předchúdci jejich bratra mého Břetislawa kněze rozšafného zabili, též Swatopluka bez příčiny jsau usmrtili. Mne pak, jenž jsem usiloval o prospěch vlasti a o waše počestné, newím z jaké příčiny chtěli jsau zkaziti, ale z pomoci milosti boží nemohli jsau toho dokonati. Zdalíz newidíte, jaká byla zatrzelost, jaká bezbožnost srdcí jejich? Nebo kterým jsem udělowal hojnějších darů mé milosti, a které jsem nad jiné ctil laskavější náklonností, a kterým jsem dal slušně sedati po boku mému, těch zlostná wůle pokaušela se o mau zkázu. A wšak aby se nezdálo, že je odsuzuji hrđe nebo z nenávisti, bud důstojnosti waší libo slyšeti je mluwící swými vlastními ústy. Po té pak řečení synowé satanowi postaweni jsau před kníže a před ty, kteří s ním zasedali; oni pak, kterým bylo kázáno

od jich starších hledati smrti knížete, bezbožného předsewzetí zatajiti nemohli, nýbrž winili w tom we wšem Miroslawa syna Janowa, prawice, že jeho kázáním wšecko, co byli chtěli učiniti, jim bylo nařízeno; nebo byli i jeho služební. Miroslawowi pak kázáno jest státi před obličejem knížete, a nařízeno jest, aby jeden z pánů jej tázar o té wěci, zdali směl ze swé zlosti čili z ponuknutí jiných takowý zločin zamyslit, aneb kdoby byl wůdcem toho spiknutí. On pak jest k tomu odpověděl: Kníže nejmilostivější! nemohu welkého hříchu swého nikterak zatajiti, který jsem z nejwětšího neštěstí mého smyslil, nýbrž u přítomnosti waší a wšech přisédících ménim jej zjewiti. Neb jednoho času jeden z bojowniků Břetislawowych, jménem Bolesa, třikrát jest mě nawštíwil, aby mě k tomuto hříchu zjednal; k jehožto wybídnutí jsem já swoliti nechtěl. Naposledy wšak přišel ke mně Božík, wáš kaplan, a jal se mě takowým spůsobem wyzýwati: Což, nejmilejší synu, býval-li w této zemi kdo slavnější neb kdo maudřejší jak otec twůj? ty wšak mezi jinými předními této země jmín jsi za nejmenšího. Krom toho budešli trpěti, aby vlastní bratr twůj tak dluho we wazbě pro nic snášel tak mnoho zlého? Jest tedy lépe, abychom toto pyšné kníže zabili a tak swého posadili na stolec, od kterého bychom mohli míti wše, co se nám zalfíbí. Pakli mi toho newěříš, já tě dowedu k takowému, kterému budeš moci wěřiti bez pochybnosti. Když jest tuto řeč dokonal, pro Bůh hřích můj! přiwolil jsem k jeho pobádání, a tak dowedl jest mě k biskupu Menhartovi, který přebýval w jedné wesnici, která se slowansky jmenuje Zerčinawes. To jest pak učinil, jako chtěje mě poručiti biskupu do služby, a tam jest se stal začátek celého tohoto spiknutí. Potom tázar byw od knížete o řečeném spiknutí, winil jest těžce biskupa we wšem, tak prawě: Biskup Menhart pro tu příčinu, aby nás w té wěci měl stálé, položil jest dva prsty na ostatky swatých, a měl se mnau řeč takowauto: Zhubfšli život knížete, z těchto pěti wěcí, totiž Žatec, Litoměřice, komoru neb stůl neb konnici, cožkoli si zwolíš, jak ti slibuji a Břetislaw kněz udělí, beze wší pochybnosti se ctí míti budeš. Konečně, když sám sebe i jiné vlastními ústy za winné udal, wyweden jest z rady spolu s druhy swými, a druhého dne s bratrem jeho Střezimírem a s jedním lékařem osekány jsau

1130 jim všecky údy na tržisti. Ale dva prvé řečení synowé sata-nowi podstaupili jsau muka neslychaná; totiž jsau do kola těsně wpleteni, oči jim wylaupeny, ruce i jazyk uříznuty a s přeraženými hnáty položeni jsouce na slaupy k jich zahynutí připravené, bídne životy skončili. Křivosud pak, jenž byl strýc Miroslawůw, a jiní dwa, ježto jeden slaul Wacemil, druhý Jindřich, ti, poněvadž byli od řečeného Miroslawa před knížetem a swrchuřečeným sjezdem obwiněni, odkázáni jsouce na saud, kráceli w Praze přes železo, a tak od Boha wšemohaučího jsouce odsauzeni, w prawdě shledáni jsau co winnici; a protož nalezeno jest, aby podlehli trestu hrdebnímu; poté wedeni jsau na trh dne 23 Čerwna, a plknem statí jsau. Kaplan Božík byl jest mezi ostatním lidstwem jako na podívau-nau. Toho wšak newím, přišelli, aby smazal zločin sobě při-čítaný, čili jak byl dábel smyslitelem této wěci, také po vše zůstal jejím ředitelom. Tak jej přiwedl, aby se díval na zahynutí svých tovaryšů, chtěje aby šermíř jeho déle neodbfhal společnosti svých druhů. Neb jenž prvé swědom sebe těkal a ubíhal, nyní milostí božskou wšem weřejně zjewen jest. Uwiděw jej totiž jeden z welmožů, chopil jej a přiwedl ku knížeti; a tázán byw o wěci, ničím se od řeči saudruhů svých neuchyloval, a tak spaután byw okowem železným, doprawen jest do wazby wládaře královského. Potom pak ten týden posledního dne měsíce Čerwna oslepen jest Břetislaw.

Téhož roku dne 8 Října jakási obluda ku podobenství hada jednu chwíli, totiž při západu slunce, widína jest letící přes celau zemi českau i přes mnohá jiná místa. Potom pak widíno jest jiné znamení od mnohých welmi jasné w hodinu ranní. Wratislaw, syn Dedalrikůw, nawrácen jest z wyhnanství.

1131 Léta od narození páne 1131 dne 29 Března, to jest w neděli, kterau zpíwají Lætare, král Lotar s četnau druži-nau jak duchowních tak swětských měl sjezd we městě řeče-ném Leodium. Na kterémžto sjezdě zwolili jsau Innocentia uběhlého za papeže, toho totiž, kterého Petr syn Lwów s du-chowenstwem a lidem kostela Římského byli jsau zapudili od papežské stolice. Z té příčiny poslali jsau biskupa kostela Münsterského, aby oznámil Petrowi papeži a Římanům wšem, že král německý s wojskem k nim míní přijíti za pět měsíců. Kterýžto pro strach neprawého krále Konrada od prawé cesty

se uchýliw, přijel jest do Čech, a na Wyšehradě, sídelném 1131 místě, mši o nalezení swatého kříže s welkau poctiwostí i s kanowníky téhož kostela slawil jest; potom od knížete Soběslawa slušně byw darowán, zemí markrabí rakauského se ubíral, a tak mnohými zeměmi projew, wrátil se domů. Ale ta wěc se nezdařila, zmizela jest jako prach wětrem odnesený.

Mezi tím časem kněz Soběslaw na aupati jedné wsi řečené Tachow w okršlku Mežska wystawil hrad, jejž nazwal dle jména wsi při něm ležící; jiný také wystawil w krajině Milečské wedlé řeky Nisy, a nazwal jej Zhořelec, kdežto předtím slaul Dřenow. Tehdy pan Menhart biskup zdráw a bez aurazu přijel zpět k swému sídlu biskupskému, a odewzdal se jest knížeti Soběslawovi se wšemi welmoži českými na wšeliké saudy, aby se očistil ze zločinu, kterým byl winěn. Z té příčiny jsau dva kanowníci kostela Pražského, jeden od pana biskupa, totiž idiota jménem Herold, kterýž byl vikářem a kaplanem bi-skupa Bamberského a arciknězem Plzenským, což se neslušelo, o kterém prawil Miroslaw syn Janůw, že byl přítomen w kapli w Zerčiněswi, kdež se stalo zapřisáhnutí mezi biskupem Menhartem a Božíkem i Miroslawem, druhý Tutha od knížete, ti dva poslání k arcibiskupu Mohučskému a k biskupu Bam-berskému, aby jakýž by koli saud Menhartovi biskupu uložili, on jej s pokojem přijal.

O dwau hwězdách před 11 léty znamenaných, o těch jsem wám, o Čechowé, potom nikterak nic wyprawowáním swým wyložiti nemohl, protože šly rozdílně. Ale nyní, pokud mám docela prázdro od jiných wěcí, wyložím wám o nich, pokud milost ducha swatého poslauží mému smyslu a jak jsem widěl. Hwězda, která vyšla při rozednívání dne 22 Unora na začátku jara, o které jste wy Čechowé prawili, že jest to Swětlonoš, ta zašla dne 26 Prosince w zimní proměně slunce při začátku dne.

Ale téhož roku jiná hwězda jasnejší dne 25 Čerwence při wýchodu slunce se zjewila, která ponenáhlu se schylujíc dne 12 Ledna se neukázala. Tedy která z nich se jmenowala Swětlonoš, nemnín, by byli lidé, kteří by to wěděli, ale Bůh, jenž jest stvořitelem swěta, skrz kterého se stalo mnoho zna-mení a zázraků, a my jsme je widěli, o nichž něco jsem

¹¹³¹ wýše položil, on sám wí. Zatmění měsíce; ale malá část zůstala do celého vyplnění.

Nawraťme se ku předešlému. Dne 28 Září biskup Bamberský a vrchní pastýř Olomaucký se sedmi opaty českými u přítomnosti knížete Soběslava s lidem a duchovenstvem Menharta, swatého kostela Pražského biskupa, ode wší winy, která naň prwé byla skládána, složením štol svých jsau očistili, wyznáwjice totiž, že jest biskup Menhart ničeho zlého proti knížeti Soběslawovi nesmyšlel, než jen o to se zasazoval, jakby Břetislav mohl wyswobozen býti z wazby. Biskup Menhart po skončení pře jel ku koncilii, we kterémžto sboru byl jest swrchuřečený papež odběhlý s padesáti biskupy mimo opaty; a tam papeže Petra, který tehdáž sprawoval církew Římskau, i krále Konrada, zhasiwše swice, jsau klnuli.

¹¹³² Léta od narození páně 1132 dne 14 Ledna čerwená znamení rozličná ukázala jsau se na nebi w stranu půlnoční. Dne 19 Ledna, když pan Menhart meškal w jedné vsi řečené Chuchel, jednoho dne w saumrak stal se diw neslychaný a welmi strašlivý. Když totiž ospalostí již stížen wstaupil do postele a služebníci jeho stáli u něho, najednau hřmot hrozný, jako z jeskyně přicházeje, blížil se k domu, we kterém byl, a zazvučel jim w uších; kterýmžto hřmotem zastrašeni utekli, pána samotného nechawše; on pak newěda, coby činil, vyškočil z postele, a jako u vytržení se nacházeje, postavil se wedlé zdi komína; a hle! kámen diwné welikosti padaje s hory, zboril dwě zdi i s postelí biskupowau a tam zůstal ležeti, a tak pán biskup zůstal jest bez aurazu. Amen.

Téhož léta dne 4 Března bylo jest zatmění měsíce a to celé krwawé. Kněz Soběslaw jel na sném krále Lotara do Bamberka. A když se shromáždění celého sboru sešlo w královském paláci, a král Lotar se Soběslawem knézem zasedl sauromí w jedné komořici, která byla wedlé paláce; newím zdali pro stáří stavění čili od nějakého zlého člowěka podlahu královského paláce se wšemi, kteří byli wnitř, sesula jest se, we kterémžto zřícení mnozí z Němců jsau zraněni, jiní s těžkým úrazem sotva ušli zkáze smrti. Čechowé wšak zůstali jsau wšichni bez úrazu. Po nedlauhém čase král Lotar z příčiny sněmu na hradě Plisni s mnohými Němcí sešel jest

se; opět palác, we kterém se shromáždili, se wšemi se sesul, ¹¹³² ale z milosti boží wšichni zůstali jsau zdráwi.

Téhož času držán jest od krále sném w Goslaru, kdežto když palác se wšemi se sesul, z milosti boží žádného neporanil. Ten týden po božím wzkríšení zjewily jsau se strašlivé bauřky a neslychané blýskání, odkudž wěž swatého Wáclawa jest zapálena, ale že milost boží chránila a přímluwa swatých mučenníků Wáclawa a Wojtěcha přispěla, samotna toliko wěž shořela jest, ale kostel zůstal zachráněn od ohně. Blahoslavený Gothart wyznawač a biskup znamenitými zázraky etností, kteří jsau se daly pro zásluhu jeho we městě Hildesheimu, proslul jest. Což když se jest we mnohých národech wěřících rozhlasilo, mnozí putowali na hrad Hildesheimský, aby widěli jeho zázraky a nejwíce aby jeho zásluhami a přímluwami sproštěni jsauce všech paut zločinů, mezi syny boží počtu býti zaslaužili.

Téhož času Řezno město welemocné skoro celé jest shorelo mimo 40 domů, které sotva se zachowaly. Také we mnohých městech toho roku oheň welice uškodil. Kněz Soběslaw poslal jest králi Lotharovi do Říma táhnaucímu tři sta braných na pomoc. Postawił nad nimi za wůdce Jaromíra syna Bořivojowa. Kteříž wytáhše ze země swé, když přišli k jednomu místu, řečenému Omberk, tam jsau s Němcí na trhu řečeného místa bojowali, a s pomocí Boží nad nimi zwítězili. Kužé Wratislaw z podílu Morawy, jenž slowe Brněnsko, syn Oldřichůw, pojal manželku z Rusi, krásau swau Helenu králownu řeckau přewyšující, která se nad míru stkwěla leskem bílé pleti, tak sice, že čerwený lesk zlata bělost těla jejího některými čerwenými skwrnami natíral.

Téhož léta kníže polský s nesčíslným vojskem táhl do Uher, chtěje syna Kolomanova po zapuzení krále slepého, jenž slaul Bela, proti wůli Uhrů dosaditi. Nebo matka řečeného jinocha, zapuzena bywši od manžela swého, krále totiž Kolomana, když byla těhotná, nawrátila se k otci, a tam porodila pachole. Toho tedy kníže polský chtěl Uhrům předstawiť za krále; ale předsezwetí jeho zkazila boží prozřetelnost; nebo slepý král wytáhl jest proti němu s vojskem swým, a Boleslaw se swými uleknut, wyčkaw noc, dal se na útek; jehož Uhři stihajíce s pomocí boží mnoho jich na tom útěku

¹¹³² zabil. Mezitím kněz Soběslaw, poslen milosrdenstvím božím a orodowaním sw. Wáclawa, dne 18 Října wtrhnul jest s wojskem swým do Polska, a celau stranu té krajiny, která slowe Slezsko, weskrze ohněm pohubil. Také jest mnoho zajatých s nesčíslnými penězi, jakož i nemálo stád sweřepic odtamtud přivedl s sebou, a tak z propůjčení boží milosti s welikau sláwau a weselím domů se nawrátil.

¹¹³³ Léta od narození božího 1133 dne 24 Unora měsíc utrpěl jest zatmění, ale čtvrtý díl jeho byl zčernal, a tak při nastávajícím východu slunce zapadl; po tomto zatmění přišla jest velká smrtelnost lidí. Dne 16 Ledna statečný kněz Soběslaw podruhé udeřil na Polsko, a w slavném wítězení je zpustošil, mnoho odtamtud zajatých přivedl, wsí asi tři sta zapálil, potom propůjčením božím s wítězstvím domů se nawrátil.

Toho času přijel jest legat apoštolský, winil biskupa Menharta ze mnohých ohavných zločinů, a kázal obwiněnému dátí se najít k slyšení u apoštolského. Byl se proti němu spikli někteří přewrácení bratří z jeho kostela, aby jej zbawili jeho důstojenství a hanebně sehnali se stolice. Tomuto jejich proklatému a nešlechetnému záměru nedala wšak milost boží přijíti ke skutku. Kněz Soběslaw, jeda do Uher k swému swaku králi uherskému, položil se jest táborem u místa řečeného Wáh, a tam meškaw delší čas, až dokonal wěc swau, domů se nawrátil.

Druhého dne Srpna zjewilo se jest zatmění slunce diwným spůsobem; nebo ponenáhl ubývajíc tolik se zmenšilo, že jako koruna měsíce přibývajícího přišla k straně polední, kteráž potom k východu se obrátila a odtud k západu; potom se wpravilo do předešlého stavu. Na mnohých také místech w krajinách německých, ač wěříme-li powěsti, widína jest toho samého dne krew jako dešť pršící. W jednom místě w krajinách německých spadl prý také kus masa zároveň s tím deštěm krwawým, který byl takové welikosti, že ho sotva 12 mužů mohlo wyzdwihnouti.

Potom biskup Menhart, swaté pobožnosti odchowanec, cestoval jest do Mohuče k swému arcibiskupu, aby se ospravedlnil; kdež jest se také mnoho biskupů sjelo, w jejichžto shromáždění slušně se očistil z winy sobě přičítané a obžalo-

watelům swým wšechn zlý skutek, kterým se opowázili proti němu powstati, milosrdně odpustil.

Téhož roku král Lotar, dosáhnu znaků císařství, od papeže Innocentia jest posvěcen w Lateraně we chrámě sw. Jana Křtitele. Neb nesměl jest wjiti do kostela sw. Petra apoštola, boje se Petra syna Lwowa, který tehdáž kostel Římský sprawował.

Toho léta wýtržné powahy jinoch Wladislaw, wýborného otce jmenowec, s mnohými urozenými mladísky českými utekl jest do krajin baworských.

Léta od narození božího 1134 Polska nešfastná, pod spráwau neprozretelného knížete Boleslava postavená, již častěji od Čechů i od Morawanů nepřátelsky zpustošená, majíc pustošena býti znowa, od obojích swrchuřečených wojsk, od Čechů totiž i od Morawanů, jest nawštívěna a rukau nepřátelskau potřena i ohněm a mečem až k řece, která slowe Odra, dokonce zhubena; ale z Čechů nebyli přitom žádní jiní než Hradečtí, Chrudimští, Boleslavští, Čáslavští, Kladští. Slavný kněz Soběslaw jak ctností ducha tak silau těla ozdobný a tudy tím častější chwály hodný, sešel jest se na hradě řečeném Plzeň s císařem Lotarem k roku, čehož příčina byla taková. Byl král Uhrů slepý wysłal biskupa Bělehradského, jménem Petra, k císaři s welkými dary, i aby přednesl křiwdy od knížete polského jemu učiněné před shromážděním císaře a knížat jeho. Poněwadž wšak, jak se w takových wězech stává, málo neb nic neprospěje poselství menšího k wětšímu, leč by byl prostředník, přijel jest řečený biskup ku knížeti Soběslawovi do Čech, aby se jeho prostřednictwím a přímluwau poselství jeho stalo prospěšné. Tedy z té příčiny kněz Soběslaw jel k císaři, a když tam přijel, laskawě a poctiwě přijat jest od císaře, a wsí žádosti swé laskawě dosáhl, totiž aby wůle císařowa co do krále uherského a do knížete polského šla po wůli knížete Soběslawa. Dary pak Uhrů předložené císaři byly jsau: dva koně bílí slušně pokrytí, jichžto sedla držela w sobě 26 hřiven zlata, a jiného welmi mnoho. Řečený tedy biskup Petr Bělehradský, poselství swé dle přání wykonaw, a k tomu od císaře i od jeho choti mnohými dary podělen, wesele domů se nawrátil.

1134 Mezitím Čechowé, pokoji se poddati neumějice, dne 26 Unora, a bylo právě pondélí o masopustě, wtrhli jsau do Polska. Polané wšak, když se již blížil začátek postu, majíce za to, že již žádný nepřítel nepřijde, byli z hradů a z jiných opewnění vyšli, a přebývali na vsech. Když tedy jako bezpeční od wpádu nepřátelského chtěli požívatati blahých dob míru, náhle a nenadále nepřátelé na ně udeřili, a jako owce z owčinů, když jich nikdo nechrání, sápali je. I ačkoli Čechowé bez knížete Soběslava w zemi nepřátelskou wešli, nicméně tak welikau kořist odtamtud zpátkem přivedli, že kořisti vsech knížat českých, co jich w Polsku nabrali, přewyšovala. O bídňá krajino, poddaná knížeti blážnowskému; neb což se králové natřeští, biti jsau Achivi. Často řečený král uheršký Bela, zlostí bratra zraku zbawený, žádal od swého zetě kníže Soběslava, aby dítě jeho zdwihi z wody swatého nowozrození. Proto wšak se nikdo nemusí diwiti, když takové kmotroství mezi swatem a zetěm jeho, mezi vlastní sestrou a bratrem býwá zawíráno; nebo potomní naši budau widěti svět ještě diwněji ano bídňěji pokračovati, když, jak se již ukazuje we mnohem běhu věcí, stává se i rodič kmotrem swého rozence. Nebo nyní blahá víra, ačkoli opustiwi swětská bydla ke hwězdám se unesla, něco předce s výše na zem pohlíží, ale potom, až se nešfastnější mor newery více zmůže, tehdy do vyšších skrýší se obrátic, ani nebude chtiti zraku k nám obrátiti. Král wšak Bela žádal swého zetě z příčiny dítče; jehož žádosti kníže Soběslav neodepřew, ctihodného pastýře kostela Pražského Menharta a jiných welmožů jak nejvíce s dítětem do Uher poslal. Když tam přijeli, jest biskup Menhart se ctí nemenší přijat od krále uherškého, jak když ponejprw ozdoben infulemi biskupskými přišel ke hlavnímu sídlu swého biskupství. Tedy pokřtiw dítě w den letnic, když řečený biskup, wzaw odměnu mnohých wzácných darů od krále k domou se wracel, a když dobratiwý wěrných sluhů swých odplatce, Bůh, uzawřel w den se blížící wěrného a schopného řediteli čeledi swé Menharta wyvésti z auzkosti tohoto žiwota a u věčnau radost jej přenéstí, na té samé zpátečné cestě sklíčen jest nemocí. A když se neduh zmáhal, nemoha dále jeti, we wsi k biskupství jeho nalezející, která slowe Sekyř, ulehli w posteli.

Mezitím kněz Soběslav žádal swaka swého krále uherškého, aby sestru manželky swé, totiž králowny, dal knížeti Konradovi Znojemskému w manželství, aby spolek mezi nimi zavřený takowými příčinami sesílený trval tím pevněji. A když bylo po oddawcích a uslyšel o biskupu, že upaután byl nemocí, nejprwé jakožto wraucí dobratiostí přeplýwaje želel toho, potom spěchal, aby se jak nejrychleji nawrátil, aby toho, jež miloval wraucnau náklonností, nalézti mohl žiwého. Tedy wraceje se již řečený kníže z Uher, přijel jest k swému biskupovi, jež nemocí stíženého těsil dobratiwě, jak bylo slušné. Ale biskup, předvídaje zaniknutí těla swého, wšecky dary, které byl dostał od krále uherškého, odewzdał jest knížeti swému, a kníže přijaw je a nawštíwiw swého pastýře, domu se nawrátil. Po jeho odjezdu ctihodný biskup Menhart, jenž má wždy wzpomínán býti láskau zbožnau, wzadaw zisk swěřené sobě hřivny dvojnásobným úrokem rozmnožený swému stworiteli, z nebezpečných žiwota lidského zmatků odstěhowal se do šfastných bydlišť blahoslawenců, aby se těsil z wěčné odměny. Když pak etihodná mrtwola byla přiwezena do hlavního sídla biskupství jeho, biskup Olomaucký Jindřich, jenž konal powinnau službu při jeho pohřbu, se slzami zapřísáhal jest kníže Soběslava a wšecky tu přítomné duchowní i swětské, jestliže nějak spíše zlomyslným popudem než nějakým pravem prawdy pohnuti, s ubohým cizincem, pokud žiw byl, měli jakau různici, aby aspoň slitowaní hodné mrtwole odpustili. A tak po wykonání služeb pohřebních slušně jej pohřbil w kostele swatých mučenníků Wíta, Wáclawa a Wojtěcha. Kdožby si žádal poznati poslaupnost jeho žiwota a mnohonásobná protiwenství, ježto nastrojením nepřitele pokolení lidského a vsech dobrých škůdce dábla snesl jest za swého biskupství, at se obráti ku předešlému.

Mezitím když biskup Menhart, jak již řečeno, dle zákona smrti sešel se světa, bylo welmi mnoho těch ačkoli skrytých, kteří dílem přímluwami přátel a příbuzných, dílem wšak auplatky, kteří i swaté pokazí, ucházeli se u knížete Soběslava i u císaře Lotara, mníce by jich propujčením mimo vůli boží obdrželi swatého mučenika Wojtěcha stolici. Těchto wšak žádosti zlé a Bohu protiwné saudce nejwyšší, dozorce nade wším nejprawější, skrytých přání neslušná zkaziw, jehož

¹¹³⁴ prozřetelnost we svém zařízení nemýl se, jehož jisté předurčení dokonce w ničem nemate se, kněze Soběslava od jich pokaušení daleko odwrátil, i aby wyhledal wěřícím jeho schopného pastýře, mocí swého Božství přinutil. Tedy řečený kníže Soběslaw ducha rozumu plný, aby déle nebyl bez swého biskupa, dne 29 Září w sídelném hradě swém w Praze sném jest učinil, na kterémž byli jsau wšichni nejpřednější ze země české jak duchowní tak swětští; neb se tam právě pro swátek blahoslaveného dědice našeho, Wáclawa mučenníka, byli sešli. Když pak běžel we snémě hlas božskému rozumu protiwný, ježto ti toho, oni ondho za hodného biskupství vykřikovali, a žádný z těch nenalezen jest schopný; konečně před wěky od Boha zwolený Jan jest powolán. Ten jest toho času spravoval proboštství kostela Wyšehradského, osobou swau všechny přewyšuje, všechném přívětiostí swau se líbě a jinak we mrawích jsa Bohu a lidem milý; právem tedy zaslaužil býti zwolen k wrchu důstojenství kněžského a býti dosazenu za pastýře a spráwce poddaných.

Zima nestálá, tak že brzy mrzlo, brzy jako w čas jarní země odwlhowala tau měrau, že řeka Labe dwakrát umrzla a dwakrát roztála. Ale Wltawa řeka, která řečištěm swým hlavní naše hrady Prahu a Wyšehrad rozděluje, čtyrykrát za mrzla a čtyrykrát se led její rozpustil; ale sněhu byl nedostatek. Tato nestálost počasí, začawi se od měsíce Listopadu, neminula po celý běh potomního roku ani jednoho měsíce, aby buď na začátku buď ku konci jednoho každého měsíce s welkau prudkostí nezůřila. Konečně druhého roku dne 28 Října w hodinu nešporní strhla jest se po celém světě ukrutná bauře wětrů, která tak zůří až do noci w prvním saumraku nočním kostely jak kamenné tak dřevěné, též stawení, ploty, hromady we stodolách poborila, že nezůstal snop na snopě; stromy w lesích od kořene wywrátila.

¹¹³⁵ Léta od narození páně 1135 wywolenec kostela Pražského Jan cestoval jest k císaři, aby zwolení jeho císařským swolením a schwálením bylo stvrzeno. Tam když přijel, takowau swrchanou ctí poctěn jest, že jej císař dal s processím přijmauti a potom sám jemu wyšel wstří. Když pak mu odewzdal biskupské znaky hodnosti, totiž berlu a prsten, poslal jej k arcibiskupu Mohučskému, aby biskupa boha hodného posvětil.

Tedy biskup Jan dne 17 Unora od arcibiskupa swého byw ¹¹³⁵ posvěcen, s radostí a weselím welkým se nawrátil. Wšak prwě než přišel k sídlu swého biskupství, posvětil kostel jednoho z welmožů, který jemu, když přicházel, byl na cestě. Když pak dle obyčeje konal mystické obřady posvěcení dne 7 Března, ukázalo jest se znamení na slunci; byly čtyry kruhy jakýmisi zápletky mezi sebau swázané, jeden w prostředku, který byl menší druhých, druhý na wýchodě, třetí na západě, čtvrtý na půlnoci, mezi kterými jewila se mnohá znamení jako neprawá slunce wedlé prawého slunce, a tak zůstaly dlauso skoro tři hodiny, ano stopy znamení byly widny až do jedenácté hodiny denní. Biskup pak Jan, posvětiw řečený kostel, když přijel k stolici swého biskupství, přijat jest s welkým jásotem duchovenstva i lidu.

Toho roku počala se Praha, hlavní sídlo země české, obnowowati dle spůsobu měst latinských. Tedy když kníže Soběslaw a Boleslaw zůstávali w rozdrojení, we kterém z nastrojení nepřítele pokolení lidského byli počali spolu se příti, když nikdo z rowných jim nemohl mezi nimi prostřednictwím swým mír zjednat, císař Lotar právě wnuknutím božím puzen spůsobil, aby oba w ustanovený čas přijeli k jeho dworu. Když pak chtíce wykonati kázání císařovo, rychlau jízdau obadwa s průvodem swým se ubírali, císař po mnohých poslích napomínal kmotra swého a nejwěrnějšího přítele říše Soběslawa, aby přišel dříwe než Boleslaw. A to z té příčiny nejwícce čnil, jak jsme zwěděli, že chtěl jeho úsudku po nechatati, s kterau neb s jakau poctiwoстí měl by Boleslawa přijmauti. Když tedy přicházel Boleslaw a držána byla rada o té wěci od císaře a knížat jeho; kněz Soběslaw powstal a tak že wšichni přítomní slyšeli, prawil, že knížeti Boleslawovi nenáleží žádná čest od Boha, než aby se stal břicem císařovým. To když řekl, odpověděli jsau wšichni knížata němečtí jednomyslně, že není nikdo císaři tak wěrný a oddaný jako kněz Soběslaw, a kdež prwě jmén byl před císařem za newěrného a za nepřítele, w této přítomné příčině patrně ukázal se býti nejpřichylnejším a nejwěrnějším jeho přítelem. Přišel jest tedy Boleslaw, a když se zasedlo w raddě, seděl jest kněz Soběslaw na prawici císařově; ale s druhé strany jiná knížata; Boleslawowi pak byla postawena stolice před

¹¹³⁵ pohledem jeho jako biřici; potom ze mnohých příčin, když se tam mnoho návrhů přetřáslo, míru nedokonawše, než učiníwše příměří, jedenkaždý k swému domovu se nawrátil.

Toho času přijeli jsau k císaři poslowé krále řeckého, nesouce mnohé a weliké dary, a to z té příčiny. Nebo jistý wewoda jménem Rocherius, jenž bydlil za Sicilií, nabíhal na krajiny Řeků, a král řecký žádal, aby jej císař pokáral. W Durynsku na jednom rowném poli kámen diwné welikosti, jako welký dům, spadl jest z powětří, jehož zvučení bylo po tři dni předtím slyšeno od lidí blíž toho místa bydlících; a když spadl dolů, polovice ho do wnitř země wpadla a po tři dni ležel horký jako ocel z ohně wytažený.

¹¹³⁶ Léta od narození páne 1136 připadlo jest slawiti swátek swatého Benedikta wyznawače na den weliké soboty, to jest u vigilií wzkříšení páne, což se málokdy stává. Powím o wěci ohawné a málokdy slýchané. Jednoho času biskup Olomaucký Jindřich chtěl stavěti kostel we wsi, která slowe Blansko; neb jest ta wes od mnoha časů byla pod mocí jeho předchůdců. Ale Wratislaw, jeden z knížat morawských, jak zwěděl o dobrém předsewzetí dobrého biskupa, počal jest pilně pracovati, jakby mohl to předsewzeti zkaziti. Nejvíce pak o to usiloval, protože byl zwěděl, že bylo welmi mnoho jmění uloženo we skladišti biskupowě w též wsi, o které dychtiwě stál, aby je jakýmkoli spůsobem pobrati mohl. I stalo jest se, že řečený biskup a kněz Konrad i kněz Wratislaw w jednom klášteře, který slowe Rejhrad, sešli se, aby spolu o některé wěci radu wzali. Když pak bylo dojednáno, kněz Wratislaw zakazoval jest biskupu Jindrichovi, aby kostela we wsi prvé řečené nestawěl, twrdě, že wes spíše jemu patří než biskupu; konečně po mnohých radách tam wzatých položiwsé příměří a nedokonawše míru, jedenkaždý domů jsau se nawrátili.

Císař Lotar, chtějejeti do Říma, žádal pomoci od knížete Soběslawa. On k žádosti císařově swoliw, sebral jest wojsko, a postavil nad ním Wladislawa, který byl nedávno předtím přiwenen zpět z wyhnanství, a když wyplácel bojownikům dary, odewzdal jest Wladislawovi dewět set hřiven peněz; kteréž on wzaw, se swými pomocníky dal jest se tajně na útěk.

Téhož léta dne 16 Čerwence hwězda, kteráž slowe Swětlo-¹¹³⁶ noš, zjewila jest se na zimním wýchodě slunce, a držic běh u wětší wýši, konečně přišla k tomu místu, na kterém slunce wychází dne 14 Čerwna, to jest ten den, když počíná dne ubýwati a noci přibýwati. Když pak některý čas na tom místě zůstávala, ukázala jest se za ní jakási nowá hwězda, která ani od nás ani od otců ano i pradědů widína nebyla, a za krátký čas prwější předběhla, a za nedlauhu potom předešlá tau samau cestau k swému místu se nawrátila a tam zapadla; tato pak prawau dráhau k stranám západním se brala. Toto nejvíce proto zaznamenáwám ke čtení nynějším i budaucím, aby ti, kteří méně toho hledí, wěděli, že se nowá hwězda zjewila; když by pak to samé bedliwau pilností zaznamenáwali, at znají Boha diwného w skutcích svých a slavného hlásati, i at se modlí, aby wše, co widitedlně působí, tak rácil řídit, abychom we wšem jeho wsemohauncost welebice, dary slíbené od něho blaženosti přijmauti zaslaužili. Neb jeho jsau díla, o němž prawí wýborný onen spisowatel:

Hwězdy ty jenž čítáš, jediný jen jména jejich jenž
Ty znáš i znamení, moc, běh, čas, prostory dráhu.

Léta od narození páne 1137. Chce se mi, opustic na chwili, o čem mluweno prwě, wložiti zde o nowém podiwhodném skutku božské dobroty a moci, o němž jsem zwěděl ze zpráwy hodnowěrných. W krajinách Čáslawě jest jedna wes řečená Běstwina. Tam byla žiwa jedna žena od panenství swého mnoho let s manželem swým, zachowáwajíc jemu wěrnost a lásku, jak se sluší; ale po dlauhém čase, když se wěk její chýlil již ke stáří, upadla jest w nemoc tak těžkou, že naskrze nemohla rowně choditi ani státi, nýbrž od jiných byla wynášena i zase přinášena na posteli. Co wíce? Sklíčena zůstala tauto nemoci po několik let. Stalo jest se pak, že w hod božho narození, když jest obyčej našeho lidu, společně hodowati, řečená žena, nemajíc obsluhy, samotna doma ležela. Tedy sausední ženy, přišedše k ní, wyzývaly ji, aby dadauc se od nich donést, byť seděti nemohla, aspoň we hromadě jejich jakkoli poležela. Ona pak neodpírajíc přání jejich slíbila. Tedy bywši donesena mezi hodující, poležela tak dlauho, až, jak mezi hodouníky býwá, počal býti welký hluk a lomoz. Tedy zawolawši k sobě jednoho s ní přátelského, žádala, aby

¹¹³⁷ byla donesena domů, což se také stalo. Toho dne byl swátek sw. Štěpána prwomučenníka a den sobotní; a když samotna doma seděla a žádný jiný nebyl s ní, najednau slyšela příjemný zwuk jako zwonění, a poněkud se hněwajíc, prawila: ach, kterak se bratr můj kwasům oddal, že tak newčas koná službu boží; nebo byl bratr její farníkem kostela tam wystaweného. Když to řekla, hle, dwěre domu, w němž seděla, otewrěly jsau se; zwuk pak, jež byla slyšela, rozléhal se, jako by zwon w jejím domě byl zawěšen. A když ulekši se toho ohlédla se ke dweřům, widěla jest dva muže urozené wzrení a raucha kněžského, ani stojí; z nichžto jeden dotknuw se jí berlau, kterau držel, dí: Wstaň a wzdej bohu slávu; já jsem Jan ewangelista, jehož swátek zejtra má slawen být od wěřících po celém swětě. Tento jest můj bratr swatý Gothart; wěz, že jsi naši přímluwau uzdrawena, a zdwihiše ji, wywedli jsau ji, wzali a dowedli, jak moc božská chtěla, do wsi, která slowe Slapy, we které jeden šlechtic a welmož jménem Mladota byl wystawil chrám ke cti swatého Gotharta biskupa a wyznawače. A když jsau tam přišli, postawili jsau ji před chrámem, a ona stála tak pewným krokem, jakoby nikdy nemocí nebyla dotčena. Tedy držice ji za ruku uwedli jsau ji downitř, a hle, muži přejasných lící w bílá raucha odění chwálořecili bohu zpívajíce. Ale jakau že wůni, jakau jasnost prawila že tam znamenala, nelze lidským jazykem wypowěditi. Když se toto dálo, muž její přišed z hromady mužů, když nenalezl ženy, domníval se, že jest nějakým po-kušením d'ábelským swedena; i swolaw sausedy, okolo celé wsi po bařinách a křowí jsau jí hledali. Ale nenalezše jí, shromázdili se w domě, a kwileli sedíce. Mezitím ona po-modliwi se sňala náušnice, a chtěla je obětovati na oltáři; což swatý Jan ewangelista zakázal, řka: zejtra, až se lidé sejdou na mši w místě, tehdy obětuj tyto náušnice na oltáři w kostele twém, a wyprawuj welké skutky boží, které skrze nás milost boží wykonala na tobě, a již napotom nepřebýwej s mužem. Když se to tak stalo, tíž swatí dowedli ji nazpět, a přede dweřmi domu jejího jsau ji postawili, a ihned zmizeli jsau. Ona pak weselá wstaupiwi do domu swého, nalezla plácící, a prawiwi jim o moci boží, ukázala jest, co a jak welké wěci Bůh na ní byl wykonal. Ale oni w opak, radujíce

se ne tolik z nawrácení, jak z uzdrawení jejího, plakali. A když ¹¹³⁷ zaswitl den zejtřejší a celé okolí scházel se k slyšení tajemství mší swatých, řečená žena, jak jí bylo od swatých kázáno, položila jest náušnice swé přede wšemi tudíž stojícími na oltáři, a wyprawowala wše w porádku, co se s ní božským řízením bylo stalo. Kteříž slyšice to a widauce ji zdráwu, neskončené díky činili Bohu a jeho swatým.

Ctihodný biskup Jindřich uzavřel jest jiti ke hrobu páne; ale wzaw odpusťení od knízete Soběslawa, slawil jest hod božího narození w Praze s bratrem swým biskupem Janem. Když bylo po tom, jeli jsau obadwa na Morawu, a tam konali w Olomauci w sídle biskupství slawnost tří králů. Jan pak nawrátil se k domovu, Jindřich wšak wydal se na cestu, s nímž jsau také mnozí zároveň putowali z obau zemí, mezi nimiž byl také náš přítel a nejwěrnější tohoto kostela podpůrce Boleslaw. Poněvadž wšak w Konstantinopoli dlauho byli zdržáni — nebo právě císař wedl války w dalekých končinách — nemohli jsau před sobotau welikonoční přijeti do Jerusaléma. Ale když přijeli, zůstal tam biskup, chtěje druhého hodu welikonočního dočekati. Pak saudruzi cesty, pokloniwi se hrobu pánu, odjeli zpět; mnoho nebezpečenství na moři skrže bauře zkusili jsau. Tudy některí z nich blaudice po moři zahynuli jsau, mezi nimiž řečený Boleslaw umřew, pochowán jest na jednom pustém ostrowě; ostatní s welkau tíž se zachránili.

Téhož léta kněz Soběslaw o postě sjel se se swakem swým králem uherským, s nímž pojednaw o mnohých a rozličných wěcech, slawil jest swatau welikonoc na hradě Olomauci; nebo do sídla swého na Vyšehrad nemohl před welikonoci dojeti. Wýborná kněžna Adelhaida snažně sobě přejíc býti při slawnosti swatého Štěpána krále a wyznawače, jela jest do Uher, ale tam jest déle zdržena od bratra, až pohřbil otce swého Almuše. Neb Almuš ten, od bratra swého Kolomana byw oslepen, skončil jest život swůj we wyhnanství w krajinách řeckých, a tak zůstalo tělo jeho po deset let nepochowáno, až je král Bela, syn jeho, od téhož swrchuřečeného ukrutníka oslepený, do králowství swého přinesl. Po pohřbu pak otcově kněžna Adelhaida, poněvadž nemohla do swátku swatého mučeníka Wáclava do vlasti se nawrátit, slawila

¹¹³⁷ swátek jeho w řečeném hradě w Olomauci. Kníže Soběslaw a kněz Boleslaw sešli jsau se o letnicích na hradě Kladsku, který jest při pomezí českém, a tam učinili smlauwu o mím, potom pak k domowům se nawrátili. Po swátcích pak syn Boleslawův Wladislav noworozeneho syna knížete Soběslawa na hradě Němči ze křtu wyzdwihl, kteremuž dal jméno Wáclaw.

Ale když po pořádku wypisujeme věci lidí smrtelných, zbývá, abychom něco málo přidali o horejších. A poněvadž jsme roku předešlého prawili o dwau hwězdách, nyní také powíme o třech. Neb jest se třetí hwězda, jasností k prwě-řečeným dwěma podobná, ukázala dne 11 Září, kterážto vyšla před swítáním dne na tom místě, kde chodí slunce na znamení lwa. Druhá, která se nazývala Swětlonoš, vyšla jest dne 28 Prosince, rovněž před swítáním; třetí, kterau bylo widěti roku předešlého, s těmito se neobjewila. Císař Lotar, s knížetem naším Soběslawem kmotrowstwim spojený, právem smrti ze světa tohoto unesen na hradě Rodburku, odebral se jest k nebeštanům, i pohřben jest na zámku jednom řečeném Brunswik.

¹¹³⁸ Léta od narození páne 1138 dne 26 Unora widíno jest jakési znamení w podobě hada po západu slunce po celých Čechách, ano letí w stranu západní, a to, najednau zmizevši, nechalo za sebou znamení jako čerwených. Před hodem letničním dne 11 Kwětna zjewila jsau se na straně půlnoční znamení čerwená na nebi na spůsob slaupů, kterážto rozděliwše se na dvě strany, zdála jsau se brzy jako w boji se stýkati, brzy zpět utíkat.

Tedy po zwolení krále Konrada wšichni knížata a jiní přední a dvořané říše jeho ustanowili jsau, aby we swatý den letnic, který byl 22 dne Kwětna, měli dwůr a sněm we městě Bamberce, i aby se wšichni k říši jeho příslušní tam w řečený čas sjeli, i aby zwolení jeho ode wšech jednostejně bylo stvrzeno, a od Řezenského wewody aby se u přítomnosti wšech wzaly znaky královské. A když, jak bylo ustanoweno, wšichni spolu se sjeli, wewoda Řezenský ani nechtěl na sněmě sám býti, ani znaků královských newydal. Tedy po odbytí sněmu a po wyjednání mnohých záležitostí, když každý se wracel k domovu, král pak ještě dlel w řečeném místě, náš kněz Soběslaw před hodem již řečeným přijel k němu, a při-

jat jsa od krále s welkau poctiwostí, pobyl jest tam několik dní. Přízní pak milosti královské obdržel to, aby syn jeho Wladislav po něm nastoupil w knížetství. Jemuž, ač byl dítě, korauhew u přítomnosti otce podána jest od krále; a k stvrzení toho učinili jsau wšichni welmoži čestí přísahy na ostatky swatých před králem. Po wyřízení toho kněz Soběslaw pln radosti dle přání swého nawrátil jest se se swými domů. Když wšak přišlo wěřícim swátek apoštola Petra a Pawla, oznámil kněz Soběslaw bojownikům swým prvního i druhého stawu, aby se jak nejprwé možná sjeli k němu w Sadské; a když se tak stalo, kníže dilem prosil a dilem poraučel, aby wěrnost, kterau by mínili po jeho smrti zachowati synu jeho, w jeho přítomnosti pod přísahau slíbili; což jest se i stalo.

Téhož léta, když nastával swátek blahoslaweného dědice našeho Wáclava, kněz Soběslaw dceru swau jménem Marii oddal w rádné manželství synu Leopolda markrabí rakauského, kteréž wěnowal pět set hřiven stříbra. Byla pak ta swatba na Morawě w krajině Olomaucké. Dne 14 Října při prvním saumraku nočním ukázala jsau se znamení čerwená na půlnoci. Druhau noc, totiž 15, tauž hodinu stalo se podobně. Třetí noc dne 16 Října při ranním swítání ukázala jsau se týmž spůsobem. Zemrel jest kněz Boleslaw.

Léta od narození páne 1139 wykaupil jest kněz Soběslaw několik hradů od manželky Wigbertowy za 700 hřiven stříbra. Přidal jest jí mimo to třetí peníz na hradě Doníně. Ustanowiw pak bojowniký, kteří by hrady hlídali, když jest se kněz Soběslaw wracel s wojskem swým, jednoho dne, když byl při wchodu země swé prostřed lesa, wál jest vítr welmi prudký, který netoliko stavění neb jakékoli věci w cestě stojící, nýbrž i welké lesní stromy z kořene wywracel. Přitom Čechowé u welkém nebezpečenství jsouce postaweni, tak jsau byli poděšeni, že jeden ze županů, přistaupi w ku knížeti, řekl: Hle kníže pane! před Bohem a swatými jeho a před Waší Milostí co swědkem slibuji: jestliže wšemohauncnost boží ráčí mě se zachowáním života wytrhnauti z tohoto nebezpečenství, wězte, že co nejdříwe wezmu na se oděw slibu mnišského. Ale uchowáním božím nezahynulo wíc než sedm lidí z celého wojska pádem stromů; druzí wšichni bez aurazu

¹¹³⁹ se nawrátili. Dne 2 Března widína jsau znamení čerwená na místě neobyčejném od počátku noci až do konce. Toho roku swátek swatých mučenníků Wojtěcha a Jiřího od wěřících slaven jest dne 23 Dubna. Zrowna den božího wzkríšení swátkem tím byl oslawen.

Toho času sjel se jest kněz Soběslaw se swakem svým Belau králem uherským; neb jest týž král Bela wdával dceru swau synu krále německého Konrada. Ta swatba vykonána jest w hod letniční.

Dne 19 Čerwence zatmilo se welice w powětří; nebo dým neobyčejně smrdutý wycházel jako mlha, a kauřiti se nepřestalo ani we dne ani w noci; když pak ta tma trwala týden, dne 24 Čerwence téhož měsíce ještě hustší setmění okolo poledne zastínilo powětří smradem velmi smrdutým, který jako z pekla wycházejí dech lidí owanował. Někteří také pravili, že widěli jako šklábu we slunci.

Když se králi Konradorovi protiwilli Sasowé a nechtěli dátí swolení a schwálení swé wolbě jeho, uzavřel wálčením jich pokusiti a panství swému podrobiti. A když po mnohých spřátelených sbíral posily wojsku swému, mezi jinými žádal knížete našeho Soběslawa, aby se swými se zúčastnil té války; neb jest nejvíce naděje vítězství skládal w udatnosti bojowniků jeho. Spojiwše se tedy král a kněz Soběslaw když rozličnými cestami wkrocili do Sas, tito nemohauce odolati sile wpadlých, utekli se na hrady, a nesměli prvé před obličejem královým ukázati se, až když prostřednictvím knížete Soběslawa pod panství krále se poddawše wselijak mír od něho obdrželi. Tak se zachowaním cti královské vítězství bez boje dosaženo. Odtud se wracejíce, spustošili jsau jisté místo, a s welikau kořistí se nawrátili.

Toho času biskup Pražský Jan dlauhau nemocí saužen dne 8 Srpna přestěhowal se k nebesům. W měsíci Březnu byw nemocí uchwácen, jak řečeno, až do 8 Srpna byl sklíčen chorobau. Jest pak pohřben w kapli sw. Gotharta biskupa a wyznawače, kterau byl sám dal wystawiti, proloživ zed kostela sw. Wáclawa na straně půlnocní. Po něm nastoupil Silvester opat Sázawský o nešťastném znamení. Zwolení jeho stalo se jest dne 29 Září; ale poněvadž nebyl dřív posvěcen,

než skončil život kníže, z jehož wule byl zwolen, trwalo ¹¹³⁹ zwolení jeho krátce, jak se potom ukáže. Poté kněz Soběslaw zajel na dwůr swůj, jenž slowe Chwojno, a tam přebývaje počal jest obnowowati hrad, jenž slowe Hostin Hradec. Myslīt, kdyby Bůh dopustil wzniknutí různice mezi ním a knížaty polskými, žeby je třeba s některau čast mohl podmaniti pod panství swé, a protož opewňoval hrady, které jsau w jich stranu. Ale jinak za slušné uzavřela boží prozřetelnost. Neb dříve než prvé řečený hrad přiwedl k dokonání, tu neděli před narozením božím nemocí uchwácen smrtelnau, ulehla na posteli.

Léta od narození páne 1140, když se nemoc táz a tíže ¹¹⁴⁰ zmáhala, odwezen jest ze Chwojnowa, a nesen na hrad swrchurečený. Mezitím jaké hlasy, jaké rady hýbaly welmoži českými, měl jsem za lepší pominauti mlučením, abych snad, kdybych wše jak se zběhlo wyprawoval, neupadl u někoho w nenávist. Sjelis jsau se wšichni přednější Čechowé na hradě Wyšehradě, a we dne w noci majíce rady, ti onoho a ti onoho usilovali zwoliti a posaditi na stolec. Nicméně celý ten sjezd hleděli na jediného Načerata, aby tomu, kterému by on přál, wšichni rowněž jednomyslně se oddali. Když se toto dalo, ti, kteří byli při knížeti Soběslawovi, rowněž s paní jeho manželkou, neznamenajíce při něm žádného znamení, žeby zdrawí zase nabyl, pomazali jsau jej olejem. Potom když slabost těla wic a wice se zmáhala, přijaw swátost, dne 14 Unora sešel se swěta. Ach, nastojte! jakau auzkostí, jakým zmatkem byla země česká tehdy zmítána, jest wždy těžko wyprawiti. Právem zajisté rmautila se ze ztráty takového ochránce a otce; neb takowau láskau k vlasti byl ujat, že o wšechny maje péči, byl na nejwýše hotow zemřiti za swobodu swých poddaných a za čest. Pročež také těla rozpustilosti wšemožně se chowal, která přemnoho mužů wysilowáwa. Soběslaw, kníže udatné, osobau swau nade wšechny wýtečný, w promlauwání příjemný, we walcie statečný, w radách prozřetelný, w almužnách štědrý. Wědělt, jak mu poboční kaplanowé jeho powěděli, že swatý Řehoř pravil: Tedy proč jste leniwi k dávání, když to, čeho podáváte ležícímu na zemi, dáváte tomu, jenž sedí na nebi? Také pilně a úsilně míval péči o chudé; neb nebyl hluchým posluchačem zákonné ewangelického: Co jednomu z mých nej-

¹¹⁴⁰ menších učiníte, mně jste učinili. Neb ač byl zaneprázdněn welkau starostí nejen o swé knížetství, než také wěnoval práci Morawě a Srbsku, i také králi uherskému, jak jsem wýše dostatečně ukázal, we věcech welmi mnohých poskytowal rady swé; předce častěji sám u sebe přemítal, aby duše takowým zaneprázdněním obwinutá nezahynula jsauc nepřiprawena. Pročež, jako naweden slowy jednoho mudrce prawicího: Dary, které dáwá umírající, to nejsau dary, s chotí swau paní Adleitau spasitelné chopil se rady, aby si pospíšil přede dnem skonání swého ukrotiti nejwyššího saudce a dozorce swědomí lidských, zvláště poněvadž uwážili, že po smrti jich nikdo jim nebude tak wěrným, tak oddaným, aby statky jejich chudým a Bohu slaužícím tak rozdal, jak oni za žiwota swého učinili. Co dále? Powolali jsau kaplana Vincentia, nad nějž nebyl jim druhý wěrnější; kterémužto wšechen úmysl swatého rozjímání napořád oznámili, a společně jemu kázali a jeho žádali, aby od nich kanowníků swatého kostela Wyšehradského i Pražského, jakož i spolurytěrujících swatého Benedikta, též jeptišek požádal, se wším duchovenstwem wnitř města bydlícím, aby dle zvyku služby za zemřelé wykonali, totiž prvního a druhého i třetího a sedmého dne i ostatní až do dne wýročního a tak wzpomínání za ně učinili, jedni mše za spasení živých, jiní za hřichy, jiní za wěrné zesnulé. Oblíbeno tedy první den ustanowiti we swátek Wšech Swatých. Na důkaz tedy, jak horliwě a jak pobožně chwály hodný kněz Soběslaw tuto almužnu konal, když přišel den wýroční, on sám míval pojedení w klášteře Wyšehradském s kanowníky toho chrámu a se wším zbožným žákowstwem shromážděným z podhradí, a tam we skwostné úprawě skwostnau wuli swau ukazoval. Týž wýtečný kněz Soběslaw mezi jinými welikými skutky, které wykonal, podmanil jest císaři Lotarovi a králi Konradowi Sasy a Bawory i jiné, kteří se kdy císařství Římskému protiwili. Těmi a mnohými oslawami podobnými ozdoben, kníže řečený dne 14 Unora uchwácen jest smrtí. Odplatitel wšeho dobrého Bůh, pro jehož lásku řečený kníže tento dobrý skutek jest wykonal, račiž tedy podlé štědré wûle ochotného dárce nyní duši jeho chowati. Amen. Po němž nastaupil jest Wladislav. Opat Silvester pozbyl jest biskupství. Wladislav se swými sjel se

jest s králem Konradem swakem swým we městě Bamberce, ¹¹⁴⁰ a tam wzaw korauhew od krále, nawrátil se jest domů.

Toho roku Otto pokročil jest k swěcení na biskupství, kteréž obdržew dne 28 Kwětna w metropolitním městě Mohuči od arcibiskupa Alberta, s welkau poctiwostí a radostí nawrátil se jest domů.

Téhož léta kněžna Adleita, w mrawích počestná a wýtečná, po nemnohých tohoto žiwota bězích utkána bolestmi srdce swého, když totiž po smrti manžela swého žila sedm měsíců, dne 15 Září sešla jest s tohoto swěta.

Řeka Sázawa, která teče okolo kláštera téhož jména Sázawy, utrpěla dne 19 Listopadu přetržení na wice než 20 honů sděli od hořejška až dolů. Mlýn téhož kláštera, kterému od starodáwna nikdy nescházela woda, tehdy stál jest na suchu. Opat a bratří toho kláštera, i slaužící přišli jsau ke břehu, a widauce zázrak, k wětšímu označení zázraku toho sbírali jsau nad obyčej welké ryby a raky na suché půdě. Udržena jest pak zmíněná řeka od první až do šesté hodiny w této změně řízením Božím.

Léta od narození páně 1141 kněz Wladislav držel hod ¹¹⁴¹ narození božího we wesnici, která slowe Žiwošť, kdež pachole Wladislav w týž swáteční den, když se noc rozhostila nad swětem, utekl jest k ujci swému jménem Belowi, který tehdy panoval w Uhřích. Zima byla tenkrát měniwá. Bela král uherský zemřel jest, a naši uteklí se swěšenými hlawami truchlili.

Toho roku w postě po celé zemi české mnoho jest zwěšeno na šibenici, nejpřednější wšak na hoře Šibeničné; z nichž někteří ušli jsau a dali se na útek. Dne 15 Dubna stala jest se welká powodeň řeky Wltawy, která teče mezi hrady Wyšehradem a Prahou, a uškodila mnoho na wěcech okolních. Dne 23 Dubna wyšel jest nowý Swětlonoš, ale zvláštnostmi nepodobný předešlému Swětlonoši, o němž jsem prwě připomenul; onen wyšel jest dne 16 Čerwence, tento jest widín dne 23 Kwětna, a tak koná běhy rozličné.

Tehdy biskup Zdík kostela Olomouckého, wzaw kříž se swatého oltáře swatého Petra, slze radostí a zpívaje tuto antifonu: Kdož chce přijíti za mnau, zapři sebe samého, wezmi kříž swůj atd. wsedl jest na kůň se swými proti po-

¹¹⁴¹ hanům, kteří slowau Prusi, aby jim wprawil víru we swatau Trojici a pokřtil jich; ale jest lépe mlečeti o jeho cestě, protože usiloval darmo, a radowati se z jeho nawrácení.

¹¹⁴² Léta od narození páne 1142 za panowání Konrada, pokud ještě nebyl císařem Rímským, wšak za knížete českého Wladislava na stolec posazeného, jenž byl nastoupil po strýci svém slawném muži Soběslawovi, strhla se jest mezi Čechy nerozumná různice, která je podnětem pronewéry pobauřila a rozdělila na dva zástupy; a lepší a urozenější strana obrátila jest se ku Konradovi knížeti morawskému, nižší pak a mladší zůstala při Wladislawovi. Když se to tak stalo, jest najednou zavržen mír, prohlášena spěšně válka; sešli jsau se w místě umluweném, uradili se we zbrani o zapuzení Wladislawa a zwolení Konrada, a neusnesli jsau se o žádné stvrzení swornosti a míru. Nazejtí pak Morawané s odběhlými Čechy z nenadání povstali jsau proti Wladislawovi a bratru Děpoltovi i Jindřichovi, a připravili jsau je s weškerým wojskem na útěk. Když pak oni se bránili, pokud mohli, vrchní wůdcové války Načerat, Smil, Beneda a jiných mnoho s obau stran padli jsau. Tu Čechowé, widauce ani Morawané se zmáhají a pomoci boží jim se nedostává, wšichni dali jsau se na útěk; ale wšedše do Prahy, hradu sídelného, s Děpoltem hradby opewnili jsau, Wladislawa pak rychle ku králi německému wprawili jsau k wyžádání pomoci. Tedy Konrad, zahořew dychtiostí po knížetství, pronásleduje utíkající, oblehl jest Prahu, rozložil branné kolkolem; nastrojil praky, samostříly, lukostřelce; posledně na chrámy, na kláštery, na stavení oheň metal. Nastoje! zločin newídaný, neslýchana auzkost, strast neobyčejná, starosti, strach a leknutí padly jsau na obywatele podhradské a na sausedy jejich, a jeptišky Bohu i lidem milé z kláštera sw. Jiří mučenníka a sw. Ludmily mučennice, widauce wšecky swé swatyně a příbytky spáleny, ulekané s nářkem a těžkým wzdýcháním, jen položité, mohouce sotwa oči a ruce k nebi zdwihiati, wolaly jsau: Hospodine, smiluj se nad námi a shlédni na nás. A w tom našedše wýchod z hradu, utekly jsau, a uchýlily jsau se k jednomu místu pod horou Petřínen, a w kostele swatého Jana křtitele, až by spatřily obnowení swého vlastního místa, jako u wyhnanství, smutné a lkající zůstaly jsau.

Tedy když přešlo několik dní, pro bolest a zarmaucení nepočítaných, rozhlásil se jest příchod krále německého Konrada a průvodcích jeho knížete Wladislawa a biskupa Zdika, muže ctitodného a swaté paměti, s wojskem udatným. Uslyšew to Konrad čtvrták se swými následowníky, utekl jest tajně do země swé, a wíce se neukázal. Přišed tedy král Konrad, dosadil znowu kníže w pewném míru, a wzaw slíbené sobě peníze, domů se nawrátil. Tu wšichni, kteří byli w truchlosti, jako z těžkého sna probuzeni jsauce, radowali se; počali jsau, co bylo porušeno, sprawowati, a co bylo dokonce zkaženo, znowu stavěti. Tedy paní jeptišky, swaté a katolické církwe dcery, w místě prwérečeném přebývajíce, we dne w noci hlasem lkajícím podlé žádosti sprawedliwého Simeona říkaly jsau: Kdy wyjdeme odtud? kdy budeme bydliti w klášteře? kdy s plnau radostí Bohu se modliti? Brzy wyslyšány jsauce od hospodina, slyšely jsau z powěsti strážných na zdech, rybářů a chudých w noci pracujících, že widěli, kterak plameny z kostela jejich wysły i až k nebi se powznesly. Uslyšením toho bywše skrze ducha swatého upomenuty, nawštívily jsau klášter, prohlédly kostel, spatřily oltáře, a nejwíce ostatky swaté Ludmily dědičky swé se slzami jsau hledaly, powolawše Wernhera kamenníka a zedníka, aby mezi kameny a oharky hledal, od něho žádaly. Hle! z wúle boží Wernher nalezl rakew neporušenau, od ohně ani nedøknutau, k paním wesele se wrátil, a pro radost odplaty žádaje, weselost zwéstowal. O swaty bože! o diwný we swatých swých! o požehnaný we skutcích swých! jakým plesem rácil jsi naplniti čeledi swé, jakau nawštíwení útěchau pokropiti, jak welkau radostí objewení obweseliti! Na zem padly Bohu děkujíce, slzami místa skropily, a zapomněše zármutku, běží, aby zdwihily schránku, ale jako ulekše se, potlačí opowážliost, a powolawše kněze Puda, s jeho radau a pomocí pokusí se ji wen wynesti. A když wysły ke bráně hradské, nalezly jsau ji zavřenu, uzamčenu a jako protiwíci se wýchodu; kteraužto s mnohým úsilím tlačiwsé a s welkým namáháním o ni se pokusiwše, nikterak jsau jí neotewřely. A tím zázrakem jsauce zaraženy, nawrátily jsau se k místu, odkud byly wysły. A poslawše posla k biskupu Ottowi, prosily jsau, aby přišel a rozhodl, coby se mělo učiniti. Kterýz odpověděl,

¹¹⁴² že netraufá si tak učiniti, když by dříwe neposlal do Říma. Žádali pak Zdička morawského, aby přání jejich splnil. Kterýž slíbil učiniti, kdyžby obdržel dowolení představeného jejich. Tedy neupustiwiše mnišky od svého předsevzetí, k radě pana děkana Pražského Jindřicha a Petra arcijahna i ostatních ze sboru pozdwihijsau rakew, otewřely, a ohledawše wedlé oltáře wesele zase pohřbily. Také to nemá býti pominuto mlčením, jakým zázrakem na wěky hlásání hodným zlodějství Wernhera se ukázalo, jenž odnes podtají částku těla blahoslavené Ludmily, bojownice Kristovy, do vlasti swé se návrátil, k wystawení pak chrámu najal dva, kteří začawše dílo zemřeli jsau, první rok potom jiní dva, w třetím pak roce on sám zemřel jest. Wida to syn jeho, k wyzwání od sausedů a přátel přijel do Čech, wyložil Gervasiowi kancléři, swému pokrewnému, co se stalo, od něho pak napomenut, návrátil odejmutau wěc kostelu. We jménu pána našeho Ježíše Krista, jemuž jest čest a sláva na wěky wěkůw. Amen.

O letopise sw. Jeronyma a složení let.

Swatý Jeronym w letopise, jež vlastníma rukama složil, poznámenáw takto: Od Adama až do potopy světa 2242 let. Od potopy až do Abrahama 942 let, od Abrahama až do narození páně 2015 let. W jichžto auhrnku shledáwá se pět tisíc a ještě sto dewadesát dewět. Léta po wtělení Páně:

932. Toho roku král Jindřich podmanil Bodrce.

958. Objewilo jest se znamení kříže na oděvích lidí; a těm, kteří se mu posmívali, přinášejíc smrt, oněm, kteří je dobromyslně a nábožně ctili, ničeho zlého nečinilo.

960. Toho roku přišli jsau poslowé národu ruského ku králi Ottovi, a prosili jsau ho, aby někoho ze svých biskupů vypravil, který by jim ukázal cestu prawdy, a prawili jsau, žeby chtěli opustiti rád pohanský a přijmauti jméno a náboženství křesťanské. A on jest swolil k jich žádosti, a poslal Wojtěcha biskupa wíry katolické. Oni naskrze selhali jsau, jak potom ukázal wýpadek wěci, poněvadž onen řečený biskup neušel smrtelnému nebezpečenství od nástrah jejich.

962. Zemřel jest Tuto, biskup Řezenský.

963. Bylo jest welké shromáždění synodálne w Římě w kostele sw. Petra apoštola, a tam předsedal císař Otto, rozmnožitel říše, s welkým množstvím biskupů, opatů, mnichů, proboštů, duchowných, a tudíž ssazen jest papež Benedikt se stolice apoštolské a odewzdán biskupu Adaldagovi i odwezen do Sas, a tam jest život skončil. A w témž roce přišlo mření na wojsko císařovo Ottovo.

972. Sešel jest s tohoto swáta swatý Oldřich, biskup kostela Augsburškého, dne 4 Čerwence; jehož tělo pohřbil jest swatý Wolfgang biskup Řezenský.

932

958

960

962

963

972

973. Otto první německý císař zbožný ach nastojte! zemřel jest dne 7 Kwětna; po némž nastoupil jest syn jeho Otto.

975. Zima welmi tuhá a nemile dlauhá; a dne 15 Kwětna kryl zemi welký sníh nowě spadly.

Téhož léta zemřel jest arcibiskup Rudbert; po némž nastoupil jest Willigis.

985. Wtrhli jsau Sasowé do Slowan, a přišel jest jim na pomoc kněz Měšek s vojskem welikým, a zhubili jsau celou zemi slowanskou pálením a zabíjením.

986. Král Otto, ještě pachole, s welkým vojskem saským přitáhl jest do Slowan, a hubili jsau mnohým pálením a zabíjením.

987. Toho roku Sasowé opět wtrhli jsau do Slowan, a na posledy oni Slowané uvedeni jsau pod panství králowo, a obnoweni jsau zase hradové na řece Labi. A vítr náramný pobořil jest mnoho stawení.

988. Toho roku ukrutné horko letní zkazilo jest skoro všecko obilí, a hned potom bylo velké mření lidí.

989. Téhož léta ukázaly jsau se komety, po kterých následoval welký mor lidí i dobytka, zvláště howěžiho.

990. Stalo jest se zatmění slunce dne 21 Října v pátu hodinu denní. Téhož léta svatý Wojtěch biskup swatého kostela Pražského v Rímě u sw. Alexia zpowědníka a u sw. Bonifacia bez wědomí opata, kdo by byl, stal se jest mnichem. Také téhož roku ztraceno jest Němčí.

996. Léta od narození páně 996 svatý Wojtěch, biskup český druhý z města Prahy od Prusů dne 23 Dubna slavným mučenictvím jest korunován; po némž nastoupil jest Theadag.

998. Téhož léta v měsíci Čerwenci bylo jest zemětřesení strašlivé po celych Sasích, a spadly jsau dva ohniwé kameny z powětrí, jeden we městě Magdeburce, druhý za řekou Labem.

999. Téhož léta umřel jest papež Bruno, který se dle obyčeje Římského nazýval Řehoř.

1000. Cisař pak Otto, prvé než nawštívil vlast, zašel jest s pokornau pobožností do Polska k swatému Wojtěchu biskupu a mučeníku nedávno Kristu owěnčenému, žádal jak nejsnažněji o jeho přímluvu, a tam s nejwětší ochotou přijat jest od knížete slowanského Boleslawa, a dary wšelikého druhu wlidně po-

ctěn jest. Potom wrátil se císař Otto do vlasti a slavil w místě 1000 Kwedlinburce jak se sluší pobožně den wzkríšení Páně.

1001. Kněz polský Měšek obdržel hrad Prahu.

1001

O počátku kláštera Sázawského.

Na tomto místě vidí se býti whodno, žeby nemělo býti — pominuto, kterak klášter Sázawský z milosti řízení božího wzal jest začátek, pod kterými knížaty a jak z počátku skrowného spůsobením božím w takowau, jak se dnes spatřuje, welikost wzrosti, aby i w tom, jako we wšech jiných dílech lásky swé wznešenost dobroty božské ode wšech wěřících chwálena byla. Za času totiž prvé řečeného knížete Oldřicha, muže w boží službě wznešeného, byl jest paustewník jménem Prokop, rodem Čech ze wsi Chotauně, slowanským písmenám, někdy od nejsvětějšího biskupa Kyrilla wynalezeným a ustanoveným, zákonním řádem wýborně wyučený, we světě kněz wýtečný, žiwota počestnost a tajemství čistotná konaje, později infulí slibu mnišského ozbrojený, samoten s Bohem samotným w rukojemství wíry nezmaten přebýwal. Ten tedy pro milování Ježíše Krista s celým zápalem ducha swého horle, marnost tohoto swěta nezdárného zavrhnul jest, a odřek se domu a choti, polí, příbuzných i přátel ano sebe samého, rozlaučil se jest se světem wrtkawým a bídňimi jeho nádherami; od jehož wíru hřmotného utíkaje, zašel jest do saukromí pauště, a na wršku jakési pusté jeskyně. we které, jak se prawí, tisíc dábelství přebývalo, obrněn zbraněmi nebeskými, usedl jest, a tam wystawiw hráze ctnosti, jimiž by se chrániti mohl proti psům nepravosti a proti útoku duchowních nešwar a šípům podnětů, skály, kteráž jest Kristus, modlitbami, bděním, posty se přídrže, mužně bojowati začal jest. Když tedy w zalíbení sobě paušti a wlubití hluku swětského zbawen a přede wšemi ukryt za dlauhý čas Bohu bez unavení slaužil, dobrotiwé řízení boží dokonce nechtělo, aby město na hoře položené zůstalo skryto a swítelnice schowána pod kbelem, nýbrž aby ke chwále a slávě jména jeho weřejně swítil příkladem mnohým wěřícím. Nebo z nařízení milosti nebeské, když tentýž kníže obvyklým spůsobem jednoho času za příčinou honby zašel k tomu místu,

— které si byl k lowu obzvláště wywolil, tehdy když hleděl honby, stihaje jednoho z množství jelena do tamějších míst lesa utíkajícího až na wrch řečené jeskyně, nalezl jest w chattrné chyši Prokopa, muže, jenž w oděvu mnišském paustewnický prowozoval život. Zprwu tedy diwě se neobyčejně wěci, změniw twárnost wznešenosti knízecí, myslí čilau, sladkau lbezností slow o wšem napořád přeptal jest se, kdož by byl, a z jakých krajin přišel, neb z jaké příčiny muž takowy a tak wzácny umínil sobě w těch pauštích bydliti. K jehožto dotazům Prokop krátce a pokorně odpowídaje, wšecku prawdu, jak tomu bylo, po pořádku powěděl, a ku konci doložil, že on pro milowání Boha a w naději odplaty shûry docela jest se odrekł swěta, a že w té paušti, budeli se Bohu lbiti, až do konce míní setrwati. Kníže tedy diwě se w Hospodinu tak twrdemu předsewzetí muže, a hledě na oblícej milostí swatého náboženství obdařený, obau rukau k nebi jest pozdwihl, Bohu žehnal polit slzami, konečně poručil se snažněji modlitbám jeho, a přijal jej sobě za duchowního otce, i poskytnu w jemu štědrau rukau dárku, radostně nawrátíl se k stanovišti bojowniků. Od té chvíle tedy z nařízení milosti nebeské wzrůstala daleko široko po wšech místech powěst jeho ctností, rozbíhající se řečmi mnohonásobnými tau měrau, že na jeho ménění lidé té země hromadně přinášeli dary a pobožně odewzdáwali se jeho modlitbám. On pak pln wůně lásky, zbožně nadán hostinstvím, opatrností swatau slušně ozdoben, ryzí w čistotě, milosrdenstwím pokory prozřetelný, mírností proslulý, pln překypující horliosti wíry, řečí swatého kázání prsa posluchačů jako wítaný děšť w prawý čas wylitý owlážoval, a rádlem učení swého myslí přeužitečně naprawoval. Chudé konečně s takowau dobrotiwau štědrostí, božsky sobě wrozenau, přijímal, a s takowau ochotnau a wlídnau pečliwostí jim slaužil, jako by očité Kristus byl tu, tak že žebráci a lační celé té krajiny jeho přičiněním byli živeni. Spěchalo pak k němu množství wěřících, majíce w přání duše swé, odříci se zisků swěta a s ním zůstáwati do konce; kteréž on dobrotiwě objímaje chowal jako kwočna kuřata swá pod křídly. Tedy po proběhnutí krátkého času blažený otec Prokop sebrav prostředky, jakéž mohl, položil základ we jménu páně, a wystawil

jest basiliku ke cti nejsvětější rodičky Boží Marie a sw. — Jana Křtitele, a shromáždil jest některé bratry, životem i mrawy řeholné, z jichžto duchowního srozumění w lásce jednomyslné uzawrel jest spůsobiti prawidla a tajemství boží podlé příkladu ctitohodného otce Benedikta, sám pak stal se jest nejmenším mezi nejmenšími. Jak pak opatrna a aučniliwá byla pilnost jeho ducha a snaha i pečliwost, a jakau měl překypující dobrotiwau lásku k bratřím, nestačí žádného wýmluwnost hodně powědít. Tedy kníže prwě řečené a panstwo dworské oblíbili jsau sobě za obyčeji otcem jej nazýwati, a také se slušně wynaszażowali s otcowskau úctau jej milowati. Pročež týž kníže welikomyslně s prozřetelným wěhlasem welmožů swých wzaw radu, s maudrau opatrností uzawrel, že musí býtí powznešen k dosazení za opata; některé wěci potřebné ku klášterskému obyčeji opatřil, některé slíbil, kteréž potom slušně dopnil. On wšak, boje se wynášeti sebe nad jiné, s nejwětším úsilím tichosti a pokory swé dokonce se zpěčoval, prawě, že on jest člověk nezkušený a nehodný, že nedowede podřízeným ukládati úkolů poslušenství, Boha, jenž sám jediný jest znatel wšech wěci skrytých, za swědka nejwnitřnejšího názoru swého předkládaje.

Mezitím když byl dobré paměti kněz Oldřich odlaučen od tohoto swěta, obdržel panství w zemi Břetislaw syn jeho, muž, jenž naskrz miloval wzdělání božského náboženství, a dílo, jež otec jeho ostawil nedokonané, se wší pečliwau pilí uzawrel docela dokonati. Nebo když slyšel o swatem úmyslu blahoslaveného muže, náramným plesem, wíc než by kdo uwěřil, s welmoži swými zaradowal se, a s blahopráním poraučeje se jeho modlitbám, wzal jej stranau, a napomínal jej, aby infili opatskau přijal; potom podruhé u přítomnosti wšeho dworského důstojenstwa slowy přímluwnými jej oslowil, aby chtěj nechtěj řízení pastýřské péče přijmauti musil. Ale muž boží, setrwáwaje we swé zvyklé twrdošjnosti, prawě, že by byl naskrze nehodný, na žádný spůsob nedal se pohnauti, aby swolil knížeti; wšak božskému nařízení kdož by se protiwiti mohl? Nebo přemožen wší ustawičností proseb a wším laskawým napomínáním i příwětiostí welmožů, násilně zřízen jest za opata. Tedy po wykonání slawného powýšení kníže Břetislaw předně z knízecí moci stwrdil jest

— darowaní, kteréž byl otec jeho učinil témuž otci ještě před přijetím opatství, totiž řeku tekaucí od Milobuze až k jeskyni, ježto obecně slowe Zákolnica, s lukami a s lesem wůkol; potom pak také když se na to darowaní tálhli dědici a pokaušeli se bezprávně k swému práwu je potáhnauti, nechtěje otcowského nařízení rušiti, proti tomu se postawil, při rozsaudil, a témuž otci Prokopovi všechn užitek z wody a z lesa w těch mezích opět daroval, pole pak a luka s obou stran wedlé ležící pod swědectvím a potvrzením syna swého Wratislawa a welmožů swých za cenu šestnácti set peněz wykaupil a opatu Prokopovi písmem i před swědky dle práwa zpět postaupil. Na konec také ze swé vlastní štědrosti zemi, která jest tudíž až k lesu Strnawníku i také wesnici Skramníky a jedno jezero a dřewěné přístrojí k lowení ryb kaupené za sto peněz témuž opatovi a nástupcům jeho pro blaho duše swé k wěcnému držení jest odewzdal.

Tedy když tak šťastným během již se byl stal opatem, newynášel se nad sebe, nýbrž silnější pevnosti ctností utvrzen a stálau wýtečností pokory a lásky ustaven, býval tak wesel a tak pln citu dobrotiosti, že k němu podřízení jeho mívali více lásky než bázně; kterýmžto nepřestával jak wěrejně tak obzvlášť dávati spasitelná napomenutí a naučení mnohá příklady starých wyličená. Za jeho pak času nebylo bez hojnosti všech wěcí; on wšak konáním práce rukama swýma vydržoval se, a nauzi chudých odpomáhal, a bera na sebe starost všech w zámutku postawených, jako opatrny lékař nemocné otcowským lékem a těšením občerstwoval. A když wedl život tak blažený a slavný, leskl se znamení ctností we chrámu božím jako slunce až do skonání swého života, ano wnuknutím ducha swatého slynul darem proroctví, předwídaje wěci budoucí. Nebo dva dni napřed zjewením božské milosti zwěděl jest dobu swého skonání; i powolaw dobrých vlastností synowce Wita a syna swého dobré powahy Emmerama, napořád wyložil jim, co bude, jak také potom ukázalo skutečné zběhnutí wěci, se slzami takowau slowa znamenitosti prawě: Synáčkowé moji nejmilejší! kteréž jsem já wychował jako kwočna kuřátko, powažte, že jest tu čas mého skonání; třetí zajisté den s powolením páně odeberu se ze stánku této tělesnosti, poraučeje wás bohu; ale oznamuji waší opatrnosti, že po mém

wzdálení budete mořeni bauřliwau rozmanitostí vlnotěkawých pomluw a trýzněni mornau pohromau pronásledování, a budete učiněni wyhnanci na šest let w zemi cizí, a toto místo bude mocnau rukau knížete odewzdáno w jméně cizozemců. Ale wy, synáčkowé nejmilejší, proto neopadejte od wíry, utvrzujte bratry swé, boha snažně chwalte, w štěstí zehnejte, w neštěstí proste, w radosti díky wzdáwejte, w příhodách smutných hledejte; a nesmírností dobraty jeho budete konečně utěšeni. Nebo po uplynutí šesti let slituje se nad waším wyhnanstvím, obnowí wám stav pokoje, a utrhačům wašim odplatí rovným dle zásluh, wás pak uwede zpět do přístavu utěšení. Nebo po smrti nynějšího knížete, dobrého Břetislawa, nastoupí Spyti-hněw, který wás bude pronásledovati, ale po jeho smrti ujmě panství nad říší českau Wratislaw, muž bohabojný, dobratiwý. Ten wás přiweده zpět z wyhnanství, a dá wám Ježiš Kristus, pán náš, w tomto místě pokoj a bezpečnost po všecky dni žiwota wašeho. Amen. Když pak již docházel den následující a on po řádném skončení nešporní služby u kompletore seděl na lůžku, chopen jest prudkau nemocí; on pak we skonáwaní leže, ač již poslední dech potahoval, nicméně starého nepřítele dýkau modlitby ramenem mužně napřaženým porážeti nepřestával. Ihned kázel bratřím přijiti; kterýchž, když se pohřízili w bolest zármutku a w pláč neutěšitedlný, naučením otcowské útěchy posilňoval, a napomínaje jich, z těla swého, ze zkázy swěta tohoto odešel jest k hospodinu, z poroby ku králowství, z práce k odpočinutí, ze smrti k životu wěcnému, z propůjčení pána našeho Ježíše Krista, který w trojici dokonalé žiw jest a slyne bůh jeden po neskončené wěky wěkůw. Amen. Dokonal pak jest blahoslavený opat Prokop běh života swého šťastně w pánu léta od narození páně 1053; a toho roku dne 25 Března u přítomnosti biskupa Pražského Šebíře w kostele swaté rodičky boží Marie, jejž sám wystavil, poctivě jest odewzdán pohřbu.

Tedy po sejti nejblaženějšího otce Prokopa tovaryšstvo družné z vlastní wůle we shromáždění zwolilo jest synowce jeho Wita; kterýžto zwolen byw, beze lsti, bez podkupnosti jest posvěcen, jsa muž w lidských i božských wězech schopný, tohoto swěta nepřítel, mrawů wýtečných, maudrosti wysoce bedliwé, ctihodný we wzezření, příwětiwý w řeči, w mírnosti *

— smířlivý. Za jeho užitečného přebývání w opatství rozlaučil se jest kněz Břetislav naposledy se světem, na jehož místě ujal se Sptyihněv kormidla jedinowlády. A toho času splnil se jest pořádek předpowědění swatého otce Prokopa. Nebo z podnětu nenávisti dáblowy mnozí sokowé, sebravše jedowaté snyšlenky útržek, počali jsau osidla pomluw nastrojowati při dwoře knížecím proti opatovi Wítovi a bratřím jeho, a za-hlušujíce uši knížete příhodně složenými lžemi, dotýkali jich rozličnými hanami, prawice totiž, že jsau slowanskými písme-nami w sektu kacírství a pokrytství patrně zapleteni a owšem přewráceni; pročež twrdili úsilně, žeby slušné bylo je wy-puditi a na jich místě ustawiti opata a bratří wíry latinské. O závisti! o newybawitedlné horlení zlosti! O závisti prokletá, wšelikau zlostí swinutá, ohni neuhasitedlný! Ale w prawdě, jako šat molem stráwen býwá, tak ten, který jí se rozhorlí; komu pak závidí, toho činí slawnějšího. Tedy Wít opat, wzaw bratří swé, které byla jednota lásky spojila, odebral se přes pole do země uherské. Nyní myslíme, že stojí za to, jeden ze mnohých zázraků swatého muže prostředkem písma a dle zprávy hodnowěrné laskawé paměti wěřících odkázati, který wznešenost hospodina našeho skrze jeho zásluhu po smrti jeho ukázati jest ráčila. Nebo wzpomenutý kníže, když opat Wít s bratrancem swým Emmeramem a s bratřími, které jednota lásky byla spojila, do země uherské přes pole byli odešli, ustanowiw se na swém vlastním rozhodnutí dle rad swých zalíbenců, ustanowil jest w tom místě opata rodem Němce, člowěka plného wášniwé zlosti. Ten když w první noci po swém příchodu dle obyčeje jda k ranní službě ke dweřům kostela se blížil; zjewil se jest swatý Prokop, pode-přen na dwéře modlitebny a prawě jemu: Kde máš moc tuto přebývati? Co hledáš? On pak dí: Mocná welebnost knížete a nepodwratitedlná wznešenost jeho nejwyšších odewzdala jest tento klášter wládě mé možnosti až do konce žiwota mého. Jemuž otec swatý řekl: Rychle odejdi beze zmatku hanby; pakli toho neučiníš, přijde na té pomsta od boha. A to prawiw, zmizel jest. Ale onen, maje to za přelud satanów, dokonce nic toho nedbal. Wšak když druhau a třetí noc málo wážil hrozicího sobě, zjewil se jemu muž swatý čtwrtau noc, když šel k ranní službě, a řka: Proč jsi odpornoval poslechnauti

napomenutí přátelských? Pro swé duchowní syny wyžadal — jsem od hospodina toto místo, ne tobě, jenž jsi wešel podlaudně. A jestliže tobě od pána twého knížete tato moc dotud byla dopuštěna, ode mne budíž ti od té chwile zapowěděna. A to řka, urputně začal jej bítí ranami nejsilnějšími berlau, kterau držel w ruce. Ten pak hněd, jako by byl ostnem bodnut Bellony, bez meškání místo změnil, a během letaucím přišel jest ku knížeti zemskému, a celý běh wěci jemu oznámil. Ten pak užasnuw, počal jest welkým udiwením wáhati se, a w osidla rozpačitosti zapleten zůstal až do konce žiwota swého.

Tedy po smrti knížete Sptyihneva božstwo wěrnému sluhowi swému Wratislawovi názvem památným odewzdalo jest spráwu knížetství. Ten když jediné miloval boží službu ko-stelní, také ono místo s celau wraucností srdce miloval jest. On poslaw posly ku králi uherskému, Wíta opata a jeho bratří s poctivostí zpět přiwedl, a k místu jejich slušně nawrátil. Pro zásluhy a modlitby swatého dědice Prokopa dostala jest se jim Boha wšemohaucího útěcha, kteráž to místo mající wšech wěci prospěchů hojnost a nadbytek we předešlau ano i wětší čest nawrátila. Blažený pak opat Wít, muž welké pilnosti a rozšafnosti, s přiwolením bratří, když se blížil konec jeho žiwota, odewzdal jest právo opatského řízení arcikláštera swého Emmeramovi, swému pokrewnému příteli, muži stkwějicímu se swatostí, we shromáždění knížete a welmožů jeho. Sám konečně potom po krátkém čase dokonal den poslední, aby s pámem žiw byl na wěky. Jehož tělo pohřbeno jest wedlé dweří na lewé straně při wchodu do kostela swaté rodičky boží Marie.

Po jeho sejítí tedy Emmeramus, opat dobrotivý, muž sprostnosti holubíci, swatého žiwota zásluhami a ctností perlami zastkwěl se jest, jenž nizádným spůsobem myšlení hadí chytrosti nepřipauštěje, pokud žiw byl, wíry katolické stálost neotresenau zachowal, a mnohých srdce rozpačitá we wíře Kristowě stále upewnil, muž wšeljak zřetedlné blahosklonnosti ke wsem a štědrosti. On pak peněz nijak jinak nazýval než zlým, a docela za nic jich nepokládaje, ani rukau se jich dotýkati nechtěl, ano žeby nohama měly šlapány býti saudil, následuje šlépějů swatých apoštolů, kteří cen wěci,

— ježto se prodávaly, swatými prawicemi swými dotknauti se zamítali, nýbrž, že mají poklady nohama býti šlapány jako bláto, příklady nám zůstavili. Tedy když ten blahoslawený opat w rádu služby mnišské od lidí co otec wýtečné dokonlosti, swatého obcowání hlásán byl a z náklonnosti spravedlivé lásky přewelice se těšil, poněvadž dle prawdy ani město na hoře postavené ani swítelnice pod kbelem ukryta býti nemůže, seslalo jest božské udělení trýzně nemoci na všechny audy jeho, aby pochlebenství wychwalovačů nevnuklo jemu wynášení se nad sebe, aby mysl jeho neuběhla we wychlaubání se chwalami lidskými, až by po nebezpečnství plawby po tomto moři welikém a prostranném bezpečný wešel do přístavu blaženosti. On tedy za dlauhý čas, jakž hospodin náš chtěl, mnohými útrapami nehod až až sklíčen, z lidských věcí wybawen jest, jehož by mnozí jeho nástupci, že sešel, oplakáwati měli; ale poněvadž přišel do říší nebeských, má býti wzpomínán se wší radostí. Jeho tedy jednomyslnost bratří na prawé straně wchodu do dweří swrchurečeného kostela pochowala.

Toho tedy času král Wratislaw, zbožné paměti hodný, který kostel řečeného kláštera rám obohacoval, řídil wrchol českého panství. Dle jeho pobožné wůle zwolením bratří na místě opata Emmerama dosáhl jest důstojenství opatského Božetěch, člowěk welmi u všech oblíbený, ke všem šedrý. Ten uměl welmi krásně malowati, a znal se wýborně w řezání neb rytí ze dřeva i z kamene a saustruhování z kosti. Muž weliké wýmluwnosti a hbité paměti, ale dychtiwy slawy lidské, domýšliwy, hněwiwy, poněkud neprawostem oddaný. On jest toto místo chwalitebně wyozdobil wší okrasou, jak jest podnes widěti. Kostel založil rozšířením jeho do délky, do výšky překrásně, ano pokrywkami, zwony, kříži a wšelikými wěcmi klášterskými opatřil. Klášter celý se všech stran stavbami a wší potřebou obnowil. Jeho píle ke všemu potřebnému ku prospěchu klášterskému přihlížela; z čehož welký traud různíc, z ponuknutí a poslaužení d'ábelské závisti, mezi bratřími kláštera proti němu wznikl jest a politování hodná zlost prýšti se počala, totiž skrze bídne bratří Demetria a Kanana i Golišu kněží, lidi nerozumné a utrhačné, i jiné towaryše a přátely jejich, kteří křičíce křičeli jsou skutkem

i řečí hanebnau, proti němu se rozzůřivše. Král wšak prwěřečený, člowěk nejkřesťanštější, miloval jej jak jediného, a milostí jeho týž opat byl tak welice powýšen, že se zdál býti w důstojenství wznešenější skoro nade wšecky opaty české. Tudy týž opat, počínaje si opowážliwě, biskupu swému přejal úrad o jedné z nejwětších slawností. Nebo wsadil jest řečenému králi korunu na hlawu, což měl biskup jeho Kosmas učiniti. Z toho se naň biskup Kosmas rozhněval zlostí neuhasitelnau, pročež učiniw jemu důtky, chtěl jej ssaditi; ale nemoha odolati ustawičným prosbám welmožů králových, sotva swému winníku Božetěchovi opatovi winu hněwu, ač ne z celého srdce, odpustil, takowým wšak spůsobem, že mu wyřkl týž biskup konečně: Ale poněvadž ty, opate, umíš dobrě řezati a strauhati, z uložení swatého poslušenství našeho k odčinění winy twé, kterau jsi ze zatvrzelosti swé opowážliwě spáchal, rozkazujeme ti, abys udělal ukřížowaného u welikosti míry twé délky a šírky a s křížem na zádech swých donesl až do Říma a postavil w kostele metropolitním sw. Petra apoštola. Toho on opat s ochotnau myslí se skraušeným srdcem wykonati neobmeškal, a welebnosti biskupské zadost jest učinil. Po některém čase, kteraký jsou bratří z kláštera proti němu jed rozhorlení jako smrtonosní hadi sebrali, nelze žádným spůsobem říci. Nebo jedenkaždý z nich hledal jest proti němu obwinění, ale případná swědecetwí se nenašla. Neb ti bratří, audowé satanášowi, myslili, kdyby opat již jmenovaný jakýmkoli spůsobem wypuzen byl, doufali, žeby někdo z nich, aučastný bludů jejich, dosáhl práw opatských. Ale král Wratislaw byl již odešel k pánu, a tu nástupce jeho Břetislaw slynul wznešeností knížetství českého. Do jehožto uší když swrchu zmínění bratří sami i skrze přátely mnohé smyšlenými a nesčísnými hanami, proti swému opatu Božetěchovi sebranými, mnohonásobně bili; týž kníže jmenovaného opata z místa wýše řečeného wyobcowal, a bratří wyhnal. Tu se splnila slawa prawdiwá: Porazím pastýře, a rozprchnau se owce ze stáda. Tedy po wypuzení opata bratří jeho, kteří byli původcove zrady proti němu, odtud blaudili semo tam, po nejistých místech těkajíce, až pak naposledy některí se srdcem dojatým sotva do swého vlastního místa přijati bywše, w témž místě nespuso-

bile život skončili; a knihy jazyka jejich, bywše dokonce zkaženy a rozházeny, nikdy více w témž místě říkány nebudau.

1045. Zemřel jest Gunther mnich a paustewník dne 9 Října, a pohřben jest w klášteře swatých Wojtěcha a Benedikta před oltářem sw. Štěpána prwomučenníka.

1053. Prokop, prwní opat kláštera Sázawského, dokonaw šťastným koncem běh swého života dne 25 Března vykročil z dráhy tohoto světa, by se mu dostala wěčné blaženosti odplata.

1070. W indikcji čtwrtau, epaktu šestau, konkurrentu druhého dne 28 Čerwna biskup Gebhart posvětil jest kostel w Sázawě ke cti swatého kříže, w jehožto oltáři nacházejí se ostatky swatého kříže, z oděwu swaté Maří, sw. Petra apoštola, sw. Štěpána prwomučenníka a swatého Jiří mučenníka.

1088. A tak muž sprawedliwy, jako mučenník boží, bojownik Beneda, dokonal jest dne 11 Čerwence, a pohřben jest we hradě Míšni přede dweřmi kláštera sw. Jana apoštola a ewangelisty.

1089. Zemřel jest Meinhart opat sw. Wojtěcha kláštera Břewnowského, od něhož byl jest wystawen; po němž nastoupil Wojtěch.

1091. A w zimě nebylo ani sněhu ani deště.

1095. Téhož léta dne 14 Října zasvěcena jest modlitebna w Sázawě od ctihodného biskupa kostela Pražského osmého, Kosmy, kterau byl wystawil Božetěch, téhož místa opat, o němž jsme se wýše zmínili, za času swé správy, mající začátek s prawé strany od oltáře sw. Martina, s lewé od oltáře sw. Štěpána prwomučenníka až do konce krypty. Prostřed pak modlitebny, kdež stojí oltář, obsahuje ostatky sw. Petra, sw. Pawla, sw. Ondřeje, sw. Bartoloměje, sw. Tomáše, sw. Jakuba, sw. Filipa, sw. Lukáše ewangelisty, sw. Barnabáše a wšech apoštolů. Nazejtří pak dne 15 Října posvěceny jsau tři oltáře, jeden nad kryptau, w němž nacházejí se ostatky ze šátku páně, z koruny jeho trnowé, z hrobu jeho, ze swatého kříže, sw. Maří, sw. Jana Křtitele, sw. Jana apoštola a ewangelisty; druhý oltář pod kryptau, w němž se nacházejí ostatky sw. Kosmy a bratří jeho; pak w kapli, která jest na lewé straně kostela, oltář, w němž nacházejí se ostatky

swatého kříže, sw. Wawřince mučenníka, sw. Blažeje biskupa a mučenníka, sw. Mauritia mučenníka, sw. Pankrací mučenníka. Potom třetího dne, to jest 16 Října, posvěceny jsau dva oltáře, jeden na prawé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Martina, swatých Jana a Pawla, sw. Tiburci mučenníka, sw. Glebia a towaryše jeho, swatých Benedikta, Jana, Isaaka, Matauše, Křištana, sw. Mikuláše, sw. Jeronyma, sw. Oldřicha, sw. Fortunata, sw. Adolfa, sw. Lazara; druhý oltář na lewé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Štěpána prwomučenníka, sw. Ondřeje, sw. Tomáše apoštolů, sw. Klimenta papeže a mučenníka, sw. Jiří mučenníka, sw. Pantaleona mučenníka.

1097. Kníže Břetislaw se schwálením všech předních w zemi a ze swolení biskupa Kosmy s welkau radostí udělil titul opatství Sázawského Děthartovi proboštu Břewnowskému dne 3 Ledna, muži w písemnictví latinském dostačně zběhlému, který tehdáž byl jmén za wýtečného w rádu mnišském. Muž wýborný, slušného wzezrení, welice wzdělaný w řeči, w mluwení skaupý, nepřítel nepravostí, pokojný tak, že oblíčeje ani z radosti ani ze smutku nezměnil. Tedy od biskupa Pražského Kosmy dne 8 Března ustaven jest za opata. Když tedy ponejprw přišel do místa, ku kterému zřízen byl za opata, následkem zmaření wšelijakých wěcí nálezejících k auprawě klášterské shledal takový nedostatek, že z potraw, které tam nalezl, nemohl s bratřimi žiw býti ani jeden měsíc, kdyby byl swrchu jmenovaný kníže jemu neposkytl ze swé vlastní komory. Ale dobrotiost božská za žiwota téhož opata neopustila místa toho, nýbrž skrz něho místu témuž pomoci poskytujíc dala mu míti hojnost ano nadbytek všech statků. Týž opat knihy, jichž nenalezl w místě sobě swěřeném kromě slowanských, sám w noci i we dne s nesmírnau prací sepsal, některé kaupil, některé dal sepsati písari najatými, a wšelikými spůsoby zjednal je. Modlitebnu obnowil krycími cihlami a jinými ozdobami. Nadání nabytá spůsobením předchůdců svých pojistil na wždy stvrzením jich rozkazy a nezwratnými nařízeními knížat zemských, tak též které sám přimnožil, totiž usedlosti, statky, paroby, upsané, podané, sluhy i služky, země a winnice, lesy s horami i rowinami, wodami a wodotoky i rybníky. On zajisté dílem rukau

¹⁰⁹⁷ pracovati i až přes sfly se odwažuje, nejvíce pilen jsa zakládání a wzdělávání winnic, také na wšechny věci kláštera ovšem byl bedliw, wždy na myslí přemítaje, co napsal otec přeslawny: Zahálka jest nepřítelkyně duše. Po celý život měl w nelibosti toho bratra, který se k uloženému dílu měl nespůsobile a dřepěl w leniosti, říkaje, že jest to jako neprawost kauzel, nechtiti poddati se poslušnosti. On, pokud žiw byl, wšecky bratří w dobré wúli pojímaje těšíwal, w nich dobrotiwě žije jako otec w synech, je k nebeským říším powzbauzel, tak jako orel létaje mladé swé powzbuzuje k letu. Na ném se zajisté splnila změna prawice swrchanowaného, pokud žiw byl. Potom, když již wešel do wěku zralého, se slal Bůh muka mdloby do audù jeho, jakž byl sám sobě žádal, poněvadž koho Bůh miluje, toho kárá; pročež zemdlíwal we wnitřnostech svých trápením welikým w noci i w dne, až pak nastoupil na cestu weškerého tělesa dne 18 Prosince. Sprawoval jest pak to místo 37 let, 9 měsíců a 11 dní.

¹¹¹⁶ 1116. Téhož léta

Když jest biskupský úřad spravoval w Praze Heřman, Tehdy je Silvester na kněžství rádně powýšen.

¹¹²² 1122. Téhož léta dne 3 Ledna

Wýtečný otec a sluha Kristův powždy počestný Kojata podstaupil dluh lidské smrtevnosti.

¹¹²³ 1123. Téhož léta dne 21 Března Silvester z uložení božského milosrdenství, zahořev tauhau žiwota klášterského, odřekl se záhubných wrtkawostí swětských, a w klášteře Sázawském pod vládou dobré paměti Dětharta opata proměniw swětský oděw, docela se oddal wěcem božským, totiž po objímání s uplakanou Lyau těše se z krásy Rachelinu, a po práci Martině žádostiw jsa dosáhnauti utěšení Mariina. Jaká pak jest byla pilnost jeho w powznášení věcí božských a církvených, na swém místě powí se.

¹¹²⁵ 1125 dne 21 Března, to jest we svátek swatého Benedikta opat Silvester učinil jest přiznání, a staw se mnichem, w konání řehole božské tak welice s pomocí Boží prospěl, že právem ode wšech pokládán byl za hodného cti a lásky. Pročež potom stalo se, že co druhý otec we sboru powýšen jest k důstojnosti děkanské.

¹¹²⁶ Léta od narození páne 1126. Tedy když jest byl slawné kníže Soběslaw powýšen na stolec slávy otcovské s plesáním wšech předních země české, byla jest welká wšechněch radost, protože počátky dobrého knížete sprowázela, jak bylo widěti, swrchanowá milost, a protože toho roku, což bylo těžko wěřiti, mezi týmž knížetem a Ottau nestalo se žádné krweprolití. Wšak nastojte! popudem zlosti starého nepřítele, rozsévajícího wšude neswojnost a wálky domácí, po radostech našich přišel jest skutek opačný. Nebo potomního roku kníže prwéčezený Otto nad mřu se zarmautiw, protože byl sklamán slibem naděje swé, domníwaje se rady nejlepší, ale nedosti opatrňe se potázaw pro sebe na budaunost, pospíšil sobě se swými na cestu ku králi Lotarovi a ke wsem knížatům saským. A tak přijat byw se slušnau poctau, obdržew přiležitost místa i času, wyložil jest přede wšemi příčinu cesty swé, totiž že jest kníže Soběslaw wešel w Čechy kročeji pokautními a stolce knížecfho, který po právu dědičném nálezel jemu a byl mu přičen ode wšech welmožů země české a přisahau stwrzen, zmocnil se násilím; a na konec tolik doložil w krátkosti: Tedy Waší důstojnosti dobrota, císaři nejlaskawější, nezpěčujž se w této věci učiniti opatření; Wás ze wšech knížat celé říše božího řízení milost k tomu powýšila na wýtečnost důstojenství císařského, aby od Waší dobrotiosti wšem, kdož toho pro jakékoli nesnáze swé wylehávají, prokázáno bylo milosrdenství a sprawedliost; neboť wíme, že my powinni jsme rozkazům Waší Welebnosti we wsem se podrobiti, a proto neméně řád sprawedliosti nám dle Wašeho uwážení nemá býtí odpřen. Na to král odpovídí dobrotiwau upokojil mysl knížete, a přede wšemi knížaty saskými promluwil prý takowými slowy: Wewodství české, jak jsme zwěděli od předků swých, stálo od počátku w moci císaře Římského, a nebylo nikdy dowoleno, aby se stalo jaké zwolení nebo powýšení kteréhokoli wewody w té zemi, než které by Welebnost císařská z milosti mocnosti swé počala, skoncowala a stwrdila; pročež dosti zřetelné jest, že ten, jenž proti tomuto ustanovení směl se opowáziti, jest opowrzitelem naší Welebnosti, a nejen tobě samotnému, nýbrž i nám a celé říši učiněna jest potupa nemalá; čehož snášeti lhostejně nelze. Co dále? Král a wšichni knížata a přední mezi Sasy dali

¹¹²⁶ a stwrdili Ottowi swau wérau, že nikdo jiný než on nebude w Čechách panowati. Mezitím chytrý ano welmi prozřetelný kníže poplil sobě wšechny welmože saské po jednom obejítí; dary nesmírné a, jak se říká, zlaté hory sliboval jim, aby mohl myslí wšechných mít jak nejochotnější ku poskytnutí sobě pomoci.

Tedy dostal jest zprávu kníže Soběslaw, že král Lotar hrozí Čechům, k wálce se strojí, zemi zhubití zamýšlí, jestližeby jak nejrychleji Soběslawa newypudili a neswolili, aby jim Otto dosazen byl za kníže. Ale kníže Soběslaw, nedbaje nic na tyto řeči, hlasem mírným krátce odpověděl: Doufám w milosrdenství boží a v zásluhu swatých mučenníků Kristových, Wáclava a Wojtěcha, že naše země nebude wydána w ruce cizozemců. Od té chvíle tedy kníže nejrozšafnější, přemítaje celé smýšlení swé w Hospodinu, obešel wšecky chrámy modle se, aby mu w protiwenstvích pomocna byla božská ochrana. Když wšak zwěděl, že se král Lotar s velikým vojskem Sasů blížil ke hranicům českým, pospíšil postavit se jemu wstříc u hradu, jenž slowe Chlumec. Druhého dne, když seděl kníže Soběslaw se svými při obědě, přišli, kteří prawili: Kníže nejlaskavější! ty hledíš rozkoše jídel, a nejsi dost opatrny; neb již hle! jestli jim newyjdeš rychleji wstříc, budou meče nepřátel panowati šjím našim. Tedy učiněn jest ihned pokřik w táboře, aby byl jedenkaždý pohotově. Mezitím poslal kníže Soběslaw posly ku králi, Načerata, Miroslawa, Smila a jiné ze svých předních, kteří wznesli ta slowa: Toto prawí Soběslaw: Maudrosti twé, laskawý císaři, sluší wěděti, že wolení knížete českého, jak jsme zwěděli od předků našich, nikdy nebwývalo na wúli císaře, nýbrž wždy welmožů země české, w twé pak moci toliko stwrzení wolby. Bez příčiny zamýšlili nás stížiti jhem zákona nowého. Wěz, že k tomu žádným spůsobem neswolujeme, a spíše chceme pro spravedlivost zbožně padnauti, než nálezům nespravedliwým se poddati, a zajisté, jestli od tohoto předsewzetí neupustíš, jest welmi na blízku, že saud boha wsemohaucího mezi námi ukáže napotom znamení památné na wěky. A wšak slowa tato zdála se králi a wsemu wojsku jeho býti jako šílenství. Nebo kníže Otto zaručoval králi wšecku jistotu, že mu wšichni wznešenější Čechové učinili pevný slib wěrnosti swé, a prawil, že

není potřeba zbraně, nýbrž spíše, kdož by chtěli, žeby mohli se sokoly a jestráby wtáhnouti do země beze wší zbroje.

Tedy dne 18 Unora wytáhly wpřed, zle ubezpečeny, tlup saských zástupy mezi dwěma horama, a poněvadž sníh welmi hustý učinil cestu obtížnou, mnozí složiwše se sebe odění tálci pěšky. Ale když přišli do aužiny přesmyku obau hor, kdež jako spůsobením nebeským byli zavřeni, kníže Soběslaw, rozděliw swé na tři zástupy, z nenadání k útoku na ně wyrazil, a co se jich s protiwné strany postavilo, wšechny utknul ostřím meče. Tu padl kníže Otto, zlé této příhody spůsobitel, tu jsau přemnozí welmoži saští zbiti, a sotva mohl kdo ujít, leda oni, kteří byli zůstali we wzdálí u zavazadel nebo po boku králowu. Tedy když se stala toho dne tak bídná porážka, vypravil jest král posly pro Soběslawa kněze, wzkazuje jemu a žádaje, aby přišel k němu. Kterýz nestrahuje se ničeho protiwného, wzaw s sebau několik z welmožů, odebral se jest ku králi, a stoe prwní jej oslowil takowýmito slowy: Nepopudila nás, králi nejlaskawější, rozpustilost naší opowážliwosti k ukriwdění tobě, nepohnula nás hrđa smělost ku prolití krwe twých welmožů. Nezamýšlelit jsme zajisté žádného ublížení nebo pohanění twé Welebnosti, nýbrž jak jsme ti častěji předtím oznámili po poslích našich, pod jarmo nowého zákona, jehož také otcové naši snéstí nemohli, nechtěli jsme skloniti šjí swých, a hle! saud boží dal zjewné swědectví o naší obapolné spravedlnosti, a odstranil wšelikau příčinu nenáležité rozmíšky mezi oběma stranama. Tedy již přestaňte příčiny wšeliké neswornosti; nawrat se jednota swornosti. Wšechnu právní powinnost, kterau předkové naši prokazovali královské Welebnosti, chceme neméně i my statky i osobau swau dle místa i času konati. K tomu odwece král: Kdyby nás byl kníže Otto nejwětším násilím proseb nedonutil, abychom se twému předsewzetí protiwili, nebyla by mohla mysl naše naprosto žádným spůsobem býti pohnuta, aby komukoli z knížat bývalo wolno i jen prstu proti tobě wtáhnouti. Když tedy swoluje a přeje ti Bůh, poživej cti a stolce otcovského knížetství, a zachowej swazek wzájemné lásky a přátelství nám a celé říši bez porušení. A takto prawě, odewzdał jest mu swau rukau znamení wewodství, korauhew, a tak dali sobě nawzájem políbení, a kníže Soběslaw s nejwětší sláwou

¹¹²⁶ a ctí i u welikém plesání swého lidu nawrátiw se do líbezného hlavního sídla, po šestnáct let držel jest stolec.

Téhož léta dne 19 Unora biskup Jan šestý swatého kostela Olomauckého, sproštěn jsa paut těla, hřivnu sobě swěrenau Kristu jest nawrátíl zestonásobenau. Po něm nastaupil jest Zdik, biskup dle poslaupnosti sedmý, a téhož roku jest posvěcen dne 2 Října.

Téhož léta zemřela jest králowna Swatawa, matka knížete Soběslawa, dne 1 Září.

¹¹²⁷ Léta božího wtělení 1127 zemřel jest pan Kliment opat kláštera swatých Wojtěcha a Benedikta w Břewnowě, po němž nastaupil jest Oldřich.

Téhož léta Milejší, Bohu oddaná služka, w pobožnosti za žádným nezůstávající, mrawů Bohu libých ze srdce pilná, aby jí z božské milosti dáno bylo win jejích odpuštění, putovala jest ke stupňům swatých apoštolů w Římě, a téhož roku se nawratiwši, ſfastným skonáním z přibytku tohoto žiwota jest wykročila dne 12 Čerwence.

¹¹²⁸ 1128.

¹¹²⁹ 1129.

¹¹³⁰ Léta božího wtělení 1130 Menhart biskup český putoval jest do Jerusaléma. Také toho roku dne 1 Března zemřel jest Wáceslaw kníže morawské, všechno křesťanství otec a duchovní milounník.

Téhož léta dne 25 Dubna zjewilo se jest náramně weliké znamení, a slyšáno hřmění strašlivé.

Téhož léta dne 21 Čerwna Soběslaw kníže české dal jest některé aukladníky žiwota swého stíti weřejně na trhu Pražském, některé nohau i rukau a jazyka i zraku zbawiti. Břetislav syn Břetislawa knížete zbawen jest očí.

¹¹³¹ Léta wtělení božího 1131 wyzdwiženy jsau ostatky swatého Gotharta biskupa a wyznawače, muže diwné swatosti.

Téhož léta Silvester, přewor kláštera Sázawského, putoval jest do Říma.

¹¹³² Léta božího wtělení 1132 skončila jest život swůj Přibislawa chot Hroznatowa. O jejím zbožném obcowání něco krátce pomocí péra w pamět wěřících uwésti, myslím že se dosti hodí k wěci. We mrawích swých, pokud tělesně žila, důvěřujeme se, že i Bohu se líbila, i že lidem milujícím Boha wšeliké

ctnosti obrazem byla, wěděli jsme. Nebo po celý čas žiwota swého měla zvláštní horliost, služby boží wraueně pilna býti, ničeho nad milowání Boha neklásti, chudým z wnitřnosti lásky k bližnímu matkau se prokazowati, též osobám k slaužení Bohu odewzdaným s celau upřímností a zbožností mysli čest a pomoc, jak potřeba kázala, wzdáwati. Dobrá byla w zasnaubení s manželem prawým, lepší potom zůstáwala we wdowství, w nejlepší wynikla po žalostiwém pohřbení milého a jediného syna swého Šebíře. Ona hoříc tauhau, aby widěla hrob boží, s panem biskupem Menhartem a s jinými zašla jest do Jerusaléma, a s dobrým zdarem domů se nawrátila. Když se pak blížil čas jejího sejítí s tohoto žiwota a pocitila, že ji sily těla opauštěly, swolawi k sobě wšechny přednější wěkem a důstojenstvím z rodu swého, darowala jest wes Hostiwař s lesem přiležícím, s poli a lukami a se wším statkem, jejž tam měla, jakož i wšechnu čeleď swau, též wesnici Bosákovice k špitálu Bohu a swatému Janu křtiteli w Sázawě s přiwolením k tomu wsech swých příbuzných, a stwrdila to swědky právními. A tak po málo dnech w témž klášteře, majíc dochati se dne wzkříšení obecného a požíwati odpočinutí blaženého, dne 3 Kwětna wyšla jest z tohoto swěta bídného.

Léta od narození páne 1133 opat Děhart, o kterém jsme ¹¹³³ wýše učinili zmínku, w dobrém stáří dne 18 Prosince blaženau duši swau pánu poručil.

Téhož léta Čechowé zpustošili jsau Polsko.

Téhož léta bylo jest zatmění slunce půl dne.

Léta od narození páne 1134 zemřel jest Bohudar dne ¹¹³⁴ 1 Unora. Silvester přewor kláštera Sázawského po pohřbu zbožného otce Dětharta z jednomyslného uradění a jednosvorným hlasem bratří dne 23 Dubna zwolen jest za opata téhož kláštera, muž pro počestnost mrawů wšechném milý, w rozpravě welmi příwtěivý, w zdrženliosti obzvláštní, přítel pokory, nejwraucnější žák prawé lásky, celému sboru bratří swazkem přátelství a milowání tak přítulný, že měli wšichni k němu wic lásky než bázně. Tedy po projití běhu téhož roku, opět dne 23 Dubna obdržew we hlavním sídle berlu opatskau z ruky knížete Soběslawa, od etihodného biskupa Jana posvěcen jest. Tedy božským spůsobem powýšen jsa ke cti tak slušné, dobrý pastýř s radostí wsech swých nawrátíl

¹¹³⁴ se k rozmilému ovčínu swřenému jeho řízení. Zde se naskytuje místo, abychom učinili, co jsme výše slíbili, totiž jakou láskau hořel w péci o swatau řeholi, a jak pilná byla péče jeho o zvelebení a rozmnožení wěcí kláštera. Neb jak uměl a znal, wšechnu kázeň klášterskau srdecim bratří svých často wštěpowával. Zbytečné wěci saukromé mítí bez povolení, učil, že jest zločin nejwětší, říkaje, že mnich maje potravu a oděv má s tím být spokojen. Zvláště také ukazoval na sobě wšechnm příklad pokory a trpěliosti, wždy to opakuje: čím wětší jsi, tím více ponižuj se we wšem. On za swé správy wystawil jest kapli swaté rodíčky boží, chrám swatého Jana křtitele ozdobil krásným malowáním, zdi s absidami postavil uprostřed modlitebny od oltářů sw. Štěpána a sw. Martina, dlažbu kostela okrášlil hlazenými kameny přivezenými z hory Petřína, ložnici, refektář, sklep a kuchyň, též chodbu klášterní kolem do kola se sloupky a wýklenky wystawil welmi krásně. We wsi řečené Mnichowice wystawil jest basiliku ke cti sw. Michala a všech ctností nebeských. Což více? Wšechno jeho úsilí, wšechna pilnost, wšechna péče, pokud byl živ, w tom předewším setrvávala, aby se we wšem prokazoval užitečným domu hospodinowu.

Téhož léta zemřel jest pan Menhart, desátý biskup swatého kostela Pražského, dne 3 Čerwence, mnichů a duchowních prawý milouník, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel; po němž nastoupil Jan.

¹¹³⁵ Léta od narození páně 1135 dne 17 Unora vykonáno jest posvěcení pana Jana, jedenáctého biskupa Pražského.

Téhož léta stalo se potvrzení řádu sw. Augustina při kostele Praemonstratském skrze Innocentia papeže dne 3 Května we městě Pise.

¹¹³⁶ 1136.

¹¹³⁷ Léta od narození páně 1137 Silvester opat spolu s panem Jindřichem biskupem Olomauckým a s jinými z popudu wnuknutí božského putoval jest za příčinu modlitby do Jerusaléma, poručiw zatím wedení správy kláštera swého panu Beronovi, téhož místa děkanu. Téhož léta dne 24 Prosince za příznivého wání wětru poledního nawrátil se jest; na kteréžto cestě zemřel jest bojownik bohabojný Ruzin dne 13 Října.

Téhož léta dne 4 Prosince sešel jest s tohoto swěta císař ¹¹³⁷ Římský Lotar, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel; po němž nastoupil jest Konrad. Kníže Lupolt zapuzen jest z Morawy.

1138.

Léta od narození páně 1139 jel jest welice ctihodný pan ¹¹³⁹ Jindřich biskup Olomaucký z příčiny modlitby do Říma.

Téhož léta sešel jest s tohoto swěta pan Jan, jedenáctý biskup swatého kostela Pražského, duchowních a mnichů prawý milouník, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel, dne 8 Srpna; po němž téhož roku Silvester opat kláštera Sázawského, muž prawý Israelský, nastoupil jest w biskupství. Ale léta následujícího z wnuknutí Boha, od něhož pochází wšecko dobré, užiw rady zdrawé, častěji u sebe přemítaw, žeby sám nedosti mohl postačiti tak welké tří řízení biskupství, a ono slowo apoštolské: Nikdo slaužící bohu nemíchá se do wěcí světských, téhož biskupství z dobré wůle wzdal se, a nawrátil se k swému opatství.

Léta od narození páně 1140 Soběslaw kníže český dne ¹¹⁴⁰ 14 Unora wybawen z audů smrtedlných odebral se na cestu wšeho těla; po němž dne 17 Unora téhož roku Wladislaw, syn knížete Wladislawa, nastoupil w knížetství. A téhož času, když se pan opat Silvester odřekl biskupství českého, zwolen jest Otto kanouník a probošt kostela Pražského za biskupa, a téhož roku jest posvěcen dne 25 Čerwna.

Téhož léta dne 15 Září zemřela jest knězna Adleitha.

Léta od narození páně 1141 Spytihněv syn knížete Bořivoje, Miroslaw, Mukar putowali jsau z příčiny modlitby do Jerusaléma w měsíci Lednu.

Téhož léta byla jest potopa wod w Čechách.

Léta od narození páně 1142 župan Načerat a jiní starostowé čeští spikli jsau se proti knížeti Wladislawovi, a spojiwše se s morawskými, s welkau mocí nepřátelsky wtrhli jsau do Čech. Potom když swedli bitwu a Čechowé ustaupili, oblehli jsau Prahu a chrámy swatých Wita, Wáclava a Wojtěcha i sw. Jiří ohněm jsau spustošili. Potom když na ně přitáhl král Římský Konrad, zapuzen bywše od obležení hradu upustili jsau, a do Moravy se wrátili, prostřednictwim pak

¹¹⁴² kardinala Widona a biskupů Otty, Jindřicha i opatů se slušným zadostučiněním o mír jsau se smluwili.

Téhož léta shořela jest škola židowská a mnoho stawení w podhradí Pražském. Bylo widět lítati hada.

Téhož léta dne 13 Čerwence zemřela jest Kerberka, chot Bořivojowa.

¹¹⁴³ Léta od narození páne 1143 kníže český Wladislaw Morawu ohněm pohubil.

Téhož léta legat apoštolského odlaučil knězí od manželek.

Téhož léta nalezení hlavy sw. Wojtěcha biskupa a mučenika na hradě Pražském w kostele sw. Wíta mučenníka; tež košíle sw. Wáclawa jest nalezena.

Téhož léta slavné posvěcení chrámu svatých Wíta, Wáclawa a Wojtěcha dne 30 Září od tří biskupů, Otty Pražského, Jindřicha Olomouckého a biskupa Babenberského.

Téhož léta zbožný papež Innocentius odešel jest ku pánu.

¹¹⁴⁴ Léta od narození páne 1144 Guido kardinal a legat stolice apoštolské, popuzen lichými náryky některých, stawil jest úřad opatovi Silvestrowi; ale následujícího roku dal jej skrze Jindřicha biskupa Olomouckého, když se wrátil, opět dosaditi.

Léta od narození páne 1145.

¹¹⁴⁶ Léta od narození páne 1146 posvěcení kaple sw. Maří w Sázavě od ctihonodného biskupa Otty, kteraužto wystawil pan opat Silvester.

¹¹⁴⁷ Léta od narození páne 1147 ctihonodný opat Klarwallský Bernard, bohu i lidem milý, slyšew o útoku a pronásledování učiněném od pohana Sanguina w krajinách Jerusalemských, jak napomínal Matatiáš syny swé, tak jest napomíнал krále franského Ludvíka a všechny muže Francauze, aby brannau rukau vyšli ná wýprawu božskau do Jerusaléma a položili duše swé za bratry i aby lid křesfanský s pomocí boží wy-
swobodili od meče pohanského. K jehožto napomínání k Francauzům woje francauzské, anglické, z Lotharingie, saské, české, šwábské, baworské s urputnými Franky k wýprawě boží připravili jsau se. Stalo se jest pohnutí křesfanů proti po-
hanům. Tauž chwili wýmluvný biskup morawský Zdik zašel jest ku Prusům s Jindřichem děkanem kostela Pražského ku kázání, a téhož léta jest se nawrátil.

Také toho roku dne 12 Čerwna zemřel jest Zdislaw, pátý ¹¹⁴⁷ opat kostela Postoloprtského; po němž nastoupil jest Bero, děkan kláštera Sázawského, a téhož roku jest posvěcen dne 7 Prosince.

Léta od narození páne 1148 dne 10 Čerwence zemřel ¹¹⁴⁸ jest Otto, dwanáctý biskup swatého kostela Pražského; po němž nastoupil jest Daniel, probošt téhož kostela.

Léta od narození páne 1149 wyswěcen jest biskup Daniel ¹¹⁴⁹ od arcibiskupa Mohučského.

Léta od narození páne 1150 muž slawného žiwota Zdik, ¹¹⁵⁰ sedmý biskup kostela Olomauckého, wzat jest z tohoto světa aby byl úcasten wěčného žiwota; po němž nastoupil jest Jan kanowník z hory Strahowa.

Téhož léta zemřela jest knězna česká Gertrud.

Léta od narození páne 1152.

Léta od narození páne 1153 zemřel jest papež Eugenius, ¹¹⁵³ muž žiwota wysoceslawného; po němž nastoupil jest Anastasius.

Léta od narození páne 1154, když se již den schyloval ¹¹⁵⁴ a počal nastávati saumrak noční, stalo se jest zatmění slunce. Poté přišlo na lidi welké mření.

Léta od narození páne 1155 sešli jsau s tohoto světa ¹¹⁵⁵ bratří naši Arsenius, Žižna, Radosta.

Léta od narození páne 1156 dokonal poslední den svůj ¹¹⁵⁶ Bero opat Postoloprtský dne 11 Kwětna, ach! smrtí předčasnou. On zajisté we druhé době svého wěku, z ponuknutí milosti božské, sebe samého na oltáři kříže Kristova w tomto kláštere obětowal w obět bohu, muž plný ctnosti lásky, prostý a čistý we mrawích, dobrowolné chudoby zwlaštní přítel, kteřížto pro zásluhu we svaté řeholi nejprw u nás k důstojenství děkana, potom ke wznešenosti opatství w kláštere Postoloprtském skrze biskupa Ottu byl powýšen. Byl pak představeným toho kostela osm let, čtyři měsíce a 35 dní.

Léta od narození páne 1157 dne 9 Ledna Spythinhew ¹¹⁵⁷ kníže, ano kwét a sláwa knížat, pohříchu příliš newčasnou smrtí došel konce tohoto žiwota, muž nad jiné darem dobrnosti božské wysoce nadaný, i, buď s pokojem všech řečeno, celý ze samé skwělosti ctnosti složený, jehož kdož slušně sobě připomene, nebude moci zůstat bez žalu a bez slz. Nebof *

¹¹⁵⁷ sklesl jest zlatý štit kostela božího, otec duchowních, matka sirotků, zarmaucených utěšitel nejwraucnější, wší počestnosti a dobroty wyhledawatel nejpilnější, jenž měl ctnost w lásce, neprawost w oškliwosti, na jehož saudě milosrdenství a prawda wždycky dosáhla twrze wítězství. Slitowaní se nebylo žádnému lehčí než jemu, rozhněvání a mstění se nikomu těžší. A bůh jej metlau swého dobrotiwého kárání w životě zdejším dlauhý čas tepal, ale berlu útěchy k obdržení odměn budaucího žiwota uschowal. Neb jest zkusil dlauhá a těžká wyhnanství u cizích národů, až pak rawněž z rozkazu jak k žádosti císaře Římského Fridricha od knížete Wladislawa přijat jest nazpět do vlasti; ale po projití krátkého času z naléhání osudu sešel jest se swěta tohoto, aby za časné utrpení oblažen byl potěšením štěstí wěčného.

Téhož léta dne 20 Ledna Fridrich opat Postoloprtský, muž welké rozšafnosti jak w božských tak lidských wěcech, zbožně upřímnosti k bohu i k lidem a nejwraucnější ke wšem přívětiosti, wykonaw cestu, ježto byl s panem Danielem biskupem jel do země uherské, poněwadž totiž týž biskup Jindřich bratr knížete Wladislava s jinými welmoži země české wezli dceru krále uherského k zasnaubení s Fridrichem synem téhož knížete, na cestě zpáteční přišed do jedné wsi na odpočinutí, po nemoci třídenní wypustil dech poslední.

Také téhož roku dne 19 Unora Jan biskup kostela Oломouckého, který byl powolán z kláštera sw. Augustina na Strahově, skončil přítomný život, postawen jsa zajisté w kwětu mladosti, ale zralý šlechetností mrawů. On byl w hájení spravedliwosti a stawu i cti swaté církwe boží, seč byl, wždy neohrozeným bojowníkem, příkrý k neposlušným, přístupný a ochotný i přívětiwý k milujícím boha. On od času, co dosáhl infule biskupské, zachowával w srdeci, w oděwu a w řeči wždy obzvláštní pokoru, tak že často i od nižších lidí nechtěl přijmauti úcty, říkaje, že nenáleží jemu wyžadowati cti od lidí, neb že jest utvořen z též hlíny.

O šlechetnosti krále Wladislawa a bratra jeho knížete Děpolta.

Za téhož roku císař Fridrich, wzaw s sebau kníže Wladislawa a bratra jeho Děpolta, wtrhnul jest s wojskiem silným do Polska, podrobil knížata té země Boleslawa a Měška pod panství swé, wzal nesmírné peníze w zlatě i we stříbře, a konečně pro utvrzení a trwání míru přijal syny jejich co rukojmě, i' nawrátil se s obdržením wítězství dle přání swého. O kteréhožto míru zawření zvláště knížete Wladislawa wýtečná pilnost se zasadila. Neb se tau měrau prokázel tehdáž ochoťným po wůli císařově, že chtěl sám o sobě a se svými řečená knížata buď přinutiti ke wzdání se, buď, kdyby bylo potřeba, sám první s nimi napřed swéstí bitwu. Ale císař, jak řečeno, dosáhnuw sláwy, které si přál, nawrátil se jest k swému sídlu, a když se již počínal rok od narození páne ¹¹⁵⁸, s knížaty říšskými radil se, jakau by měl knížeti českému za jeho přičinění wzdátí odměnu. Když tedy některé z nich prawili, žeby se jim widělo býti slušné, aby mu dle štědrosti císařské nejlepšími dary we zlatě a we stříbře odměna učiněna byla; císař uživ rady wolnější, powował kníže k sobě, a takowým slowem ušlechtilym k němu promluwil: Stálost statečnosti twé nám se welice zalfbila; nebo také upřímnost wěrnosti twé k nám objewila se celé říši, kterak ty wěrně, kterak oddaně a kterak wraucně miluješ stav náš ano celé říše dle boha nedotknutý, poněwadž jsi se nikdy newáhal w potřebách našich a obce celé říše žiwobytí swé i swých wystawiti w nebezpečenství. Tedy tuto wýtečnau statečnost při tobě spatřujíce a rádi widauce, i přejíce sobě, abys byl i napotom k naši Jasnosti císařské wěrný a neproměnlivý, uzavřeli jsme poctíti tebe cti, kterau bys sám chtěl, dle naší štědrosti. Niéméně wšak poněwadž wíme, že země twá oplýwá zlatem a stříbrem i hojností wšech wzácných wěcí, a že ti nic toho není wzácné, wezmi z milosti boží a z naší dobrotiosti korunu královskou, kterau ti odewzdáwáme, i důstojnost moci a cti královské w říši twé. A to říka, dal přinésti korunu zlatem, perlami a drahým kamením diwně okrášlenau, jíž totiž on císař sám, jak se prawilo, užíval o nejwětsích slawnostech. Takowau tedy cti božským řízením po-

¹¹⁵⁸ wznešen nawrátíl se jest slavný kníže Wladislaw k swému domowu s náramným plesem a radostí.

Potom téhož léta w měsíci Kwětnu táhli jsau král a bratr jeho, kníže Děpolt, s císařem Fridrichem do Italie proti Mediolanským, kteří tehdy byli obrátili těžký hněv císařů proti sobě pro jisté pozdvižení učiněné proti měštanům Laudským a Nolským. Císař byl totiž uzavřel, že neodtahne prvé s vojskem od města, než by svým nepřátelům učinil ohněm i mečem zaslouženau pomstu. Tam slavný král a w prawdě oslavu hodný Wladislaw se swými předními, jako někdy Judas Makabejský, brzy potíraje čela protiwníků, brzy ze zadu je stihaje, brzy zase s prawé a s lewé strany udatně dorážeje, kolik bitew chwalitebně a wítězně swedl, dlauhé jest powídati. Nicméně poněvadž we wálečných zápasích wýpadek wítězství obyčejně bývá nejistý, a wseljaké případy sešaškowávají přitom rozličné a těžké proměny, nemohlo jinak být, než že i on ztratil tam některé ze swých předních. Měštané Mediolanští tedy, znamenajíce jeho udatnost a činnost, a protože byl císaři nejmilejší, obrátiwše se k němu posly a prošením, wyžádali sobě od něho, aby byl prostředníkem mezi nimi a císařem o slušné zadostučinění, kterého podávali, a o zavření míru. Tedy s jeho opatrna radau a pilným přičiněním, když swolil, dosáhl jsau měštané řečeného města pokoje.

¹¹⁵⁹ Léta od narození páně 1159 jel jest biskup Daniel do Mediolana k císaři Fridrichovi, od něhož dobrotiě a poctiě přijat jest, i zdržel jeho w službě swé zaneseného wěcni swými a říšskými dwě léta. Mezitím w Římě po smrti Anastasia stolice apoštolské vrchního kněze strhlo se jest welké pozdvižení, a zwoleni jsau dva od protiwných stran k powýšení na stolici papežskou, Alexander a Viktor. K upokojení té bauče vypraven jest biskup Daniel do Říma, tak totiž, aby obadwa stáli w raddě císaře a celé říše, a dle weřejného a církveního zákona aby ten, kdoby se více hodil, obdržel panství na stolici apoštolské. W tom shromáždění zajisté přede wšemi knížaty říše a 150 biskupy Viktor obdržel za práwo, a z jednosworného usnešení a přiswědčení wšechných dosáhl arcipastýrství na stolici apoštolské. Tedy po rádném skoncowání toho wšeho biskup Daniel powznesen ke mnohé cti od císaře i od apoštolského, jakož i poctěn powýšením za apoštolského

legata, jel jest ku králi uherskému, a odtamtud k vlastnímu sídlu biskupství Pražského léta 1160 s dobrým pomocí boží ¹¹⁵⁹ zdarem we wšem se nawrátil.

Léta od narození páně 1161 dne 10 Unora Silvester opat ¹¹⁶¹ Sázawský w roce osmmecítém spráwy swé, odešel jest ze tmy této krajiny tělesné k vlasti bydla stálého, aby za práci přítomného žiwota wzal odplatu blažené odměny. Muž we prowozowání wšech ctností a lepostí mrawů slušně wýtečný a cwiku wýkonnému i lásce k nauce tak oddaný, že bylo lze patrně widěti, že člowěk ten, ač ještě w těle se nacházej, nieméně horaucností ducha již celý w nebeských wěcech byl ustawnen. Byltě zvláštní přítel šetrnosti, tak že skwostnější jídla nebo poháry wína zamítal jako nějaké látky nezdrawé, a w jídle jednoduchém a čisté wodě z řeky měl zalíbení; hodům mocných lidí a kterýchkoli osob swětských wyhýbal se, pročež také od mnohých méně byl milowan, protože w tom s nikým nemíval společnosti. O jehožto chwalitebném spůsobu žiwota dalo by se sice mnoho powídati za příklad zbožného žiwobytí a za wzor počestnosti; ale poněvadž pamatuji, že jsem již wýše něco toho powěděl, a nejvíce kterak weliká díla jeho w též klášteře, jak byla weliká jeho pilnost we zwelebowání služby boží, wydávají o tom jasná swědectví, budiž na tom zde dosti. Jen tolík s powolením wšechněch afreknu:

Žef toto místo as otce takého by sotva nalezlo
W životě, we mrawu, jak Silvester tento opat byl.

Po jeho smrti nastoupil w opatství Božata, téhož místa přewor, ještě téhož roku zwolením od krále Wladislawa a biskupa Daniele; kterýto po krátkém čase, totiž po proběhnutí jednoho roku, péči spráwy swé ze swé vlastní wůle se sebe složil. Neb on w obcování klášterském byl již doršil třidceti let, a byl se tak odcizil hluku běhů swětských, že naskrize žádným spůsobem nedbal toho, aby dost málo wěděl, co se we swětě dálo, a protož k opatřování zewnjších prospěchů kláštera neb k řízení saudů w rozpříč obecného lidu dokonce byl neumělý. Krom toho překážely mu nehody tolíkých a tak těžkých nemocí, že sotva kdy, byť jakkoli weliká potřeba toho wyžadowala, za prospěchem kostela z ohrady kláštera wyjiti mohl. Těmi tedy a podob-

¹¹⁶¹ nými obtížemi přemožen, po uplynutí roku složil se sebe břímě přijaté spráwy.

Téhož léta kněžic Soběslaw wtrhnul času nočního se sedesáti brannými wojáky do hradu Olomouce; skoro wšecky, které tam zastihl, dal rozličným zhanobením potupiti. O tom hned powěst létawá dotkla se uší krále Wladislawa; který sebrav wojsko, řečený hrad oblehl jest; ale když spatřil, že silnau hlídkau bojowniků byl jemu a jeho lidem wchod do hradu učiněn nepřístupným, widělo se mu býti opatrnejí, spíše chyrostí než bojem zkusiti mysl mladistvého knížete. Wyzval jej skrze posly k míru, ano slíbil a stwrdil, jakauž by chtěl přijmauti wýminku míru. Kněžic tedy, co beránek nejsprostnější, ničeho zlého se nenadívaje, wešel králi do rukau; mír a wýminka míru stvrzeny jsau swatostí přísahy. Tu biskup Jan morawský, tam wšechno panstwo české přisahalo, jak král kázel k utvrzení míru a víry. Ale kdež wíra? Přísahy jsau zrušeny, umluwa o mír zničena; chopen, spaután kníže wýtečné ctnosti, a na hradě Přimdě náramně pewném zawřen pod přísnau hlídkau k dlauhému trápení.

¹¹⁶² Léta od narození páne 1162 ze swojení dobroty božské a spůsobením snahy krále Wladislava i také pana biskupa Daniele ujal jest opat Regnard správu kláštera Sázawského. Ten nejprwě spravoval klášter Želiwský welmi počestně, a swau prací zwelebil jej welice statky rozličného druhu. Ale w prvním roce swěcení biskupa Daniele powstali jsau některí lidé nešlechetní proti tomu opatovi, muži ctihodnému, a cožkoli zlého mohli o něm smyslit, neostýchali jsau se wtlaukati do uší biskupských častým a ohawným donášením; a poněvadž, jak prawí swaty Řehoř, mysl mnohými wěcmi zaneprázdnená lehce býwá od pochlebníků podtržena, biskup uwěřil, že tak jest, jak byli wymyslili. Ihned tedy ctihodný Regnard bez rádného slyšení, bez překázání od žalobníků neb swědků právních, bez přiznání se k wině přičítané, zbawen byl důstojenství opatského, a wypuzen z kláštera s weškerým jemu milým sborem. Diwno zajisté od takowého muže, totiž pana biskupa, že mohl tak ukrutný a tak přehálený rozsudek wydati na pastyře i zároveň na owcinec, a že usaudil dokonce nikoho nešetřiti pro obwinění jediného, leč asi, jak se tehdáž někteří domýšleli, jakž i potom ukázal

skutek, že to pod tau záminkau učinil, aby ono místo do-¹¹⁶² prawil některým zákonníkům rádu Augustinowého, přiwolaným z cizích národů. Řečený wšak pan Reginhard we 14. roce po ssazení se swé vlády, když hospodin milosrdně sezrel na jeho utrpení a trpělivost, ustanoven jest za opata kláštera Sázawského; byl rodem z Mety, žiwota mnišského ředitel welice rozšafný, darem lásky a přívětiosti nadaný, w ctnosti pokory a milosti nejstálejší, we wseliké leposti mrawů lze bylo jej s lepšími srownáwati. Měl wždy péci nejbedliwjší, postawiti se k hájení swých lidí; we mluwení prawdy nemohla mu ani welebnost královská ani moc knížecí nikdy wehnati strachu ani ostýchání se; ducha jeho neobměkčovalo ani štěstí k marné radosti, ani ho neštěstí nestrhowalo ke škodliwému smutku; byl muž, který we všech svých příhodách jewil pořád totéž wzezrení weselé. Sboru weškerému hleděl státi w čele wice láskau než strachem; neb tau měrau poddal se pokoře, že ač byl we sboru wšechněch hodnější a wznešenější, we všech skutcích svých poddajnost ukazoval. Také ku práciem sprostým nikdo nebyl ochotnější než on, nikdo hbitější, nikdo aučinliwjší; byl umělý w malowání a řezání jakýchkoli obrazů ze dřeva, z kosti nebo také z koutu rozličného druhu; také nebyl nezběhlý w řemesle ko-wářském, jakož i we wšem díle, které se skládá ze skla.

Registřík.

Adalbert arcibiskup Mohučský 31, 145, 146, 185; w. Wojtěch.
 Adaldag biskup 189.
 Adléta manželka Wratislawa II 70, 74.
 Adléta (Adelhaida) manželka Soběslava I 179, 184, 185, 209.
 Albert hrabě 142.
 Albin kaplan biskupa Jaromíra 91.
 Aleš župan 77, 92, 93.
 Alexander papež 214.
 Almoš král uherský 141, 145, 179.
 Amberg 107.
 Anastasius papež 211, 214.
 Apela Jakub 149.
 Arnulf cisař 14, 21.
 Arnulf wéwoda baworský 26.
 Arsenius mnich Sázawský 211.
 Bamberg 41, 43, 46, 132, 147, 167, 168, 180, 185.
 Banow 101.
 Barnabáš mnich 43, 45.
 Bawory 63, 90.
 Bechyňská župa 6.
 Bela král uherský 169, 172, 179, 182, 185.
 Bělá wes 142.
 Bělec služebník biskupa Gebharda 85.
 Bělina řeka 9.
 Bělinský most 140.
 Beneda Juratův syn 93.
 Beneda župan 186, 200.
 Benedikt mnich 43, 46.
 Benedikt papež 89, 189.
 Benno biskup Mišenský 93.
 Berengar markrabí 119, 132.
 Bernard opat Klarwallský 210.
 Bero (Beron) děkan Sázawský, opat Postoloprtský 208, 211.
 Běstwina 177.
 Bílina hrad 65, 73.
 Bílina řeka 65.
 Bilinsko 15.

Blansko 176.
 Bobořané 90.
 Bobra 148.
 Bodrci 24, 189.
 Bohumil 53.
 Bolesla bojownik 165.
 Boleslav I český 22—25, 27, 68.
 Boleslav II český 27, 30, 31, 36, 37, 38, 49.
 Boleslav III 37—39, 50.
 Boleslav I Chrabrý (chybně Měšek) 38—41, 44, 46, 49, 50, 55, 190, 191.
 Boleslav II polský (syn Kazimíra I) 54, 74.
 Boleslav III Křivoštý (syn Vladislavův) 107, 111, 112, 117, 127, 133, 134, 139, 145, 169, 171, 175, 180.
 Boleslav IV Kadeřavý 213.
 Boleslav Olomoucký, syn Wratislawa II, 74, 96.
 Boleslav Mladá 26, 67; Stará 23, 24, 62, 103, 110.
 Boleslawští 171.
 Bořivoj I kníže český 2, 14, 21, 22.
 Bořivoj II kníže český 40, 74, 111, 113, 115—123, 129—132, 141, 142, 146, 147.
 Borsa syn Olenův 98.
 Bořuta syn Božejův 125, 126.
 Bosákovice 207.
 Božata opat Sázawský 215.
 Božej syn Čáčův 108, 115, 120, 124—126.
 Božena Křesinova, manželka knížete Oldřicha 41, 67.
 Božetěch opat Sázawský 198, 199, 200.
 Božetěcha manželka letopisce Kosmy 141.
 Božik kaplan 165—167.
 Braniš 93.

Brdo 108.
 Břetislav I kníže český 2, 41, 47, 48, 49, 51, 53—55, 65—68, 74, 76, 134, 193, 195, 196.
 Břetislav II kníže český 74, 97—101, 103, 105—109, 111—115, 124, 143, 164—166, 199, 201, 206.
 Břetislav syn Břetislawa II 137, 160, 161, 168.
 Břewnow 53, 150, 200, 201.
 Brnen 97.
 Brný hrad 111.
 Brocnice 14.
 Brunonowa dcera abatyše 68.
 Brunswik 180.
 Brusnice 12, 69, 131.
 Bubny 118.
 Budivoj syn Chřenův 119.
 Buh 90.
 Bulhary 42.
 Cáchy 32.
 Cidlina 32, 134.
 Čáslav 177.
 Čáslav bratr sw. Wojtěcha 34.
 Čáslawští 171.
 Černín 55.
 Daniel biskup Pražský 211, 212, 214—216.
 Daubrawka 31.
 Daudleby 32.
 Děčané 89.
 Děčín 161.
 Děd markrabí 145.
 Dědošané 90.
 Demetrius mnich Sázawský 198.
 Děpolt markrabí 119, 132.
 Děpolt I Přemyslowec 186, 213, 214.
 Desiderius biskup Kavellonský 103.
 Děthart probošt Břewnowský, opat Sázawský 201, 202, 207.
 Dětmar biskup Pražský 29, 30, 49.
 Dětrich biskup Verdunský 89.
 Dětích (Dětíšek) syn Buzův 128, 131, 136.
 Děwin 13.
 Diwiš župan 163.
 Dluhomil župan 144.
 Dobenina 76.
 Dobeš syn Lstimirův 113.
 Dobrohost syn Hynšův 87.
 Domaša 125.
 Donín 121, 138, 142, 181.
 Dowora 39, 40.
 Drahanš 19.
 Drahomíř knězna 22.
 Dřenow 167.

Dřevič 40.
 Držimír župan 97, 98.
 Držkraj syn Lubomíru 98, 136.
 Durynk 19; Durynkowa olše 20.
 Dyje 86.
 Egilbert (Engelbert) arcibiskup Trieský 88, 89, 91.
 Emmeram opat Sázawský 194, 196—198.
 Erkembert 138.
 Eufemia vdova po Ottovi 111.
 Eugenius papež 211.
 Francko (Franky) 26, 108.
 Francauzsko 26.
 Frank mistr w Leodii 152.
 Fridrich I cisař 212—214.
 Fridrich český kníže 212.
 Fridrich bratr hraběte Sigarda 116.
 Fridrich hrabě baworský 149.
 Fridrich opat Postoloprtský 212.
 Fridrich wéwoda rakauský 89.
 Gaudentius, w. Radim.
 Gebhard, w. Jaromír.
 Gertrud knězna česká 211.
 Gervasius kanclér 188.
 Gervasius mistr 1, 53.
 Gilbert 144.
 Goliš mnich Sázawský 198.
 Goslar 169.
 Gotfrid 113.
 Gotharda sw. ostatky 169, 206.
 Gunter mnich a paustěník 67, 200.
 Hagen Němec kaplan 81.
 Hemma manželka Boleslava II 36, 37, 46.
 Hedě, Hedčané 55.
 Hekkart (Okkart) biskup Pražský 47, 49.
 Helbırga manželka Bořivoje II 113.
 Heřman biskup Pražský 3, 110—112, 114, 118, 122, 128, 129, 132, 136, 141, 142, 152, 202.
 Heřman bratr Wilemův 146.
 Heřman župan 125, 132.
 Herold arcikněz Plzenský 167.
 Hilburga manželka Konrada Brněnského 98, 99.
 Hildesheim 169.
 Hlohov 107, 127, 148.
 Hněwin most 65.
 Hnězdno 38, 55, 161.
 Hostin Hradec 183.
 Hostiwař 77, 207.
 Hostiwit kníže 14.
 Hrabiše župan 117, 120, 130.
 Hradec hrad 99, 130, 139.

Hradečti 171.
Hrdou syn Jankůw 87.
Hron 21.
Hrutowská pole u Chrudimě 69.
Humpert župan 144.
Hutná potok 14.
Hwozdeč 92, 93, 145.
Chuchel 168.
Chlumec 63, 121, 159, 204.
Chotaun 191.
Chrasten, w. Wyšehrad.
Chrowati 89; Ch. druhá 90.
Chrudim 67, 69.
Chrudimští 171.
Chwojno 183.
Chýnow 32.
Ingelheim 26.
Innocentius papež 166, 171, 208.
Isaak mnich 43, 46.
Izzo biskup Pražský 49, 50.
Jan biskup Olomoucký 74, 75,
79–82, 88, 117, 206, 211, 212,
216.
Jan biskup Pražský (předtím probošt Vyšehradský) 174, 175, 179,
182, 207–209.
Jan mnich 43, 46.
Jan papež 28.
Jan syn Čestík 132.
Jan syn Tisík 128.
Jaroměř 160.
Jaromír kníže 38, 39, 41, 50–52,
124.
Jaromír (Jemnický) 169.
Jaromír (Gebhart) biskup Pražský
54, 69, 72, 75–83, 85, 91, 94–
96, 200.
Jerusalém 42, 102, 108, 144, 146,
162, 179, 206–210.
Jindřich I Ptáčník 24, 26; II. 38,
41–43, 46, 49; III. 40, 62, 66,
77, 87, 88, 89, 91; IV. 3, 76, 92,
96, 102, 107, 111, 119; V. 119,
121, 123, 126, 127, 128, 130, 132,
136, 145, 147, 154.
Jindřich bratr cis. Otty I, wewoda
baworský 26.
Jindřich bratr Wladislava II 186.
Jindřich syn Swatopluka Olom. 123.
Jindřich syn Wigbertův 149, 161.
Jindřich děkan Pražský 188, 210.
Jindřich (spikleneck proti Soběslav-
owovi) 166.
Jindřich Zdík, biskup Olomoucký
144, 160, 168, 173, 176, 179, 185,
187, 188, 208–212.
Jiřík syn Staník 140.

Judita manželka Břetislawova 47,
48, 54, 68, 71.
Judita manželka Wladislawa pol-
ského 74, 88, 93, 117.
Kaker hrad 107.
Kalixt papež 3.
Kameneč 108.
Kanan mnich Sázawský 198.
Karel Weliký 37, 62.
Kauba 63, 89.
Kazi 6.
Kazimir kníže polský 54, 74.
Kerberka chof Bořivojova 210.
Kileb 92.
Kladuby 5.
Kladsko hrad a župa 32, 107, 109,
138, 161, 162, 171, 180.
Klement opat Břeňovský 53, 206.
Klement papež 91, 95, 104.
Kochan 39, 52.
Kojata syn Wšeborův 73, 76, 77,
202.
Kolín nad Rýnem 27.
Koloman král uherský 111, 126,
127, 139, 141, 169, 179.
Konrad II císař 49; III. 161, 166,
168, 180, 182, 184, 185–187, 209.
Konrad (Brněnský) syn Břetislava
wów 54, 69, 70, 72, 75, 77, 86,
87, 89, 90, 96, 97, 100–103.
Konrad (Znojemský) syn Lutoltův
144, 161, 173, 176, 186, 187.
Konrad biskup Maastrichtský 89.
Konrad syn Řiwinův 138.
Konrad syn Wernherův 26.
Konrad z pokolení Děda 145.
Konstantinopolis 42, 179.
Konstantius 103.
Kosmas biskup Pražský 96, 100,
102, 103, 107, 108, 109, 199, 200,
201.
Kosmas kronikář 155.
Krakov 38, 39, 55, 85, 90.
Krásá welmož 125.
Křesomysl 14.
Křišťan mnich 43, 46.
Kříwei mosty 135.
Křivoklát 134.
Křivousd strýc Miroslavův 166.
Krok 6.
Kwedlinburg 191.
Kukata 113.
Kyrill sw. 191.
Labe 25, 32, 134, 141, 174.
Ladislav, w. Wladislav.
Lanc kaplan dworský 75.
Lauka 14.
Lech 140.

Lémuzi 89.
Leodie 119, 152, 166.
Leopold (Lipolt) markrabí rakau-
ský 86, 113, 119, 181.
Leštěn hrad 70.
Lewý Hradec 15, 30.
Libice 32, 34, 125.
Libuša 7, 8, 10, 12.
Libušín 7.
Liemar arcibiskup Bremenský 89.
Litobor syn Martinův 146.
Litolt wewoda 89.
Litoměřice 75, 115, 165.
Litoměřicko 15.
Litomyšl 32, 124.
Lotar saský císař (Ludera) 145,
146, 147, 159, 161, 162, 166, 168,
169, 171, 173, 175, 176, 180, 184,
203, 204, 209.
Lorek 114.
Lucko 111, 140.
Lučané 14, 18, 89.
Lučice 134.
Ludmila svatá 21, 112.
Ludmila dcera Wratislawa II 74,
115.
Ludolf syn císaře Ottý I 26.
Ludwik král francouzský 26, 210.
Lukarda manželka Břetislava II
107.
Lutolt syn Konrada Brněnského
111, 113, 115, 116, 139.
Lutomiřici 89.
Lysá 50.
Magdeburk 190.
Mahtilda kněžna lombardská 83–
85.
Malín 116.
Mantua 102, 107.
Marek probošt Pražský 78.
Marie dcera knížete Soběslava I
181.
Markwart Němec župan 77.
Matauš mnich 43, 46.
Medvězi 15.
Meinhart opat Břeňovský 200.
Menhart biskup Pražský 144, 147,
151, 162, 165, 167, 168, 170, 172,
173, 206–208.
Měšek I kníže polský 190; II. 60;
III. 213; wiz Boleslav Chrabrý.
Methodium biskup morawský 14.
Mežsko 167.
Michal biskup Řezenský 24.
Milan 214.
Milčané 90.
Milečská krajina 167.
Milobuz 194.

Miroslaw syn Janův 163, 165, 167,
204, 209.
Mišeň hrad 92, 93, 146, 200.
Mlada (Marie) sestra Boleslawa II
28, 29, 31.
Mladota welmož 178.
Mnata 14.
Mnichowice 208.
Mohuč 29, 31, 34–36, 49, 50, 77,
78, 82, 88, 89, 107, 112, 145, 167,
170, 175, 185.
Moure 90.
Mstíš syn Borův župan 70, 73.
Mukar 209.
Municí pokolení 51.
Münster 102, 166.
Mutina syn Božiš 108, 109, 115,
120, 123–126.
Mže 6, 14, 32, 89, 134.
Načerat 183, 186, 204, 209.
Načerat syn Tasa župana 92.
Neklan 17.
Němčí hrad 107, 180, 190.
Nemoj Wršowec 124.
Netolice 32, 119.
Neuš (Neuša) syn Dobřemilův 115,
125.
Nezamysl 14.
Nisa 32, 108, 139, 167.
Norimberk 161.
Nitro 127.
Notharius 35.
Nožislaw syn Lubomíru 98, 136.
Odra 21, 107, 127, 171.
Ohře 19, 92.
Okkart wewoda saský 63, 65, 66;
w. Hekkard.
Oldřich kníže český 2, 38, 40, 41,
48, 50, 53, 191, 193.
Oldřich (Brněnský) syn Konrada I
109, 111, 115, 116, 139, 145, 159.
Oldřich biskup Augsburgský 189.
Oldřich biskup Eistetský 89.
Oldřich biskup Frisinský 116.
Oldřich duchovní 138.
Oldřich opat Břeňovský 206.
Oldřich syn Wacemilův 142.
Oldříš hrad 134.
Olen syn Borův 142.
Olomouc 70, 79, 96, 179, 180, 216.
Olšava říčka 140.
Omberk 169.
Ondřej biskup Olomoucký 102 107.
Ondřej král uherský 70.
Opočno 77.
Osek hora 6, 32.
Osel (Asinus) 103.

Ostřihom 49, 95, 111.
 Otto I císař 24, 26, 27, 29, 89, 189, 190; II, 30, 32, 190; III, 36, 41, 191.
 Otto I Olomoucký 54, 69, 70, 72, 75–77, 86, 87, 91, 96.
 Otto II (Otík černý) Olomoucký, 96, 111, 116, 121, 122, 128, 130, 133, 134, 138, 139, 140, 145, 150, 152, 153, 159, 203–205.
 Otto wěwoda baworský 26.
 Otto Bílý Swinobrodský 47.
 Otto biskup Bamberský 122, 151.
 Otto biskup Pražský 185, 187, 209, 210, 211.
 Otto biskup Řezenský 89.
 Pabian župan Vyšehradský 128, 129.
 Paschalis papež 137.
 Pawlik syn Markwartův 113.
 Pertolt wěwoda baworský 26.
 Pertolt služebník Jindřicha Zdička 144.
 Petr arcijahen Pražský 188.
 Petr biskup Bělehradský 171.
 Petr kaplan knězny Judyty 88.
 Petr král uheršký 71.
 Petr probošt sw. Jiří (syn Podivův), 81, 162.
 Petr syn Lwův 166, 168, 171.
 Petřín 12, 126, 186.
 Pipin syn Karla Welikého 37, 62, 63.
 Plisen hrad 168.
 Plzeň 130, 167, 171.
 Pobraslav 34.
 Podiwa žid 74.
 Podiwin služebník sw. Wáclava 147.
 Podiwin hrad 74, 111, 142.
 Polsko 32, 35, 39, 49, 106, 109, 145.
 Pořej 34.
 Postolopry 19, 211, 212.
 Powoden 209.
 Praha 12, 13, 39, 40, 41, 66; kostel sw. Jana pod Petřinem 186; sněm 174, 175; Židovská škola, 210.
 Pražský hrad (palác) 20, 25, 118, 130; kostel sw. Jiří 27–29, 50; kostel sw. Wita 24, 25, 28, 29, 36, 59, 71, 96, 108, 147, 209; kaple sw. Gotharda 182; kaple sw. Kosmy a Damiana 85; oltář sw. Mikuláše (hrob Gebharda biskupa) 147; kaple sw. Tomáše 115; věž sw. Wáclava 169;

hrob a tělo sw. Wojtěcha 72, 161, 162, 210.
 Předa syn Buzůw župan 81, 93.
 Přemysl kníže 10, 12.
 Prešpurk 123, 126, 127.
 Přibislawa chot Hroznatowa 206.
 Přimda 160, 216.
 Připetí 15.
 Přiwitan 132.
 Prkoš župan 65.
 sv. Prokop paustewnik a opat Sázavský 67, 191–196, 200.
 sv. Prokopa klášter, w. Sázavský klášter.
 Prostěj 134, 138.
 Protiva 117, 120.
 Prusy 35, 186, 210.
 Pšow 21.
 Pšowané 89.
 Pud kněz 187.
 Pula bratr Wilemův 120.
 Purkart poseł císařský 128.
 Radim (Gaudentius) 38, 59, 60, 85, 86.
 Radim župan 87.
 Radosta mnich Sázavský 211.
 Rakausy hra d 113.
 Rapota falckrabí 81, 89, 102, 103, 107.
 Ratiboř zef Aleše župana 93.
 Rečen 107, 117, 127.
 Regen potok 162.
 Regnard opat Sázavský 216, 217.
 Řehoř papež 82, 83.
 Řehoř (Bruno) papež 190.
 Rejhrad klášter 176.
 Remboldi služebník biskupa Gebharda 81.
 Řezno 23, 24, 33, 63, 81, 86, 87, 111, 115, 119, 122, 130, 159, 169, 180.
 Řím 28, 32, 33, 34, 61, 81–83, 85, 91, 137, 176, 188, 189, 199, 206, 209, 214.
 Řip 160.
 Rodburk 180.
 Rocherius kníže na Sicilii 176.
 Rokytcany 132.
 Rokytnice 60, 100, 130.
 Rudbert arcibiskup Mohučský 190.
 Rudpert lžibiskup Kavellonský 103, 104.
 Rudolf legat papežský 82.
 Rupert tajemník papeže Klimenta 112.
 Ruthart (Routard) arcibiskup Mohučský 107, 112.
 Ruzin bojownik 208.

Sadská 133, 181.
 Sasowé 26, 182, 190.
 Sázawský (sw. Prokopa) klášter 46, 50, 185, 191, 200, 201, 207, 210, 211, 215.
 Sedlice 89.
 Sekyř kostel 74, 79, 133, 172.
 Serafin arcibiskup Ostřehomský 111.
 Sezema župan 132.
 Sigard hrabě ze Sály 116.
 Sigewin arcibiskup Kolínský 89.
 Silvester opat Sázawský 182, 184, 202, 206–208; biskup Pražský 209, 210, 215.
 Skramníky 194.
 Skrbimir 117.
 Slapy 178.
 Slawa bratr Branišův 93.
 Slawibor župan 21.
 Slawník otec sw. Wojtěcha 31, 32.
 Slezané, Slezsko 90, 170.
 Sliwnice 74, 111.
 Smil syn Bozenův 77.
 Smil župan 186, 204.
 Soběslav 34.
 Soběslav I český 74, 121, 132, 134, 136–140, 144–150, 152–154, 159–164, 167–176, 179–184, 203–207, 209.
 Soběslav II český 216.
 Sobor 21.
 Spytihněw I český 21, 22.
 Spytihněw II český 50, 54, 68–72, 74, 76, 195–197.
 Spytihněw syn Bořivoje II 209, 211.
 Spytimír 34.
 Srbsko 63, 92, 93, 108, 129, 138, 184.
 Stadie 9, 10.
 Stan župan 87.
 Stbečno (Zbečno) 6, 7, 40, 113, 150.
 Stodory 22.
 Strachkwas 23, 33, 35.
 Střezimir bratr Miroslawův 163, 165.
 Střezislawa matka sw. Wojtěcha 32.
 Strnownik les 194.
 Styr 90.
 Swatawa manželka Wratislawa II 74, 91, 136, 150, 206.
 Swatawa dcera Vladislawa I 149.
 Swatopluk Morawský 14, 21.
 Swatopluk (Olomoucký) kníže český 96, 111, 116–121, 123–129, 138, 164.
 Swidnice 124.
 Swinibrod 47.
 Switawa 32.
 Swratka 74, 142.
 Šebíř biskup Pražský 50, 56–58, 66, 67, 70, 72, 74, 76, 147, 195.
 Šebíř probošt Mělnický 1.
 Šebíř syn Hroznatův 207.
 Šebíř župan 77.
 Šibenice, Šibenická hora 66, 185,
 Štěpán I král uheršký 46.
 Štěpán II král uheršký 140, 145, 160, 162.
 Štěpán župan 148, 149.
 Šwábsko 26.
 Tachov 160, 167.
 Tas předek Juratův a Benedův, 93.
 Tatry 38, 90.
 Tehdak (Theadeg) biskup Pražský 36, 46, 190.
 Těptý pokolení 51.
 Tetín 6.
 Tetka 6.
 Tomáš příbuzný Krásův 125.
 Trajekt 143.
 Třebowané 90.
 Trenčín 101, 126.
 Trutina potok 136.
 Tuhošt 89.
 Turško 14.
 Tutha kanonik Pražský 167.
 Tuto biskup Řezenský 189.
 Týnec nad vršky 133.
 Tyr 17, 18.
 Uhry 21, 26, 35, 49.
 Unislaw 14, 125.
 Uzka řeka 14.
 Wacek tichý 138.
 Wacek župan 40, 118, 123, 124, 128, 130, 132, 134, 136, 137.
 Wacena župan 131.
 Wacemil 166.
 Wáclaw I Swatý kníže český 22–25, 40, 68.
 Wáclaw II kníže český (syn Soběslava I) 180.
 Wáclaw syn Boleslawa II 37.
 Wáclaw (Wáceslaw) Olomoucký syn Swatopluka 162, 206.
 Wáclaw syn Wigbertův 131, 132.
 Wáš 90, 126, 141, 170.
 Wakula welmož 125.
 Wawřinec arcibiskup uheršký 140.
 Wezel biskup morawský 95.
 Welf wěwoda šwábský 84, 85.
 Weliz 39, 124.
 Wernher kameník 187, 188.

- Verona 30, 102.
 Wezel arcibiskup Mohučský 89, 91.
 Wido kardinál 210.
 Wigbert Grojský 93, 112, 119, 132,
   145, 146, 181.
 Wikbert 110, 129.
 Viktor papež 214.
 Wilém bojownik arcibiskupa Mo-
   hučského 78.
 Willigis (Villigis) 31, 190.
 Vincentius kaplan 184.
 Windelmuth abatyše 112.
 Wit synowec Frokopa paustew-
   nika 194—197.
 Wit Želibořicůw 94.
 Wladislav I český 3, 74, 120, 128
   —142, 144, 145, 149, 150, 152,
   153, 164.
 Wladislav II český 171, 176, 186,
   187, 209, 210, 212—216.
 Wladislav syn Soběslava I. 181
   184, 185.
 Wladislav kníže polský 54, 74,
   88, 107, 117, 180.
 Wladislav (Ladislaw) král uher-
   ský 95, 101, 113.
 Wlastislav 14.
 Wlawa 12, 92, 118, 142, 174, 185.
 Wojen 14.
 Wojtěch Swatý biskup Pražský
   30—35, 52, 89, 189, 190; jeho
   tělo 55—60; viz Pražský hrad,
   kostel sv. Wita.
 Wojslaw župan na Hlohově 148.
 Wok župan 30.
 Woklin 102.
 Wolfgang biskup Řezenský 189.
 Wranow 113.
 Wratislaw 67, 124.
 Wratislaw I český 21, 22.
-

- Wratislaw II český 53, 54, 69—72,
   74, 75, 77, 79, 80, 82, 86—94,
   96, 102, 110, 148, 164, 194, 195,
   197—199.
 Wratislaw syn knížete Wratisla-
   wa II 74.
 Wratislaw syn Oldřicha (Dedal-
   rika) Brněnského 159, 161, 166,
   169, 176.
 Wrbčané 160.
 Wracen biskup moravský 75.
 Wršowici 39, 43, 51, 108, 124.
 Wyšehrad (Chrasten) 11, 13, 39,
   40, 77, 94, 99, 103, 111, 118, 128
   —131, 134, 137, 142, 150, 153,
   161, 163, 164, 167, 174, 179, 183,
   184.
 Wyspliš potůček 116.
 Wznata syn Tasa župana 92, 144.
 Zákolnica 194.
 Zbečno, w. Stbečno.
 Zbihněv polský 4, 117, 133.
 Zderad 97, 98.
 Zdeslaw syn Bláhůw 163.
 Zdík, w. Jindřich Zdík.
 Zdislaw opat kláštera Postoloprt-
   ského 211.
 Zemětřesení 141, 190.
 Zerčiněwes 79, 165, 167.
 Zhořelec 160, 167.
 Znojmo 113.
 Žatec, Žatec hrad, Zatčané 14, 77,
   111, 115, 136, 140, 165.
 Žatecký kraj 68.
 Želibořicůw, w. Wit.
 Želiwský klášter 216.
 Židé 99, 108, 109, 122, 149.
 Žirina potůček 32.
 Žihošt 185.
 Žíži 40.
 Žížna mnich Sázawský 211.